

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Π.Μ.Σ.

«ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ»

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΤΥΠΟ

Μεταπτυχιακή εργασία

Zeynep Albayrak Vermpis

Επιβλέπουσα

Μαριάνθη Γεωργαλίδου

Μέλη της εξεταστικής επιτροπής

Hasan Kaili, Matthias Kappler

ΡΟΔΟΣ, Ιούνιος 2018

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει το λόγο που χρησιμοποιείται από τον τουρκικό Τύπο στα ειδησεογραφικά κείμενα σχετικά με περιστατικά βίας κατά των γυναικών. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διαπιστώσει κατά πόσο η εν λόγω δημοσιογραφική γλώσσα συνεισφέρει στην επίλυση αυτού του σημαντικού κοινωνικού προβλήματος ή, απεναντίας, γίνεται όχημα για τη διαίωσή του.

Η ανάλυση προσανατολίζεται στη σχέση λόγου-εξουσίας, εστιάζοντας στα ζητήματα του κοινωνικού φύλου, των φυλετικών διακρίσεων και του έμφυλου λόγου. Στο πλαίσιο των παραπάνω ζητημάτων, διερευνάται ο ρόλος που διαδραματίζει ο λόγος που χρησιμοποιείται από τον τουρκικό Τύπο κατά την παρουσίαση αυτού του είδους των ειδησεογραφικών κειμένων, στις διαδικασίες κατασκευής και αναπαραγωγής της κυρίαρχης στην Τουρκία πατριαρχικής ιδεολογίας και των στερεοτύπων για τα κοινωνικά φύλα και τις έμφυλες ταυτότητες.

Για τον σκοπό αυτό αναλύονται 9 ειδησεογραφικά κείμενα από τρεις ευρείας κυκλοφορίας τουρκικές εφημερίδες, διαφορετικής ιδεολογικής τοποθέτησης (Hürriyet, Cumhuriyet, Yeni Akit), τα οποία περιγράφουν περιστατικά βίας κατά των γυναικών, με τις γυναίκες να έχουν το ρόλο του θύματος ή του θύτη. Η ανάλυση των άρθρων πραγματοποιείται στο πλαίσιο της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (ΚΑΛ).

Λέξεις κλειδιά: *κοινωνικό φύλο, έμφυλος λόγος, κατασκευή έμφυλων ταυτοτήτων, ειδησεογραφικά κείμενα, τουρκικό Τύπο, βία κατά των γυναικών στην Τουρκία*

Abstract

The present thesis examines media discourse in the Turkish press in coverage of gender-based violence and aims to examine whether this discourse contributes to solving this important social problem or, conversely, whether helps perpetuate it.

The research explores the dynamic links between power and language, focusing on gender, gender discrimination and gendered discourse. In the context of the aforementioned issues, the present thesis examines if and how the Turkish press representations of gender-based violence actually play a role in constructing and reproducing the dominant patriarchal ideology and the stereotypes concerning gender roles and gender identity in Turkey.

Towards this purpose news texts describing violent incidents with women as victims or perpetrators will be examined. Texts come from three widely distributed Turkish newspapers of different ideological orientation (Hürriyet, Cumhuriyet, Yeni Akit). Analysis is conducted within a Critical Discourse Analysis (CDA) framework.

Key words: *gender, gendered discourse, gendered identity construction, news texts, Turkish press, gender-based violence in Turkey*

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, την Μαριάνθη Γεωργαλίδου για τις πολύτιμες συμβουλές της, την επιστημονική στήριξη και την ηθική συμπαράσταση που μου προσέφερε σε όλα τα στάδια της εργασίας μου. Ευχαριστώ, επίσης, τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, τον Hasan Kaili και τον Matthias Karpler, οι πολύτιμες παρατηρήσεις των οποίων συμβάλλουν στην βελτίωση της παρούσας εργασίας. Η βοήθεια όλων των προαναφερθέντων είναι για μένα εξόχως τιμητική.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
----------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2. 1. Τι είναι ο λόγος; Ποια η σχέση του με την εξουσία και την ιδεολογία;.....	5
2.2. Η Κριτική Ανάλυση Λόγου και ο Λόγος των ΜΜΕ.....	10
2.3. Σεξισμός στη γλώσσα.....	15
2.3.1. Το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο.....	15
2.3.2. Η γλώσσα και η κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας.....	17
2.3.3. Το φύλο, ο λόγος και οι αναπαραστάσεις των περιστατικών βίας στα ΜΜΕ.....	19
2.4. 'Οι γυναίκες της 3 ^{ης} σελίδας' στον τουρκικό Τύπο.....	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΟΥΡΚΙΑ

3.1. Πατριαρχική εξουσία στην Τουρκία.....	29
3.2. Έμφυλες διακρίσεις και ο κοινωνικός ρόλος της γυναίκας στην Τουρκία.....	32
3.3. Σωματική βία κατά των γυναικών στην Τουρκία.....	36
3.4. Οι «μαγικές» λέξεις του πατριαρχικού συστήματος ως μέσο νομιμοποίησης περιστατικών βίας και εγκλημάτων κατά των γυναικών: Τι είναι η «τιμή» και σε ποιόν ανήκει;.....	38
3.5. Κοινωνικές δομές βασιζόμενες στην τιμή.....	45
3.6. «Η χώρα καταλύεται, το έθιμο ποτέ».....	50
3.7. Τι σχέση έχει το εθνικό δίκαιο με τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας;.....	53
3.8. Εγκλήματα κατά των γυναικών.....	57
3.9. Τα εγκλήματα τιμής και οι δολοφονίες εθνικού δικαίου ως μια από τις Μεθόδους τιμωρίας του πατριαρχικού συστήματος	60

3.10. Εθιμικό δίκαιο και εξαναγκασμός σε αυτοκτονία.....	62
3.11. Οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου γίνονται μόνο σε ορισμένες περιοχές της χώρας;	63
3.12. Στατιστικά δεδομένα σχετικά με τις δολοφονίες των γυναικών στην Τουρκία.....	64
3.13. Η επιλογή του λεξιλογίου: Η πατριαρχική ιδεολογία ψάχνει όνομα ή άλλοθι για τις δολοφονίες των γυναικών;.....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΑΛΥΣΗ

4.1.1. HÜRRİYET (19.05.2016).....	71
4.1.2. CUMHURİYET (19.05.2016).....	75
4.1.3. YENİ AKİT (19.05.2016).....	78
4.2.1. HÜRRİYET (28.05.2016).....	81
4.2.2. CUMHURİYET (28.05.2016).....	86
4.2.3. YENİ AKİT (28.05.2016).....	90
4.3.1. HÜRRİYET (25.03.2015).....	92
4.3.2. CUMHURİYET (25.03.2015).....	100
4.3.3. YENİ AKİT (25.03.2015).....	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	108
--------------------------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	111
--------------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-1: Αυθεντικά ειδησεογραφικά κείμενα από τον τουρκικό Τυπό...	122
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-2: Ο ποινικός κώδικας της Τουρκίας τι κυρώσεις προβλέπει για τις δολοφονίες των γυναικών;	143
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-3: Τι λέει ο νόμος για την βία κατά των γυναικών;.....	148

Στην μεγαλύτερη μειονότητα του κόσμου: Στη Γυναίκα....

1. Εισαγωγή

Μέσα στην τελευταία δεκαπενταετία σημειώνεται μια τρομακτική αύξηση στα περιστατικά βίας κατά των γυναικών και στις δολοφονίες γυναικών στην Τουρκία. Όσο και να διαφέρουν οι αριθμοί που δηλώνονται από διάφορα ιδρύματα και φορείς, είναι σίγουρο ότι η βία κατά των γυναικών αυξάνεται όλο και περισσότερο στη χώρα. Σύμφωνα με την αναφορά του Υπουργείου Δικαιοσύνης από τον Αυγούστο του 2010, μόνο τα τελευταία επτά χρόνια τα εγκλήματα κατά των γυναικών αυξήθηκαν κατά 1400% (Taşdemir 2015:745). Αναμφίβολα, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα οι αληθινοί αριθμοί να είναι πολύ υψηλότεροι, αλλά και πάλι τα ποσοστά και μόνο που δηλώνονται είναι αρκετά για να γίνει κατανοητός ο βαθμός σοβαρότητας της κατάστασης. Αυτό το θέμα απασχολεί τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο τους ακαδημαϊκούς από διάφορους επιστημονικούς κλάδους και ΜΚΟ. Σε αυτό το πλαίσιο γίνονται επίσης πολλές έρευνες, μελέτες.

Ως αποτέλεσμα της προσπάθειας ΜΚΟ και γυναικείων οργανώσεων, το 2005 έγιναν σημαντικές αλλαγές, προς όφελος των γυναικών, στον Τουρκικό ποινικό κώδικα σχετικά με τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών (βλπ. Παραρτήματα 2-3). Όμως, αποδεικνύεται καθαρά ότι τα μέτρα που προβλέπει ο νόμος δεν επαρκούν για να επιλυθεί το πρόβλημα. Αντίθετα, παρατηρείται μια διαρκής επιδείνωσή του. Μια αιτία γι' αυτό αποτελεί σίγουρα η αυθαιρεσία και η ανεπάρκεια στην εφαρμογή των νόμων, τα «παραθυράκια» που υπάρχουν σ' αυτούς, η κυρίαρχη πατριαρχική αντίληψη που διέπει το σύστημα δικαιοσύνης και σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειώσουμε το χαμηλό ποσοστό των γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων στο δικαστικό σώμα (36,9% το ποσοστό των γυναικών δικαστών) (Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία, εφεξής Tüik, 2014)¹. Μια άλλη αιτία είναι ο έμφυλος λόγος που κυριαρχεί στις δηλώσεις της πλειοψηφίας των πολιτικών της χώρας και στα ΜΜΕ, η οποία συχνά νομιμοποιεί τη βία αυτή. Στην παρούσα εργασία, θα προσπαθήσουμε να δείξουμε ότι ο λόγος των ΜΜΕ, με τις γλωσσικές, αφηγηματικές και υφολογικές επιλογές που γίνονται κατά τη σύνταξη των ειδησεογραφικών κειμένων, παίζει σημαντικό ρόλο σε αυτό το σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα της χώρας. Ούτως η άλλως η αύξηση των εν λόγω περιστατικών αποδεικνύει ότι, πέρα από τις αλλαγές στο επίπεδο της νομοθεσίας, είναι αναγκαία η αλλαγή σε επίπεδο αντιλήψεων.

---

¹ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18619> (τελευταία πρόσβαση: 12/09/2017)

Περίληπτικά, η θέση την οποία υπερασπίζεται η συγκεκριμένη εργασία είναι η ακόλουθη:

Η κυρίαρχη ιδεολογία στην τουρκική κοινωνία είναι η πατριαρχία. Αυτή η ιδεολογία κατασκευάζει για τη γυναίκα μία κοινωνική ταυτότητα που την τοποθετεί κάτω από τον έλεγχο της ανδρικής εξουσίας. Τα ΜΜΕ στην Τουρκία όταν μεταφέρουν ως ειδήσεις σχετικά περιστατικά μέσω του λόγου που χρησιμοποιούν, φυσικοποιούν, νομιμοποιούν τις έμφυλες σχέσεις εξουσίας. Ακόμα και στις περιπτώσεις που η βία ασκείται από την πλευρά της γυναίκας ως άμυνα ή αντίδραση στην ανδρική βία, ο λόγος των ΜΜΕ καταγράφει και μεταφέρει τα περιστατικά χρησιμοποιώντας τις ίδιες επικρατούσες γλωσσικές επιλογές που θεμελιώνονται στην πατριαρχική ιδεολογία. Προφανώς, ο λόγος των ΜΜΕ είναι μια ένδειξη της ιδεολογίας που κυριαρχεί στην κοινωνία. Όμως πιο σημαντικό από αυτό είναι ότι τα ΜΜΕ αποτελούν σημαντικά εργαλεία κατασκευής της κοινωνικής πραγματικότητας και των κοινωνικών ταυτοτήτων, ανάμεσα στις οποίες είναι και οι έμφυλες ταυτότητες. Η παρούσα εργασία εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο μιας δημόσιας συζήτησης πάνω σε αυτό θέμα το οποίο έχει ανοίξει στην Τουρκία.

Η μεθοδολογική προσέγγιση η οποία θα ακολουθηθεί στην ανάλυση των κειμένων που επιλέχθηκαν είναι η Κριτική Ανάλυση Λόγου (εφεξής ΚΑΛ). Η ΚΑΛ αποτελεί την προσέγγιση εκείνη της Κοινωνιογλωσσολογίας που είναι καταλληλότερη για την ανάλυση των κειμένων υπό το πρίσμα των ερωτημάτων που τέθηκαν παραπάνω, καθώς εκείνο που στην ουσία πρέπει να αναζητηθεί κατά τη μελέτη τους είναι οι σχέσεις εξουσίας και οι ιδεολογικές πεποιθήσεις που είναι ενσωματωμένες σε αυτά, με ή χωρίς τη συνειδητή πρόθεση των συγγραφέων τους.

Η ΚΑΛ ορίζεται ως μια εξειδικευμένη προσέγγιση στην ανάλυση λόγου η οποία επικεντρώνεται στις γλωσσικές πρακτικές, τα συστατικά στοιχεία και τις επιπτώσεις της κατάχρησης εξουσίας από τις κυρίαρχες ομάδες και θεσμούς (van Dijk 1995:24). Διερευνά τα γλωσσικά μοτίβα ελέγχου και της στρατηγικής καθοδήγησης της διαμόρφωσης των αντιλήψεων της κοινωνίας για τον κόσμο που εντοπίζονται σε γραπτά και προφορικά κείμενα κάθε είδους, αλλά και στο συμφραστικό τους πλαίσιο. Η ΚΑΛ μελετά τον λόγο και τη λειτουργία του στην κοινωνία καθώς και τους τρόπους με τους οποίους αποτυπώνονται, εκφράζονται, αναπαριστώνται, νομιμοποιούνται και αναπαράγονται, δια, και μέσω του λόγου, σε προφορικά ή γραπτά κείμενα, οι παντός είδους μορφές ανισότητας στην κοινωνία (van Dijk 1995:24). Αυτή η προσέγγιση μέσω της ανάλυσης κειμένων και την αντιστοιχία τους με κοινωνικές σχέσεις και την εξουσία συνδέει τη γλώσσα, την κοινωνία και την ιδεολογία (Chouliaraki & Fairclough 1999: 6).

Η ΚΑΛ διερευνά τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές ανισότητες κατασκευάζονται, συντηρούνται και φυσικοποιούνται μέσα και μέσω του λόγου. Η

ΚΑΛ αποτελεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση του λόγου, η οποία δεν εστιάζει στο κοινωνικό πλαίσιο βάσει του οποίου δημιουργήθηκαν τα γλωσσικά φαινόμενα, αλλά στην αποκάλυψη των κρυμμένων στρατηγικών του λόγου, οι οποίες μέσω της γλώσσας συντηρούν και αναπαράγουν προκαταλήψεις (Κοσμίδη 2012)². Μέσω της μελέτης δημοσιογραφικών κειμένων για την ανάδειξη στρατηγικών που ακολουθούνται στην έκφραση ιδεολογιών βγαίνει το συμπέρασμα ότι δεν είναι τυχαία η χρήση συγκεκριμένων γραμματικών και λεξιλογικών επιλογών, η χρήση παθητικής ή ενεργητικής φωνής κτλ. (Φραγκάκη 2010:348). Η ΚΑΛ αποσκοπεί στην αποκάλυψη των άρρηκτων δεσμών μεταξύ γλώσσας, ισχύος και ιδεολογίας, προκειμένου να οδηγήσει στην επίγνωση των τρόπων με τους οποίους η γλώσσα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο άσκησης εξουσίας και κατ'επέκταση να συνδράμει στην απόπειρα χειραφέτησης των κυριαρχούμενων (Κοσμίδη 2012)³. Για να το επιτύχει, η ΚΑΛ αξιοποιεί αυθεντικά, πρωτότυπα κείμενα παντός είδους, επιχειρώντας να καταστήσει εμφανή τα σημεία που άπτονται κοινωνικών ζητημάτων και σχετίζονται με τις έννοιες των διακρίσεων, της εξουσίας, του ελέγχου και της κυριαρχίας, αποκωδικοποιώντας τον τρόπο με τον οποίο αυτά εκφράζονται υπόρρητα μέσα από τον λόγο με στόχο την αναπαραγωγή και τη διατήρηση των δομών τους και των υφιστάμενων πλεγμάτων εξουσίας (Διαμαντής 2016:146).

Όσο για την επιλογή της προσέγγισης του θέματος της βίας κατά των γυναικών στα ειδησεογραφικά κείμενα του τουρκικού Τύπου, αυτή έγινε για τον πολύ πρακτικό λόγο ότι αποτελεί ιδανικό μέσο ανάλυσης του κοινωνικού γίνεσθαι αλλά και κατανόησης των δομών εξουσίας. Ανεξαρτήτως της δεδομένης διάρθρωσης και των χαρακτηριστικών που διέπουν το δημοσιογραφικό λόγο στον έντυπο τύπο, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι, δεν υπάρχει ενδεχομένως καλύτερο καταγραφικό μέσο που να αποτυπώνει με τόση ποικιλότητα τις εκάστοτε κοινωνικές πρακτικές και τάσεις, λειτουργώντας εν είδει «κολάζ» για όλες τις πτυχές του σύγχρονου κοινωνικού κόσμου (Γιαλαμπούκη 2008:82). Ο τρόπος παραγωγής και σύνταξης του, η δεδομένη πολυφωνία λόγω της ύπαρξης μέσων με διαφορετικό ιδεολογικό προσανατολισμό, η υπερπληθώρα προϊόντων δημοσιογραφικού λόγου και η ταχεία διάδοσή του με όχημα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά κυρίως η ενασχόλησή του με κάθε πιθανή έκφανση του δημόσιου βίου αιτιολογούν πλήρως τον ισχυρισμό αυτό (Γιαλαμπούκη 2008:xi-x). Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ελάχιστες πηγές λόγου θα μπορούσαν να προσφέρουν τόσο ευρύ και προσβάσιμο υλικό για σχεδόν κάθε ζήτημα του κοινωνικού κόσμου όσο ο Τύπος σε κάθε μορφή του. Εξ ου και η ανάλυση των προϊόντων του μπορεί να προσδιορίσει ανάγλυφα τον τρόπο που αποτυπώνεται και αναπαρίσταται η

---

² <http://cretaadulteduc.gr/blog/?p=436>(τελευταία πρόσβαση: 02/08/2017)

³ <http://cretaadulteduc.gr/blog/?p=436>(τελευταία πρόσβαση: 02/08/2017)

οποιαδήποτε πραγματικότητα στο συλλογικό συνειδητό και ασυνείδητο, αλλά και να αποκαλύψει κρυμμένες υποσυνείδητες πραγματικότητες και δεδομένες δομές που, αν έρθουν στην επιφάνεια και επανεξεταστούν υπό το πρίσμα του ορθολογισμού, θα μπορούσαν να ανατρέψουν δυνητικά την «τάξη ανισότητας» (Fairclough 2003:22-24).

Η συζήτηση των παραπάνω ζητημάτων διεξάγεται σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο σκοπός και η μεθοδολογία της εργασίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται αναλυτικά η θεωρητική βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η ανάλυση των κειμένων. Συγκεκριμένα, στο δεύτερο κεφάλαιο αρχικά αναλύεται γενικά η σχέση του λόγου με την εξουσία. Κατόπιν αναλύεται ο λόγος των ΜΜΕ και ιδίως του έντυπου τύπου. Εν συνεχεία, εξετάζεται η Ανάλυση Λόγου ως μεθοδολογία και ο ρόλος της ΚΑΛ στην ανάλυση του λόγου των ΜΜΕ. Στο ίδιο κεφάλαιο αναλύεται ο σεξισμός στη γλώσσα υπό το πρίσμα των εννοιών του βιολογικού και κοινωνικού φύλου. Ακολουθεί η εξέταση του λόγου του έντυπου Τύπου στις Τουρκικές εφημερίδες, σχετικά με τα περιστατικά άσκησης σωματικής βίας με θύματα και θύτες γυναίκες. Στο τρίτο κεφάλαιο παρέχεται το πολιτισμικό, ιστορικό, κοινωνικό και γλωσσικό πλαίσιο μέσα στο οποίο τα κείμενα αυτά έχουν παραχθεί, μεταδοθεί και προσληφθεί. Εξετάζεται το περιεχόμενο των λέξεων/φράσεων που απαντώνται συχνά στις ειδήσεις περιστατικών βίας με θύματα ή θύτες γυναίκες στον τουρκικό Τύπο (όπως *namus* (τιμή), *töre* (έθιμο), *töre cinayeti* (έγκλημα εθιμικού δικαίου), *namus cinayeti* (έγκλημα τιμής) κ.ο.κ.) και πως τις αντιλαμβάνεται η τουρκική κοινωνία. Επίσης παρατίθενται σχετικά στατιστικά στοιχεία με στόχο την ορθή κατανόηση της κυρίαρχης αντίληψης για το ρόλο των κοινωνικών φύλων στην Τουρκία. Στο τέταρτο κεφάλαιο, στο πλαίσιο της ΚΑΛ, γίνονται αναλύσεις ειδησεογραφικών κειμένων σχετικά με την άσκηση βίας σε γυναίκες όπως αυτά έχουν καταγραφεί από τον τουρκικό Τύπο. Οι ειδήσεις αυτές έχουν επιλεγεί από τρεις μεγάλες και διαφορετικές εφημερίδες της χώρας, διαφορετικών ιδεολογικών τοποθετήσεων. Οι μεταφράσεις των εν λόγω κειμένων σκοπίμως δεν έγιναν ελευθέρα προκειμένου να γίνει εφικτή η αποτύπωση των γραμματικών και γλωσσικών επιλογών τους. Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας.

Τελος, στα παραρτήματα βρίσκονται τα αυθεντικά ειδησεογραφικά κείμενα από τον τουρκικό Τύπο και οι ποινές για τα εγκλήματα βίας κατά των γυναικών που προβλέπονται από τον νόμο στην Τουρκία, με έμφαση στις τροποποιήσεις και τις αλλαγές που έχουν γίνει.

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1. Τι είναι ο λόγος; Ποια η σχέση του με την εξουσία και την ιδεολογία;

Η σχέση λόγου εξουσίας και ιδεολογίας αποτελεί το κύριο θέμα της παρούσας εργασίας. Η κατασκευή των έμφυλων ταυτοτήτων γίνεται βασιζόμενη στην πατριαρχική ιδεολογία. Τα ΜΜΕ ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για την αναπαραγωγή αυτής της κατασκευής με τον λόγο που χρησιμοποιούν.

«Ως λόγος μπορεί να θεωρηθεί οτιδήποτε από ένα ιστορικό μνημείο και έναν τόπο μνήμης ως μια πολιτική και μια στρατηγική, ένα αφήγημα υπό τη στενή ή την ευρεία έννοια του όρου, ένα κείμενο, η συνομιλία, η ομιλία, οι συζητήσεις γύρω από ένα συγκεκριμένο θέμα ως τη γλώσσα αυτή καθ' αυτή» (Wodak 2001:xxiii).

Πλην της αδιαμφισβήτητης και πρωταρχικής ιδιότητας της ως επικοινωνιακού μέσου και μέσου αποτύπωσης και άρθρωσης των αντιλήψεων εκάστου κοινωνικού όντος, η γλώσσα και ο λόγος, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς, ότι αποτελούν ταυτόχρονα το γενεσιουργό πλαίσιο και το μέσο συνάρθρωσης των εκάστοτε κοινωνικών δομών, φαινομένων και σχέσεων. Επίσης, διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο στη διαιώνισή τους, τη φυσικοποίησή τους και τη νομιμοποίησή τους (van Dijk 1993: 252), επέχοντας ταυτόχρονα θέση δημιουργήματος και δημιουργού σε άεναη κυκλική πορεία, σε φαύλο κύκλο, με δεδομένη τη δύναμη του λόγου στη διαμόρφωση και την παγίωση εξουσιαστικών δομών με τάσεις κατάχρησης της ίδιας της εξουσίας.

Για τη δύναμη και την επιρροή του λόγου μπορεί να χρησιμοποιηθούν συνεκδοχές και λέξεις όπως κυρίαρχο όργανο, εκρηκτικές δυνάμεις, θύμα (Χαραλαμπάκης 2015:3). Στο ίδιο ακριβώς μήκος κύματος περί της ιδιότυπης «υφής» της γλώσσας ως ενός εξουσιαστικού οργάνου επισημαίνεται η χρήση της ως μέσου παραποίησης της πραγματικότητας, μέσω της οποίας δημιουργούνται και ενισχύονται στερεότυπα, συμπεριφορές και προκαταλήψεις (Χαραλαμπάκης 2015:10). Χαρακτηριστική ως προς την ενίοτε δυνητικά στρεβλή αποτύπωση της πραγματικότητας από δείγματα γραπτού λόγου και, κατ' επέκταση, ενδεικτική της δυνατότητάς των γραπτών κειμένων για διαμόρφωση συνειδήσεων και πυραμίδων εξουσίας βάσει των όσων απηχούνται σε αυτά είναι και η αποψη της Σταμου, η οποία σημειώνει: *«Μέσω πρακτικών επιλογής και μετασχηματισμού, (τα κείμενα) αναπαριστούν (την κοινωνία) από μια συγκεκριμένη σκοπιά, απηχώντας συγκεκριμένες ιδεολογίες τόσο για την γλώσσα όσο και για την κοινωνική πραγματικότητα.»* (Στάμου 2012:19) Άρα μπορεί να ειπωθεί ότι τα κείμενα δεν

αντικατοπτρίζουν μόνο την κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα, αλλά και την διαμορφώνουν.

Η χρήση της γλώσσας έχει παντού και πάντα πολιτικό περιεχόμενο καθώς η γλώσσα «συντελείται» στο κοινωνικό περιβάλλον και διέπεται από τις ιδεολογίες που το περιβάλλουν. Πάντα πίσω από τη γλώσσα λανθάνει πολιτικός λόγος ο οποίος δεν είναι δυνατόν να διαχωριστεί από αυτήν και, κατ'επέκταση, είναι σχεδόν ανέφικτο να εξετάζουμε και να αναλύουμε την γλώσσα ανεξάρτητα από τις υφιστάμενες πολιτικές τάσεις και ιδεολογίες (Çelik & Ekşi 2013:102). Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι τόσο το άτομο όσο και η κοινωνική ομάδα έχουν διαμορφωθεί από πλήθος λόγων, φορέων εξουσίας, οι οποίοι ενυπάρχουν είτε στο γραπτό είτε στο προφορικό τους λόγο ακόμα και αν είχαν πρόθεση να τους ανατρέψουν. Χωρίς αυτό να αναιρεί βέβαια την ελευθερία του κάθε ανθρώπου να απορρίπτει κριτικά τα ερεθίσματα που δέχεται από το περιβάλλον.

Η γλώσσα αποτελεί στοιχείο αποτύπωσης και έκφρασης της εξουσίας, μέσο διεκδίκησής της και διακύβευμά της (Wodak 2009:12). Η γλώσσα αποτελεί το πρώτο και πιο σημαντικό στάδιο της νομιμοποίησης. Βάσει αυτής ο εκάστοτε ορισμός σωστού και λάθους για τις εκάστοτε πρακτικές και πράξεις υπαγορεύει ουσιαστικά και την αντίληψη του ατόμου περί σωστού και λάθους (Berger & Luckmann 1966:111). Οι σχέσεις μας με τα άλλα άτομα καθορίζονται από συγκεκριμένες γλωσσικές σημάνσεις και πρακτικές οι οποίες με τη σειρά τους κατασκευάζουν το status μας ως κοινωνικών υποκειμένων και από το οποίο υπαγορεύονται οι πρακτικές μας τις οποίες αποδεχόμαστε φυσικά. Η γλώσσα αποτελεί ένα εργαλείο και μέσο κωδικοποίησης όλων των πεποιθήσεων και των κοινωνικών πρακτικών καθώς με τις λεκτικές, συντακτικές και σημειωτικές επιλογές νομιμοποιεί όλες τις πρακτικές, τις πεποιθήσεις και τις αντιλήψεις (Büyükkantarçioğlu 2006:54-68). Ο λόγος ως μέσο νομιμοποίησης κοινωνικών πρακτικών και κατασκευής ταυτοτήτων έχει άμεση σχέση με το θέμα μας, καθώς θα γίνει προσπάθεια να ανιχνευθεί ακριβώς κατά πόσο τα υπό εξέταση κείμενα δικαιολογούν τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών και δικαιώνουν τους δράστες τους, νομιμοποιώντας έτσι τη συμπεριφορά τους και ενθαρρύνοντας αντίστοιχες συμπεριφορές στο μέλλον.

Στο ίδιο μήκος κύματος, η θεωρία του Whorf πάνω στη σχέση γλώσσας και εξουσίας βασίζεται στις εξής δύο αρχές: α) τον γλωσσικό ντετερμινισμό σύμφωνα με τον οποίο η γλώσσα καθορίζει την αντίληψη και τον τρόπο σκέψης του/της ομιλητή/ομιλήτριας επιβάλλοντας περιορισμούς και β) τη γλωσσική σχετικότητα κατά την οποία οι γλώσσες βρίθουν από κωδικοποιημένες έννοιες οι οποίες δεν συναντώνται σε άλλες γλώσσες (Büyükkantarçioğlu 2006:34-47). Βάσει των αρχών αυτών, και κυρίως της δεύτερης, θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε μερικές φράσεις που συναντούμε συχνά στις ειδήσεις σχετικά με τη βία κατά των γυναικών

όπως “töre cinayeti” (εγκλήματα εθιμικού δικαίου)”(βλ. Κεφάλαιο 3). Η δεύτερη αυτή αρχή έχει μεγάλο ενδιαφέρον για την παρούσα μελέτη διότι, προφανώς, μια λέξη που δεν απαντάται σε άλλη γλώσσα κωδικοποιεί ένα νόημα το οποίο επίσης δεν απαντάται σε άλλη κουλτούρα.

Οι κοινωνικές νόρμες είναι παγιωμένες συμπεριφορές στην κοινωνία. Είναι αυτές που κατασκευάζονται και αναπαράγονται στο πλαίσιο της κυρίαρχης ιδεολογίας (Özcan 1998:61). Γίνεται αντιληπτό πως ο λόγος αποτελεί ταυτόχρονα φορέα και διακυβεύμα της εξουσίας και λειτουργεί ως ένα είδος εξουσιαστικού αλφαριθμητισμού για τον άνθρωπο, καθώς το άτομο συγκροτείται μέσω του λόγου υπακούοντας στις νόρμες και τους κανόνες του εκάστοτε ιδεολογικού πλαισίου. Με δεδομένο το γεγονός πως στην Τουρκία η κυρίαρχη ιδεολογία σε ό,τι αφορά τις σχέσεις των δύο φύλων είναι η πατριαρχία, είναι επόμενο ο λόγος των ΜΜΕ να συντελεί στην κατασκευή έμφυλων ταυτοτήτων με Βάσει την ιδεολογία αυτή.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να δοθεί ένας σύντομος ορισμός για την έννοια της ιδεολογίας. Σύμφωνα με τον Kress, στην κοινωνιολογία, ο ορος “ιδεολογία” χρησιμοποιείται για να δηλώσει την κοσμοθεωρία, ένα σύνολο αξιών, κρίσεων της κοινωνίας (Kress 1985:29). Ως ιδεολογίες θεωρούνται συστήματα ιδεών τα οποία συμμαρρίζονται τα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας. Οι ιδέες αυτές επηρεάζουν την ερμηνεία που θα δώσουν τα μέλη της κοινωνικής ομάδας σε κοινωνικά συμβάντα και συνθήκες, διέποντας και ελέγχοντας τον λόγο και τις υπόλοιπες κοινωνικές πρακτικές τους (van Dijk 1998:380). Η έννοια της ιδεολογίας δεν περιορίζεται στην πολιτική ιδεολογία ενός κόμματος ή μιας κυβέρνησης, αλλά είναι η φυσικοποίηση μιας συγκεκριμένης κοσμοθεωρίας και επηρεάζει όλες τις πτυχές μιας κοινωνίας (Blommaert 2005:158-159). Στην παρούσα εργασία ο όρος θα χρησιμοποιηθεί με αυτήν την ευρύτερη έννοια. Κάθε ιδεολογία οργανώνει τις κοινωνικές πρακτικές. Η κυρίαρχη ιδεολογία σε κάθε κοινωνία είναι εκείνη που υπηρετεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης ομάδας, της ομάδας που έχει την εξουσία (Bernard 2013:21). Για να προωθήσει και να εδραιώσει την ιδεολογία της, η κυρίαρχη ομάδα χρησιμοποιεί τους μηχανισμούς και τα εργαλεία της εξουσίας της, όπως την εκπαίδευση και τα ΜΜΕ (Althusser 1994: 33-34). Στην Τουρκία, όπως έχει ειπωθεί, επικρατεί η πατριαρχική ιδεολογία η οποία οργανώνει την κοινωνία της χώρας προς όφελος της ηγεμονίας των ανδρών. Η πατριαρχική ιδεολογία θα μπορούσε να οριστεί ως τρόπος οργάνωσης της κοινωνίας όπου οι άντρες καθορίζουν κάθε είδος κοινωνικής, πολιτικής, οικονομικής, πολιτισμικής απόφασης και σχέσης (Demir & Acar 1997:31) και η συλλογική κοινωνική αντίληψη που αναγνωρίζει στο ανδρικό φύλο υπεροχή σε σχέση με το γυναικείο. Ως εργαλεία της ηγεμονικής ομάδας των ανδρών στην τουρκική κοινωνία τα ΜΜΕ της χώρας και ο λόγος που χρησιμοποιούν υπηρετούν την πατριαρχική ιδεολογία (Mora 2014:133).

Παρά την αδιαμφισβήτητη δύναμη της ιδεολογίας και την επιρροή της στα μέλη της κοινωνίας που την ασπάζεται, η ιδεολογία δεν είναι πάντα εμφανής και ανιχνεύσιμη στο λόγο, ενώ, πολλές φορές, οι ιδεολογικές αναφορές μπορεί να είναι υπόρρητες. Αυτό συνήθως διαφεύγει της προσοχής του δέκτη, ιδίως όταν το συμφραστικό πλαίσιο και συγκείμενο δεν «βοηθά» για την εξαγωγή ενός ασφαλούς συμπεράσματος και με δεδομένο ότι σε ορισμένες περιπτώσεις το πλαίσιο του λόγου δεν ενθαρρύνει την άμεση ιδεολογική έκφραση (van Dijk 1998:392-393).

Το ακόλουθο απόσπασμα από μία εφημερίδα είναι ένα καλό παράδειγμα :

«Η Δ.Ε.(32), μητέρα ενός παιδιού, πήγε κατά τη διάρκεια των απογευματινών ωρών για μια επίσκεψη χωρίς να πάρει άδεια από τον σύζυγό της. Μόλις γύρισε σπίτι, διαπληκτίστηκε με τον άνδρα της, ο οποίος την περίμενε. Ως αποτέλεσμα, η νεαρή νοικοκυρά ξυλοκοπήθηκε.»⁴

Η είδηση αυτή, βρίθεται από υπόρρητα μηνύματα της πατριαρχικής ιδεολογίας . Χωρίς να κατακρίνει ξεκάθαρα τη συμπεριφορά της γυναίκας, ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζει τα γεγονότα υπονοεί πως η συμπεριφορά μιας καθωσπρέπει γυναίκας την υποχρεώνει να μην βγαίνει έξω μόνη της το απόγευμα και επίσης η φράση “δεν πήρε άδεια από τον συζυγό της” μεταφέρει την παράλογη προσδοκία ότι μία γυναίκα πρέπει να πάρει άδεια από τον σύζυγο της για να πάει κάπου. Η είδηση αναπαράγει έτσι ένα πατριαρχικό κοινωνικό στερεότυπο για τη γυναίκα, ενώ δικαιολογεί έμμεσα τη βίαιη συμπεριφορά του άνδρα. Ταυτόχρονα, προβάλλοντας και τονίζοντας τις άσχετες ουσιαστικά με το περιστατικό ιδιότητες της γυναίκας (μητέρα, νοικοκυρά), ο λόγος όχι μόνο περιορίζει την έμφυλη ταυτότητα της γυναίκας σε συγκεκριμένους ρόλους, αλλά αφήνει να εννοηθεί ότι η εν λόγω γυναίκα δεν ήταν ικανή να ανταποκριθεί επιτυχώς σε αυτούς, εφόσον, αντί να περιποιείται τον άνδρα της που την περιμένει, κάνει επισκέψεις και αφήνει πιθανώς χωρίς φροντίδα και επίβλεψη και το παιδί της.

Το προαναφερθέν παράδειγμα καθιστά κατανοητό γιατί οι αναλυτές/αναλύτριες του λόγου και ειδικότερα εκείνοι που ασχολούνται με την ΚΑΛ, αναζητούν τα πλέγματα και τα συμπλέγματα εξουσίας και κυρίαρχης ιδεολογίας που παρεπιδημούν εν σπέρματι ή καθ’ ολοκληρία στο λόγο ή στους λόγους, διερευνώντας πρωτίστως την αμφίδρομη πορεία μεταξύ λόγου και εξουσίας και τους τρόπους κατασκευής, εδραίωσης, ανακατανομής και

---

⁴ Τίτλος είδησης: “Συζυγική φρικαλεότητα! Χτυπούσε την γυναίκα του για εφτά ώρες.” (“Koca Dehşeti! Eşini 7 saat dövdi”) www.turkiyehaberajansi.com / 20.03.2012 (τελευταία πρόσβαση: 10/12/2017)

αναπαραγωγής της τελευταίας, δια του λόγου και μέσω της διαμόρφωσης της εκάστοτε κυρίαρχης ιδεολογίας.

Εκείνο που ενδιαφέρει πρωτίστως την ΚΑΛ είναι ακριβώς οι κρυφές, λανθάνουσες πεποιθήσεις στις αναφορές της καθημερινότητας, οι οποίες εμφανίζονται ως εννοιακές μεταφορές και παρομοιώσεις προσελκύοντας το ενδιαφέρον των γλωσσολόγων όπως για παράδειγμα, η ζωή είναι ένα ταξίδι, οι κοινωνικές δομές είναι σαν τα φυτά, η αγάπη είναι πόλεμος κ.ο.κ. (Wodak 2009:8). Μέσα από αναπαραστάσεις πτυχών του κόσμου σαν αυτές οι ιδεολογίες συμβάλλουν στην εδραίωση, παγίωση και διατήρηση των σχέσεων εξουσίας, της κυριαρχίας και της εκμετάλλευσης (Wodak 2009:9). Όπως το αναφέρει και ο Fairclough οι ιδεολογίες ενεργοποιούνται μέσω της αλληλεπίδρασης και χρησιμοποιούνται κατά τρόπο τέτοιο ώστε να δημιουργούν ταυτότητες. Εξ ου και η ανάλυση κειμένων αποτελεί μια σημαντική πτυχή της ιδεολογικής ανάλυσης και κριτικής (Fairclough 2003:218). Αυτές τις λανθάνουσες πεποιθήσεις που διαμορφώνουν ταυτότητες και κυρίως την έμφυλη ταυτότητα της γυναίκας στην Τουρκία θα προσπαθήσουμε να απομονώσουμε και στο τέταρτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας μέσα από τη γλώσσα των επιλεγμένων κειμένων με τη βοήθεια της ΚΑΛ. Εξάλλου, η ΚΑΛ δίνει ιδιαίτερη έμφαση και στις στρατηγικές χειραγώγησης και νομιμοποίησης καθώς και στην «κατασκευή» της συναίνεσης ως μέσων επιρροής στην αντίληψη του ανθρώπου και εμμέσως στις πράξεις του προς όφελος των ισχυρών (van Dijk 1995:17-18). Το πώς επιδιώκεται -ή όχι -η συναίνεση των γυναικών στις πρακτικές της βίας που τους ασκείται είναι κάτι πού σίγουρα αξίζει να διερευνηθεί. Προχωρώντας στην αποκωδικοποίηση της έννοιας του λόγου υπό την οπτική της ΚΑΛ, η γλώσσα χαρακτηρίζεται ως κοινωνική πρακτική σε διαλεκτική σχέση με το συγκείμενό της, η οποία παίζει συστατικό όλο στην κατασκευή και αναπαραγωγή άνισων κοινωνικών σχέσεων, αλλά και στην εν δυνάμει αναμόρφωσή τους (Wodak 2001:xxiv). Αυτό φανερώνει την ανάγκη ανάλυσης στο τέταρτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται τα επιλεγμένα κείμενα, αλλά και των στοιχείων που τα συνοδεύουν άμεσα. Ο ορισμός αυτός, όμως, εξυπηρετεί επίσης την παρούσα ανάλυση, καθώς επιτρέπει την προσέγγιση του λόγου ως πεδίου ανίχνευσης κοινωνικών αλλαγών. Παραδείγματος χάρι έχει αλλάξει η προσέγγιση του θέματος της βίας κατά των γυναικών στα δημοσιογραφικά κείμενα τα τελευταία χρόνια; Έχει αλλάξει και η προσέγγιση της κοινωνίας στο θέμα αυτό; Έχουν φέρει κάποιο αποτέλεσμα οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης της κοινωνίας που γίνονται τα τελευταία χρόνια στη Τουρκία από ΜΚΟ, ανεξάρτητους φορείς όπως το Η Ομάδα Παρακολούθησης των ΜΜΕ στην Τουρκία (εφεξής ΜΕΔΙΖ) και εναλλακτικά ΜΜΕ που τονίζουν τη σημασία του λόγου των ΜΜΕ;

Όλα τα παραπάνω εξηγούν και φωτίζουν τη σχέση λόγου και εξουσίας/ιδεολογίας, μια σχέση η οποία είναι κεντρικής σημασίας για την

παρούσα εργασία, καθώς αυτό που επιχειρείται εδώ να διερευνηθεί είναι το κατά πόσο ο λόγος που χρησιμοποιείται στα τουρκικά ΜΜΕ αποτελεί εργαλείο της πατριαρχικής ιδεολογίας το οποίο παράγει και αναπαράγει έμφυλες ταυτότητες βασισμένες στην ιδεολογία αυτή. Επιχειρείται δηλαδή να καταδειχθεί ο ρόλος που παίζουν τα ΜΜΕ στη νομιμοποίηση και φυσικοποίηση της βίας κατά των γυναικών και το μέγεθος της ευθύνης τους για το τραγικό σημείο που έχει φτάσει η χώρα στα περιστατικά βίας κατά των γυναικών. Βεβαίως, παραμένει η ερώτηση εάν αυτά τα περιστατικά ήταν τόσο διαδεδομένα και παλιότερα ή τώρα γίνονται εμφανή επειδή αυξήθηκε το ενδιαφέρον επί του θέματος.

Ας δούμε όμως εδώ αναλυτικότερα τη σχέση της ΚΑΛ με την ανάλυση του δημοσιογραφικού λόγου πιο ειδικά. Η πληροφορία, οι εικόνες και οι ιδέες που διασπείρονται μέσω των ΜΜΕ αποτελούν για τους περισσότερους ανθρώπους την κύρια πηγή επίγνωσης τόσο για γεγονότα παρελθόντος χρόνου όσο και για τον παρόντα κοινωνικό τόπο. Επιπλέον, τα ΜΜΕ λειτουργούν ως πεδίο συλλογικής μνήμης καθώς και ως ο οδικός χάρτης προσδιορισμού της ταυτότητας, ενώ προσφέρουν υλικά για την κατεύθυνση του μέλλοντος (McQuail 1994: 64). Άρα ο λόγος του τύπου αντικατοπτρίζει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον μιας κοινωνίας και για το λόγο αυτό οι ιδιαιτερότητες του αξίζει να μελετηθούν.

2.2. Η Κριτική Ανάλυση Λόγου και ο Λόγος των ΜΜΕ

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα επικεντρωθούμε στον ρόλο του λόγου στα ΜΜΕ, εστιάζοντας στον έντυπο τύπο αλλά και κατ' επέκταση, υπό το πρίσμα της ΚΑΛ, στον ρόλο των ΜΜΕ ως μέσου αποτύπωσης των υφιστάμενων πλεγμάτων εξουσίας αλλά και ως μέσου αναπαραγωγής τους, με δεδομένη την θέση που επέχουν τα ΜΜΕ ως αδιαμφισβήτητος θεσμικός παράγοντας, φορέας εξουσίας και προνομιακός συνομιλητής με άπασα μορφή άλλης εξουσίας (Γιαλαμπούκη 2008:viii). Τα ΜΜΕ μεσολαβώντας μεταξύ κοινωνίας και πραγματικότητας έχουν ως σκοπό την ενημέρωση αυτής για γεγονότα τα οποία δεν μπορεί άμεσα να παρατηρήσει η ίδια. Άλλωστε λειτουργούν ως θεσμοί κοινωνικοποίησης μεταξύ του ατόμου και της κοινωνίας, συνδέοντας τους δημόσιους θεσμούς με την ιδιωτική ζωή του ατόμου. Τα ΜΜΕ θεσμικά ορίζουν τη δημοσιογραφία ως ένα πεδίο κοινωνικής πρακτικής (Γιαλαμπούκη 2008:13-14). Όμως η επικοινωνία των ΜΜΕ διαφέρει από την προσωπική επικοινωνία. Η επικοινωνιακή συνθήκη των ΜΜΕ, την καθιστά ποικιλότροπα διαμεσολαβημένη λόγω του τρόπου που προκύπτουν, παράγονται και μεταδίδονται οι ειδήσεις, αλλά και δεσμευμένη από τους κανόνες ηθικής, τη δημοσιογραφική δεοντολογία αλλά και τις λεγόμενες ειδησεογραφικές αξίες, στοιχεία τα οποία και διαμορφώνουν τη γραμμή ενός Μέσου (Πολίτης 2014:482-486). Δεν πρέπει να ξεχνάμε, δε, τις συνδέσεις με τα κέντρα εξουσίας, καθώς τα ΜΜΕ είναι σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό εξαρτημένα από οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες, οι οποίοι τα

χρησιμοποιούν για την προάσπιση των συμφερόντων τους και για τη διατήρηση της δύναμής τους, θέτοντας εν αμφιβόλω την αμεροληψία τους - αν υποθέσουμε ότι αυτή υφίσταται κατά κάποιον τρόπο (Χαραλαμπίδης 2015:7).

Σε κάθε περίπτωση πάντως, ακόμα και όταν τα μέσα δεν εξυπηρετούν σκόπιμα συγκεκριμένα συμφέροντα, δεν παύουν, ως ιδιωτικές επιχειρήσεις στην πλειοψηφία τους, να έχουν ως πρώτο και κύριο στόχο την κερδοφορία. Υπό την οπτική αυτή, είναι δύσκολο για οποιοδήποτε εφημερίδα -ή μέσο γενικότερα- να αντιταχθεί πραγματικά με μια ιδεολογία όπως η πατριαρχική, η οποία είναι βαθιά ριζωμένη στην τουρκική κοινωνία και συμπυκνώνει απόψεις με τις οποίες ταυτίζεται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Κάτι τέτοιο μπορεί να σημαίνει εμπορική αυτοκτονία για ένα έντυπο και σίγουρα κανένας εκδότης δεν επιθυμεί να πάρει αυτό το ρίσκο. Αντίθετα, μπροστά στο δέλεαρ των αυξημένων πωλήσεων, είναι πολύ πιθανότερο ο τελευταίος να επιλέξει να χαϊδέψει τα αυτιά των αναγνωστριών/τών του, αναπαράγοντας ακόμα και επιβλαβείς για την κοινωνία απόψεις και στερεότυπα.

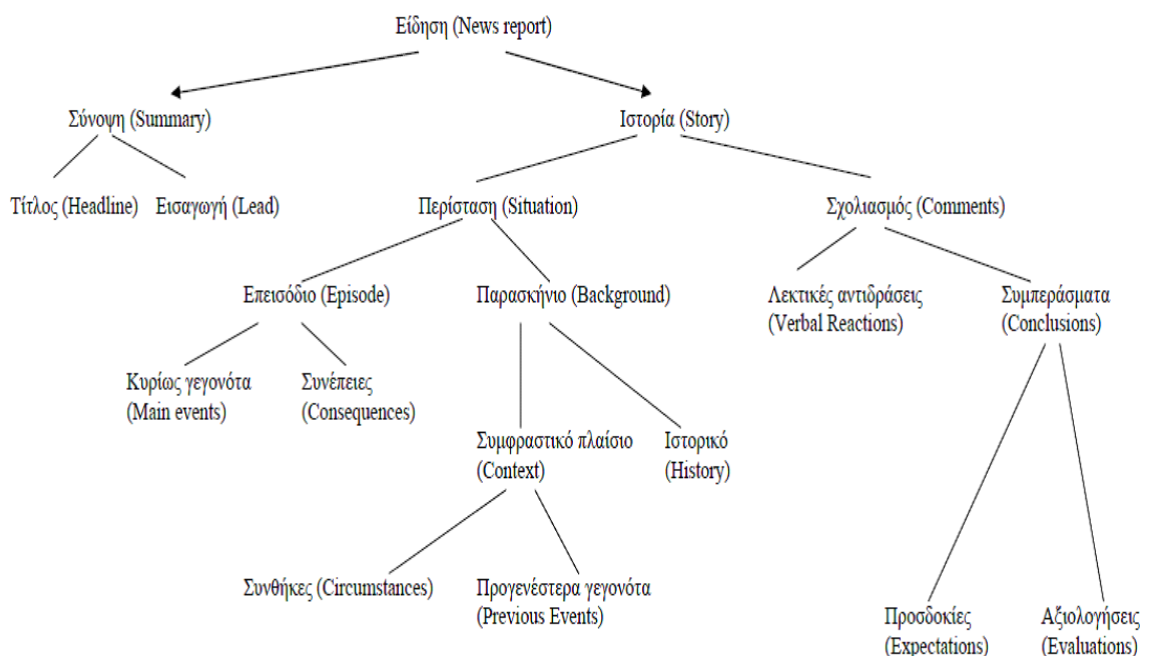
Πέντε αντιθετικά ζεύγη μέσω των οποίων μπορεί να προσδιοριστεί το πολιτισμικό-ιδεολογικό προφίλ του κάθε μέσου μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής (Πολίτης 2014:486): 1. Πληροφοριακό / Συγκινησιακό-συναισθηματικό ύφος, 2. Επίσημη / Ανεπίσημη (καθημερινή γλώσσα), 3. Διαφορά κοινωνικής ισχύος / Αλληλεγγύη, 4. Παράδοση / Νεωτερικότητα και 5. Εθνοκεντρισμός / Διεθνισμός. Η κατηγοριοποίηση αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για την εξακρίβωση του πολιτισμικού-ιδεολογικού προφίλ των μέσων από τα οποία είναι παρμένες οι ειδήσεις που θα αναλυθούν. Στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθεί και η ιδεολογική προσέγγιση του/της εκάστοτε γράφοντος/γράφουσας-δημοσιογράφου καθώς, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο van Dijk, οι δημοσιογραφικές πρακτικές υπόκεινται σε συγκεκριμένο συμφραστικό πλαίσιο το οποίο υπαγορεύει μια υποκειμενική αναπαράσταση τόσο της ταυτότητας του γράφοντος ως επαγγελματία δημοσιογράφου όσο και βάσει των προσωπικών της/του εμπειριών (van Dijk, 1998:391). Η ιδεολογική τοποθέτηση και η υποκειμενική θέαση του κάθε γεγονότος από τον/την δημοσιογράφο είναι σημαντική για την ΚΑΛ και θα δοθεί σ' αυτήν η απαραίτητη προσοχή στις αναλύσεις που ακολουθούν. Σ' αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι σχεδόν το σύνολο των δημοσιογράφων που ασχολούνται με το αστυνομικό ρεπορτάζ και γράφουν τα κείμενα στον τούρκικο έντυπο τύπο, όπως θα δούμε στο ακόλουθο υποκεφάλαιο με στατιστικά δεδομένα, είναι άνδρες (βλπ. Κεφάλαιο 3).

Εξάλλου, σύμφωνα με τη Θεωρία των Γλωσσικών Πράξεων (Searle 1969), βασική ιδιότητα της γλώσσας και του λόγου είναι να εκφράζει τις προθέσεις των ομιλητριών και των ομιλητών. Οι γλωσσικές επιλογές γίνονται και ερμηνεύονται με βάση τις προθέσεις της/του χρήστριας/τη. Κατ'επέκταση, οι γλωσσικές/λεκτικές

επιλογές της/του εκάστοτε χρήστριας/τη πρέπει να αποκωδικοποιούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αξιολογούνται και οι προθέσεις του. Ενδεικτικό της θεώρησης του Searle είναι ότι στην ερώτηση για το αν η γλώσσα επηρεάζει τις σκέψεις και την αντίληψη ενός ατόμου ή ισχύει το αντίστροφο, απαντά ότι πρόκειται για μια αμφίδρομη επιρροή, μια αλληλεπίδραση η οποία οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η σκέψη επηρεάζει τη γλώσσα όσο και η γλώσσα τη σκέψη (Büyükkantarcioglu 2006:54-68). Με βάση τη θεωρία αυτή λοιπόν, έχει ενδιαφέρον να διερευνήσει κανείς ποιες μπορεί να είναι οι προθέσεις του δημοσιογράφου ο οποίος παρουσιάζει το γεγονός και κατά πόσο η συνειδητή του πρόθεση ακυρώνεται ίσως ασυνείδητα από μοτίβα της γλώσσας και "τρόπους που λέγειν" που έχει οικειοποιηθεί.

Ως προς το περιεχόμενο των ειδήσεων πλην της εξάρτησης του από τον τρόπο συλλογής των ειδήσεων, αυτό (το περιεχόμενο των ειδήσεων) αρθρώνεται και ιεραρχείται μεταξύ άλλων, βάσει της τυπολογίας των ειδών δημοσιογραφικού λόγου (Πολίτης 2014:485-486).

Ο van Dijk παραθέτει το εξής σχηματικό διάγραμμα (van Dijk 1988:55) σε σχέση με τη διάρθρωση των ειδήσεων αλλά και σε συνάρτηση με τις υπόλοιπες παραμέτρους που αξιοποιεί η ΚΑΛ, προκειμένου να αποκωδικοποιήσει μια είδηση στο πλαίσιο των σκοπών της:

(Γιαλαμπούκη 2008:25)

Το σχήμα αυτό μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό των διαφόρων ειδών του δημοσιογραφικού λόγου καθώς και στην ανάλυση παντός είδους ειδησεογραφικών κειμένων εν γένει.

Συμπληρωματικά με ο παραπάνω σχήμα και συγκεκριμένα για την ανάλυση της αστυνομικής είδησης, ο Παλίτης προτείνει την εξής πυραμίδα (Πολίτης 2014:490-491) :

1. Τίτλος
2. Σύνοψη
3. Πληροφορίες (τόπος χρόνος εμπλεκόμενα πρόσωπα και επεισόδια)
4. Πηγές (μαρτυρίες και σχόλια αυτοπτών μαρτύρων, αρμοδίων κτλ)

Πρέπει να σημειώσουμε επίσης ότι η ανάλυση λόγου κατά την ΚΑΛ για οποιοδήποτε κείμενο (άρα και για τα κείμενα της αστυνομικής είδησης) συντελείται σε τρία επίπεδα (Κοσμίδη 2012) :

«1. Περιγραφή: διερευνάται το λεξιλόγιο, η γραμματική, η σύνταξη και οι κειμενικές δομές.

2. Ερμηνεία: συσχετίζονται τα δεδομένα της περιγραφής με τις κοινωνικές δομές και ιδεολογίες.

3. Εξήγηση: συντίθενται όλα τα παραπάνω σε ερμηνευτικά σχήματα και πλαίσια. Ο λόγος απεικονίζεται ως τμήμα της κοινωνικής διαδικασίας και ως κοινωνική πρακτική. Η συνειδητοποίηση αυτή αποτελεί τη ρίζα της κοινωνικής χειραφέτησης των υποκειμένων από τις παρελκυστικές λειτουργίες του λόγου.»

Σε επίπεδο σύνταξης, η δημοσιογραφική γλώσσα χαρακτηρίζεται από ρήματα που δηλώνουν ενέργεια ή κατάσταση. Στις ειδήσεις συχνά παραλείπονται το υποκείμενο και το ποιητικό αίτιο, προτάσσεται το αντικείμενο ή το κατηγορούμενο, χρησιμοποιούνται εκφράσεις της καθομιλουμένης και λόγιες στερεοτυπικές εκφράσεις (Πολίτης 2014:493-494). Στην προβολή του αναφερόμενου λόγου/σκέψης χρησιμεύουν τα λεκτικά ρήματα (είπε, ισχυρίστηκε, υπογράμμισε, ζήτησε να, δεσμεύτηκε κ.α.), τα ρήματα που δηλώνουν νοητικές πράξεις και τα αισθήσεως σημαντικά (πιστεύει, θεωρεί, ελπίζει, αισθάνεται κ.α.), καθώς και τα τοπικά και χρονικά επιρρήματα (Πολίτης 2014:492-494). Σε ό,τι αφορά το λεξιλόγιο των ειδήσεων, αυτό είναι συνδεδεμένο με το περιεχόμενο των ειδήσεων. Το ιδιαίτερο γνώρισμα του είναι ότι αποτελείται από επαναλαμβανόμενες συνεκδοχές, δηλαδή από παγιωμένες λέξεις και καθιερωμένα

στερεότυπα. Τα στερεότυπα είναι ζημιογόνα για την πρωτοτυπία αλλά απαραίτητα για την κατανόηση της είδησης με την πρώτη ανάγνωση (Πολίτης 2014:492-494). Τέτοιες στερεοτυπικές εκφράσεις και άλλα λεξιλογικά στοιχεία ή συντακτικές δομές που αποκαλύπτουν στάσεις απέναντι στη βία κατά των γυναικών θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε κι εμείς στα κείμενα που ακολουθούν.

Ειδικά σε ό,τι αφορά το αστυνομικό δελτίο στον έντυπο Τύπο, το οποίο αποτελεί και το πεδίο έρευνας της παρούσας εργασίας, τα κείμενα στο σύνολό τους βασίζονται σε ένα δίπτυχο μοντέλο. Αυτό έγκειται αφενός στην ιεράρχηση των τριών επιπέδων του δημοσιογραφικού λόγου, δηλαδή του τίτλου, της σύνοψης (που αποτελούν το περικείμενο) και του κυρίως άρθρου, αφετέρου είτε υπακούν σε μια αφηγηματική δομή χωρίς περιπέτεια είτε σε μια δομή περιπετειώδους αφήγησης (Πολίτης 2014:490). Ο εντοπισμός της αφηγηματικής δομής έχει σημασία, καθώς μια περιπετειώδης αφήγηση στοχεύει πολύ περισσότερο στο συναίσθημα του/της αναγνώστη/αναγνώστριας από ότι μια μη περιπετειώδης (Αρχάκης 2014:441) που μπορεί να έχει επίπτωση στην κρίση του/της. Σε αυτό θα μπορούσε να είναι χρήσιμη και η διάκριση με δομικά κριτήρια των αμιγών ειδήσεων, βάσει της οποίας διακρίνονται δύο κατηγορίες: α) αυτή των ειδήσεων-λόγων, οι οποίες χαρακτηρίζονται από τη μη γραμμική αφήγηση (π.χ. μια φυσική καταστροφή) και β) αυτή των ειδήσεων που αποτελούν γραμμικές εξιστορήσεις, οι οποίες είναι κυρίως αναπαραστάσεις λόγων δημόσιων προσώπων. Η διάκριση στις δύο αυτές κατηγορίες δεν είναι απόλυτη καθώς προκύπτουν και «υβριδικές» ειδήσεις οι οποίες αποτελούν συνδυασμό των παραπάνω κατηγοριών. (Πολίτης 2014: 489)

Όλα τα παραπάνω θα χρησιμοποιηθούν και θα γίνουν καλύτερα κατανοητά στην ανάλυση των κειμένων στο τέταρτο κεφάλαιο.

Συγκεκριμένα, θα βασιστούμε αρχικά στο διάγραμμα του Van Dijk για την αρχική ανάλυση των επιλεγμένων ειδησεογραφικών κειμένων, ώστε, αναγνωρίζοντας τα συστατικά τους μέρη (τίτλος, εισαγωγή, σύνοψη, ιστορία) να εξετάσουμε τις λεξιλογικές και γραμματικές επλογές που γίνονται σε αυτά. Θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε, ανάλογα και με την θέση τους στο κείμενο, ποιες από αυτές έρχονται σε πρώτο πλάνο και ποιες αποκτούν δευτερεύουσα σημασία. Σε αυτό θα επωφεληθούμε και από την πυραμίδα ανάλυσης για το αστυνομικό ρεπορτάζ του Πολίτη, και ιδιαίτερα στις αναλύσεις μας σχετικά με τις στερεοτυπικές εκφράσεις που επαναλαμβάνονται στα επιλεγμένα κείμενα. Για την ανάλυση των αφηγηματικών στρατηγικών που χρησιμοποιούνται στα κείμενα και του τρόπου που αυτές επιδρούν στο συναίσθημα και την αντίληψη των αναγνωστών και αναγνώστριών, αλλά και στη τελική τους κρίση για τα περιστατικά, θα βασιστούμε κυρίως στην ανάλυση του Αρχάκη (2014). Τέλος, θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε πώς σχετίζονται τα υπονοούμενα μυνήματα που

μεταδίδονται με όλες τις προαναφερθείσες επιλογές με την ιδεολογική τοποθέτηση τη κάθε εφημερίδας, αλλά και με την κυρίαρχη πατριαρχική ιδεολογία γενικότερα.

Πριν από αυτό, όμως, είναι αναγκαία και σκόπιμη μια θεωρητική προσέγγιση του σεξισμού στο λόγο, του τρόπου δηλαδή που η πατριαρχία ως σύστημα εξουσίας εγγράφεται και αναπαράγεται στη γλώσσα και μέσα από αυτήν.

2.3. Σεξισμός στη γλώσσα

2.3.1. Το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο

Στο προηγούμενο υποκεφάλαιο αναφερθήκαμε στα ΜΜΕ ως ενός εκ των κυρίαρχων πεδίων δημόσιου λόγου και κατ' επέκταση ως ενός πλαισίου δράσης του λόγου ως κοινωνικής πρακτικής, δηλαδή ως οργάνου παραγωγής, αναπαραγωγής, νομιμοποίησης στερεοτύπων και, άρα, ως μέσου παγίωσης ανισοτήτων και κυριαρχικών τάσεων. Σε αυτό υποκεφάλαιο θα επιχειρήσουμε έναν ορισμό του σεξισμού ως του πλαισίου ανάπτυξης και δράσης των διακρίσεων ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, αφού πρώτα παρέχουμε τις απαραίτητες διευκρινίσεις σε σχέση με τις έννοιες του βιολογικού και κοινωνικού φύλου.

Η κοινωνιολόγος Ann Oakley (1972) διέκρινε το κοινωνικό φύλο (gender) έτσι ώστε να είναι εφικτή η κοινωνική ανάλυση του φύλου άσχετα από το βιολογικό καθορισμό. Προκύπτει λοιπόν η διάκριση μεταξύ βιολογικού φύλου, φυσικού καθορισμού (sex) και κοινωνικού και πολιτισμικού φύλου (gender) (Μαροπούλου 2016:15). Ο όρος «βιολογικό φύλο» (sex) αναφέρεται στις βιολογικές και κοινωνικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, στην ορατή διαφορά στη φυσιολογία τους και τη συνακόλουθη διαφορά των αναπαραγωγικών τους λειτουργιών. Το κοινωνικό φύλο (gender) αφορά τον πολιτισμό και αναφέρεται στην κοινωνική κατηγοριοποίηση ανδρικών και γυναικείων χαρακτηριστικών και συμπεριφορών (Oakley 1985:16).

Ως ταυτότητα φύλου ορίζεται η επιλεκτική αντίληψη του ίδιου του ατόμου σχετικά με τον γυναικείο ή αντρικό ρόλο (gender role) που μπορεί να διαφέρει από το βιολογικό (Βεΐκου 2012) ο κοινωνικό φύλο σημασιοδοτεί όλες τις κοινωνικές πρακτικές και συμπεριφορές (λόγου και πράξεων) τις οποίες μετέρχεται ένα άτομο για να δηλώσει ότι είναι αγόρι ή κορίτσι, άνδρας ή γυναίκα, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικότητας, με τη διαφορά ότι δεν περιορίζεται μόνο σε αυτή (Connell 1987:77).

Εν ολίγοις, το κοινωνικό φύλο καθορίζεται από μια σειρά στοιχείων, από το ντύσιμο και τον τρόπο ομιλίας έως την κίνηση του σώματος και το επάγγελμα, καθώς και άλλους παράγοντες που δεν περιορίζονται από το βιολογικό φύλο. Η

κοινωνία, δίνοντας εντολές και κοινωνικούς κανόνες σχετικά με τρόπους συμπεριφοράς ανάλογα με το φύλο του παιδιού, το οδηγεί στη υιοθέτηση πολιτισμικά καθορισμένου κοινωνικού φύλου. Με τον τρόπο αυτό κατασκευάζονται οι έμφυλες ταυτότητες (Connell 1987:26). Οι ίδιοι οι άνθρωποι εμπλέκονται στη διαδικασία κατασκευής του κοινωνικού τους φύλου (Talbot 2010:7).

Σύμφωνα πάντα, λοιπόν, με το συγκεκριμένο σκεπτικό, υπάρχουν δύο βιολογικά φύλα (το αρσενικό και το θηλυκό) και δύο κοινωνικά φύλα (το ανδρικό και το γυναικείο) Το βιολογικό φύλο ενός ατόμου είναι γενετικά καθορισμένο, ενώ το κοινωνικό φύλο (gender) είναι πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο (Λαμπροπούλου 2014:399-400). Ως έννοια, το κοινωνικό φύλο αναφέρεται σε μια διαδικασία μετασχηματισμού των δεδομένων του βιολογικού φύλου, τα οποία υπόκεινται στις κατηγορίες του διπόλου «αρσενικό – θηλυκό», σε πρότυπα, αξίες, σύμβολα, ρόλους και ταυτότητες των πολιτισμικών κατηγοριών «άνδρας – γυναίκα» πάνω στις οποίες θεμελιώνονται όλες οι κατά φύλλα ανισότητες. Ως πολιτισμικά προσδιοριζόμενη, η έμφυλη ιδιότητα δεν μπορεί να θεωρείται «φυσική» και στατική, αλλά μεταβαλλόμενη σε συνάρτηση με τις κοινωνικές πρακτικές που τη δημιουργούν και τα συμφραζόμενά τους (Μαροπούλου 2016:15). Ταυτόχρονα, είναι ξεκάθαρο ότι, ενώ η διχοτόμηση αρσενικό-θηλυκό βασίζεται σε υποθέσεις για φυσικές καταστάσεις, το πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο δίπολο άνδρας - γυναίκα περιλαμβάνει μη κατηγορικές κοινωνικές πρακτικές που βασίζονται σε πράξεις και δραστηριότητες οι οποίες δεν πρέπει να προσεγγίζονται διχοτομικά (Λαμπροπούλου 2014:409-410). Ως εκ τούτου, στις σπουδές και τις έρευνες που σχετίζονται με θέματα φύλου, τις επονομαζόμενες “gender studies”, ο όρος «φύλο» αναφέρεται ειδικά στις πολιτισμικές και όχι στις βιολογικές διαφορές. Και στα πλαίσια της εργασίας αυτής, η έννοια του φύλου χρησιμοποιείται ως προς την κοινωνικά κατασκευασμένη διάστασή του. Στην παρούσα εργασία θα επικεντρωθούμε στην αντίληψη της κοινωνίας για τον κοινωνικό ρόλο του γυναικείου φύλου, επιλέγοντας να παραμείνουμε στο πλαίσιο μιας δυαδικής ετεροκανονικής (heteronormative) αντίληψης των φύλων. τα gender studies εκτός από τη δυαδική αντίληψη περί κοινωνικών φύλων ασχολούνται και με τους ετεροκανονικούς ρόλους στο πλαίσιο της κοινωνικής αντίληψης.

2.3.2. Η γλώσσα και η κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας

Οι κοινωνικές επιστήμες με ευαισθησία στο «γυναικείο ζήτημα» και το θέμα του κοινωνικού φύλου εστιάζουν στην ανάλυση των τρόπων με τους οποίους οι διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών καθορίζονται και «φυσικοποιούνται» από το πολιτισμικό και κοινωνικό status quo των εκάστοτε δομών, αντιλαμβανόμενες τις ανωτέρω διαφορές ως κοινωνικά επεξεργασμένες κατά τρόπο που να αποδίδουν στις γυναίκες «θηλυκές» ιδιότητες και μια συγκεκριμένη ταυτότητα φύλου η οποία καθιερώνεται μέσω της κοινωνικοποίησης.

Η αλληλεπίδραση του οικονομικού συστήματος και των κοινωνικών διαδικασιών οδηγούν στον προσδιορισμό του ρόλου των κοινωνικών φύλων. Η σχέση ιεραρχίας μεταξύ αρσενικού/θηλυκού καθορίζεται είτε σύμφωνα με το νόμο είτε εθιμοτυπικά διαμορφώνοντας μεταξύ τους εξουσιαστικές σχέσεις. Η έμφυλη ασυμμετρία νομιμοποιείται αποδιδόμενη μέσω ιδεολογημάτων σε φυσικούς ή μεταφυσικούς παράγοντες (Γκασούκα & Γεωργαλίδου 2014:6). Κατά συνέπεια, ο κοινωνικός ρόλος του φύλου διαμορφώνεται από την κοινωνική συνείδηση και την κατά τα φύλα διαμορφωμένη κλίμακα αξιών η οποία χαρακτηρίζεται από διαφορετικές συμπεριφορές ανάλογα με το φύλο (Γκασούκα & Γεωργαλίδου 2014:6).

Η αμφισβήτηση των ουσιοκρατικών προσεγγίσεων συμπίπτει με την ανάπτυξη της θεωρίας της κοινωνικής κατασκευής στα μέσα της του 1990 (Παυλίδου 2006:411). Η θεωρία αυτή συνδέει το άτομο με την κοινωνία, θεωρώντας την κοινωνική πραγματικότητα αποσπασματική και υποκειμενική, δημιουργημένη από άτομα-δράστες και όχι αποδέκτες αυτής (Παυλίδου 2006:411). Σε αυτό το πλαίσιο η γλώσσα νοείται ως μια μορφή κοινωνικής πρακτικής που συντελεί στην κατασκευή της ταυτότητας, μιας ταυτότητας η οποία ανακατασκευάζεται απρόβλεπτα διαρκώς, μέσα από τη διεπίδραση των ανθρώπων, και η οποία δεν είναι ούτε παγιωμένη ούτε γενική, δεν είναι, δηλαδή, ούτε και αυτή ουσιοκρατικά ορισμένη (Παυλίδου 2006:411). Εξάλλου, η γλωσσική συμπεριφορά είναι κάτι που μαθαίνεται και δεν έχει νόημα να προσπαθούμε να την εξηγήσουμε επικαλούμενοι/ες έμφυτα χαρακτηριστικά (Talbot 2010:11). Το φύλο μπορεί να κατανοηθεί ως πρακτική λόγου καθώς αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής ζωής το οποίο κατασκευάζεται μέσω της καθημερινής γλώσσας και ομιλίας (Weatherall 2002:8). Η αναγωγή της έννοιας του φύλου σε λόγο, υπό το πρίσμα της κονστρουξιονιστικής οπτικής, αναγάγει το κοινωνικό φύλο σε πρωταρχικό σε σχέση με το βιολογικό και θολώνει τις διαχωριστικές γραμμές μεταξύ τους, καθιστώντας αναπόφευκτα λιγότερο προφανή κάθε πτυχή της σκέψης, αντίληψης και συμπεριφοράς που σχετίζεται με τις κατηγοριοποιήσεις του φύλου (Weatherall 2002:81). Το φύλο δεν αντιμετωπίζεται ως η πηγή της γλωσσικής μας συμπεριφοράς αλλά ως το προϊόν των γλωσσικών πρακτικών μας. Η

ταυτότητα κατασκευάζεται μέσα από ποικίλες γλωσσικές νοηματοδοτήσεις. Η ταυτότητα δεν αποτελεί ούτε χαρακτηριστικό ούτε κερτημένο, αλλά μια διαδικασία σημειωτικής. Ο τρόπος εκφοράς του λόγου μας δεν συναρτάται από την κοινωνική μας ταυτότητα αλλά την κατασκευάζει μέσα από κοινωνικά νοηματοδοτημένες γλωσσικές πρακτικές (Wardhaugh & Fuller 2015:328). Κατά αυτόν τον τρόπο, τα άτομα στο κοινωνικό περιβάλλον καθορίζονται σύμφωνα με τις δικές τους αντιλήψεις αλλά και σύμφωνα με τις, πολλές φορές, αντιτιθέμενες τοποθετήσεις των άλλων. Άρα η ατομική ταυτότητα είναι και αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης και συλλογικής κατασκευής (Wardhaugh & Fuller 2015:328). Το φύλο ως ένα περίπλοκο φαινόμενο συντελείται σε πολλά επίπεδα ταυτόχρονα ως παραστασιακή επιτέλεση, δηλαδή ως παγίωση του κυριάρχου ιδεώδους που η κοινωνία μας έχει για το φύλο μέσα από επαναλαμβανόμενες κοινωνικές τελετουργίες (Σηφάκη 2015:15).

Με βάση την παραπάνω ανάλυση σχετικά με την κατασκευή των έμφυλων ταυτοτήτων γίνεται αντιληπτό ότι η ταυτότητα δεν είναι ένα προσωπικό χαρακτηριστικό για τον/την καθένα/μιά και έμφυτο στο μυαλό των ανθρώπων, αλλά μια έννοια άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνική πραγματικότητα (Παυλίδου 2006:412). Αποδεικνύεται, έτσι, η κοινωνική - και μάλιστα η γλωσσική - κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας και, άρα, η σημασία της γλωσσικής ανάλυσης για την κατανόηση και την αλλαγή της σχέσης των δύο φύλων σε μια κοινωνία.

Η ανάλυση των δημοσιογραφικών κειμένων υπό το πρίσμα της ΚΑΛ έχει βασικό στόχο να αναδείξει τον καθοριστικό ρόλο που παίζει η σεξιστική γλώσσα των ΜΜΕ στη κατασκευή των έμφυλων ταυτοτήτων. Λαμβάνοντας υπόψη τον τρομακτικό αριθμό των περιστατικών βίας κατά των γυναικών είναι ξεκάθαρο ότι η συνειδητή χρήση έμφυλου λόγου από τα ΜΜΕ συντελεί στη αναπαραγωγή της έμφυλης βίας.

Όσον αφορά τον όρο «σεξισμός» εννοούμε την πρακτική μέσω της οποίας υποβαθμίζονται άτομα με βάση το φύλο τους (Γκασούκα & Γεωργαλίδου 2014:4). Η σεξιστική γλώσσα είναι το σύμπτωμα, αλλά και η αιτία του σεξισμού. Σε μία πατριαρχική κοινωνία, όπου ο γυναικείος λόγος βρίσκεται στο περιθώριο και όπου οι άντρες έχουν αισθητά μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική δύναμη, το φύλο που υποτιμάται, και γλωσσικά, είναι το γυναικείο (Τσοκαλίδου 1996:16). Η γλώσσα περί και για τις γυναίκες και οι σεξιστικές γλωσσικές πρακτικές αποδίδονται στη δύναμη των ανδρών να διαμορφώνουν τους γλωσσικούς κανόνες (Weatherall 2002: 80-81). Για τις σεξιστικές γλωσσικές πρακτικές, η επιθετικότητα κατά των γυναικών η οποία εκφράζεται στη γλώσσα είναι διάχυτη στην κοινωνική ζωή. Οι συζητήσεις για την βία κατά των γυναικών αφθονούν στις σύγχρονες κοινωνίες. Αν η επίθεση κατά των γυναικών συνιστά μορφή κοινωνικού ελέγχου, συζητήσεις για την επίθεσης προϋποθέτουν ένα περαιτέρω επίπεδο κοινωνικού ελέγχου, διότι οι

γλωσσικές επιλογές δεν είναι ποτέ ουδέτερες ή αθώες αλλά ιδεολογικά φορτισμένες και, συνεπώς, αποκαλύπτουν συμπεριφορές και κοσμοθεωρίες που πρυτανεύουν σε ειδικές κοινωνικές πρακτικές εντός συγκεκριμένων πολιτισμών (Bou Franch 2014:177).

Οι διαφορές μεταξύ των φύλων μπορεί να οριστούν σύμφωνα με το μοντέλο της διαφοράς στην κουλτούρα και το μοντέλο της υπεροχής. Το πρώτο, δηλαδή το μοντέλο της διαφοράς στην κουλτούρα, τονίζει ότι το παιδί από τη γέννηση του αναπτύσσει κοινωνικά και γλωσσικά διαφορετικούς τρόπους σκέψης ανάλογα με το φύλο του. Το δεύτερο της υπεροχής τονίζει την ανδρική υπεροχή η οποία προκύπτει από την πατριαρχική δομή της κοινωνίας η οποία περιθωριοποιεί τις γυναικείες αξίες. Και τα δύο μοντέλα είναι απαραίτητα για την κατανόηση των διακρίσεων στα φύλα, αφού άλλωστε η κοινωνικοποίηση ευνοεί το αντρικό φύλο (Τσοκαλίδου 1996:16). Έτσι, ο γλωσσικός σεξισμός ερμηνεύεται μέσω κοινωνικών πρακτικών και σχέσεων εξουσίας οι οποίες χαρακτηρίζουν τους πατριαρχικούς πολιτισμούς (Mills 2008:3). Βάσει των ανωτέρω οποιαδήποτε ερμηνευτική προσέγγιση των παραπάνω φαινομένων πρέπει να υλοποιείται όχι αποκλειστικά με την εξέταση των γλωσσικών στοιχείων του σεξισμού αλλά και των πεποιθήσεων ή του λόγου σχετικά με τις γυναίκες και τους άνδρες που αναπαριστώνται σε αυτά και διαμεσολαβούνται μέσω της γλώσσας (Mills 2008:4). Αυτό σημαίνει ότι στα κείμενα που ακολουθούν δεν θα πρέπει να αναζητηθεί μόνο η φρασεολογία εκείνη που είναι σεξιστικά φορτισμένη, αλλά και ο τρόπος που αυτή χρησιμοποιείται για να ενισχυθεί ή να αποδυναμωθεί το ιστορικό της περιεχόμενο.

2.3.3. Το φύλο, ο λόγος και οι αναπαραστάσεις των περιστατικών βίας στα ΜΜΕ

Η γυναίκα αποτελεί βασικό κοινωνικό συντελεστή, κεντρικό πρόσωπο στον πολιτισμό και πηγή μεταφορών και απαγορεύσεων, εξ ου και κατέχει θεμελιώδη θέση στην κατασκευή λόγου συνδεδεμένου με τη βία και ιδιαίτερα του λόγου των ΜΜΕ σχετικά με την έμφυλη βία. Στο επίκεντρο της συζήτησης για τη βία είναι το θέμα της εξουσίας και του ελέγχου στις πατριαρχικές κοινωνίες, καθώς η βία τείνει να αποτελεί εργαλείο της άσκησης εξουσίας (Santaemilia & Marguenda 2014:250-251). Η γλώσσα βρίσκεται στο επίκεντρο της δημιουργίας εξουσίας, της δημιουργίας βίας και αναπαράστασης και είναι ιδιαίτερα ισχυρή στη δημιουργία σεξουαλικής ανισότητας (Graddol & Swan 1989:164).

Ειδικά για την αναπαράσταση των περιστατικών βίας κατά των γυναικών στα ΜΜΕ, τα κείμενα του δημοσιογραφικού λόγου παρουσιάζουν ιδιαίτερες όψεις της βίας και καταγγελίες βίας στο ευρύ κοινό και πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ανασυμφραστικοποιήσεις. Η αντίληψη αυτή ξεκινά από την απλή ιδέα ότι η περιγραφή ενός συμβάντος σε ένα πλαίσιο δεν είναι ποτέ ίδια με την περιγραφή του ίδιου συμβάντος σε άλλο πλαίσιο (Attenborough 2014:183-184). Η

παρουσίαση του γεγονότος από τα ΜΜΕ και η καθοδήγηση του αναγνώστη σε μία συγκεκριμένη κατεύθυνση έχει μεγάλη σημασία. Οι συντελεστές-πηγές ενός ρεπορτάζ εξακολουθούν να διατηρούν κάποιον έλεγχο στην τελική είδηση, καθώς, θεωρητικά τουλάχιστον, ο λόγος τους αποτυπώνεται στο τελικό κείμενο. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η/ο δημοσιογράφος υποχρεούται να επιλέξει μεταξύ έμμεσου ή άμεσου τρόπου ανασυμφραστικοποίησης των λεγομένων τους. Τα ΜΜΕ δεν περιορίζονται ποτέ απλώς στο ρεπορτάζ βάσει γραπτού ή προφορικού λόγου, καθώς οι λεκτικές, συντακτικές, ρητορικές και τυπολογικές λεπτομέρειες ανασυμφραστικοποιούνται / μετασχηματίζονται από τον συντάκτη, αποτυπώνοντας τη δική του εκδοχή του γεγονότος. Όπως θα δούμε, συνήθως τα περιστατικά σεξιστικής βίας αναπαρίστανται/ανασυμφραστικοποιούνται κατά τρόπο τέτοιο, ώστε να αντιμετωπίζονται ως ψεύδη, φαντασιοπληξία και αποτέλεσμα προκλητικής συμπεριφοράς των ίδιων των γυναικών (Attenborough 2014:185). Ο van Dijk καταπιάνεται με την αναπαράσταση της εξουσίας στο λόγο, η οποία προϋποθέτει πρόσβαση στο λόγο και σε ένα ευρύ φάσμα επικοινωνιακών συμβάντων. Κατά την προσέγγιση αυτή θα διερευνήσουμε τις επιπτώσεις του εξής σύνθετου ζητήματος: ποιος μιλάει/γράφει προς ποιον, σχετικά με τι, πότε και σε ποιο πλαίσιο ή ποιος μπορεί να συμμετέχει σε τέτοια επικοινωνιακά συμβάντα, σε ποικίλους ρόλους αποδέκτη (Van Dijk 1996:86). Ενδιαφέρον είναι επίσης για ποιον γράφεται ή λέγεται κάτι. Μπορούμε να συναγάγουμε ότι περισσότερη πρόσβαση στο λόγο αντιστοιχεί σε περισσότερη κοινωνική εξουσία. Με άλλα λόγια, ο λόγος μπορεί να είναι μια ένδειξη της εξουσίας που κατέχουν οι διάφορες κοινωνικές ομάδες και τα μέλη τους (Van Dijk 1996:86).

Από τα παραπάνω προκύπτει πως στα κείμενα που θα αναλυθούν οφείλουμε να εξετάσουμε με κριτική επίγνωση το κατά πόσο υπάρχει η άποψη της γυναίκας – θύματος ή θύτη σε αυτά σχετικά με αυτό που έχει υποστεί ή διαπράξει, καθώς και η άποψη άλλων γυναικών οι οποίες εκφράζουν την οπτική τους πάνω στο γεγονός. Σημασία έχει επίσης και το κατά πόσο ο/η δημοσιογράφος αναγνωρίζει τις γυναίκες αυτές ως θύματα μιας εγκληματικής ενέργειας εναντίον τους ή ως ηθικούς αυτουργούς της.

Στο ίδιο μήκος κύματος, πρόσφατες έρευνες καταδεικνύουν ότι, ως κοινωνικό πρόβλημα, η ενδοοικογενειακή βία ειδικότερα είναι αποδεκτή σε πολλά κοινωνικά πλαίσια που φυσικοποιούν τη βία κατά των γυναικών μέσω έμφυλων ιδεολογιών της αρσενικής βίας (Bou Franch 2013:275). Στο πλαίσιο αυτό, καθώς κάποια από τα περιστατικά-ειδήσεις που θα αναλυθούν ανήκουν στην κατηγορία της ενδοοικογενειακής βίας, θα γίνει προσπάθεια να καταδειχθεί κατά πόσο η χρησιμοποιούμενη γλώσσα τα νομιμοποιεί και κατά πόσο θεωρούνται «νόμιμα» και από όλους όσους εμπλέκονται σε αυτά θύτες, θύματα, κρατικούς και νομικούς λειτουργούς, δημοσιογράφους και μάρτυρες.

Στο σημείο αυτό και έχοντας θέσει τα θεωρητικά θεμέλια και τους ερευνητικούς στόχους αυτής της εργασίας, στο ακόλουθο υποκεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να συζητήσουμε τον τούρκικο έντυπο Τύπο και πως σε αυτόν καταγράφονται τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών.

2.4. “Οι γυναίκες της 3^{ης}” σελίδας στον τουρκικό Τύπο

Πριν ξεκινήσουμε θα ήταν ωφέλιμο να δοθεί μια σύντομη εξήγηση για το τι είναι οι ειδήσεις της τρίτης σελίδας στον έντυπο Τουρκικό τύπο. Σχεδόν όλες οι εφημερίδες του Τουρκικού τύπου αφιερώνουν την τρίτη σελίδα τους στο αστυνομικό ρεπορτάζ, όπου δημοσιεύονται και οι ειδήσεις σχετικά με τη βία κατά των γυναικών. Ο τίτλος της παρούσας ενότητας αναφέρεται στο περιεχόμενο της τρίτης σελίδας των εφημερίδων.

Όλοι οι μηχανισμοί που αποτελούν δημιουργία των ανδρών, συγκροτήθηκαν με σκοπό να διατηρήσουν στα ανδρικά χέρια την παραγωγή και την αναπαραγωγή, να εξασφαλίσουν τη διαιώνισή τους και να τις κρατήσουν υπό τον έλεγχό τους. Βασικά, κάθε διαδικασία παραγωγής είναι και διαδικασία αναπαραγωγής (Demren 2001:2). Από αυτήν την άποψη τα ΜΜΕ είναι ένας μηχανισμός του πατριαρχικού συστήματος και ο λόγος που κυριαρχεί σε αυτά συγκροτείται στο ιδεολογικό πλαίσιο της πατριαρχικής ιδεολογίας και συντελεί στην αναπαραγωγή της. Η πατριαρχική ιδεολογία κυριαρχεί και στη γλώσσα των ειδήσεων σχετικά με τη βία που ασκείται ενάντια στις γυναίκες, υπακούοντας ευλαβικά στους ρόλους που έχουν αποδοθεί στη γυναίκα ως κοινωνικό φύλο. Στις σχετικές με τη βία κατά των γυναικών ειδήσεις, η γλώσσα διαμορφώνεται βάσει των δογμάτων της κυρίαρχης στην κοινωνία πατριαρχικής ιδεολογίας. Παράλληλα, η γλώσσα που χρησιμοποιείται ενισχύει τις αξίες της πατριαρχικής ιδεολογίας, τις επιδοκιμάζει, τις νομιμοποιεί και κατ' αυτόν τον τρόπο, συμβάλλει στη διαδικασία αναπαραγωγής τους. Έτσι η γλώσσα επέχει θέση παράγοντα που καθορίζει αλλά και που καθορίζεται από την υφιστάμενη ιδεολογία.

Αν και το ιδιοκτησιακό καθεστώς των ΜΜΕ στην Τουρκία εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την ανεξαρτησία τους από την κρατική εξουσία, καθώς τα περισσότερα αποτελούν ιδιωτικές επιχειρήσεις, η πραγματικότητα είναι μάλλον διαφορετική από την προσδοκία. Η σχέση των ΜΜΕ στην Τουρκία περιγράφεται μάλλον καλύτερα από το μοντέλο που σύμφωνα με τους Peterson και Schramm προσιδιάζει στα αυταρχικά καθεστώτα. Σύμφωνα με αυτό, το κράτος μπορεί να προσανατολίσει τα ΜΜΕ στην κατεύθυνση των εθνικών του συμφερόντων, να τα περιορίσει, να τα ελέγξει άμεσα ή έμμεσα, να τα υποστηρίξει οικονομικά και να τα ευνοήσει (Öztürk 2007:8-16). Στις ημέρες μας, στην Τουρκία, τα ΜΜΕ, οι εφημερίδες, αν το περιορίσουμε σε στενότερο πλαίσιο, λειτουργούν ως εκπρόσωποι των ισχυρών οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων (Öztürk 2007:8-

16). Το γεγονός, δε, ότι τα ΜΜΕ του κυρίαρχου ρεύματος (mainstream media) τα κατέχουν μετρημένοι στα δάχτυλα όμιλοι εταιρειών μέσω ενημέρωσης επιδεινώνει ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Δεν θα ήταν επομένως ανεδαφικό να υποστηρίξουμε ότι ο ρόλος του Τύπου ορίζεται από το εκάστοτε πλαίσιο οικονομικών και πολιτικών σχέσεων και ότι το περιεχόμενό του, στη Τουρκία τουλάχιστον, εκφράζει τα συμφέροντα των ισχυρών, στα χέρια των οποίων βρίσκεται. Επομένως η γλώσσα, η ιδεολογία και η κοσμοθεωρία του Τύπου εκφράζουν την κυρίαρχη ιδεολογία. Από αυτήν την άποψη μπορεί να ειπωθεί ότι, στην Τουρκία, τα ΜΜΕ και η γλώσσα που αυτά χρησιμοποιούν τοποθετούνται στην κορυφή των μέσων που μετέρχεται η κυρίαρχη πατριαρχική ιδεολογία για να επιβληθεί και να αναπαραχθεί.

Ακόμα όμως και στην περίπτωση όπου κάποιο μέσο μπορεί πράγματι να θεωρηθεί πλήρως ανεξάρτητο από την κρατική εξουσία, η πατριαρχική ιδεολογία είναι τόσο βαθιά ριζωμένη στην τουρκική κοινωνία, ώστε, σε ατομικό πλέον επίπεδο, οι εργαζόμενοι/ες στα ΜΜΕ τις περισσότερες φορές την υπηρετούν, ακόμα και ασυνείδητα. Διότι η αναπαράσταση των γυναικών στα ΜΜΕ δεν μπορεί να κριθεί ανεξάρτητα από την οπτική και την κοσμοθεωρία αυτών που εργάζονται στο χώρο των ΜΜΕ. Αν λάβουμε υπόψη ότι αυτοί που μεταφέρουν τις ειδήσεις, γράφουν τα κείμενα και επιλέγουν το οπτικό υλικό είναι άνθρωποι οι οποίοι έχουν ζήσει και γαλουχηθεί με την κυρίαρχη ιδεολογία της κοινωνίας, τότε είναι φυσιολογικό το γεγονός ότι οι παραγόμενες ειδήσεις διαμορφώνονται με βάση αυτή την ιδεολογία. Οι παραγωγοί του περιεχομένου των ειδήσεων, οι οποίοι έχουν γαλουχηθεί σε μία κοινωνία, όπου κυρίαρχοι είναι οι άντρες, θα μεταφέρουν συνειδητά ή ασυνείδητα στο οπτικό υλικό ή στο κείμενο των ειδήσεων την πατριαρχική ιδεολογία. Αυτή η κατάσταση αντιμετωπίζεται ως φυσική-φυσιολογική από τους εκδότες και τους ιδιοκτήτες των εφημερίδων, αλλά και από τους αναγνώστες, επειδή πρόκειται για άτομα που έχουν μεγαλώσει με τους ίδιους κοινωνικούς κώδικες.

Η Ομάδα Παρακολούθησης των ΜΜΕ στην Τουρκία (MEDİZ), η οποία ιδρύθηκε το 2006 για να καταπολεμήσει τη σεξιστική γλώσσα, υποστηρίζει ότι το περιεχόμενο και η γλώσσα που χρησιμοποιείται και επίσης το οπτικό υλικό που επιλέγεται στα κυριότερα ΜΜΕ της Τουρκίας, χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των αντρών. Επίσης διαπιστώνει ότι στα περισσότερα ΜΜΕ υφίσταται και διαιώνεται η σεξιστική γλώσσα. Μερικά στοιχεία στην έκθεση του MEDİZ για το 2008, σχετικά με την αποτύπωση της γυναίκας στις ειδήσεις έχουν ως εξής:

- Παρατηρείται ότι το ποσοστό εμφάνισης των γυναικών στις κύριες σελίδες των εφημερίδων είναι χαμηλό (21%). Κατά μέσο όρο, από τις πέντε ειδήσεις, μονάχα σε μία γίνεται αναφορά στις γυναίκες.

- Οι γυναίκες, όπως αποτυπώνονται στα πρωτοσέλιδα και στους υπέρτιτλους των εφημερίδων, είτε απηχούν την εικόνα των «ισότιμων πολιτών» είτε αποτελούν «αντικείμενα των σκανδαλοθηρικών θεμάτων της τρίτης σελίδας» (με 34% και 33% αντίστοιχα). Σε κοντινά ποσοστά ακολουθεί η αποτύπωση των γυναικών ως «σεξουαλικά αντικείμενα» και ως «μητέρες/αφοσιωμένες σύζυγοι».

- Στις πέντε ειδήσεις, η πηγή για τις τέσσερις είναι άντρες και μόλις μία είδηση αναφέρεται σε γυναίκα.

- Όταν μελετάται γενικά σε ποιους τομείς υπάγονται οι ειδήσεις που αφορούν τις γυναίκες στο σύνολο των εφημερίδων, παρατηρείται ότι η μία στις δύο ειδήσεις (52%) σχετίζεται με θέματα «lifestyle» και «σκανδαλοθηρικά». Παρόλο που στη δεύτερη θέση βρίσκονται θέματα εσωτερικής πολιτικής, το ποσοστό εμφάνισης είναι χαμηλό (18%).

- Όταν ερευνούμε το πώς αποτυπώνονται οι γυναίκες σε όλες τις ειδήσεις, στο σύνολο των εφημερίδων, τότε ο πίνακας διαφοροποιείται, καθώς σε μία στις δύο ειδήσεις σχεδόν (46%), οι γυναίκες παρουσιάζονται ως «ισότιμοι πολίτες»

Σε αρκετά κείμενα στα τουρκικά ΜΜΕ κυριαρχεί σεξιστική γλώσσα εναντίον των γυναικών και αυτή διαιωνίζεται είτε με τη μη επαρκή εμφάνιση των γυναικών, είτε με την αποτύπωση τους μέσω τυποποιημένων σεξιστικών στερεοτύπων. Μερικές διαπιστώσεις, οι οποίες έγιναν από ΜΚΟ που ασχολούνται με τις γυναίκες, ενισχύουν τις παραπάνω πληροφορίες και έχουν ως εξής (Tanrıöner & Vitrinel & Sözeri 2009:48) :

- Το περιεχόμενο, η γλώσσα και το οπτικό υλικό των ειδήσεων ενισχύει τους κυρίαρχους κοινωνικούς ρόλους των φύλων.

- Οι γυναίκες δεν είναι το υποκείμενο των κειμένων των ειδήσεων. Ακόμα και στις ειδήσεις σχετικά με βία και δολοφονίες, παρατηρείται μια τάση αντικειμενοποίησης της γυναίκας.

- Παρουσιάζονται με οπτικό υλικό ανεξάρτητα από το περιεχόμενο.

- Σε ειδήσεις σχετικά με τις γυναίκες παρουσιάζονται πληροφορίες με «κουτσομπολίστικο» περιεχόμενο που δεν έχουν σχέση με την είδηση.

- Οι ειδήσεις δίνουν βαρύτητα σε περιστατικά όπου η γυναίκα είναι θύμα, καθώς οι περισσότερες αφορούν περιστατικά βίας και δολοφονιών. Αντίθετα, γεγονότα στα οποία οι γυναίκες είναι ισχυρές ή επιτυχημένες δεν προβάλλονται σε μεγάλο ποσοστό.

Στην αναφορά της MEDİZ για το έτος 2008, εμπεριέχονται σημαντικές

πληροφορίες όσον αφορά το στάτους των γυναικών στο προσωπικό των εφημερίδων:

- Το σύνολο των εκδοτών των ημερήσιων εφημερίδων είναι αποκλειστικά άντρες

- Σε κάθε δέκα αρθρογράφους μονάχα η μία είναι γυναίκα. Κοντά στις μισές από τις γυναίκες αρθρογράφους (40%) γράφουν σχετικά με θέματα lifestyle και σκανδαλοθηρικά. Ακολουθούν θέματα της εσωτερικής πολιτικής, ενώ στους άλλους τομείς οι γυναίκες αντιπροσωπεύονται με μικρότερα ποσοστά.

- Το ποσοστό των γυναικών που βρίσκονται στο προσωπικό των εφημερίδων είναι χαμηλό (21%). Και μάλιστα από αυτές τις θέσεις όταν αφαιρούνται οι τομείς της «διαφήμισης και των δημοσίων σχέσεων», διαπιστώνεται ότι στις διοικητικές θέσεις των εκδόσεων στα δέκα άτομα μόνο η μία είναι γυναίκα.

Οι ειδήσεις που καταλαμβάνουν την 3^η σελίδα του τουρκικού Τύπου, αναφέρονται γενικά σε δικαστικά περιστατικά, σε τραγωδίες και/ή σε γεγονότα που περιέχουν βία και αποτυπώνονται με έναν ανατριχιαστικό τρόπο στα όρια του κίτρινισμού. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο στην ορολογία εισήχθη η έννοια των «ειδήσεων της 3^{ης} σελίδας». Αυτού του είδους η δημοσιογραφική αντίληψη μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα μείγμα δικαστικού και σκανδαλοθηρικού ρεπορτάζ. Οι τίτλοι που συνοδεύουν τα κείμενα των ειδήσεων δεν έχουν ως στόχο να παρουσιάσουν τα γεγονότα όπως ακριβώς έγιναν, αλλά να αυξήσουν τις πωλήσεις, τα διαδικτυακά κλικ και την αναγνωσιμότητα. Για αυτόν ακριβώς το λόγο, η γλώσσα και ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται η γυναίκα είναι είτε απαξιωτικός είτε υπηρετεί συνειδητά τους μηχανισμούς αναπαραγωγής της κυρίαρχης ιδεολογίας και το στόχο της αύξησης της αναγνωσιμότητας. Μπορεί να ειπωθεί ότι στην Τουρκία, το σύνολο των εφημερίδων, από τις μεγαλύτερες έως τις πιο μικρές, ανεξάρτητα από την ιδεολογία τους, λίγο ή πολύ, όλες έχουν αυτή την νοοτροπία όσο αφορά τις ειδήσεις της 3^{ης} σελίδας.

Θεωρητικά, το κείμενο μιας κλασικής είδησης πρέπει να έχει την ιδιότητα να μεταφέρει τις λεπτομέρειες, να περιγράφει το γεγονός και να παρέχει τις βασικές πληροφορίες απαντώντας στο τι, γιατί, πού, πότε και ποιος. Ωστόσο, άλλες αιτίες, όπως αυτές που περιγράφηκαν παραπάνω, οδηγούν την ουσία της είδησης σε δεύτερο πλάνο, ενισχύοντας την πλευρά του εντυπωσιασμού. Τα τελευταία 15 χρόνια, τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών και οι δολοφονίες γυναικών καταλαμβάνουν μεγαλύτερη θέση στον τουρκικό Τύπο, σε μια προσπάθεια ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης πάνω στο θέμα ως αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων γυναικείων οργανώσεων. Τις περισσότερες φορές, όμως, τέτοιες ειδήσεις παρουσιάζονται στην 3^η σελίδα των εφημερίδων. Μεταξύ των κύριων αιτιών των δολοφονιών των γυναικών προβάλλονται λόγοι όπως «η σεξουαλική

τιμή», «η συζυγική απιστία», «η εγκατάλειψη οικογενειακής εστίας», «το διαζύγιο» και «η άρνηση να συνάψει σεξουαλικές σχέσεις», ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο είδος ειδήσεων εμφανίζεται σε όλη την επικράτεια της Τουρκίας, ανεξαρτήτως γεωγραφικής περιοχής. Κατ' αυτόν τον τρόπο, με βάση την επικρατούσα πατριαρχική αντίληψη περί ηθικής, η βία δικαιολογείται, δραματοποιείται, νομιμοποιείται, θεωρείται φυσιολογική και μερικές φορές επιβραβεύεται. Αυτό αποπροσανατολίζει τον/την αναγνώστη/-στρια από τις πραγματικές κοινωνικές και οικονομικές αιτίες των συμβάντων. Κατά αυτόν τον τρόπο, ο/η αναγνώστης/-στρια δεν επικεντρώνεται στο θέμα, αλλά στα υποκείμενα, επιλέγοντας παράλληλα την πλευρά με την οποία επιθυμεί να ταυτιστεί και την οποία επιθυμεί να στηρίξει. Με αυτόν τον τρόπο, η είδηση εκπληρώνει το καθήκον της πορνογραφικής / συναισθηματικής ικανοποίησης του αναγνώστη, τον ψυχαγωγεί και τελικά οδηγεί στην αύξηση των πωλήσεων. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Έρευνας της Ενδοοικογενειακής Βίας στις Τουρκικές Εφημερίδες διαπιστώθηκε ότι το 87% των ειδήσεων σχετικά με περιστατικά βίας δεν συνοδευόταν από φωτογραφίες των αντρών που διέπραξαν το έγκλημα, αλλά από φωτογραφίες των γυναικών (Bek & Altun 2013:6-13). Αυτό, επιβεβαιώνει το γεγονός ότι οι γυναίκες παρουσιάζονται συνειδητά στις σελίδες των εφημερίδων ως ένα ελκυστικό αντικείμενο, προκειμένου να αυξηθεί η αναγνωσιμότητα.

Τα κείμενα, τα οποία γράφονται σε μία γλώσσα που έχει ως βάση τον σεξισμό, τοποθετούν την γυναίκα ως ένα αντικείμενο που στοχεύει στην ενίσχυση της ελκυστικότητας της είδησης, παρουσιάζοντάς την στον αναγνώστη κατά τρόπο στρεβλό. Παραδείγματος χάρη, είναι συνηθισμένοι στις ειδήσεις της τρίτης σελίδας τίτλοι όπως «*Ο οργισμένος άνδρας πυροβόλησε τη μητέρα των 2 παιδιών του*»⁵. Σε αυτόν τον τίτλο η γυναίκα αναφέρεται μόνο με την ιδιότητα της μητέρας και, μάλιστα, τα παιδιά ανήκουν μόνο στον πατέρα και όχι στο ζευγάρι. Η αφήγηση αυτή στερεί από τη γυναίκα κάθε άλλο ρόλο πέρα από αυτόν της μητέρας, περιορίζοντας την ταυτότητα και μαζί τα δικαιώματά της. Επιπλέον, η εν λόγω πληροφορία δεν έχει σχέση με το γεγονός ότι ένας άνθρωπος σκότωσε έναν άλλον. Στο ίδιο μήκος κύματος, το επίθετο «οργισμένος» που προσδιορίζει τον άνδρα δημιουργεί ερωτηματικά στον αναγνώστη σχετικά με το τι το τόσο σοβαρό μπορεί να οδήγησε τον άνδρα τόσο εκτός εαυτού, ώστε να φτάσει στο σημείο να σκοτώσει τη μητέρα των παιδιών του. Κάτι τέτοιο αυξάνει μεν την περιέργεια του αναγνώστη και την αναγνωσιμότητα της είδησης, υπονοεί όμως ότι ίσως η νεκρή γυναίκα φέρει και η ίδια κάποιο μερίδιο ευθύνης για αυτό που της συνέβη.

---

⁵ Τίτλος είδησης: “*Οργισμένος άνδρας σκότωσε την μητέρα των δύο παιδιών του. Gözü Dönmiş Adam, 2 Çocuğunun Annesini Öldürdü*” www.m.haberler.com/ 31.03.2017(τελευταία πρόσβαση: 12/10/2017)

Το 2013 πραγματοποιήθηκε μια έρευνα για τις ειδήσεις σχετικά με τη βία ενάντια στις γυναίκες στις τουρκικές εφημερίδες. Τα αποτελέσματα της έρευνας την οποία πραγματοποίησαν ερευνώντας τις ειδήσεις σε διάφορες εφημερίδες σχετικά με την άσκηση σωματικής ενδοοικογενειακής βίας εναντίον γυναικών σε 1.400 περιστατικά, το διάστημα 2006-2007, έχουν ως εξής (Altun & Bek 2013:6-32):

- Οι εφημερίδες δεν θεωρούν τα περιστατικά βίας εναντίον των γυναικών ως κοινωνικό πρόβλημα, αλλά τα παρουσιάζουν ως μεμονωμένα περιστατικά. Το 82% των σχετικών ειδήσεων παρουσιάστηκαν σαν ατομικές ιστορίες βίας. Ο αριθμός των ειδήσεων που παρουσίασε τις ειδήσεις αυτές ως ένα κοινωνικό πρόβλημα είναι αρκετά περιορισμένος.

- Το 30% των εν λόγω ειδήσεων παρατέθηκαν στην 3η σελίδα των εφημερίδων. Αν προστεθούν και οι ειδήσεις που παρουσιάστηκαν στο πρωτοσέλιδο και συνεχίστηκαν στην 3η σελίδα, τότε το σχετικό ποσοστό ανέρχεται στο 30,7%. Σημαντικό στοιχείο είναι ότι μόλις το 3,6% των αντίστοιχων ειδήσεων καταλαμβάνει στην πρώτη σελίδα, ενώ το 0,6% από αυτές αναφέρθηκε στο πρωτοσέλιδο και συνεχίστηκε στην τρίτη σελίδα. Το 9,1% από αυτές αναφέρθηκε στο πρωτοσέλιδο και συνεχίστηκε στις εσωτερικές σελίδες. Εν συντομία, οι περισσότερες ειδήσεις, στις οποίες οι γυναίκες είναι θύματα της ενδοοικογενειακής βίας, δεν παρουσιάζονται στην πρώτη σελίδα.

- Τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας που οδήγησαν σε θάνατο καταλαμβάνουν περισσότερο χώρο στις εφημερίδες σε σχέση με περιστατικά, όπου ασκήθηκαν διάφορες μορφές βίας. Στο 54,8% 1.158 ειδήσεων, παρουσιάζονται γεγονότα ενδοοικογενειακής βίας που οδήγησαν στη δολοφονία των γυναικών. Τα υπόλοιπα περιστατικά φυσικής βίας, όπως ο ξυλοδαρμός (17,7%), ο τραυματισμός (13,7%), τα βασανιστήρια (6,3%) και ο εγκλεισμός (4,1%) περιγράφονται σε μικρότερα ποσοστά. Μονάχα το 13,9% των ειδήσεων αναφέρεται σε περιστατικά σεξουαλικής βίας. Το 72,3% των ειδήσεων που σχετίζονται με περιστατικά σεξουαλικής βίας (115 στα 159) έχουν να κάνουν με βιασμό, ενώ το 11,9% (19 στα 159) με τον εξαναγκασμό της γυναίκας σε σεξουαλικές επαφές με τρίτους.

- Γλωσσικές επιλογές: Το 81,7% σε σύνολο 1.158 ειδήσεων που αναφέρονται σε περιστατικά ατομικής βία, περιγράφονται στην ενεργητική φωνή και από την πλευρά του δράστη. Αντίθετα το ποσοστό των ειδήσεων που παρουσιάζονται στην παθητική φωνή είναι 14,1%. Από αυτό μπορούμε να συμπεράνουμε πως ένα μεγάλο μέρος των σχετικών ειδήσεων φέρουν μία γλωσσική δομή που δίνει έμφαση στην ευθύνη και στην ταυτότητα του δράστη. Στο 13,7% των ειδήσεων χρησιμοποιούνται εκφράσεις που σχετίζονται με τη σωματική κακοποίηση των γυναικών. Αντιθέτως μόλις στο 2,9% των ειδήσεων χρησιμοποιούνται εκφράσεις

που έχουν να κάνουν με τη ψυχική κακοποίηση των γυναικών, όπως στρες, κατάθλιψη και δυσθυμία. Τα ΜΜΕ επομένως δίνουν περισσότερη έμφαση στην κακοποίηση που είναι εμφανής/ορατή.

Η ανάλυση ορισμένων επιθέτων που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι στις ειδήσεις έχει ως εξής (Altun & Bek 2013:18):

1. Αρνητικοί χαρακτηρισμοί για τον επιτιθέμενο, όπως αδίστακτος, φονιάς, φρενοβλαβής, τρελός
2. Όροι σχετικά με τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά του επιτιθέμενου όπως νευρικός, καταθλιπτικός, νοητικά διαταραγμένος
3. Επίθετα που προκαλούν οίκτο για τις γυναίκες που έχουν υποστεί την επίθεση, όπως, κακομοίρα, μοναχική και άτυχη
4. Ουσιαστικά που δημιουργούν την αίσθηση εγγύτητας ανάμεσα στον αναγνώστη και στον επιτιθέμενο ή το θύμα, όπως ο αδερφός, ο γαμπρός, ο θείος, ο παππούς, η αδερφή, η θεία και η γιαγιά
5. Χαρακτηρισμοί σχετικά με την σεξουαλική τιμή (namus) της γυναίκας που υπέστη την επίθεση
6. Χαρακτηρισμοί σχετικά με την εξωτερική εμφάνιση της γυναίκας που υπέστη την επίθεση όπως όμορφη, ελκυστική

Κύριο θέμα: Τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας παρουσιάζονται σε ποσοστό 82% ως ατομικές ιστορίες και κατηγοριοποιούνται στο «αστυνομικό - δικαστικό» ρεπορτάζ.

Χρήση του οπτικού υλικού: Στο 81% των ειδήσεων σχετικά με τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας (σε 942 από τις 1158 ειδήσεις) χρησιμοποιήθηκε οπτικό υλικό. Το 99,3% του υλικού αυτού (σε 935 ειδήσεις), το συνιστούν φωτογραφίες και το 0,7% (σε 7 ειδήσεις) απεικονίσεις (ζωγραφιές και σκίτσα). Στο 85% (828 ειδήσεις) των 935 ειδήσεων που χρησιμοποιήθηκαν φωτογραφίες, υπάρχουν οι εικόνες των γυναικών που δέχτηκαν την επίθεση. Στο 87% των φωτογραφιών οι γυναίκες θύματα εκτίθενται ξεκάθαρα.

Επίσης έχει ενδιαφέρον ότι όταν γίνεται αναφορά στο επάγγελμα των γυναικών, χρησιμοποιούνται εκφράσεις που τονίζουν το φύλο τους, όπως «γυναίκα αστυνομικός, γυναίκα γιατρός, κτλ»⁶. Επίσης, η έννοια της σεξουαλικής τιμής της γυναίκας (namus) στους τίτλους των ειδήσεων σχετικά με περιστατικά βίας,

---

⁶ Στα τουρκικά δεν υπάρχει γραμματικό γένος.

παρουσιάζεται ως δικαιολογία (Erol 2013: 205). Η χρήση της έννοιας της σεξουαλικής τιμής της γυναίκας (namus) στο πλαίσιο της νομιμοποίησης ή της προσπάθειας να καταστεί συμπαθητική η βία είναι μία μέθοδος, η οποία εφαρμόζεται συχνά. Οι ειδήσεις που δικαιολογούν τη ζήλια του άντρα, αιτία της οποίας αποτελεί η σεξουαλική τιμή της γυναίκας (namus) συνιστούν μία σημαντική κατηγορία (Altun & Bek 2013:24). Παραδείγματος χάρη, απαντώνται πολύ συχνά στις ειδήσεις της τρίτης σελίδας περιστατικά όπου ο σύζυγος μαχαιρώνει την γυναίκα του επειδή υποψιάζεται ότι τον απατά και δικαιολογεί την πράξη του προβάλλοντας την ανάγκη υπεράσπισης της τιμής του απέναντι στην ενδεχόμενη ανηθικότητα της γυναίκας του. Με αυτόν τον τρόπο τα ΜΜΕ εκπληρώνουν το καθήκον που τους αναλογεί στη διαδικασία αναπαραγωγής της κυρίαρχης ιδεολογίας. Τα ΜΜΕ, υπό την ηγεμονία της πατριαρχίας, χρησιμοποιούν σεξιστική γλώσσα και προβάλλουν τη βία και τη δολοφονία μαζί με την υποτιθέμενα «ιερή» έννοια της τιμής. Τα ΜΜΕ προωθούν με αυτόν τον τρόπο στην κοινωνία την αναπαραγωγή της κυρίαρχης πατριαρχικής αντίληψης και κατασκευάζουν έμφυλες ταυτότητες.

Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η τάση που παρατηρείται να προβάλλονται δικαιολογίες για τον επιτιθέμενο οι οποίες κατά κανόνα αποδίδονται με τρόπο που να λειτουργούν ως ελαφρυντικά. Είναι αξιοσημείωτη η συχνή χρήση ψυχολογικών όρων που δικαιολογούν τη συμπεριφορά του επιτιθέμενου, όπως «καταθλιπτικός, διανοητικά άρρωστος» δίπλα στην αναφορά αρνητικών όρων, όπως «δολοφόνος, άκαρδος». Με τη χρήση των ψυχολογικών όρων γίνεται προσπάθεια να γίνει κατανοητή και αποδεκτή η χρήση της βίας. Αξίζει να σημειωθεί η σχέση της αιτιότητας από την οπτική του άντρα στις ειδήσεις περί βίας κατά των γυναικών και ότι σε αυτού του τύπου τα συμβάντα επικρατεί η οπτική του επιτιθέμενου. (Altun & Bek 2013:18). Παραδείγματος χάρη, η χρήση της φράσης «*Ο άνεργος άνδρας πέρασε μια νευρική κρίση και σκότωσε τη γυναίκα του*»⁷ μια τέτοια είδηση, έχει ήδη δικαιολογήσει την πράξη του άνδρα που ασκεί βία πριν ακόμα φτάσουμε στο ρήμα της πρότασης. Πρώτον, ο άνδρας είναι άνεργος, άρα προφανώς βρίσκεται σε δύσκολη θέση και αντιμετωπίζει προβλήματα. Δεύτερον, ο άνδρας δεν είναι κανονικά έτσι, αλλά με τη νευρική κρίση που πέρασε δεν ήταν ο εαυτός του όταν διέπραξε το έγκλημα. Με τον τρόπο αυτό, όταν ο αναγνώστης φτάνει να διαβάσει τι διέπραξε ο άνδρας αυτός, τού έχει ήδη δώσει ελαφρυντικά.

Στην πρώτη ενότητα προσπαθήσαμε να εξετάσουμε ο θεωρητικό πλαίσιο της σχέσης λόγου-εξουσίας, πώς αυτή η σχέση εμφανίζεται στο δημοσιογραφικό λόγο

---

⁷ Τίτλος είδησης: “Ο άνεργος άνδρας πέρασε μια νευρική κρίση και σκότωσε τη γυναίκα του” (“İşsiz adam cinnet geçirdi karısını öldürdü.”) www.birgun.net / 21.07.2017 (τελευταία πρόσβαση: 09/02/2018)

και από ποια σκοπιά τη μελετά η ΚΑΛ. Είδαμε πώς αυτή η σχέση μεταφράζεται σε σεξιστική γλώσσα στα ΜΜΕ και πώς η γλώσσα αυτή επιδρά στην κατασκευή και την αναπαραγωγή των έμφυλων ταυτοτήτων των ανθρώπων σε μια κοινωνία. Στην επόμενη ενότητα θα προσπαθήσουμε να συνδέσουμε το θεωρητικό αυτό πλαίσιο με την κοινωνική πραγματικότητα της Τουρκίας συγκεκριμένα καθώς και με τον τοπικό Τύπο και τη γλώσσα που αυτός χρησιμοποιεί, ιδιαίτερα στο αστυνομικό ρεπορτάζ.

3. ΤΟΥΡΚΙΑ

3.1. Πατριαρχική εξουσία στην Τουρκία

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναφερθούμε στη θέση της γυναίκας στην Τουρκία και την κοινωνική δομή της χώρας με βάση δεδομένα και αποτελέσματα σχετικών ερευνών των τελευταίων ετών, δεδομένου ότι ο λόγος των ΜΜΕ σχετικά με τη βία κατά των γυναικών και η ίδια αυτή η βία δεν μπορούν να διερευνηθούν ξεχωριστά από την υφιστάμενη κοινωνική αντίληψη αναφορικά με τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία και τα χαρακτηριστικά του κοινωνικού της φύλου.

Οι κοινωνικές δομές που είναι βασισμένες στο κοινωνικό φύλο (όπως είναι και στην Τουρκία) συμπεριλαμβάνουν όλες τις εκτιμήσεις και τους χαρακτηρισμούς σχετικά με το φύλο μέσα στην κοινωνία. Οι κοινωνικές αυτές δομές που καθορίζουν τους ρόλους του βιολογικού και κοινωνικού φύλου, αποτελούν ουσιαστικά ένα υποσύστημα των κοινωνικών πρακτικών, το οποίο διαμορφώνει, καθοδηγεί, οριοθετεί και εκφράζει τις απαιτούμενες συμπεριφορές, στάσεις και αξίες σχετικά με το φύλο. Με άλλα λόγια, αποτελούν το σύνολο των εκτιμήσεων που έχει ορίσει η κοινωνία σχετικά με το φύλο και ρυθμίζουν τις συμπεριφορές σχετικά με το φύλο, ορίζουν και διαμορφώνουν τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων (Ersoy 2009:211).

Ο ορισμός των κοινωνικών ρόλων στην Τουρκία βασίζεται, σε μεγάλο βαθμό, πάνω στις στερεοτυπικές συμπεριφορές, τις οποίες προσδοκά η κοινωνία από το άτομο και ορίζει τους κοινωνικούς ρόλους ως το μετασχηματισμό της κυρίαρχης συλλογικής ταυτότητας σε ατομική συμπεριφορά (Vatandaş 2011:33). Καθίσταται λοιπόν εμφανές ότι η έννοια του κοινωνικού φύλου και οι ρόλοι που αποδίδονται στα κοινωνικά φύλα είναι συνυφασμένοι με την πατριαρχική ιδεολογία και την κυριαρχία της στην κοινωνία. Εδώ πρέπει να αναφέρουμε 2 σχετικούς όρους. Ο πρώτος όρος είναι «*οι πολιτικές της σεξουαλικότητας (sexual politics)*» της Millett, οι οποίες έχουν ως έρεισμα τη διάκριση μεταξύ των κοινωνικών φύλων και αποτελούν κατασκευασμένα, εκ της κοινωνικοποίησης των φύλων, ιδεολογία σύμφωνη με την πατριαρχική αντίληψη και δομημένη μέσω των πατριαρχικών σχέσεων εξουσίας (Tahincioğlu 2010:135). Όσον αφορά συγκεκριμένα την κατασκευή του κοινωνικού φύλου πρέπει να αναφέρουμε και τον όρο της

«πολιτιστικής αναπαραγωγής» του Althusser, σύμφωνα με τον οποίο το άτομο, από τη μια εντάσσεται στο σύστημα μέσω των κρατικών μηχανισμών, όπως η οικογένεια, το σχολείο, η θρησκεία και τα ΜΜΕ και από την άλλη, αποδέχεται τους στερεοτυπικούς ρόλους των κοινωνικών φύλων μέσω αυτών των μηχανισμών (Şahin 2012:54). Αυτοί οι 2 όροι έχουν άμεση σχέση με το θέμα της εργασίας μας, επειδή οι πολιτικές της σεξουαλικότητας είναι η βάση της κατασκευής των έμφυλων στερεοτύπων στην Τουρκία και μέσω των ΜΜΕ συντελείται η διαρκής αναπαραγωγή τους. Οι αξιακές κρίσεις σχετικά με τον άνδρα και τη γυναίκα συμβάλλουν σημαντικά στην κατανόηση των υφιστάμενων κοινωνικών πρακτικών. Αυτές βοηθούν στο να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο η αντίληψη σχετικά με τα κοινωνικά φύλα, αποκρυσταλλώνεται σε κοινωνικές πρακτικές. Ταυτόχρονα, οι ίδιες αξιακές κρίσεις μας παρέχουν σημαντικά δεδομένα αναφορικά με την ιεράρχηση των σχέσεων μεταξύ των κοινωνικών φύλων (Ökten 2009:304). Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι οι κοινωνικές πρακτικές ανάμεσα στα δύο φύλα στην Τουρκία διαμορφώνονται πάντα βάσει της πατριαρχικής ιδεολογίας. Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο οι ιεραρχικές σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων καθορίζονται πάντα σε αυτό το πλαίσιο. Το γεγονός αυτό είναι εμφανές ακόμα και από κοινές φράσεις και λαϊκές παροιμίες στη γλώσσα. Παραδείγματος χάριν, «Η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι», «Ο αρχηγός του σπιτιού είναι ο άντρας», «Όποιος δε δέρνει την κόρη του, δέρνει τα γόνατά του»⁸. Ακόμα και αυτά τα σύντομα παραδείγματα φανερώνουν πολλά για την επικρατούσα αντίληψη περί των κοινωνικών ρόλων των φύλων στην Τουρκία και περί του ελεγκτικού ρόλου που αποδίδεται στον άντρα.

Ο ελεγκτικός αυτός ρόλος σχετίζεται με την έννοια της βιο-εξουσίας του Φουκώ, σύμφωνα την οποία το άτομο, παρά την ατομικότητά του, αποτελεί αντικείμενο της εξουσίας σε όλες τις πτυχές της ζωής του, ακόμα και – ή κυρίως - στη σεξουαλικότητα του (Tahincioğlu 2010:137). Η βιο-εξουσία, ειδικά μέσα από το πρίσμα της πατριαρχικής ιδεολογίας, μεταφράζεται στον ελεγκτικό ρόλο που μπορεί η αντρική εξουσία να ασκεί πάνω στη γυναίκα. Συνήθως η εξουσία αυτή ασκείται με άξονα την έννοια της σεξουαλικής τιμής της γυναίκας, της οποίας ο άντρας χρίζει τον εαυτό του «φύλακα», αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα και το ρόλο του φύλακα αυτού του συστήματος ηθικής το οποίο ασπάζεται η κοινωνία (Kalan 2012:156-157). Η αντίληψη αυτή για τον ελεγκτικό ρόλο του άντρα πάνω στη γυναίκα αποτελεί μια από τις σημαντικότερες αιτίες των περιστατικών βίας κατά των γυναικών στην Τουρκία, καθώς η χρήση βίας δικαιολογείται με πρόσχημα την τήρηση των καθηκόντων του «φύλακα». Τα κείμενα των ΜΜΕ που καταγράφουν και μεταφέρουν τα εν λόγω περιστατικά, συνειδητά ή μη, τις περισσότερες φορές διατηρούν αυτήν την οπτική γωνία. Κατ' αυτόν τον τρόπο, παγιώνεται και διαιωρίζεται η πατριαρχική εξουσία, η οποία είναι συνδεδεμένη με το κοινωνικό

---

⁸ «Δέρνω τα γόνατά μου» : Μια τουρκική φράση-ένδειξη μετάνοιας

φύλο και τον έλεγχό του. Η εν λόγω πολιτισμική νοοτροπία διαμορφώνεται μέσω των μηχανισμών εξουσίας και στη συνέχεια αναπαράγεται από αυτούς, με αποτέλεσμα να συνεχίζεται στο διηνεκές. Η διαδικασία της αναπαραγωγής της είναι πολύ σημαντική, καθώς η κοινωνική δομή είναι ανοιχτή σε αλλαγές. Το γεγονός αυτό μας αναγκάζει να επαναπροσδιορίσουμε τους κοινωνικούς ρόλους υπό την επίδραση του εκμοντερνισμού και της παγκοσμιοποίησης. Ως συνέπεια παραγόντων όπως η εκπαίδευση και η συμμετοχή των γυναικών στην επαγγελματική ζωή, οι παραδοσιακοί ρόλοι υπόκεινται σε αλλαγή (Ersoy 2009: 217). Στις αλλαγές που η νέα εποχή καθιστά αναπόφευκτες συγκαταλέγονται και ορισμένες που αφορούν την υπόσταση προκαθορισμένων ρόλων. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η γενική επικρατούσα αντίληψη αλλάζει. Αν χρειαστεί να δώσουμε ένα παράδειγμα, χρησιμοποιώντας μία παρομοίωση, μπορούμε να πούμε το εξής: Ο ρόλος των κοινωνικών φύλων είναι σαν ένα φόρεμα, το οποίο έχει σχεδιαστεί για τη γυναίκα από την πατριαρχική ιδεολογία. Η κοινωνική αντίληψη τοποθετεί τη γυναίκα μέσα σε αυτό το μοτίβο του στενού φορέματος. Με την πάροδο του χρόνου αυτό το φόρεμα μπορεί να μην είναι κατάλληλο για τις συνθήκες. Σε αυτήν την περίπτωση, η κοινωνική αντίληψη μπορεί να κάνει μερικές τροποποιήσεις στο σχέδιο του φορέματος, στο μέτρο, ωστόσο που η πατριαρχική εξουσία το αποφασίζει και δώσει τη συγκατάθεσή της. Για παράδειγμα το φόρεμα μπορεί να κοντύνει ή να αποκτήσει μία τσέπη. Αν, όμως, κοιτάξουμε τη γενική εικόνα, τότε θα διαπιστώσουμε ότι η γυναίκα μένει φυλακισμένη μέσα στο φόρεμα που έχει ραφτεί για την ίδια. Έχει, λοιπόν, ραφτεί ένα φόρεμα για την ίδια και έχει αναγκαστεί να το φορέσει. Καμία αλλαγή που θα γίνει στο φόρεμα, δεν θα αλλάξει το γεγονός ότι αυτό παραμένει ένα φόρεμα. Ο ρόλος του κοινωνικού φύλου της γυναίκας είναι σαν αυτό το φόρεμα που έχει ραφτεί από την πατριαρχική εξουσία και που η κοινωνική αντίληψη την έχει εξαναγκάσει να φορέσει. Το γεγονός του συνεχούς ελέγχου από άνδρες, οι οποίοι έχουν αναλάβει το ρόλο του θεματοφύλακα της ηθικής της γυναίκας, μοιάζει επίσης με φόρεμα. Μέσα στο χρόνο θα υποστεί αλλαγές, αλλά η ουσία του θα μείνει ίδια.

Στην παρούσα μελέτη υιοθετείται η άποψη ότι η πατριαρχική ιδεολογία καθορίζει τους όρους με τους οποίους γίνεται αντιληπτή η ιδιότητα του άνδρα και της γυναίκας και πως οι όροι αυτοί αποτελούν την πηγή κάθε είδους πίεσης, βίας και ανισότητας ενάντια στη γυναίκα (Tahincioğlu 2010:140-141). Δηλαδή, κύρια αιτία τόσο για τις διακρίσεις που βασίζονται στο κοινωνικό φύλο όσο και για τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών, είναι η αντίληψη των κοινωνικών φύλων, την οποία έχει διαμορφώσει η κοινωνία υπό την επίδραση της πατριαρχικής ιδεολογίας. Υπό το σκεπτικό ότι η κυρίαρχη ιδεολογία καθορίζει το ρόλο των κοινωνικών φύλων και λαμβάνοντας υπόψη ότι η πατριαρχική ιδεολογία είναι κυρίαρχη και στην Τουρκία, καθίσταται εμφανές πως ο κοινωνικός ρόλος της γυναίκας καθορίζεται από τη συγκεκριμένη ιδεολογία η οποία βασίζεται στην

ανδρική εξουσία. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τα περιστατικά βίας εναντίον των γυναικών, μπορούν να εκληφθούν ως μία από τις μεθόδους που χρησιμοποιεί η πατριαρχική ιδεολογία προκειμένου να συγκροτήσει, να διαφυλάξει και να διαιωνίσει την πατριαρχική κοινωνική της δομή. Βεβαίως, για να μπορέσουν να αναλυθούν ορθά τα περιστατικά βίας και να είναι κατανοητές οι συνιστάμενες της εσωτερική δυναμικής της κοινωνίας, είναι πρωταρχικώς απαραίτητο να προσδιοριστεί η αντίληψη της κοινωνίας για τον κοινωνικό ρόλο του γυναικείου φύλου στην τουρκική κοινωνία.

3.2. Έμφυλες διακρίσεις και ο κοινωνικός ρόλος της γυναίκας στην Τουρκία

Με βάση την τουρκική κοινωνική δομή σχετικά με το κοινωνικό φύλο, τα προς το ζην της οικογένειας εξασφαλίζονται από το μισθό του άνδρα και η γυναίκα εντάσσεται στην κατηγορία της μητέρας ή της συζύγου (Dedeoğlu 2009: 45). Η κρατούσα αντίληψη της κοινωνίας για τον κοινωνικό ρόλο του γυναικείου φύλου, ορίζει ως κύριο χαρακτηριστικό και αρμοδιότητά του τη φροντίδα του σπιτιού και των παιδιών. Σύμφωνα με στοιχεία από τη Στατιστική Υπηρεσία Τουρκίας (TÜİK), σχετικά με την αντίληψη για το κατά πόσο η γυναίκα πρέπει να εργάζεται, το 23% των ανδρών και το 10% των γυναικών θεωρούν ότι η γυναίκα πρέπει να εργάζεται ενώ, αντιθέτως, το 64,7% των αντρών και το 60,7% των γυναικών πιστεύουν ότι το βασικό καθήκον της γυναίκας είναι να ασχολείται με τη φροντίδα των παιδιών και του σπιτιού (Özaydınlık 2015:104). Τα καθήκοντα που ορίζονται για τις γυναίκες στην κοινωνική δομή αυτού του τύπου της κοινωνίας, συμβάλλουν στη διατήρηση και στη διαιώνιση των υπαρχουσών κοινωνικών δομών και πρακτικών (Dedeoğlu 2009: 46). Είναι, επομένως, εμφανές ότι οι προσδοκίες από τη γυναίκα σχετικά με το ρόλο του κοινωνικού της φύλου, καθορίζουν και το κοινωνικό της status. Από την άλλη πλευρά, η παγιωμένη αντίληψη σχετικά με το κοινωνικό φύλο, συνεπάγεται τις διακρίσεις και τον καταμερισμό εργασίας βάσει του φύλου. Ο καταμερισμός εργασίας δεν περιορίζεται στο να διαφοροποιεί τους άνδρες από τις γυναίκες, αλλά ταυτόχρονα επηρεάζει την πρόσβασή τους στις κοινωνικές δυνατότητες και την καθιστά μη ισότιμη. Η ανισότητα αυτή ενισχύεται με διάφορους περιορισμούς και διακρίσεις που γίνονται βάσει του φύλου και έτσι η κατάσταση αυτή εξελίσσεται ως ένα σημαντικό εμπόδιο για την οικονομική, πολιτική και πολιτιστική εξέλιξη, όχι μόνο των γυναικών, αλλά ολόκληρης της κοινωνίας (Özaydınlık 2015:95). Στην Τουρκία οι διακρίσεις και η ανισότητα βάσει του φύλου, έχουν λάβει σοβαρές διαστάσεις σε όλους τους τομείς της ζωής. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η υφιστάμενη κοινωνική αντίληψη περί της νομιμοποίησης των διακρίσεων βάσει φύλου, είναι ισχυρότερη από τη νομιμοποίηση που επιβάλλουν οι νόμοι (Metin 2011:88). Όπως θα καταδειχθεί και στα επόμενα κεφάλαια, τα στατιστικά δεδομένα για την Τουρκία δείχνουν ότι, παρά τις νομικές τροποποιήσεις και τις αυστηρότερες κυρώσεις, καταγράφεται αύξηση των περιστατικών βίας κατά των γυναικών - ή τουλάχιστον αυξάνονται τα καταγεγραμμένα περιστατικά αυτής -

γεγονός που, τρόπον τινά, δικαιώνει την άποψη αυτή. Αυτό αποδεικνύουν και τα ακόλουθα στατιστικά δεδομένα.

Η Τουρκία βρίσκεται στην 71η θέση της κατάταξης του Δείκτη «Ανισότητας των Φύλων», που γίνεται από το *Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη* (UNDP) (Kadir Has Üniversitesi 2017) και στην 130^η θέση μεταξύ 145 χωρών, στην Έκθεση «Το Χάσμα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών στον Κόσμο», την οποία δημοσίευσε το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ το 2016. Ένα από τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται για να οριστεί το επίπεδο ανάπτυξης των χωρών, είναι η ισότητα των φύλων. Εξετάζοντας τους αριθμούς της Έκθεσης «Χάσμα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών στον Κόσμο» (Gender Gap Report) του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (World Economic Forum, WEF), συμπεραίνουμε τα εξής σχετικά με την Τουρκία για το έτος 2009 σε παγκόσμιο επίπεδο (Hacıoğlu Deniz & Hobikoğlu 2012, 123-128):

- Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό σε παγκόσμιο επίπεδο είναι κατά μέσο όρο 51,69% και στην Τουρκία 26%
- Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών σε παγκόσμιο επίπεδο είναι κατά μέσο όρο 48% και στην Τουρκία 22,3%
- Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών σε παγκόσμιο επίπεδο είναι κατά μέσο όρο 7% και στην Τουρκία 14,3%
- Στην Τουρκία το 50% περίπου των γυναικών απασχολείται σε αγροτικές, κτηνοτροφικές εργασίες και στις εργασίες που δεν απαιτούν κάποια εξειδίκευση
- Στην Τουρκία το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται σε επαγγέλματα σχετικά με τη λήψη και την εφαρμογή αποφάσεων, όπως ανώτερες διοικητικές και διευθυντικές θέσεις, είναι 3,2%

Εξετάζοντας πάλι τα ποσοστά της Αναφοράς του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (Gender Gap Index 2012) του 2012 για το «Χάσμα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών στον Κόσμο», οι αριθμοί που αφορούν την Τουρκία, έχουν ως εξής (Hausmann, Tyson, Zahidi, 2012):

- Η Τουρκία βρίσκεται στην 124^η θέση ανάμεσα σε 135 χώρες.

Παρατηρώντας την ισότητα των δύο φύλων στον τομέα της εκπαίδευσης έχουμε τα εξής δεδομένα:

- Στην κατηγορία ισότητας αλφαριθμητισμού η χώρα κατέχει την 106^η θέση και στην κατηγορία ισότητας ανώτατης εκπαίδευσης την 111^η.

- Στην κατηγορία της ισότητας στην πολιτική αρένα όσον αφορά τις γυναίκες βουλευτές, έχει την 98^η θέση και όσον αφορά στις γυναίκες υπουργούς την 85^η.

- Στην κατηγορία της ισότητας στη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό την 129^η και στην ισότητα εισοδήματος την 125^η.

- Στην κατηγορία ισότητας δικαστικών και υψηλόβαθμων στελεχών βρίσκεται στην 121^η θέση. Το χαμηλό ποσοστό των γυναικών, που διαφαίνεται εδώ, σε θέσεις λήψης αποφάσεων είναι πολύ σημαντικό, διότι καταδεικνύει πως οι μηχανισμοί λήψης αποφάσεων στη χώρα βρίσκονται στα χέρια της ανδρικής εξουσίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία από το Σύλλογο Υποστήριξης Υποψηφίων Γυναικών (KADER), για το έτος 2012, υπάρχει μία γυναίκα στους 26 υπουργούς της κυβέρνησης, 26 γυναίκες δήμαρχοι σε σύνολο 2.924, μία νομάρχης σε σύνολο 81, 5 πρυτάνεις σε σύνολο 103 και 21 πρέσβεις σε σύνολο 185 πρέσβων. Τα στοιχεία αυτά, είναι αποκαλυπτικά όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων (Özaydınlık 2013:103).

Παρόλα αυτά, το ποσοστό της συμμετοχής των γυναικών στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων στον ιδιωτικό τομέα, είναι περισσότερο ενθαρρυντικό. Σύμφωνα με την αναφορά του Συνδικάτου Εργοδοτών της Τουρκίας για το έτος 2009 οι γυναίκες ανώτερα διοικητικά στελέχη φτάνουν το 22,8%, μέλη του διοικητικού Συμβουλίου το 22,6% και γενικοί διευθυντές το 27,9% (Korkmaz, 2016:102).

Στην Έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ το 2016, η Τουρκία, όπου οι γυναίκες αποτελούν το 49% του πληθυσμού, βρίσκεται στην 130^η θέση μεταξύ 145 χωρών. Ορισμένα στοιχεία σε σχέση με την έκθεση αυτή έχουν ως εξής:⁹

- Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση αυξήθηκε στο 33%

- Η Τουρκία υποχώρησε στην 109^η θέση όσον αφορά το ποσοστό εκπαίδευσης των γυναικών. Το ποσοστό των γυναικών που είναι απόφοιτες της πρωτοβάθμιας τουλάχιστον- εκπαίδευσης είναι 92%, ενώ το ποσοστό αποφοίτων ανώτερης εκπαίδευσης είναι 73%

- Η Τουρκία υποχώρησε στην 113^η θέση, από την 105^η όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική. Το ποσοστό αντιπροσώπευσης στο κοινοβούλιο διαμορφώνεται σε 14,7%

---

⁹ <https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/169436-turkiye-cinsiyet-esitliginde-130-siraya-geriledi>
(τελευταία πρόσβαση: 12/09/2017)

Σύμφωνα με τα δεδομένα της Έκθεσης του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, η πιο άμεση ημερομηνία, στην οποία αναμένεται να επιτευχθεί η ισότητα των φύλων στην Τουρκία, είναι το έτος 2113, ενώ η ημερομηνία αυτή μπορεί να παραταθεί μέχρι το έτος 2186.¹⁰

Η πραγματικότητα που αποτυπώνουν οι στατιστικές και οι μελέτες, δείχνει ότι η ανισότητα στην Τουρκία αποτελεί φαινόμενο με μεγάλες διαστάσεις. Όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως, η αντίληψη για τα κοινωνικά φύλα, διαμορφώνεται από αυτούς που καθορίζουν τις κοινωνικές πρακτικές. Στο παρόν κεφάλαιο παραθέσαμε τα αποτελέσματα ορισμένων ερευνών που έχουν γίνει σχετικά με την αντίληψη για τα κοινωνικά φύλα στην Τουρκία. Ο στόχος είναι η αποτύπωση της αντίληψης σχετικά με το ρόλο του κοινωνικού φύλου της γυναίκας στην τουρκική κοινωνία, με δεδομένο ότι η παγιωμένη αυτή αντίληψη αποτελεί βασική αιτία των έμφυλων διακρίσεων στην κοινωνία. Όλα τα παραπάνω συντελούν στο να γίνει κατανοητή η κοινωνική αντίληψη περί του κοινωνικού ρόλου της γυναίκας και στο να διευκρινιστεί πώς τα κείμενα των ΜΜΕ, κατασκευάζοντας και αναπαράγοντας αυτά τα στερεότυπα φέρνουν το απαράδεκτο αποτέλεσμα των σοβαρών έμφυλων διακρίσεων στη χώρα. Αυτές οι διακρίσεις, όχι μόνο επηρεάζουν κάθε πεδίο των κοινωνικών πρακτικών, αλλά δικαιολογούν, μάλλον και ενθαρρύνουν, τη βία κατά των γυναικών με σκοπό τη διατήρηση της υπάρχουσας κοινωνικής δομής.

Σχετικά με το θέμα μας, μερικά ακόμα ενδιαφέροντα αποτελέσματα μιας έρευνας σχετικά με την αντίληψη για το κοινωνικό φύλο στη χώρα, η οποία διεξήχθη το 2011 με δείγμα 3.454 ατόμων ηλικίας 15 ετών και άνω, σε 197 οικιστικές περιοχές, εκ των οποίων οι 41 είναι αστικές και οι 156 επαρχιακές, έχουν ως εξής (Vatandaş 2011:40-47):

- Και τα δύο φύλα θεωρούν ως κατάλληλο χαρακτηριστικό για τους άντρες το να είναι «γυναικάδες». Την ίδια στιγμή οι γυναίκες πιστεύουν ότι η αφοσίωση είναι ένα χαρακτηριστικό που οι ίδιες οφείλουν να έχουν. Παρομοίως, ενώ οι άντρες εκφράζουν την προσδοκία τους για την παρθενία της γυναίκας, αυτή η προσδοκία δεν αναφέρεται για τους άντρες και από τα δυο φύλα. (Vatandaş 2011:40-47)

- Και τα δύο φύλα αποδίδουν το ρόλο του αυταρχικού ως κατάλληλου για τους άντρες, ενώ για τις γυναίκες αναφέρονται χαρακτηριστικά τα οποία έχουν να κάνουν με την συναισθηματικότητα. (Vatandaş 2011:40-47)

---

¹⁰ <http://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyenin-cinsiyet-e%C5%9Fitli%C4%9Fi-karnesi/a-36162442> (τελευταία

πρόσβαση: 23/10/2017)

Όσον αφορά στο ελεγκτικό ρόλο του άντρα, έχουν ενδιαφέρον και τα αποτελέσματα μιας έρευνας από το έτος 2007 με τη συμμετοχή 645 ατόμων εκ των οποίων 357 ήταν άντρες και 288 γυναίκες (Ersoy 2009:219-226):

- Το 80,1% των ανδρών συμφωνεί με τη φράση «οι γυναίκες πρέπει να παίρνουν την άδεια του συζύγου τους για αυτά που θα κάνουν», ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών είναι 66%. Αντίθετα των 28,1% των γυναικών και το 17,6% των ανδρών διαφωνεί με την προαναφερθείσα φράση (Ersoy 2009:220-221).

- Παρόλο που ένα σημαντικό μέρος και των δύο φύλων δεν συμφωνεί με την άποψη ότι «Οι άντρες είναι ανώτεροι από τις γυναίκες και στο σπίτι μετράει ο λόγος του άντρα», φαίνεται ότι οι γυναίκες εναντιώνονται περισσότερο σε αυτήν την άποψη, ενώ οι άντρες την υποστηρίζουν. Συγκεκριμένα, το 79,2% των γυναικών και το 59,9% των αντρών δεν συμφωνούν ότι οι άντρες είναι ανώτεροι από τις γυναίκες και ότι στο σπίτι μετράει ο λόγος του άντρα. Ωστόσο, το 17,7% των γυναικών και το 34,7% των αντρών κρίνουν την παραπάνω αντίληψη ορθή. Όσο αυξάνεται το μορφωτικό επίπεδο και το επίπεδο εισοδήματος, το ποσοστό που συμφωνεί με αυτήν την φράση μειώνεται και στα δύο φύλα. (Ersoy 2009:221)

3.3. Σωματική βία κατά των γυναικών στην Τουρκία

Στην Τουρκία μία στις τρεις γυναίκες έχει πέσει θύμα σωματικής βίας. Τα περισσότερα θύματα είναι γυναίκες απόφοιτες δημοτικού, γυμνασίου και νοικοκυρές (Çali 2012: 20).

Στην Έκθεση «Ενδοοικογενειακή Βία κατά της Γυναίκας στην Τουρκία» το 2008 συνδέθηκε το ποσοστό άσκησης βίας κατά των γυναικών με το μορφωτικό τους επίπεδο και διαπιστώθηκε ότι η μόρφωση επηρεάζει την αντίδραση. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι όσο αυξάνεται το ποσοστό μόρφωσης των γυναικών, τόσο λιγότερη σωματική βία δέχονται από τους συζύγους ή τους συντρόφους τους. Περίπου 3 στις 10 γυναίκες, απόφοιτες λυκείου ή πανεπιστημίου έχουν βιώσει κάποια στιγμή στη ζωή τους σωματική βία. Αυτό το ποσοστό μειώνεται με την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου. Σύμφωνα με την έρευνα, το ποσοστό των γυναικών που δεν έχουν τελειώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και έχουν δεχτεί βία, είναι διπλάσιο από το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών που είναι απόφοιτες λυκείου ή πανεπιστημίου. 25% των γυναικών με υψηλό μορφωτικό επίπεδο έχουν βιώσει κάποια στιγμή στη ζωή τους σωματική βία, ένα ποσοστό που χαρακτηρίζεται πολύ υψηλό (Έκθεση για την Ενδοοικογενειακή Βία κατά της Γυναίκας στην Τουρκία 2008:53-55). Σύμφωνα με τα στοιχεία του Γραφείου για την Ενδοοικογενειακή Βία των Δικαστηρίων της Άγκυρας, υπάρχει σχέση μεταξύ του ποσοστού της ανεργίας και της άσκησης σωματικής βίας, καθώς το 81% των γυναικών που καταγγέλλουν τα περιστατικά είναι άνεργες, ενώ τα περισσότερα θύματα των επιθέσεων είναι νοικοκυρές (Çali 2012:2).

Από τη σύγκριση των αποτελεσμάτων της έρευνας «Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών στην Τουρκία» του 2008 και του 2014 προέκυψε ότι δεν παρουσιάζουν σημαντική απόκλιση μεταξύ τους. Συγκεκριμένα, στην έρευνα του 2014 διαπιστώθηκε ότι σε όλη τη χώρα το 36% των παντρεμένων γυναικών έχουν υποστεί σωματική βία και ότι 4 περίπου στις 10 γυναίκες έχουν υποστεί βία από τους συζύγους ή τους συντρόφους τους. Παρόλο που έχει σημειωθεί ότι τα περιστατικά βίας μειώνονται όσο αυξάνεται το μορφωτικό επίπεδο, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός πως 6 χρόνια μετά την πρώτη έρευνα, μία στις τέσσερις γυναίκες που είναι απόφοιτη λυκείου και μία στις πέντε γυναίκες που είναι απόφοιτη πανεπιστημίου έχει υπάρξει θύμα σωματικής βίας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το ποσοστό των γυναικών που υπέστησαν σωματική βία σε οποιαδήποτε φάση της ζωής τους υποχώρησε από το 39% στο 36% (Περίληπτική Έκθεση για την Ενδοοικογενειακή Βία κατά της Γυναίκας στην Τουρκία 2014:10-12). Φυσικά πρέπει να σημειωθεί ότι, πιθανόν επειδή η βία κατά των γυναικών θεωρείται τις περισσότερες φορές ως ενδοοικογενειακό θέμα, τα περιστατικά που φτάνουν στις αρμόδιες αρχές απέχουν αρκετά από τους πραγματικούς αριθμούς.

Καθώς, όπως είναι φανερό, το μορφωτικό επίπεδο των γυναικών αποτελεί καθοριστικό παράγοντα σχετικά με τα περιστατικά βίας κατά των ίδιων, θεωρούμε απαραίτητο να αναφέρουμε μερικά ακόμα στατιστικά στοιχεία γι' αυτό. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία Τουρκίας, το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών που δέχονται βία από τους συζύγους ή τους συντρόφους τους είναι απόφοιτες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ η αντίδραση στην βία αυξάνεται με ποικίλους τρόπους όσο αυξάνεται το μορφωτικό επίπεδο (Özaydınlık 2015:215). Σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία Τουρκίας για το έτος 2011:

- Αριθμός Αναλφάβητων Γυναικών 2.617.566 (Σε σύνολο Αναλφάβητου Πληθυσμού 3.171.270)
- Αριθμός Γυναικών Απόφοιτων δημοτικού 8.627.741 (Σε σύνολο 15.333.800)
- Αριθμός Γυναικών Απόφοιτων λυκείου ή ισοδύναμης σχολής 5.024.315 (Σε σύνολο 11.883.336)
- Αριθμός Γυναικών Κάτοχων μεταπτυχιακού 163.444 (Σε σύνολο 401.733)
- Αριθμός Γυναικών Αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης 2.229.487 (Σε σύνολο 5.495.749)
- Αριθμός Γυναικών Κάτοχων ντοκτορά 46.450 (Σε σύνολο 121.923)

Σύμφωνα με το δείκτη των κοινωνικών φύλων του Reuters για το έτος 2015, το 43% του διδακτικού προσωπικού στα πανεπιστήμια της Τουρκίας είναι γυναίκες. Παρόλο που το 43% του ακαδημαϊκού προσωπικού και το 30% των καθηγητών είναι γυναίκες, το ποσοστό των γυναικών στη διοίκηση των πανεπιστημίων είναι 5,5%. Από τα 174 πανεπιστήμια στη χώρα, μόνο τα 14 έχουν γυναίκες πρυτάνεις (Öztaş &

Doğan 2013:193). Άρα πάλι παρατηρούμε ότι στις θέσεις λήψης αποφάσεων έχουν οι άντρες το πάνω χέρι.

Το 2017, στην χώρα, όσον αφορά στο μορφωτικό επίπεδο των γυναικών σύμφωνα με την έκθεση για την «Αντίληψη για την Γυναίκα και για τα Κοινωνικό Φύλο» του Πανεπιστήμιου Kadir Has έχουμε τα ακόλουθα δεδομένα: 9,6% των γυναικών δεν έχει πτυχίο, 47,7 % τελείωσαν Δημοτικό Γυμνάσιο, 26,9% είναι Απόφοιτες Λυκείου και 4,5 % αποφοίτησαν από Ανώτερη Σχολή

Όσον αφορά την αντρική βία κατά των γυναικών, η αντίληψη που επικρατεί στη χώρα είναι η εξής (Kadir Has Üniversitesi 2017):

- Η βία θεωρείται από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες. Σ' αυτό συμφωνούν και οι άντρες σε ποσοστό 57% και οι γυναίκες σε ποσοστό 53%. Τα άλλα προβλήματα που αναφέρθηκαν στην έρευνα είναι η ανεργία, η έλλειψη εκπαίδευσης, η καταπίεση και η παρενόχληση στο δρόμο, η οικογενειακή καταπίεση, η ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, η καταπίεση περιβάλλοντος, η διάκριση στο χώρο εργασίας.

Όλα αυτά που θεωρούνται τα μεγαλύτερα προβλήματα της γυναίκας όπως είναι εμφανές έχουν να κάνουν με την πατριαρχική κοινωνία που την τοποθετεί υπό ανδρικό ή κοινωνικό έλεγχο.

- Από την άλλη, η ενδοοικογενειακή βία θεωρείται επαρκής αίτια διαζυγίου για το 78% των γυναικών και το 70% των αντρών. Υπάρχει και η άποψη που θεωρεί ότι για τη συνέχεια της οικογένειας, αν χρειαστεί, η ενδοοικογενειακή βία πρέπει να παραβλέπεται. Με αυτό συμφωνεί το 12% και των δύο φύλων.

- Παράλληλα, η άποψη ότι «Ένας άνδρας, για να διατηρήσει την τάξη της οικογένειας, μπορεί κάποιες φορές να κάνει χρήση βίας» είναι αποδεκτή για το 9% των γυναικών και το 12% των αντρών.

3.4. Οι «μαγικές» λέξεις του πατριαρχικού συστήματος ως μέσο νομιμοποίησης περιστατικών βίας και εγκλημάτων κατά των γυναικών: Τι είναι η «τιμή» και σε ποιόν ανήκει;

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξεταστούν οι ερμηνείες μερικών εννοιών, τις οποίες συναντάμε συχνά και στα ΜΜΕ. Με την εξέτασή τους θα επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε τους τρόπους με τους οποίους οι έννοιες αυτές ανάγονται σε αιτίες για περιστατικά βίας και δολοφονιών κατά των γυναικών στην Τουρκία, στοχεύοντας στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο γίνονται αντιληπτές από την τουρκική κοινωνία. Επίσης, θα μελετηθούν τα περιστατικά βίας και δολοφονιών που σημειώνονται με αυτά τα κίνητρα. Θα δοθεί έμφαση στις δολοφονίες και θα δοθούν ορισμένα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα περιστατικά

αυτά. Επίσης, θα γίνει λόγος για τις έννοιες «έγκλημα τιμής (namus cinayeti)» και «έγκλημα του εθνικού δίκαιου (töre cinayeti)» και για τις μεταξύ τους διαφορές. Σε αυτό το σημείο θα παρατεθούν στατιστικές πληροφορίες για τα εγκλήματα που εντάσσονται σε αυτήν την κατηγορία. (Όσον αφορά στις νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται για τα εν λόγω περιστατικά, θα παρουσιαστούν σχετικές πληροφορίες στα παραρτήματα 2 και 3)

Πριν να εξετάσουμε τη θέση της καθεμιάς στη συλλογική αντίληψη της τουρκικής κοινωνίας, θεωρούμε ωφέλιμο να αναφέρουμε τις ερμηνείες μερικών εννοιών σε τρία έγκριτα λεξικά: ένα ερμηνευτικό λεξικό της τουρκικής γλώσσας, ένα δίγλωσσα τουρκοελληνικό λεξικό και ένα ερμηνευτικό λεξικό της ελληνικής γλώσσας. Όπως θα δούμε, η σύγκριση μεταξύ των ερμηνειών των λημμάτων και στα τρία λεξικά έχει μεγάλο ενδιαφέρον και αναδεικνύει την πολιτισμική ιδιαιτερότητα της Τουρκίας στον τρόπο που γίνονται αντιληπτές οι έννοιες αυτές.

Σύμφωνα με το τουρκοελληνικό Λεξικό¹¹ το λήμμα «**namus**» έχει τις ερμηνείες «*τιμή, αξιοπρέπεια, ηθική, αρετή, φιλοτιμία, εντιμότητα, τιμότητα*».

Το λήμμα «**iffet**»ερμηνεύεται ως «*τιμή, αγνότητα, εγκράτεια και ηθική*».

Όσο αφορά το λήμμα «**şeref**», το λεξικό, ενώ αρχικά δίνει το ίδιο αντίστοιχο για το «**namus**», στη συνέχεια διαχωρίζει τις ερμηνείες στα τρία ως «**namus, ün** και **onur**», δίνοντας διαφορετικές αντίστοιχες ερμηνείες για τον κάθε λήμμα. Σύμφωνα με αυτή την κατηγοριοποίηση η 1^η ερμηνεία του λήμματος «**şeref**» (που είναι αντίστοιχη με το λήμμα «**namus**») είναι «*τιμή και εντιμότητα*». Η 2^η ερμηνεία (που είναι αντίστοιχη με το λήμμα «**ün**») είναι «*δόξα, ενδοξότητα*». Η 3^η και τελευταία ερμηνεία για το λήμμα «**şeref**» (που είναι αντίστοιχη με το λήμμα «**onur**») είναι «*υπόληψη*». Όταν κοιτάμε το λήμμα «**onur**» βλέπουμε τις ερμηνείες «*αξιοπρέπεια, αυτοσεβασμός, εντιμότητα, υπερηφάνια, περηφάνια, φιλότιμο, φιλοτιμία, τιμή, υπόληψη*».

Όπως γίνεται αντιληπτό, η πρώτη ερμηνεία που εμφανίζεται για τα λήμματα «**namus**» και «**şeref**» είναι η τιμή, ενώ για τη λήμμα «**onur**» η ίδια ερμηνεία εμφανίζεται στην 8^η θέση. Επίσης, παρόλο που παρατηρούμε ότι μόνο για το λήμμα «**iffet**» υπάρχουν οι ερμηνείες «*αγνότητα, καθαρότητα (saflik)*» δεν προσδιορίζεται ποιο είδος αγνότητας εννοείται. Σε αυτό το σημείο, όταν εξετάζουμε τα επίθετα σχετικά με τα προαναφερθέντα λήμματα παρατηρούμε ότι η ερμηνεία του λήμματος «**namuslu**» είναι «*τίμιος έντιμος αξιοπρεπής, ηθικός*». Η ερμηνεία του λήμματος «**onurlu**» είναι «*φιλότιμος, έντιμος, αξιοπρεπής*». Η

---

¹¹ βλ. σχετικά λήμματα Tuncay, Faruk & Καρατζάς, Λεωνίδας. (2000). *Τουρκοελληνικό Λεξικό*. Αθήνα: Κέντρο Ανατολικών Γλωσσών και Πολιτισμού. (σελ. 534, 553, 690)

ερμηνεία του λήμματος «*şerefli*» είναι «έντιμος, ένδοξος». Η ερμηνεία του λήμματος «*iffetli*» είναι «ηθικός, τίμιος, εγκράτης, παρθένος, αγνός, ενάρετος».

Όπως θα φαίνεται από τα επίθετα που εξετάζονται παραπάνω, μόνο το επίθετο «*iffetli*» αναφέρει την σεξουαλικότητα και δίνει τους όρους «παρθενία (bekaret)» και «αγνότητα (saflik)». Όμως και πάλι, δεν είναι ξεκάθαρο για ποιο φύλο χρησιμοποιούνται αυτοί οι όροι.

Κάποια ερμηνεία που αναφέρει μόνο τη γυναικά είναι κάτι που δεν συναντάμε στις ερμηνείες του Αναθεωρημένου Λεξικού της Τουρκικής του Ιδρύματος Τουρκικής Γλώσσας (εφεξής TDK). Μια από τις ερμηνείες του TDK για το λήμμα «*namus*» είναι το λήμμα «*iffet*». Οι τρεις διαφορετικές ερμηνείες που δίνει το TDK για το λήμμα «*namus*» είναι «πρόσδεση στις παραδοσιακές αξίες και στους κανόνες ηθικής μέσα σε μία κοινωνία, αγνότητα, ηθική, εντιμότητα, ευθύτητα» και μια από τις ερμηνείες που αποδίδονται στο λήμμα «*iffet*» είναι συγκεκριμένα η έννοια της ηθικής στη σεξουαλική συμπεριφορά. Συγκεκριμένα η ερμηνεία του TDK για αυτό το λήμμα είναι: «πρόσδεση στους κανόνες ηθικής στη σεξουαλική συμπεριφορά, τιμή». Όσο αφορά το λήμμα «*şeref*» η ερμηνείες του TDK είναι: «προσωπική αξία με βάση στο σεβασμό που δείχνει ένα άτομο σε κάποιον τρίτο, αξιοπρέπεια/εντιμότητα/τιμή/υπόληψη, η καλή φήμη που έχει αποκτήσει κάποιος στην κοινωνία». Και όταν κοιτάμε το λήμμα «*onur*» βλέπουμε τις ερμηνείες: «σεβασμός που αισθάνεται ο άνθρωπος απέναντι στον εαυτό του, υπόληψη/αξιοπρέπεια/τιμή, φιλότιμο, αυτοσεβασμός, προσωπική αξία με βάση στο σεβασμό που δείχνει ένα άτομο, αξιοπρέπεια/εντιμότητα/τιμή/υπόληψη, κύρος».

Τα εγκλήματα εθιμικού δίκαιου και οι αντίστοιχες αυτοκτονίες στην Τουρκία, έχουν άμεση σχέση με τις εννοιές αυτές και τη σχέση τους με τη σεξουαλικότητα και τη συμπεριφορά των γυναικών.

«Καθώς η σεξουαλική συμπεριφορά είναι η πρώτη έννοια με την οποία σηματοδοτείται η έννοια «*namus*», αυτό που κυρίως κρίνεται είναι η σεξουαλική τιμή της γυναίκας. Η υποταγή της γυναίκας στο σύζυγό της, νοηματοδοτείται στο πλαίσιο της έννοιας ‘*namus*’.» (Yildiz 2008:209).

Σε αυτό το σημείο, μία σημαντική λεπτομέρεια είναι η ακόλουθη: Στο λεξικό του TDK¹², από τα αντίστοιχα που παρατίθενται για το λήμμα «*namus*», μονάχα

---

¹² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts (τελευταία πρόσβαση: 02/08/2017)

στον ορισμό του λήμματος «*iffet*», συμπεριλαμβάνεται η έκφραση «σεξουαλικά θέματα» Παρόλα αυτά, δεν εξηγείται τι νοούνται ως κανόνες ηθικής ούτε και αναφέρεται από ποιόν αναμένεται να εκπληρώσει την πρόσδεση σε αυτούς τους κανόνες. Από την άλλη πλευρά, στο λεξικό του ιδρύματος Τριανταφυλλίδη¹³ στις επεξηγήσεις του για το λήμμα «*τιμή*» (που είναι η πρώτη ερμηνεία που αποδίδεται στην λέξη «*namus*» στο Τουρκοελληνικό λέξικο) υποδεικνύει ξεκάθαρα τις γυναίκες και μάλιστα αναφέρει και τα καθήκοντά τους για να θεωρηθούν «έντιμες», χωρίζοντάς τις σε δύο κατηγορίες, σε ανύπαντρες και παντρεμένες. Από αυτήν την άποψη η ερμηνεία για το λήμμα «*namus*» που δίνεται στο λεξικό του TDK απέχει από την πραγματική σημασία της λέξης στη συλλογική αντίληψη της τουρκικής κοινωνίας.

Αυτό που θέλουμε να υπογραμμίσουμε με αυτές τις διευκρινίσεις είναι ότι για τα περιστατικά βίας και τα εγκλήματα κατά των γυναικών που καταγράφονται από ΜΜΕ χρησιμοποιούνται αυτές οι λέξεις, αλλά οι έννοιες τους δεν αντιστοιχούν πάντα με τις ερμηνείες που τους αποδίδονται στα λεξικά. Αντίθετα, τα κείμενα απευθύνονται στη συλλογική αντίληψη για το περιεχόμενο της 'τιμής' και τα πρόσωπα/φύλα αναφοράς. Στα τουρκικά λεξικά γίνεται λόγος για ηθικούς κανόνες σε «σεξουαλικά θέματα» χωρίς να δίνονται εξηγήσεις για το τι ακριβώς εννοείται και από ποιους αυτοί οι κανόνες είναι αποδεκτοί ή από ποιον αναμένεται να συμπεριφέρεται σύμφωνα με αυτούς τους κανόνες. Ποιο από τα δύο φύλα αναμένεται να υπακούσει σε αυτούς τους ηθικούς κανόνες, για τους οποίους δεν υπάρχει σαφής ορισμός, προσδιορίζεται σε επίπεδο υπονοημάτων, καθώς όταν χρησιμοποιείται η φράση «*namussuz adam*» (άτιμος, ανήθικος άντρας) και η φράση «*namussuz kadın*» (άτιμη, ανήθικη γυναίκα) στην Τουρκία αυτές οι φράσεις δεν έχουν το ίδιο σημασιολογικό περιεχόμενο.

Στην Τουρκία η τιμή (*namus*) είναι μία έννοια με σεξιστική σημασία (Akbaşa 2008:336). Στο πλαίσιο αυτών των αξιών, οι γυναίκες που η σεξουαλική τιμή (*namus*) τους δεν βρίσκεται υπό την προστασία και τον έλεγχο ενός άντρα θεωρούνται ελευθέρων ηθών. Η επίθεση που γίνεται στη σεξουαλική τιμή (*namus*) των γυναικών, προστατεύεται από τους άντρες της οικογένειας και η ίδια η γυναίκα είναι αναγκασμένη να προστατεύσει τη σεξουαλική τιμή της. Η άσκηση βίας σε αυτήν την περίπτωση είναι κατανοητή, αναμενόμενη και αντιμετωπίζεται με σεβασμό ως μία μέθοδος ελέγχου (Akbaşa 2008: 336). Η έννοια της τιμής

---

¹³ http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%AE&dq (τελευταία πρόσβαση: 02/08/2017)

(namus) στην Τουρκία νοηματοδοτείται διαφορετικά για τους άντρες και τις γυναίκες, όπως έχει αναφερθεί. Ενώ η αντρική τιμή συνδέεται με την αξιοπιστία, η τιμή της γυναίκας είναι συνδεδεμένη με τα σεξουαλικά θέματα (İnci 2013:284).

«Η αντίληψη που απαξιώνει το δικαίωμα της γυναίκας να εξουσιάζει το σώμα της έχει επηρεάσει βαθιά την τουρκική κοινωνία και έχει καταστήσει την οπτική για την έννοια της σεξουαλικής τιμής άμεσα συνδεδεμένη με την οπτική της κοινωνίας» (İnci 2013:286).

Η έννοια της τιμής λειτουργεί σαν μία βασική αρχή, η οποία εξασφαλίζει την αρμονία μέσα στο πολιτισμικό σύστημα της χώρας. Επειδή μία ανήθικη πράξη αποτελεί μομφή για όλη την κοινωνία, η τιμή φέρει μία ζωτική σημασία για τις κοινοτιστικές κοινωνίες (cemaatçi toplum) (Çetin 2014:3). Η σεξουαλική αγνότητα/ηθική (iffet) της γυναίκας είναι ο βασικός φορέας της τιμής (şeref) σε τέτοιου τύπου κοινωνίες. Αν στην καθημερινότητα γίνεται λόγος για την τιμή (namus) από τη σκοπιά της γυναίκας, αυτό κυρίως οφείλεται στο ότι η έννοια αυτή είναι άμεσα συνυφασμένη με τη σεξουαλικότητα (Çetin 2014:3). Ενώ για μία γυναίκα το να είναι ηθική/έντιμη (namuslu) συνδέεται με την αγνότητα, την παρθενία και την αφοσίωση, δεν ισχύει το ίδιο και για τον άντρα (Çetin 2014:4). Αυτός ο διαχωρισμός μας θυμίζει τις διευκρινίσεις που δίνει ο Τριανταφυλλίδης για την τιμή. Η τιμή (namus) αναφέρεται στη σεξουαλική αγνότητα και την προφύλαξη της. Η διαφύλαξη της σεξουαλικής αγνότητας είναι μία από τις ευθύνες της γυναίκας. Από την άλλη όμως, η προφύλαξη της, αφορά και τα δύο φύλα. Η γυναικεία τιμή επιτάσσει να διαφυλάξει την σεξουαλική αγνότητά της πριν παντρευτεί και μετά το γάμο να παραχωρήσει τη σεξουαλικότητά της μονάχα στο σύζυγό της (Ακκος 2007:6). Κάθε κατάσταση πέρα από αυτή, θεωρείται ανηθικότητα και για τα δύο φύλα. Ευθύνη του άντρα, αντίθετα, είναι η υποχρέωση να προασπίσει με ζήλο την τιμή των γυναικών με τις οποίες συγγενεύει, είτε εξ αίματος είτε εξ αγχιστείας, δηλαδή της συζύγου, της κόρης, της αδερφής και της μητέρας του.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στο ερώτημα *«Τι είναι τιμή (namus);»* σε έρευνα της Έκθεσης του KAMER (Ίδρυμα Γυναικών) έχουν ως εξής: *«η γυναίκα μου, η μητέρα μου, η οικογένειά μου, η σεξουαλική αγνότητα της γυναίκας, η παρθενία, η υπακοή σε κοινωνικούς κανόνες, η τιμή και η αξιοπρέπεια του άντρα, η υποταγή της γυναίκας στον άντρα, τα προστάγματα της θρησκείας»* (Ακκος 2007:8).

Άρα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η έννοια της τιμής (namus) για τη γυναίκα στην Τουρκία, είναι άμεσα συνδεδεμένη με την σεξουαλικότητα όπως καταδεικνύουν επίσης και οι μελέτες. Στην παρούσα εργασία, επίσης, υιοθετείται η άποψη ότι η έκφραση «άτιμη (namussuz) γυναίκα» στην Τουρκία, ανεξάρτητα από

τις ερμηνείες που δίνουν τα λεξικά, δεν παραπέμπει στους ίδιους συνειρμούς με τις εκφράσεις «άτιμος (namussuz) άντρας» και «άτιμος (namussuz) άνθρωπος».

Πριν αναφερθούμε στη σχέση της τιμής (şeref) και τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας (namus), θεωρούμε αναγκαίο να κάνουμε μια σύντομη διάκριση ανάμεσα στις έννοιες «*şeref*» και «*onur*». Στην παρούσα μελέτη υιοθετείται η άποψη ότι, παρόλο που το νόημα των εννοιών «*şeref*» και «*onur*» είναι αρκετά κοντινό στη συλλογική συνείδηση της Τουρκίας, οι όροι αυτοί προκαλούν διαφορετικούς συνειρμούς. Η λέξη «*onur (αξιοπρέπεια)*» ανήκει περισσότερο στο ίδιο το άτομο, σε σχέση με τη λέξη «*şeref*» (Sakallı Uğurlu & Akbaş 2013:78-80). Αντίθετα, σύμφωνα με την ερμηνεία της Διεθνούς Εγκυκλοπαίδειας Κοινωνικών Επιστημών: «*Η τιμή/υπόληψη (şeref) είναι ένα αίσθημα, η εξωτερίκευση αυτού του αισθήματος με σχετικές συμπεριφορές και η αξιολόγηση των συμπεριφορών αυτών από τρίτους*». Είναι δηλαδή η υπόληψη ενός ατόμου στα μάτια της κοινωνίας. Το αίσθημα αυτό δημιουργείται τόσο από την αξιολόγηση του ατόμου για τον εαυτό του, όσο και από την προσωπική αξία που δίνει η κοινωνία στο άτομο. Πρόκειται, επομένως, για μία έννοια που προκύπτει τόσο από την οπτική του ατόμου για τον εαυτό του, όσο και από την κοινωνική του αντιμετώπιση. (Şimşek 1998:19–20) Η έννοια του «*şeref*» λειτουργεί ως προϋπόθεση για την αποδοχή του ατόμου μέσα στην κοινωνία (Çetin 2008:5). Όσον αφορά τη συσχέτιση μεταξύ των εννοιών «*namus*» και «*şeref*», «*η τιμή (namus) είναι ένα αναπόσπαστο στοιχείο της έννοιας της αξιοπρέπειας (şeref)*» (Bozdağ 2015:45), η οποία μπορεί να οριστεί ως το κύρος ή/και ο σεβασμός του ατόμου και της οικογένειάς του.

Αποδεχόμενοι το γεγονός ότι με τον όρο τιμή (namus), εννοείται η σεξουαλική τιμή της γυναίκας, καταλήγουμε στο ακόλουθο συμπέρασμα: η σεξουαλική τιμή της γυναίκας καθορίζει την κοινωνική αξιοπρέπεια της οικογένειάς της. Με άλλα λόγια στις κουλτούρες που βασίζονται στην έννοια της τιμής (κουλτούρες τιμής/honor cultures), η γυναίκα δεν θεωρείται ανεξάρτητος άνθρωπος και υποκείμενο, αλλά ένα αντικείμενο που είναι ιδιοκτησία του άντρα.

Στις πατριαρχικές κοινωνίες ζητείται από τη γυναίκα να είναι αφοσιωμένη και αγνή από σεξουαλική άποψη. Εάν δεν το επιτύχει για οποιοδήποτε λόγο, τότε η χρήση βίας εκ μέρους του άντρα απέναντι στις γυναίκες θεωρείται αποδεκτή, επειδή η σεξουαλική τιμή (namus) της γυναίκας γίνεται αντιληπτή ως μέρος της αξιοπρέπειας (şeref) του άντρα. Έτσι, οποιαδήποτε κίνηση της γυναίκας μπορεί να προκαλέσει την απώλεια της αξιοπρέπειας του άντρα. Στο πατριαρχικό σύστημα, ο άντρας έχει δύναμη και δικαίωμα πάνω στη γυναίκα. Σε αρκετές περιπτώσεις ο άντρας έχει το δικαίωμα της κοινωνικής και οικονομικής υπεροχής. Σε κοινωνίες όπου το πατριαρχικό σύστημα είναι ισχυρό, οι άντρες είναι υποχρεωμένοι να προφυλάσσουν και να ελέγχουν τις γυναίκες επειδή θεωρούνται ανώτεροι (Kalav 2012:156). Σε πατριαρχικές κοινωνίες που βασίζονται σε σχέσεις συγγένειας και

ανήκουν στην κατηγορία της κουλτούρας της τιμής, στις οποίες εντάσσεται και η Τουρκία, ο αντρικός μηχανισμός ελέγχου πάνω στην σεξουαλικότητα των γυναικών και η σχέση του μεταξύ τιμής (namus) και αξιοπρέπειας (şeref) μπορούμε να πούμε ότι, όχι μόνο έχει τη μεγαλύτερη σημασία ανάμεσα στους κανόνες και τις αξίες που ρυθμίζουν τις κοινωνίες αυτές, αλλά και καθορίζει τις υπόλοιπες αξίες και νόρμες. Σε αυτές τις κοινωνίες, μεταξύ των ανθρώπων κυριαρχούν οι προσωπικές σχέσεις, οι οποίες αποκτούν σημαντική αξία μέσα στο πλαίσιο του ονόματος που έχουν τα άτομα και οι οικογένειές τους. Αυτό που καθορίζει το κοινωνικό κύρος είναι η αιδώς της γυναίκας και η αξιοπρέπεια (şeref) του άντρα. (Tahincioğlu 2010:142)

Η αντίληψη αυτή εξηγεί και την τουρκική φράση «*Η τιμή της γυναίκας είναι η αξιοπρέπεια του άντρα*» (*kadının namusu erkeğin şerefidir*). Η έννοια «şeref» είναι το κοινωνικό κύρος και ο σεβασμός του ατόμου ή της οικογένειάς του (Akkoç 2007:23). Η τιμή αποτελεί το σύνολο των προσπαθειών του ατόμου να προστατεύσει, να υπερασπίσει και να εξελίξει την κοινωνική του θέση και φήμη, όχι μέσω της οικογένειας και του κοντινού του κύκλου, αλλά με τις προσωπικές του προσπάθειες. Αυτός ο ορισμός νομιμοποιεί τη δράση του ατόμου βάσει της αξιοπρέπειάς του και του επιτρέπει να υπερηφανεύεται για την επιτυχία που πρόκειται να σημειωθεί μετά από τον αγώνα που δίνει για την αξιοπρέπειά του (Şimşek 1998:47). Δηλαδή, η αξιοπρέπεια, η αιδώς και τα κοινωνικά φύλα αποτελούν ένα σύνθετο τρίπτυχο σχέσεων. Η κουλτούρα της τιμής από τη μια προσδιορίζει τη σχέση μεταξύ της ομάδας και του ατόμου και από την άλλη, λόγω της συνάφειάς της με την έννοια της αιδούς, προχωρεί σε ένα διαχωρισμό μεταξύ των φύλων. Έτσι, τα μέλη της κοινωνίας δεν είναι δυνατόν να μείνουν αδιάφορα μπροστά στους κανόνες που παράγονται λόγω αυτών των στενών δεσμών (Gezik 2003:13). Αυτό συμβαίνει επειδή η θέση ενός ατόμου μέσα στην ομάδα λαμβάνει αξία ανάλογα με το βαθμό ευπείθειας σε αυτούς τους κανόνες. Όσον αφορά τις κουλτούρες της τιμής, όπου υφίσταται η διάκριση της «αιδούς» για τη γυναίκα και της «αξιοπρέπειας/τιμής» για τον άντρα, η αξιοπρέπεια του άντρα και η κοινωνική του αποδοχή προσδιορίζεται από τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας, για την οποία είναι υπεύθυνος ο ίδιος ο άντρας. Αυτό σημαίνει πως η σεξουαλική τιμή της γυναίκας βρίσκεται καταρχάς στα χέρια του άντρα και κατόπιν στην προστασία της κοινωνίας. Επίσης, η κοινωνία έχει αναλάβει το ρόλο του θεματοφύλακα της αντρικής αξιοπρέπειας. Ούτε η αξιοπρέπεια/τιμή, ούτε το περιεχόμενο της αιδούς, το οποίο αποτελεί τον αντίθετο πόλο, έχουν αφεθεί στα χεριά των πρωταγωνιστών ή στις συμπτώσεις. Υπάρχουν κανόνες και νόρμες που είναι κοινά αποδεκτοί και εμποδίζουν τη διατάραξη της καθεστηκυίας τάξης. Αυτοί οι κανόνες θέτουν τα όρια του ατόμου και το δικαίωμα επέμβασης του περιβάλλοντος. Το περιβάλλον (οικογένεια, συγγενείς ή συγχωριανοί) μπορεί να αποφασίσει ανάλογα με την περίπτωση και να καταφύγει στη χρήση της απευθείας επέμβασης, του κουτσομπολιού, του χλευασμού και της υποτίμησης. Τα άτομα δεν είναι σε θέση

να αψηφήσουν την απόφαση, επειδή η ύπαρξή τους και το δικαίωμα να αισθάνονται υπερήφανοι εξαρτάται από την κρίση του κύκλου τους. Σε περίπτωση που το άτομο δεν υπακούσει σε αυτά, τίθεται αντιμέτωπο με τον κίνδυνο απομάκρυνσης. Ο κύκλος του θεωρεί ως δικαίωμά του να επέμβει και να εκφράσει την άποψή του (Gezik 2003:14).

Όσον αφορά τη συλλογική αξιοπρέπεια/τιμή, ο παράγοντας της συλλογικής αξιοπρέπειας/τιμής είναι η συμβολική και αφηρημένη έννοια της ταύτισης του ατόμου με την οικογένεια, τη φυλή ή την ομάδα όπου ανήκει (Şimşek 1998:35). Μπορεί, επομένως, να ειπωθεί πως η ατομική αξιοπρέπεια είναι ένα μέρος της συλλογικής αξιοπρέπειας. Το πιο κρίσιμο στοιχείο, και στα δύο είδη αξιοπρέπειας, είναι η σεξουαλική τιμή της γυναίκας. Σε τέτοιες κοινωνίες, ο κοινωνικός έλεγχος και η πίεση είναι πολύ ισχυρά. Η ατομική συμπεριφορά αφορά τόσο το ίδιο το άτομο όσο και την οικογένεια του. Το συγκεκριμένο θέμα δεν αποτελεί μονάχα ένα ζήτημα μεταξύ του άντρα και της γυναίκας, αλλά ταυτόχρονα αφορά όλο το σύστημα της εξουσίας (Çetin 2014:9).

Σε αυτό το σημείο λοιπόν γίνεται ξεκάθαρο πως το περιεχόμενο της έννοιας της τιμής καθορίζεται από την εξουσία. Αφού στην πατριαρχική κοινωνία της Τουρκίας αυτή η ιδεολογία έχει την εξουσία χρησιμοποιούνται έννοιες που τοποθετούν την γυναίκα υπό τον έλεγχο του άντρα. Μέσω του λόγου των ΜΜΕ τα στερεότυπα αυτά διαιωνίζονται, καθώς τα άτομα που παράγουν τα κείμενα των ΜΜΕ είναι μέλη της κοινωνίας αυτής. Αυτή είναι μια σημαντική παράμετρος για την παραγωγή των κειμένων τα οποία θα αναλύσουμε. Δεν πρέπει να ξεχάσουμε ότι τα άτομα που παράγουν τα κείμενα των ΜΜΕ μεγαλώνουν με αυτές τις έννοιες που εξηγήθηκαν.

3.5. Κοινωνικές δομές βασιζόμενες στην τιμή

Γίνεται μία διάκριση από κοινωνιολόγους σχετικά με κοινωνίες στις οποίες η τιμή της γυναίκας προσδιορίζεται μέσω της σεξουαλικότητας της (όπως και στην Τουρκία), οι οποίες χαρακτηρίζονται ως «κουλτούρες της τιμής», σε αντιδιαστολή προς τις «κουλτούρες του δικαίου». Αυτή η διάκριση είναι παράλληλη με το διαχωρισμό που κάνει ο Tönnies ανάμεσα σε κοινότητα (gemeinschaft) και κοινωνία (gesellschaft) (Çetin 2014:3-4). Σύμφωνα με αυτή την διάκριση, στις κοινωνίες όπου επικρατεί η κουλτούρα της τιμής, όπως συμβαίνει σε κοινοτικές κοινωνίες, οι άγραφοι νόμοι αποτελούν σημαντική δύναμη. Αυτή η πληροφορία θα μας είναι πολύ χρήσιμη στο υποκεφάλαιο 3.6 που θα εξετάσουμε την έννοια του εθίμου και εθιμικού δικαίου στην Τουρκία.

Οι παραδοσιακές κοινωνίες που έχουν θεμελιωθεί πάνω στην τιμή και σε ηθικούς κώδικες αντί για το κράτος δικαίου, έχουν εξελίξει μία πολυεπίπεδη αντίληψη για την τιμή (namus). Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, η τιμή (namus)

παράγει συλλογικές συμπεριφορές, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να εξουσιάζουν τα άτομα και να εφαρμόζονται σε διάφορους τομείς της ζωής (Sever 2013: 109. Όπως αναφέρθηκε, η τιμή (namus) της γυναίκας προσδιορίζεται μέσα στο πλαίσιο της «ντροπής» (utanç), ενώ του άντρα σε αυτό της «αξιοπρέπειας» (şeref) (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:77).

Τι σημαίνει, όμως «κουλτούρα της τιμής»; Η απάντηση σε αυτή την ερώτηση έχει άμεση σχέση με την κατανόηση της συλλογικής αντίληψης που επικρατεί στην Τουρκία σχετικά με το θέμα.

Οι κοινωνιολόγοι, που ερεύνησαν την αντίληψη περί τιμής (namus) σε διαφορετικές κοινωνίες στο πρόσφατο παρελθόν, χώρισαν τις κοινωνίες σε τρεις κατηγορίες, παρέχοντας διευκρινίσεις σχετικά με τις διαφορές στην κουλτούρα αυτών των κοινωνιών: (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:76)

1. Κουλτούρα του Κύρους (Face Cultures / π.χ. Χονγκ Κονγκ, Ιαπωνία)
2. Κουλτούρα της Αξιοπρέπειας (Dignity Cultures / π.χ. Βόρεια Αμερική)
- 3.Κουλτούρα της Τιμής (Honor Cultures / π.χ. Ισπανία, Τουρκία)

Η κουλτούρα της τιμής ορίζεται ως «η αξία που έχει το άτομο στον ίδιο του τον εαυτό και στα μάτια των άλλων» (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:76). Η τιμή αποκτά αξία με την αξιολόγηση των τρίτων. Αυτή η κουλτούρα συμπεριλαμβάνει το συναγωνισμό των ατόμων που βρίσκονται σε παρόμοιο στάτους. Σε τέτοιες κουλτούρες οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων χαρακτηρίζονται από κοινωνική αναγνώριση και συναγωνισμό με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας για την απόκτηση κύρους. Στην επικοινωνία υπάρχει ένα είδος αντίφασης, ανταπόδοσης και διευθέτησης των ανοικτών ζητημάτων. Οποιαδήποτε κίνηση που θα μειώσει την τιμή ξυπνά αρνητικά συναισθήματα, όπως θυμό, ντροπή και υποτίμηση. Σε αυτήν την περίπτωση επιβάλλεται η αποκατάσταση της τιμής. Το σύστημα της τιμής συμπεριλαμβάνει το πλέγμα σχέσεων μεταξύ του ελέγχου, της ντροπής και της αναφοράς ανάμεσα στην κοινότητα (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:76-78). Μεταξύ των χωρών που επικρατεί η κουλτούρα της τιμής είναι η Ελλάδα, η Κύπρος, η Ιταλία, η Ισπανία, η Τουρκία, οι χώρες της Μέσης Ανατολής, οι Αραβικές χώρες και οι χώρες της Λατινικής Αμερικής (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:79). Στις κοινωνίες αυτού του τύπου, η συμπεριφορά των γυναικών έχει μεγάλη σημασία για την τιμή της οικογένειας, επειδή οι γυναίκες συνδέονται και εξαρτώνται από τους άντρες. Στις κουλτούρες της τιμής, οι άντρες πρέπει να είναι κυρίαρχοι και δυνατοί και οι γυναίκες οφείλουν να είναι υπάκουες, να τηρούν επακριβώς τους κανόνες του κοινωνικού τους φύλου και να είναι προσεκτικές στις συμπεριφορές τους. Η σεξουαλική συμπεριφορά των γυναικών (παρθενία, εξωσυζυγική σχέση, οικειότητα με άντρες εκτός του οικογενειακού περιβάλλοντος, αιδώς, κτλ) είναι το

πιο σημαντικό στοιχείο όσον αφορά την τιμή τους. Από αυτή τη σκοπιά καθορίζεται από την κοινωνία κάθε συμπεριφορά που θα θέσει σε κίνδυνο το κύρος της οικογένειας, το καλό όνομα και την τιμή (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:80-81).

Όπως είδαμε στη αρχή του υποκεφάλαιου αυτού, τα λήμματα *«namus»* και *«iffet»*, αν και φέρουν ποικίλες ερμηνείες στην τουρκική γλώσσα, έχουν ως κύρια έννοια την πρόσδεση των γυναικών στους ηθικούς κανόνες, τη σεξουαλική τους αγνότητα και την αιδώς. Επιπρόσθετα, υπάρχει μία νέα ενδιαφέρουσα ερμηνεία για την έννοια της τιμής (namus): «σεξουαλική τιμή» (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:78). Σε αυτόν τον ορισμό είναι ξεκάθαρο ότι αυτό που υπονοείται δεν είναι η σεξουαλική τιμή του άντρα. Ο ορισμός αυτός πρέπει να συγκεκριμενοποιηθεί ως σεξουαλική τιμή της γυναίκας, κατά την άποψη μας. Επιπλέον, η έννοια της τιμής (namus) που χρησιμοποιείται σε αυτόν τον ορισμό, φέρει και άλλο νόημα πέρα από το να εμπεριέχει τη σεξουαλική συμπεριφορά της γυναίκας. Υποστηρίζεται ότι αυτός ο όρος, μαζί με την αγνότητα και την παρθενία της γυναίκας, συμπεριλαμβάνει το κύρος της οικογένειάς της και την ηθική της υπόσταση και την υπερηφάνεια της:

«Ως τιμή (namus), μαζί με τη σωστή σεξουαλική συμπεριφορά της γυναίκας, ορίζονται και η θέση της γυναίκας, η θέση της οικογένειάς της γυναίκας, το κύρος και η ηθικότητά της» (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:78). Οι πιο σημαντικοί κανόνες από την άποψη της τιμής είναι αυτοί που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα και το πιο σημαντικό καθήκον της γυναίκας στις κοινωνίες της τιμής (namus) είναι να διαφυλάξει την αγνότητά της. Μια από τις σημαντικότερες συμπεριφορές που σχετίζεται με την σεξουαλική τιμή, στην περίπτωση της Τουρκίας, είναι η παρθενία και η αγνότητα. Η παρθενία διατηρεί ακόμα τη σημασία της στην Τουρκία, ειδικά στην επαρχία και στις συντηρητικές-παραδοσιακές οικογένειες. Στην κοινωνία, ανεξάρτητα από την ηλικία της γυναίκας, χρησιμοποιούνται οι λέξεις «κορίτσι (kiz)» ή «γυναίκα (kadın)» ανάλογα με την οικογενειακή τους κατάσταση. Αυτή η διάκριση δείχνει πόσο σημαντική είναι η σεξουαλικότητα της γυναίκας. Οι γυναίκες παραμένουν και αποκαλούνται «κορίτσια» μέχρι να παντρευτούν (Mutluer 2007:10). Βέβαια εδώ καλό θα ήταν να αναφέρουμε και τις υποτιμητικές φράσεις για τις γυναίκες που δεν παντρεύονται μέχρι προχωρημένες ηλικίες ή δεν παντρεύονται καν στη ζωή τους και οι οποίες αποκαλούνται ως «*evde kalmış kız kurusu* (γεροντοκόρη)», «*evde kalmış kız* (κορίτσι που έμεινε στο σπίτι, κατά το ελληνικό κορίτσι που έμεινε στο «ράφι»)» ή κάπως πιο κομψά «*hiç evlenmemiş hanım* (ανύπαντρη κυρία)». Με λίγα λόγια, οι γυναίκες στην Τουρκία αποκαλούνται κορίτσια (kız) μέχρι να παντρευτούν, αρχίζουν να αποκαλούνται γυναίκες μετά το γάμο ως αποτέλεσμα της απώλειας της παρθενίας. Αυτές οι λεκτικές επιλογές / προσφωνήσεις μάλιστα έχουν διατηρηθεί στην Τουρκία μέχρι τις μέρες μας. Η κατηγοριοποίηση αυτή ανάμεσα σε κορίτσι/κόρη (kız) και «γυναίκα» (kadın),

παραπέμπει άμεσα στον άν η γυναίκα έχει βιώσει σεξουαλική εμπειρία, στο αν δηλαδή είναι παρθένα ή όχι, τη στιγμή που τέτοιος διαχωρισμός δεν υφίσταται για τους άντρες. Το βασικό κριτήριο στον παραπάνω διαχωρισμό είναι η παρθενία.

Όσον αφορά την αντίληψη των ανδρών της οικογένειας για τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας, την οποία ταυτίζουν με την τιμή της οικογένειας, μπορεί να ειπωθεί ότι οι γυναίκες οφείλουν να παρουσιάζουν μια συμπεριφορά συμβατή με τους κοινωνικούς κανόνες, προκειμένου να προστατεύσουν και να διατηρήσουν την τιμή και το κύρος των οικογενειών τους, επειδή αυτές συνδέονται άμεσα με την τιμή των οικογενειών τους, του συζύγου, του πατέρα και των αδερφών τους. Επομένως, η σεξουαλική συμπεριφορά των γυναικών είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας όσον αφορά τον ορισμό, όχι μόνο της δικής τους τιμής, αλλά και των οικογενειών τους. Η γυναίκα, λόγω της αιδοός που αισθάνεται για τη σεξουαλικότητά της, είναι υποχρεωμένη να προφυλάσσει την τιμή του άντρα με το να είναι επιφυλακτική, ενώ ο άντρας είναι υποχρεωμένος να προφυλάσσει τη σεξουαλική αγνότητα της γυναίκας ή/και τη δική του τιμή προσφεύγοντας ακόμα και στη βία. Αυτή η αντιθετική συμπεριφορά συνιστά ένα δίπολο που ρυθμίζει τις ζωές των αντρών και των γυναικών και κυρίως την καθημερινότητά τους και επομένως διευθετεί την οργάνωση όλης της κοινωνίας (Rivers 1966: 22).

Στις κοινωνίες που βασίζονται σε σχέσεις συγγένειας, όπως συμβαίνει και στην Τουρκία, η σεξουαλική συμπεριφορά των μελών της, εξασφαλίζει τη διατήρηση της συνοχής της ίδιας της κοινωνίας και η τιμή συνδέεται με αρκετές αξίες, στην κορυφή των οποίων, όμως βρίσκεται η σεξουαλικότητα (Mutluer 2010:8). Έτσι, από αυτήν την άποψη, κάθε συμπεριφορά που σχετίζεται με τη σεξουαλικότητα των ατόμων βρίσκεται υπό τον έλεγχο των αντρών, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν τη δύναμη της οικογένειας, και συνεπώς υπό τον έλεγχο της κοινωνίας. Εν συντομία οι γυναίκες, προκειμένου να θεωρηθούν έντιμες, πρέπει να παρουσιάζουν συγκεκριμένες συμπεριφορές, οι οποίες έχουν καθοριστεί από την κοινωνία. Σε αυτό το θέμα, είναι αποδεκτό ότι η ευθύνη βαρύνει κυρίως τη γυναίκα, αλλά αυτή η ευθύνη είναι τόσο σημαντική και το θέμα είναι τόσο σοβαρό που τελικά συνυπεύθυνη για την τιμή της γυναίκας είναι η οικογένειά της, η γειτονιά της και η κοινωνία. Ειδικότερα, οι άντρες που βρίσκονται στη ζωή της γυναίκας έχουν λόγο και εξουσία στη διαφύλαξη της τιμής της. Τόσο οι άντρες όσο και τα μέλη όλης της οικογένειας φέρουν ευθύνη στο να παρουσιάζουν οι γυναίκες τη συμπεριφορά που έχει οριστεί ως κατάλληλη για να θεωρούνται έντιμες.

«Ειδικότερα τα αντρικά μέλη μιας οικογένειας πρέπει να ασχολούνται με την προστασία της τιμής της γυναίκας, επειδή το κύρος ενός άντρα είναι συνυφασμένο με τη ικανότητα και τη δύναμή του να προστατεύσει την οικογένειά του» (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:78).

Το συμπέρασμα είναι ότι αυτό που κυρίως εννοείται με τη λέξη τιμή (namus) σε αυτού του τύπου τις κοινωνίες, είναι η σεξουαλική τιμή της γυναίκας. Για να

θεωρηθεί η γυναίκα έντιμη από αυτήν την άποψη, υπάρχει μία σειρά κανόνων που ορίζεται από την κοινωνία στην οποία κυριαρχεί η κουλτούρα της τιμής. Οι κανόνες αυτοί καθορίζουν τις βάσεις του κοινωνικού ρόλου της γυναίκας. Η γυναίκα πρέπει να υπακούει σε αυτούς τους κανόνες χωρίς ουσιαστικά να μπορεί να επιλέξει την ανυπακοή σε αυτούς, ακριβώς επειδή η κοινωνία ορίζει το κοινωνικό στάτους της οικογένειας και των αντρών που έχουν σχέση με αυτήν. Η διατήρηση της τιμής (namus) της γυναίκας στην οικογένεια, η οποία είναι στενά συνδεδεμένη με το κοινωνικό της κύρος, έχει παραδοθεί στους άντρες. Επομένως, το να εκπληρώσουν οι άντρες το καθήκον τους σε αυτού του τύπου τις κοινωνίες αποτελεί τον λόγο ύπαρξης τους και, για αυτόν ακριβώς το λόγο, κάθε άντρας που έχει στα χέρια του τον έλεγχο της τιμής της γυναίκας του ζει θεωρώντας φυσικό δικαίωμα να επεμβαίνει, να τιμωρεί και μάλιστα να διαπράττει δολοφονίες σε περίπτωση που αντιλαμβάνεται απειλή. Αν μία γυναίκα δεν μπορεί να προστατεύσει την σεξουαλική τιμή της, τηρώντας τους κανόνες που έχει επιβάλλει η κοινωνία, τότε αυτή η γυναίκα και η οικογένεια θα βρεθούν σε δύσκολη θέση, θα θεωρηθεί ότι “λερώθηκε” η τιμή τους και η οικογένεια θα επωμιστεί τη ντροπή. Τα μέλη της οικογένειας θα χάσουν όλο το κύρος, την αξιοπρέπεια και την περηφάνια απέναντι στους άλλους. Σε μία τέτοια κατάσταση, η οποία πιστεύεται ότι ζημιώνει και αμαυρώνει την ύπαρξη του άντρα, αυτός έχει καθήκον να αποκαταστήσει την τιμή και να τιμωρήσει το άτομο που την αμαυρώνει. Το καθήκον δηλαδή του άντρα είναι να κάνει κάτι για να αποκαταστήσει την αξιοπρέπεια της οικογένειας απέναντι στην κοινωνία (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2013:79). Είναι, λοιπόν, εμφανές ότι στην Τουρκία, όπως και σε άλλες κουλτούρες της τιμής, ο ρόλος του άντρα είναι αρκετά ευαίσθητος όσον αφορά το θέμα της τιμής. Η προστασία της τιμής της οικογένειας εναπόκειται και επαφίεται στους άνδρες και τις γυναίκες. Από την άλλη πλευρά κάθε συμπεριφορά της γυναίκας καθορίζει και την τιμή του άντρα. Από αυτήν τη σκοπιά, το να προστατεύσουν οι άντρες την τιμή της γυναίκας και να ελέγξουν τη σεξουαλικότητα της αποτελεί καθήκον. Οποιαδήποτε απειλή ή προσπάθεια υποτίμησης στο θέμα της τιμής απαιτεί από τους άντρες εγρήγορση. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με τους ρόλους των φύλων, οι γυναίκες οφείλουν να αποφύγουν κάθε συμπεριφορά που θα επηρεάσει αρνητικά τη συνοχή και το κύρος της οικογένειας.

Όσον αφορά στο πώς λειτουργεί ο μηχανισμός ελέγχου σε κοινωνίες οι οποίες έχουν ως θεμέλιο τις συγγενικές σχέσεις, πρέπει να υπογραμμιστεί ως μια σημαντική αιτία σχετικά με τον μαζικό έλεγχο πάνω στη σεξουαλική συμπεριφορά της γυναίκας, η στενή σχέση που υφίσταται μεταξύ της αγνότητας της γυναίκας και της αξιοπρέπειας της οικογένειας και του ευρύτερου συγγενικού κύκλου (Kalav 2012:154). Κατά συνέπεια, στις γυναίκες έχει αποδοθεί μία υπερβολικά μεγάλη αρνητική δύναμη, τόση που να δύνανται να προκαλέσουν ντροπή και αίσθημα

ατίμωσης στην οικογένεια, στους συγγενείς και σε όλη την κοινωνία, λόγω μίας οποιασδήποτε λανθασμένης συμπεριφοράς (Kalav 2012:154).

3.6. «Η χώρα καταλύεται, το έθιμο ποτέ».¹⁴

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα γίνει αναφορά στην έννοια του εθίμου (töre) προκειμένου να γίνει κατανοητό το περιεχόμενο των ειδήσεων υπό τον τίτλο «Εγκλήματα Εθιμικού Δικαίου (Töre Cinayetleri)». Επίσης, θα δοθεί μια σύντομη εξήγηση για την ιστορία της έννοιας του εθίμου (töre) και πόσο ισχυρή θέση έχει στην τουρκική κοινωνία.

Στο τουρκοελληνικό Λεξικό οι ερμηνείες για το λήμμα «**töre**» είναι «τα ήθη, έθιμο». Σύμφωνα με το TDK το λήμμα «**töre**» είναι «το σύνολο των κοινών συνηθειών, των παραδόσεων, των ηθών και των εθίμων, των κανόνων, των καθιερωμένων τρόπων συμπεριφοράς και συνηθειών που έχουν υιοθετηθεί σε μία κοινότητα, έθιμο, τρόποι ηθικής συμπεριφοράς σε μία κοινωνία, οι κανόνες καλής συμπεριφοράς».

Με βάση τους σχετικούς ορισμούς στα λεξικά, γίνεται αντιληπτό ότι η λέξη «**töre (έθιμο)**» είναι το σύνολο των προφορικών, άγραφων κανόνων, που είναι γενικά αποδεκτοί από την κοινωνία. Ένα ακόμα συμπέρασμα, το οποίο μπορούμε να εξαγάγουμε είναι ότι τα έθιμα αποτελούν κάτι περισσότερο από προφορικούς κανόνες τους οποίους αναμένεται να υπακούσουν τα μέλη μίας κοινωνίας: η έκφραση ότι «έχουν τη δύναμη να επιβάλλουν κυρώσεις» το δηλώνει ξεκάθαρα. Μία, ακόμα, πληροφορία που λαμβάνουμε από τον ορισμό, είναι ότι τα έθιμα μεταφέρονται από γενιά σε γενιά. Υπάρχει δηλαδή μία σειρά προφορικών κανόνων, στους οποίους αναμένεται να υπακούσουν τα μέλη μίας κοινωνίας, καθώς θεωρούνται αποδεκτοί από το σύνολο της και που μεταφέρονται από γενιά σε γενιά. Όσοι παρεκτρέπονται από αυτούς τους κανόνες τιμωρούνται. Αυτός είναι ο ορισμός σχετικά με τα έθιμα, τον οποίο μπορούμε να δώσουμε, βασιζόμενοι στα λεξικά.

Το αντίστοιχο του αγγλικού όρου «**custom**» στα τουρκικά είναι «**örf (έθιμο)**» και «**adet (παράδοση)**» Αλλά οι όροι αυτοί είναι ανεπαρκείς για να αποδώσουν το νόημα της έννοιας του «töre», από την άποψη ότι δεν αντικατοπτρίζουν την έννοια της επιβολής κυρώσεων. Επομένως στα αγγλικά δεν υφίσταται όρος που θα μπορούσε να αποδώσει επακριβώς το νόημα της λέξης αυτής (Çetin 2014:6).

Από την άλλη πλευρά, για τον προαναφερθέντα όρο προτείνεται στα αγγλικά

---

¹⁴ «İl gider, töre kalır». Dîvânü Lugati't-Türk, Kasgarlı Mahmud

και η ερμηνεία «Customary Law» (Dalkesen 2008:441). Στην παρούσα εργασία ως ερμηνεία της λέξης θα χρησιμοποιηθεί αυτός ο όρος.

Το εθιμικό δίκαιο (töre) συμβολίζει τον μηχανισμό απόδοσης δικαιοσύνης της νομαδικής περιόδου της τουρκικής κοινωνίας. Μερικές ερμηνείες σχετικά με την έννοια αυτή έχουν ως εξής:

- Το εθιμικό δίκαιο (töre) είναι οι κανόνες δικαίου και ηθικής που δεν είναι γραπτοί, αλλά εφαρμόζονται για πολλά χρόνια μέσα στην κοινωνία (Aykut 1999: 45).

- Το εθιμικό δίκαιο (töre) είναι οι βασικοί κανόνες ηθικής και τρόποι συμπεριφοράς που εξασφαλίζουν τις βασικές νόρμες της εκπαίδευσης, τους οποίους ενστερνίζεται η πλειοψηφία των μελών της κοινωνίας (Emiroglu & Aydin 2003: 808).

- Το εθιμικό δίκαιο (töre) συμπεριλαμβάνει στερεοτυπικές συμπεριφορές, οι οποίες πηγάζουν από κοινωνικούς θεσμούς, όπως ήθη και παραδόσεις, τις οποίες η κοινωνία ή ένα μέρος της κοινωνίας έχει υιοθετήσει, αποδεχτεί και είναι υποχρεωμένη να υπακούει. Τα έθιμα συνίστανται σε τυποποιημένες και στερεοτυπικές συμπεριφορές. Επίσης, έχουν δύναμη δραστική και κατασταλτική και μπορούν να επιβάλλουν κυρώσεις (Tezcan 2003:16).

Η διαφορά που υπάρχει μεταξύ του εθιμικού δικαίου (töre) και των υπόλοιπων κοινωνικών κανόνων είναι ότι τα έθιμα είναι αναλλοίωτοι κανόνες συμπεριφοράς που έχουν υιοθετηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα και οι οποίοι ρυθμίζουν τον τρόπο ζωής των ανθρώπων σε διάφορους τομείς (Akbara 2008:333). Το εθιμικό δίκαιο είναι καταπιεστικό και κατασταλτικό, ταυτόχρονα, εμπεριέχει αυστηρές κυρώσεις.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν ωφέλιμο να αναφέρουμε πολύ περιληπτικά το ιστορικό υπόβαθρο του εθιμικού δικαίου, γιατί, κατά την άποψή μας, αυτό παίζει μεγάλο ρόλο στην κατανόηση του πόσο ισχυρή επιρροή έχει ακόμα αυτό το δίκαιο στις κοινωνικές πρακτικές, αλλά και στην κατανόηση της σημασίας του γενικά και διαχρονικά. Η ύπαρξη αυτού του δικαίου στην Τουρκία οδηγεί σε μια ξεχωριστή κατηγορία εγκλημάτων, αυτά του εθιμικού δικαίου, τα οποία δεν μπορούν να γίνουν κατανοητά έξω από το ιστορικό πλαίσιο.

Το Εθιμικό Δίκαιο (töre) είχε σημαντική θέση στις παλιές τουρκικές κοινωνίες της Κεντρικής Ασίας. Ο νομαδικός τρόπος ζωής των Τούρκων έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στη δημιουργία των εθίμων (töre) (Pamir 2009:360-361). Οι κανόνες δημιουργούνταν σταδιακά ως παραδοσιακοί μέσα στην κοινωνία και παγιώνονταν ως μέρος των εθίμων (töre), μόνο αν γίνονταν δεκτοί από τους Χάνους (ηγεμόνες).

Επιπλέον, ήταν κανόνες ιδιωτικού δικαίου, οι οποίοι ρύθμιζαν θέματα ατομικού, οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου (Pamir, 2009:368). Όσο αφορά την δύναμη επιβολής κυρώσεων των εθίμων ως κανόνων δικαίου, όφειλε να τους υπακούει όλη η κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των Χάνων (Pamir 2009:363).

Η σημασία και ο δεσμευτικός χαρακτήρας των εθίμων (töre) στις τουρκικές κοινότητες συνεχίστηκε και μετά την αποδοχή του Ισλάμ και διατήρησε τη δύναμή του με το όνομα Εθιμικό Δίκαιο (Örfî Hukuk) μαζί με το Ισλαμικό Δίκαιο. Η επιτήρηση, μάλιστα, της ευπείθειας σε αυτούς τους κανόνες, συνέχισε να υφίσταται με αυστηρό τρόπο (Pamir 2009:372). Οι τουρκικές κοινωνίες, πριν επηρεαστούν από την ισλαμική κουλτούρα και τον ισλαμικό πολιτισμό, διοικούνται με βάση το εθιμικό δίκαιο και νόμους (Dalkesen 2008:441). Αφού τέθηκαν υπό την επίδραση της ισλαμικής κουλτούρας και πολιτισμού, τα έθιμα, μαζί με τη Σαρία, διατήρησαν τη σημασία τους τόσο σε επίσημο διοικητικό επίπεδο, όσο και μεταξύ του λαού. Αυτές οι κοινωνίες, παράλληλα με τα έθιμα που κληρονόμησαν από τους προγόνους τους, συνέχισαν να παράγουν νέα έθιμα (κανόνες των ηγεμόνων ή των προκρίτων) σε περίπτωση ανάγκης. Για εκατοντάδες χρόνια, οι διαφορετικές κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που βίωναν οι κοινωνίες, οδήγησαν στην ανάδειξη ποικίλων εφαρμογών των εθίμων (Dalkesen 2008:441). Όσο αφορά τη θέση των εθίμων στα τουρκικά κράτη μετά την αποδοχή του Ισλάμ, στον άξονα του Ισλαμικού και του Εθιμικού Δικαίου, ακόμα και οι Τούρκοι ηγεμόνες που θεωρούνται οι περισσότεροι αφοσιωμένοι στη θρησκεία του Ισλάμ διατήρησαν την κρατική εξουσία τους ανώτερη από οτιδήποτε άλλο (İnalçik 1958: 105).

Εν συντομία δηλαδή, το εθιμικό δίκαιο, το οποίο ρύθμιζε τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις της κοινωνίας πριν από την αποδοχή του Ισλάμ, συνέχισε να υφίσταται ακόμα και μετά την αποδοχή του Ισλάμ μαζί με τους ισλαμικούς κανόνες της Σαρία. Οι Οθωμανοί Σουλτάνοι συνέχισαν αυτήν την παράδοση και εξέδωσαν μία σειρά από νόμους, στους οποίους δόθηκε το όνομα Σουλτανικοί Κανόνες Βασισμένοι στο Εθιμικό Δίκαιο (Örfî-Sultanî) (Dalkesen 2008:442). Το Οθωμανικό Δίκαιο χωριζόταν σε δύο μέρη, στο Ισλαμικό Δίκαιο, του οποίου οι κρίσεις βασιζόνταν απευθείας στο Κοράνι και είχαν συγκεντρωθεί σε βιβλία σχετικά με την ισλαμική νομολογία, και στο Εθιμικό Δίκαιο, το οποίο βασιζόταν στις παραδόσεις και περιλάμβανε ρυθμίσεις διαφόρων μορφών δημοσίου δικαίου, όπως το διοικητικό, το χρηματοοικονομικό, το στρατιωτικό και άλλα (Akgündüz 1990:87-91, Canbay Tatar & Tatar 2005:279).

Μετά την αποδοχή του Ισλάμ, ακόμα και σε περιπτώσεις που υπήρχε αντίθεση μεταξύ της θρησκείας και των εθίμων σε ορισμένες πτυχές των οικογενειακών και στρατιωτικών υποθέσεων, οι ηγεμόνες συνέχιζαν να τηρούν το εθιμικό δίκαιο, γεγονός που μας οδηγεί στο να αντιληφθούμε πως ακόμα και μετά την υιοθέτηση του Ισλάμ το εθιμικό δίκαιο διατήρησε τη σημασία και τη λειτουργία του στην

τουρκική κοινωνία (Canbay Tatar & Tatar 2005:278). Η ευαισθησία αυτή όσον αφορά το εθιμικό δίκαιο, φαίνεται ξεκάθαρα από την εντολή που δόθηκε στους καδήδες (ιεροδικαστές της εποχής) : «να εκδίδουν αποφάσεις δίνοντας βάση στο έθιμο που εφαρμόζεται εδώ και αιώνες». (İnalçik 2004:81).

Πρέπει να σημειωθεί ότι το εθιμικό δίκαιο δεν είναι εξαρτημένο από αμετάβλητα στερεότυπα, αλλά αντίθετα μπορεί να ανανεωθεί ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν κατά την ιστορική διαδικασία και οφείλει τη διατήρηση της ύπαρξής του σε αυτήν ακριβώς την ικανότητα του (Canbay Tatar & Tatar 2005:285). Το εθιμικό δίκαιο (töre) μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με το χρόνο, τον τόπο και τις ανάγκες των κοινωνιών και του κράτους και μπορεί να αναδιοργανωθεί ανάλογα με τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες (Dalkesen 2008:443).

3.7. Τι σχέση έχει το εθιμικό δίκαιο με την σεξουαλική τιμή της γυναίκας;

Η έννοια του εθιμικού δικαίου έχει άμεση συνάφεια με τις έννοιες, της τιμής (namus), της αξιοπρέπειας (şeref) και της κουλτούρας της τιμής (Kaya 2014:408). Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ εθιμικού δικαίου (töre) και σεξουαλικής τιμής της γυναίκας (namus), μπορούμε να πούμε ότι η τιμή (namus) είναι ένα κομμάτι του εθίμου (töre) και του εθιμικού δικαίου. Η τιμή (namus) πρέπει να προστατευτεί. Σε αντίθετη περίπτωση η "λεκιασμένη" τιμή (namus) πρέπει να 'καθαριστεί' (Yüksel 2016: 6).

Στο σύστημα του εθιμικού δικαίου (töre), το οποίο ρυθμίζει μέχρι την πιο μικρή λεπτομέρεια κάθε θέμα που αφορά την κοινωνική ζωή, προέχει η οργάνωση της κοινωνίας/κοινότητας/φυλής η ελευθερία παραχωρούνταν περισσότερο στις φυλές, παρά στα άτομα (Dalkılıç 2008: 443). Όσο αφορά τη δύναμη επιβολής κυρώσεων εθιμικού δικαίου (töre) μπορούμε να πούμε ότι αυτοί οι παραδοσιακοί κανόνες, οι οποίοι ρυθμίζουν τις σταθερές μίας κοινωνίας ή μίας ομάδας και σε περίπτωση παραβίασης των σταθερών αυτών, εξασφαλίζουν την τιμωρία των υπευθύνων, όχι με βάση το ποινικό δίκαιο, αλλά με την "κοινωνική" τιμωρία, όπως την αποδοκιμασία, την επίκριση και την απομόνωση (Yıldız 2008:211). Όπως, είναι γνωστό, οι κυρώσεις του εθιμικού δικαίου (töre) δεν είναι πάντα μόνο η απομόνωση και η αποδοκιμασία. Τα έθιμα (töre) είναι διαφορετικά από την καθιερωμένη συνήθεια (adet) και την παράδοση (gelenek), λόγω της δυνατότητάς τους (την οποία αποκτούν από την ιστορική τους συνέχεια) να επιβάλλουν κυρώσεις (Çetin 2014:6). Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η δύναμη επιβολής κυρώσεων, δεν αφορά μόνο τις γυναίκες, αλλά συμπεριλαμβάνει τους άντρες και δίνει ως παράδειγμα τις βεντέτες αίματος (Çetin 2014:6). Το εθιμικό δίκαιο έχει περισσότερο από όλες τις νόρμες τη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων στην κοινωνία (Akkoç 2007:5).

Όπως παρατηρήσαμε και παραπάνω, το εθιμικό δίκαιο (töre) οφείλει τη διατήρηση της ύπαρξής του, στη δυνατότητα επανερμηνείας του. Όμως αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι το εξής: Η εν λόγω δυνατότητα ανήκει σε αυτόν που έχει την εξουσία. Και στην πατριαρχική κοινωνία η εξουσία ανήκει στον άντρα. Επίσης, όπου γίνεται λόγος σχετικά με το θέμα της ιστορικής συνέχειας του εθιμικού δικαίου (töre), είναι αξιοσημείωτο το εξής σημείο: Η τροποποίηση του εθιμικού δικαίου (töre) και η αποδοχή του εξαρτιόταν αρχικά από την αποδοχή του ηγεμόνα ή του Χάνου και στη συνέχεια από την αποδοχή του Σουλτάνου, από έναν άντρα δηλαδή που είχε την εξουσία. Στη σύγχρονη κοινωνία είναι αποδεκτό ότι τη εξουσία αυτή την έχει το πολιτικό κόμμα το οποίο κυβερνάει. Είναι, εμφανές ότι σε μία πατριαρχική κοινωνία (η οποία έχει κοινοτική δομή, βασίζεται στις σχέσεις συγγένειας και ανήκει στην κατηγορία της κουλτούρας τιμής) κανένα πολιτικό κόμμα που στοχεύει στη λαϊκή υποστήριξη δεν πρόκειται να διακινδυνεύσει να χάσει ψήφους κάνοντας «τολμηρές» αναθεωρήσεις στα ζητήματα που αφορούν την κοινωνική ζωή. Άρα κανένα κόμμα δεν θα προτιμήσει να επέμβει στις στερεότυπες αντιλήψεις σχετικά με τα κοινωνικά φύλα. Από την άλλη, όπως αναφέρθηκε, το εθιμικό δίκαιο (töre) έχει τη δύναμη επιβολής κυρώσεων που μπορεί να είναι ιδιαίτερα αυστηρές, ενώ στις κυρώσεις προβλέπονται και αυτές που αφορούν τη σεξουαλική τιμή (namus) της γυναίκας.

Είναι αξιοσημείωτο επίσης ότι στις μέρες μας υπάρχει μία σύγχυση αντίληψης σχετικά με την έννοια του εθίμου και του εθιμικού δικαίου στην τουρκική κοινωνία. Το εθιμικό δίκαιο, που στην προϊσλαμική τουρκική κοινωνία ήταν ένας αμετάβλητος παράγοντας στη σχέση κράτους και κοινωνίας, σε μεταγενέστερη περίοδο άρχισε να χάνει το χαρακτηριστικό του παράγοντα που ρύθμιζε την προαναφερθείσα σχέση. Στις μέρες μας, αντίθετα, το έθιμο/εθιμικό δίκαιο, θεωρείται ένας παράγοντας που ανήκει στο παρελθόν ή γίνεται αντιληπτό ως πρωτογονισμός ή πάλι θεωρείται μία αντανάκλαση διαφορετικών πολιτισμών και όχι ένα στοιχείο της τουρκικής κουλτούρας (Berber 2011:1). Υπάρχει μια διαδεδομένη άποψη στην κοινωνία στην οποία το εθιμικό δίκαιο άρχισε να ταυτίζεται με την αμάθεια και την οπισθοδρόμηση, η οποία περιφρονεί τα δικαιώματα των γυναικών. Αυτό συμβαίνει λόγω των εγκλημάτων τα οποία συνδέονται με το εθιμικό δίκαιο («εγκλημάτων εθιμικού δικαίου (töre cinayeti)»), της υποχρεωτικής νύμφευσης των χήρων γυναικών με τον αδερφό του πεθαμένου συζύγου (levirat)) τα οποία συναντώνται σε ανατολικές και νοτιοανατολικές περιοχές της Τουρκίας και αποτελούν συχνά θέματα του γραπτού Τύπου και των ΜΜΕ (Dalkesen 2008:442). Επομένως, η έννοια του εθίμου/εθιμικού δικαίου απώλεσε την ταυτότητά της ως μέρος του διοικητικού συστήματος του τουρκικού κράτους ή της κοινωνικής ολοκλήρωσης. Τα αποτελέσματα μιας έρευνας που έγινε στην χώρα δείχνουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στην κοινωνική αντίληψη. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων εξέφρασε την άποψη πως αυτό «είναι μία αναχρονιστική έννοια και δεν αρμόζει

στις αναπτυσσόμενες κοινωνίες». Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες, αν και δεν χαρακτήρισαν το έθιμο/εθιμικό δίκαιο ως «μία απαραίτητη έννοια για τη διαιώνιση της κοινωνίας», υποστήριξαν ότι «η έννοια αυτή δεν εφαρμόζεται όπως πρέπει» και ότι «το νόημα και το περιεχόμενό της είναι παρεξηγημένο». Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της έρευνας είναι ότι ένα σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων ταύτισε την έννοια του εθίμου/εθιμικού δικαίου με τις ανατολικές και νοτιοανατολικές περιοχές (Berber 2011:7).

Άρα προφανώς υπάρχει ένας διαχωρισμός του «καλού» και του «κακού» έθιμου/εθιμικού δικαίου. Για το «κακό» έθιμο μπορεί να είναι ένα παράδειγμα τα εγκλήματα εθιμικού δικαίου. Ένα παράδειγμα για το «καλό» έθιμο μπορεί να είναι η κοινωνική αλληλεγγύη. Όμως για αυτές τις πρακτικές του εθίμου/εθιμικού δικαίου, δεν χρησιμοποιείται ο όρος «καλό έθιμο (iyi töre)», αλλά ο όρος «ωραία παράδοση (güzel gelenek)».

Ανεξάρτητα από την ιστορική έννοια του εθιμικού δικαίου, αν θεωρηθεί αποδεκτή η πρόταση περί ύπαρξης «καλού εθιμικού δικαίου/καλού εθίμου» και «κακού εθιμικού δικαίου/κακού εθίμου», τότε μπορεί να ειπωθεί ότι το κακό εθιμικό δίκαιο έχει εφαρμογές που εμπεριέχουν αυστηρές κυρώσεις και προκαλούν τη δολοφονία γυναικών, ενώ το καλό εθιμικό δίκαιο, παρόλο που στις μέρες μας ορίζεται ως «παράδοση (gelenek)» και διατηρεί τη δύναμη επιβολής κυρώσεων, αυτές περιορίζονται στην επίκριση και την αποδοκιμασία. Όταν, λοιπόν, χρησιμοποιείται η λέξη παράδοση (gelenek), αντί για τη λέξη εθιμικό δίκαιο/έθιμο (töre) σε φράσεις όπως «έγκλημα εθιμικού δικαίου» «φρίκη που προκάλεσε το εθιμικό δίκαιο» κτλ. τότε είναι ξεκάθαρο ότι ο όρος έθιμο/εθιμικό δίκαιο αποκτά διαφορετικές διαστάσεις. Στην τουρκική κοινωνία, δεν είναι συνηθισμένες οι εκφράσεις όπως «έγκλημα παράδοσης», «φρίκη που προκάλεσε η παράδοση» αλλά είναι οικείες οι φράσεις στην καθημερινή ζωή, όπως «παράδοση των γιορτών, των κηδειών» κτλ.

Κλείνοντας την υποενότητα, θεωρούμε σκόπιμο να παραθέσουμε ένα ειδησεογραφικό κείμενο του τουρκικού τύπου σχετικά με μια δολοφονία εθιμικού δικαίου. Στόχος είναι να γίνουν καλύτερα κατανοητά τα παραπάνω, αλλά και το πόσο ζωντανό και ισχυρό είναι ακόμα το δίκαιο αυτό για κάποια κομμάτια τουλάχιστον της Τουρκικής κοινωνίας:

Με μια σφαίρα της πήραν την ψυχή της Σινέμ.¹⁵

Οι 2 μεγαλύτεροι αδερφοί της (Σινέμ), ερχόμενοι από το Ερζουρούμ σκότωσαν στην Κωνσταντινούπολη με μια σφαίρα την Σινέμ Τσ., η οποία είχε καταφύγει στον φίλο της, αντιδρώντας στη θέληση της οικογενειάς της να την παντρέψει με το ζόρι. Οι δολοφόνοι της Σινέμ Τσ., η οποία πριν από 20 μέρες είχε κλείσει τα 18, δήλωσαν «Αυτό απαιτεί το εθιμικό μας δίκαιο». Προχθές, στην Κωνσταντινούπολη, στο Αρναβούτκιϊ, η Σινέμ Τσ. έπεσε θύμα του εθιμικού δικαίου. Η Σινέμ Τσ., η οποία ζούσε στο Ερζουρούμ και στις 6 Μαΐου έκλεισε τα 18 ήταν εδώ και 2 χρόνια ζευγάρι με τον Αχμέτ Μπ. Η οικογένειά της θέλησε να παντρέψει το νεαρό κορίτσι με κάποιον άλλο. Το νεαρό κορίτσι εξιστορώντας την κατάσταση στον νέο που αγαπούσε και λέγοντας πως είναι ακόμα μικρή σε ηλικία, ρισκάροντας τα πάντα το έσκασε με το Αχμέτ Μπ. Σύμφωνα με την είδηση (...) της εφημερίδας Habertürk, ο Αχμέτ Μπ. ήρθε από το Ερζουρούμ στην Πόλη, πήρε την αγαπημένη του από τον σταθμό των λεωφορείων και την εγκατέστησε στο σπίτι της μεγαλύτερης αδερφής του, στο Αρναβούτκιϊ. Η οικογένεια της Σινέμ Τσ., πήρε για την φυγάδα κόρη της την απόφαση του θανάτου «λόγω εθιμικού δικαίου»

ΘΑ ΣΕ ΦΑΜΕ ΚΑΙ ΕΣΕΝΑ

Οι μεγαλύτεροι αδερφοί (της) και ο γαμπρός τους ξεκίνησαν από το Ερζουρούμ. Ο Ισμέτ και ο Βεντάτ Τσ. με τον γαμπρό τους Μπαϊράμ Τσ., (...) ήρθαν στην Πόλη. Οι μεγαλύτεροι αδερφοί της οι οποίοι βρήκαν σύντομα τα ίχνη της αδερφής τους, πήγαν στο σπίτι και φώναξαν την Σινέμ Τσ. έξω. Σύμφωνα με ισχυρισμούς ένας από τους μεγαλύτερους αδερφούς της, ο Βεντάτ Τσ., σκότωσε το νεαρό κορίτσι πυροβολώντας το με μία σφαίρα. Ενώ οι επιτιθέμενοι εξαφανίστηκαν δραπεντεύοντας, το νεαρό κορίτσι που μεταφέρθηκε με ασθενοφόρο στο κρατικό νοσοκομείο του Αρναβούτκιϊ, δεν μπόρεσε να σωθεί. Ο Αχμέτ Μπ., ο οποίος πήγε στο νοσοκομείο δέχτηκε κλήση από τους μεγαλύτερους αδερφούς της κοπέλας και απειλήθηκε ως εξής: «Και το δικό σου τέλος θα είναι σαν της αδερφής μας. Περίμενε. Θα σε φάμε κι εσένα. Θα γευτείς κι εσύ αυτό το θάνατο. (Κι εσύ απ' τον ίδιο θάνατο θα πας.)»

ΚΑΘΑΡΙΣΑΜΕ ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΜΑΣ

(...) οι δυο ύποπτοι οι οποίοι συνελήφθησαν μεταφέρθηκαν στην Πόλη. Έγινε γνωστό ότι ο άλλος μεγαλύτερος αδερφός Ισμέτ Τσ., οποίος είχε έρθει στην Πόλη

---

¹⁵ Βλ. Παράρτημα 1: <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1509564-tek-kursunla-sinemin-canina-kiydi>

για την δολοφονία, καταζητείται. Οι ύποπτοι οι οποίοι μεταφέρθηκαν στην Γενική Ασφαλεία της Κωνσταντινούπολης καταγράφηκε ότι στην πρώτη ου κατάθεση είπαν τα εξής: «Αυτό απαιτούσε το εθιμικό μας δίκαιο, καθαρίσαμε την τιμή μας».

3.8. Εγκλήματα κατά των γυναικών

Έπειτα από τις πληροφορίες που δόθηκαν σχετικά με τις έννοιες της τιμής (namus), της αξιοπρέπειας (şeref) και του εθιμικού δικαίου (töre), σε αυτό το υποκεφάλαιο θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε τον τρόπο αποτύπωσης της βίας κατά των γυναικών, των εγκλημάτων τιμής και των δολοφονιών που βασίζονται στο εθιμικό δίκαιο. Σε όλες τις ερμηνείες που θα δοθούν παρακάτω, θα σταθούμε ιδιαίτερα σε πτυχές που σχετίζονται με τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας (namus) και θα δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στις πληροφορίες επί του θέματος.

Παρόλο που έχει παρατηρηθεί ότι, στα περισσότερα έγγραφα και πηγές, συμπεριλαμβανομένων και των κειμένων των ΜΜΕ, υπάρχει μία ασάφεια στο θέμα της χρήσης των όρων «εγκλήματα τιμής (namus cinayeti)» και στις «δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti)», και ότι συχνά οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται εναλλακτικά ο ένας αντί του άλλου, σε αυτό το κεφάλαιο θα λάβουμε ως βάση το άρθρο του νόμου σχετικά με τις δολοφονίες εθιμικού δικαίου (βλ. Παραρτήματα 3 και 4). Θα δοθούν διευκρινίσεις για τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα σε αυτές τις δύο έννοιες και θα συνδέσουμε τις δολοφονίες που εντάσσονται και στις δύο κατηγορίες με την κυρίαρχη στην τουρκική κοινωνία πατριαρχική αντίληψη. Επίσης, θα γίνει λόγος για τις ονομασίες που αποδίδονται στις δολοφονίες αυτές στη δυτική ορολογία και στη συνέχεια θα αναφερθούν οι κυρώσεις που προβλέπει ο νόμος για αυτές τις δολοφονίες, ενώ τέλος θα παρατεθούν ορισμένα στατιστικά στοιχεία σχετικά με την έννοια του εγκλήματος τιμής (namus cinayeti) και τις δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti). Στο κεφάλαιο αυτό χρησιμοποιείται η έννοια του «κακού /οπισθοδρομικού εθιμικού δικαίου» για τις «δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti)», καθώς επίσης και η έννοια της «σεξουαλικής τιμής της γυναίκας» για τα «εγκλήματα τιμής (namus cinayeti)».

Ποια είναι, λοιπόν, η διαφορά ανάμεσα στα «εγκλήματα τιμής (namus cinayeti)» και στις «δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti)»; Στις περιπτώσεις αποτύπωσης εγκλημάτων όπου η γυναίκα τιμωρείται από το πατριαρχικό σύστημα, υφίσταται μία εννοιολογική σύγχυση, με αποτέλεσμα οι δύο αυτές έννοιες να συγχέονται στην Τουρκία (İnci 2013:295). Η διαφορά μεταξύ των δύο εννοιών είναι ότι στις δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti), την απόφαση της δολοφονίας τη λαμβάνει το οικογενειακό συμβούλιο των γηραιότερων μελών, ενώ στα εγκλήματα τιμής τη σχετική απόφαση τη λαμβάνει το άτομο (İnci 2013:295). Το διαχωριστικό σημείο ανάμεσα στα δύο είδη δολοφονιών είναι το γεγονός ότι, στις

δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti), η δολοφονία διαπράττεται έπειτα από μία ομαδική απόφαση (Akkoç 2007:30). Σε αυτό το σημείο αξίζει να διευκρινίσουμε πως, παρά το γεγονός ότι οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) διαπράττονται για αιτίες που αφορούν τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας (namus), δεν περιορίζονται σε αυτό. Βασικά η έννοια της δολοφονίας του εθιμικού δικαίου συμπεριλαμβάνει, πέρα από τα εγκλήματα τιμής, και άλλα περιστατικά, όπως οι βεντέτες. (Yıldız 2008:217) Η δολοφονία εθιμικού δικαίου (töre cinayeti), είναι μία πράξη, η οποία εκτός από το δολοφόνο, εμπλέκει όλη την οικογένεια και από αυτήν την άποψη είναι μία οργανωμένη πράξη. (Çetin 2014:7) Υπάρχει δηλαδή μία κοινή απόφαση για τη δολοφονία της γυναίκας από το οικογενειακό συμβούλιο και ορίζεται ένας συγκεκριμένος δολοφόνος. Μέσα στις δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) ενυπάρχει η έννοια της τιμής (namus) και πληροφορεί ότι πριν από τη δολοφονία της γυναίκας σε αυτού του τύπου της υποθέσεις, εφαρμόζεται μία σειρά μεθόδων τιμωρίας, τις οποίες αποκαλεί «προειδοποιητικές ποινές πριν από τη δολοφονία» (Akkoç 2008:29). Ωστόσο οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti), στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι βεντέτες, πραγματοποιούνται κυρίως μέσα στη φυλή και είναι δολοφονίες, στις οποίες θύματα μπορεί να είναι τόσο οι γυναίκες όσο και οι άντρες. Σε αυτού του τύπου τις δολοφονίες, η συνέχεια του συστήματος και της φυλής είναι σημαντικότερη από τον δολοφονηθέντα (Çetin 2014:7). Στο σημείο αυτό υπάρχει μία σημαντική λεπτομέρεια: Παρά το γεγονός ότι οι δολοφονίες του εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) εξαφανίζονται όταν τα άτομα απομακρύνονται από το φεουδαρχικό σύστημα και υιοθετούν το μοντέρνο τρόπο ζωής, τα εγκλήματα τιμής (namus cinayeti) συνεχίζουν να υφίστανται (Çetin 2014:8). Από την άλλη πλευρά, τα εγκλήματα της τιμής (namus cinayeti), στα οποία δολοφονούνται οι γυναίκες και οι κοπέλες μιας οικογένειας από τους άντρες μέλη, βασίζονται στο φύλο και είναι ατομικά (Çetin 2008:7-8). Οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti), κατηγοριοποιούνται από τον Τουρκικό Ποινικό Κώδικα ξεχωριστά με τον τίτλο «Δολοφονίες με Αίτιο/Κίνητρο το Εθιμικό Δίκαιο (Töre Saiki ile Öldürme)» (Akkoç 2007:28). Υπάρχουν σοβαρές αντιδράσεις των γυναικείων οργανώσεων ενάντια σε αυτό το άρθρο νόμου. Το αίτημα των γυναικείων οργανώσεων είναι το εξής: Οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) είναι ένα είδος εγκλήματος τιμής (namus cinayeti) και το εν λόγω άρθρο του νόμου πρέπει να τροποποιηθεί ως «έγκλημα με αιτία την τιμή (Namus Saiki ile Ödürme)» (Akkoç 2007:29-30).

Η πηγή και των δυο ειδών είναι το πατριαρχικό σύστημα και η κοινωνική πίεση, ωστόσο ότι οι δολοφονίες του εθιμικού δικαίου είναι συλλογικές (οικογενειακή απόφαση, σχεδιασμένη δολοφονία κτλ,) και σε γενικές γραμμές διαπράττονται με το αιτιολογικό της τιμής (Çetin 2014:19). Μία ακόμα σημαντική πληροφορία, όσον αφορά το θέμα του δράστη στα εγκλήματα του εθιμικού δικαίου, έχει ως εξής: Ο δολοφόνος που πρόκειται να αφαιρέσει τη ζωή της

γυναίκας, ορίζεται από το οικογενειακό συμβούλιο, το οποίο θέτει σε προτεραιότητα το συμφέρον της φυλής και για αυτόν το λόγο επιλέγονται συνήθως άντρες, οι οποίοι δεν είναι ενήλικοι (Güleş 2015:132).

Υπάρχουν διευκρινίσεις για τον τρόπο ορισμού των προαναφερθεισών περιπτώσεων σε νομικό επίπεδο. Όσον αφορά την έννοια των δολοφονιών εθιμικού δικαίου (töre cinayeti), αυτή ορίζεται γενικά ως η δολοφονία μίας γυναίκας από ένα μέλος της οικογένειας, έπειτα από οικογενειακή απόφαση λόγω της μη υπακοής της στην παραδοσιακή αντίληψη σε ορισμένες περιοχές.¹⁶ (Bozdağ 2015:48)

Οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) και τα εγκλήματα τιμής (namus cinayeti) είναι δυο διαφορετικά πράγματα και από την νομική σκοπιά, καθώς κάθε έγκλημα τιμής (namus cinayeti) που διαπράττεται δεν έχει ως αιτία το έθιμο, ενώ το εθιμικό δίκαιο είναι μία έννοια, η οποία, κατά κάποιο τρόπο και υπό προϋποθέσεις συμπεριλαμβάνει την τιμή (namus) (Bozdağ 2015:49).

Κατά την άποψή μας, αυτός ο γενικός διαχωρισμός που υπαγορεύει ότι τα εγκλήματα τιμής είναι ατομική υπόθεση και οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου είναι συλλογική, καθίσταται αμφισβητήσιμος και προβληματικός, καθώς στα εγκλήματα τιμής, η αντίληψη και η εκτίμηση της τιμής του δράστη δεν είναι ποτέ μόνο ατομική. Αντίθετα, οι άντρες δράστες οι οποίοι έχουν γαλουχηθεί με τα στερεότυπα της πατριαρχικής σκέψης θεωρούν πως οι γυναίκες είναι υποχρεωμένες να υπακούουν σε αυτούς και ότι έχουν το δικαίωμα να σκοτώσουν όσες δεν το τηρούν.

Αυτές οι δολοφονίες είναι κοινωνικό φαινόμενο. Τα περιστατικά αυτά μεταφέρονται από τα κείμενα των ΜΜΕ ακόμα ως ατομικά, παραβλέποντας αυτή την πραγματικότητα. Αυτή η αντίληψη σχετικά με τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας και το ρόλο του άντρα ως φύλακά της διδάσκεται και αποκτάται μέσα από τον τρόπο κοινωνικοποίησης των φύλων. Μπορεί η πράξη στα εγκλήματα τιμής (namus cinayeti) να είναι ατομική, η αιτία, όμως, που οδηγεί στην τέλεση αυτών των πράξεων δεν είναι ποτέ ατομική. Μια πατριαρχική κοινωνία καθορίζει τις αντιλήψεις των αντρών, οι οποίοι μεγαλώνουν με τη συγκεκριμένη έννοια της τιμής, τη διδάσκονται συστηματικά και την υιοθετούν και έτσι θεωρούνται «υπεύθυνοι» για τις γυναίκες καθώς η αξιοπρέπειά τους προσδιορίζεται μέσω των γυναικών.

Στην Τουρκία, αν ο ηθικός αυτουργός για την πράξη του δράστη στις δολοφονίες εθιμικού δικαίου είναι η φυλή, στα εγκλήματα τιμής είναι όλη η

---

¹⁶ πρόκειται για διατύπωση σε γνωμοδότηση την οποία εξέδωσε με την υπ' αριθμό YCGK 2011/1-52 2011/180 απόφασή του το Ποινικό Συμβούλιο του Αρείου Πάγου (Bozdağ 2015:48)

κοινωνία. Η πατριαρχική δομή σχετίζεται με τον έλεγχο των ανδρών πάνω στις γυναίκες. Για τη δε διαιώνισή της, δεν θα διστάσει να προβεί στη δολοφονία τους. Το πατριαρχικό σύστημα θα «οπλίζει» το χέρι των αντρών και θα έχει πάντα ως στόχο τη γυναίκα.

3.9. Τα εγκλήματα τιμής και οι δολοφονίες εθμικού δικαίου ως μια από τις μεθόδους τιμωρίας του πατριαρχικού συστήματος

Τα εγκλήματα τιμής (*namus cinayeti*) και εθμικού δικαίου (*töre cinayeti*), παρά τις μεταξύ τους διαφορές, είναι αποτέλεσμα της πατριαρχικής οργάνωσης και αμφότερα τροφοδοτούνται από την ίδια παράδοση (Çetin 2014:8). Η σύνδεση του πατριαρχικού συστήματος με την τιμή και τη βία που ασκείται στο όνομά της τιμής, έχει προταθεί από αρκετούς/ες ερευνητές/ερευνήτριες. Οι άντρες, οι οποίοι μέσα σε αυτή τη δομή της κοινωνίας θεωρούνται ανώτερα είδη, διαθέτουν την εξουσία και θεωρούνται ότι έχουν το δικαίωμα της κοινωνικής και οικονομικής υπεροχής έναντι των γυναικών, είναι εξουσιοδοτημένοι με το καθήκον να ελέγχουν και να προστατεύουν τις γυναίκες (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2010:79). Τα εγκλήματα τιμής (*namus cinayeti*) δεν μπορούν να κρίνονται ανεξάρτητα από το πατριαρχικό σύστημα και προσθέτει ότι αυτού του είδους τα εγκλήματα διαπράττονται σε αρκετές περιοχές του κόσμου. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ο.Η.Ε (UNFPA, 2000), κάθε χρόνο δολοφονούνται στον κόσμο 5000 γυναίκες για λόγους τιμής (Çetin 2014:5).

Το πατριαρχικό σύστημα είναι υποχρεωμένο να διατηρεί τις γυναίκες υπό τον έλεγχό του, προκειμένου να διατηρήσει την ύπαρξή του, και για να μπορέσει να το πραγματοποιήσει, νομιμοποιεί την προσφυγή στη χρήση της βίας. Τα εγκλήματα τιμής (*namus cinayeti*) χαρακτηρίζονται ως ένα παγκόσμιο φαινόμενο και ως αναπόσπαστο μέρος του πατριαρχικού συστήματος και, στις πατριαρχικές κοινωνίες, οι άντρες, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με το να διαφυλάττουν την τιμή της γυναίκας, οφείλουν να εκπληρώσουν το καθήκον τους, ακόμα και αν χρειαστεί να ασκήσουν βία (Akaba 2008:336). Στις πατριαρχικές κοινωνίες προσδοκάται από τους άντρες να λάβουν δραστήριο ρόλο, προκειμένου να προασπίσουν την αξιοπρέπεια του εαυτού τους και της οικογένειάς τους (Kardam 2002:1). Στις κοινωνίες που φέρουν τα γνωρίσματα της κοινοτικής οργάνωσης και στις οποίες κοινό χαρακτηριστικό αποτελεί ο μηχανισμός της κοινωνικής καταπίεσης, τα εγκλήματα τιμής (*namus cinayeti*) και εθμικού δικαίου (*töre cinayeti*) είναι ιδιαίτερα διαδεδομένα (Çetin 2014:8). Η κοινωνική αξιοπρέπεια των ατόμων στις κοινωνίες όπου επικρατεί η κουλτούρα της τιμής, ενέχει τον παράγοντα του ανταγωνισμού με τα άλλα άτομα της κοινωνίας. Η κοινωνική πίεση γίνεται περισσότερο αισθητή σε στενά περιβάλλοντα, στα οποία είναι αρκετά δυνατοί οι δεσμοί συγγένειας και φυλής (İnci 2013:286). Η παρεκτροπή της

γυναίκας που είναι υπό την προστασία των αντρών από την συμπεριφορά την οποία έχει καθορίσει η κοινωνία απειλεί την αξιοπρέπεια και την κοινωνική αποδοχή της οικογένειας. Στην περίπτωση που μια γυναίκα από την οικογένεια παραβιάσει τον κώδικα της τιμής (namus), όλη η οικογένεια δέχεται επικρίσεις και αισθάνεται ντροπή. Σε περίπτωση που “λερωθεί” η τιμή (namus) της γυναίκας, η ντροπή συνιστά το πιο διαδεδομένο συναίσθημα που αισθάνεται η οικογένεια. Είναι δηλαδή ένα αποτέλεσμα που προκαλεί η δύναμη επίκριση του κοινωνικού κύκλου, των συγγενών, των γειτόνων και των γνωστών. Για αυτόν το λόγο, άλλωστε, η έννοια της τιμής (namus) διαμορφώνεται λόγω του κοινωνικού ελέγχου. Άρα μπορούμε άνετα να χαρακτηρίζουμε την τιμή (namus) ως έναν κοινωνικό μηχανισμό, ο οποίος λειτουργεί, προκειμένου να ελέγχεται κάθε συμπεριφορά της γυναίκας.

Ο μηχανισμός κοινωνικού ελέγχου του πατριαρχικού συστήματος είναι ο μηχανισμός ελέγχου όπου διαπράττονται δολοφονίες με κύρια αιτία την τιμή (namus) της γυναίκας, είτε αυτές χαρακτηρίζονται εγκλήματα τιμής (namus cinayeti), είτε εγκλήματα εθιμικού δικαίου (töre cinayeti). Η πολιτική του συστήματος έχει ως στόχο να νομιμοποιήσει στην συλλογική αντίληψη τη δολοφονία των γυναικών που διαπράττονται με αφορμή την έννοια της τιμής και του εθιμικού δικαίου.

Για να το διατυπώσουμε διαφορετικά, το πατριαρχικό σύστημα με τη χρήση των παραπάνω εννοιών επιχειρεί να προσφέρει άλλοθι στις δολοφονίες γυναικών, παρουσιάζοντάς τις ως έσχατο μέσο για τη διατήρηση του ελέγχου πάνω στις γυναίκες και δίνει στις υπόλοιπες ένα ξεκάθαρο μήνυμα σχετικά με το τι πρόκειται να συμβεί, σε περίπτωση που δεν αποδεχτούν τις νόρμες του πατριαρχικού συστήματος. Οι γυναίκες οφείλουν να υπακούουν στους κοινωνικούς κανόνες που θεωρεί το σύστημα κατάλληλους για αυτές και να κινούνται μέσα στο πλαίσιο του κοινωνικού τους ρόλου, όπως έχει καθοριστεί. Σε αντίθετη περίπτωση, χάνεται μέσα στην κοινωνία το κύρος και η αξιοπρέπεια τόσο των αντρών που είναι υπεύθυνοι για αυτές, όσο και των οικογενειών τους. Το σύστημα έχει παραχωρήσει στον άντρα τη δυνατότητα να δράσει για να ανακτήσει τη χαμένη του αξιοπρέπεια σε περιπτώσεις που απειλείται η τιμή του ίδιου ή της οικογένειας. Με αυτόν τον τρόπο, αρχίζει να λειτουργεί αυτός ο κοινωνικός μηχανισμός και φτάνει μέχρι την άσκηση βίας κατά των γυναικών ή τη δολοφονία τους.

Τα κείμενα των ΜΜΕ καταγράφουν και μεταφέρουν τα περιστατικά αυτά, όπως θα δούμε στην 4^ο κεφάλαιο στις αναλύσεις των επιλεγμένων κειμένων, με τον ίδιο επαναλαμβανόμενο λόγο, θεωρώντας τα περισσότερα από αυτά ως ατομικά – ενδοοικογενειακά προβλήματα. Για το λόγο αυτό, έχει πολύ μεγάλη σημασία πώς ονομάζονται, πώς γράφονται και πώς μεταφέρονται τα κείμενα αυτά, επειδή με αυτόν τον τρόπο κατασκευάζεται, αναπαράγεται, παραβλέπεται,

δικαιολογείται, ακόμα και ενθαρρύνεται η απάνθρωπη αυτή αντίληψη, η οποία βάζει σε κίνδυνο τη ζωή τόσων γυναικών. Η σχέση της βίας με τις κουλτούρες τιμής όπου καλλιεργείται, συσχετίζεται με τους κώδικες της τιμής και οδηγεί τα άτομα σε επιθετικές και εχθρικές συμπεριφορές. Σε περίπτωση που η τιμή δεχτεί απειλή ή προσβολή, η τάση αυτή γίνεται πιο έντονη. Στις κουλτούρες της τιμής, τα άτομα που θίγονται είναι πιο προσεκτικά απέναντι σε συμπεριφορές που απειλούν την τιμή τους και σε τέτοιες περιπτώσεις κυριεύονται από συναίσθημα θυμού και επιθετικότητας (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2010:79). Στην Τουρκία, αυτού του είδους τα εγκλήματα διαπράττονται κυρίως από συζύγους, πρώην συζύγους, πατέρες, αδελφούς και από άλλους άντρες συγγενείς. (Güleç 2015:132)

3.10. Εθιμικό δίκαιο και εξαναγκασμός σε αυτοκτονία

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί επίσης το ζήτημα της αυτοκτονίας, καθώς πολλά από τα συμβάντα που παρουσιάζονται σαν αυτοκτονίες, είναι αποτέλεσμα κοινωνικής πίεσης, ενώ δεν λείπουν και οι περιπτώσεις που εγκλήματα τιμής, καλύπτονται με την ταμπέλα της αυτοκτονίας (Yıldız 2008:221). Οι γυναίκες, οι οποίες έχουν διαπράξει ένα «αδίκημα» και οφείλουν να τιμωρηθούν σύμφωνα με τους κανόνες της φυλής, αναγκάζονται να αυτοκτονήσουν. Η γυναίκα κλειδώνεται σε δωμάτιο με ένα σκοινί και οι άντρες της οικογένειας φρουρούν απέξω μέχρι να κρεμαστεί η γυναίκα από μόνη της (Akbaşa 2008:349). Αυτή η μέθοδος τιμωρίας είναι πρακτική από πολλές απόψεις. Κανένα μέλος της φυλής δεν πρόκειται να δικαστεί, επειδή δεν είναι δυνατόν να αποδειχτεί ότι πρόκειται για δολοφονία. Αν δεν πρέπει να μπει κανένας στη φυλακή, τότε τα εγκλήματα εθιμικού δικαίου παρουσιάζονται σαν ατυχήματα ή έπειτα από οικογενειακή απόφαση, ασκείται πίεση προκειμένου να αυτοκτονήσει η γυναίκα (Sakalli Uğurlu & Akbaş 2010:86). Παρόλο που αυτές οι αυτοκτονίες παρουσιάζονται σαν προσωπική επιλογή, είναι δολοφονίες. Αυτές μπορούν να ονομαστούν έμμεσες δολοφονίες εθιμικού δικαίου. Μη ξεχνάμε ότι σε αυτό το είδος μπορούν να ενταχθούν και οι αυτοκτονίες των γυναικών οι οποίες προέβησαν σε αυτήν την πράξη, επειδή ήξεραν τι πρόκειται να τους συμβεί και φοβήθηκαν. Οι γυναίκες αυτές είναι άτομα που έχουν επιλέξει να μη συμπεριφερθούν με βάση τα όσα ορίζει το εθιμικό δίκαιο και η φυλή.

Αναμφίβολα, υπάρχουν και άλλες γυναίκες που φοβούνται την κοινωνική καταδίκη και την απομόνωση, αλλά δεν έχουν δεσμούς με καμία φυλή και βλέπουν την αυτοκτονία σαν μία διέξοδο. Αν ασχοληθούμε μονάχα με τα περιστατικά στα οποία οι γυναίκες επέλεξαν συνειδητά την αυτοκτονία (αφήνοντας κατά μέρος τα συμβάντα στα οποία οι καταστάσεις εξανάγκασαν τις γυναίκες να αυτοκτονήσουν), τότε θα μπορούσαμε να τα ονομάσουμε «κοινωνικές δολοφονίες με την εικόνα της αυτοκτονίας» ή «έμμεσες δολοφονίες συστήματος». Σε τελική ανάλυση, η γυναίκα η οποία αυτοκτονεί λόγω του φόβου της για το εθιμικό δίκαιο και τη φυλή και

εκείνη που αυτοκτονεί λόγω της κοινωνικής πίεσης μοιράζονται ένα κοινό συναίσθημα: τον φόβο. Στην Τουρκία, το έτος 2012 στις 6000 αυτοκτονίες, οι 978 έγιναν για σεξουαλικούς λόγους, και από αυτές οι 133 αφορούσαν την απώλεια της παρθενίας (Güleç 2015:132).

3.11. Οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου γίνονται μόνο σε ορισμένες περιοχές της χώρας;

Όσο αφορά την Τουρκία οι περιοχές, στις οποίες διαπράττονται οι περισσότερες δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) είναι κατά σειρά η Νοτιοανατολική Ανατολία, η Ανατολική Ανατολία και οι περιοχές της Μαύρης Θάλασσας (Yıldız 2008:217). Την κατάσταση αυτή τη δημιουργήσε η δομή του φεουδαρχικού συστήματος και οι μη γραμμένοι νόμοι της φυλής, οι οποίοι επικρατούν στις προαναφερθείσες περιοχές (Yıldız 2008:217). Οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) διαπράττονται κυρίως στη Νοτιοανατολική Ανατολία και στην Ανατολική Ανατολία και σημειώνει ότι αυτή η κατάσταση σχετίζεται με την ταξική θέση των θυμάτων, καθώς τα περισσότερα περιστατικά συμβαίνουν σε κοινωνικές τάξεις που εντάσσονται στην κατηγορία των χωρικών (Akkoç 2007:35). Στις περισσότερες δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) που διαπράττονται κυρίως στη Νοτιοανατολική Ανατολία, η επίδραση της παράδοσης των φυλών είναι μεγαλύτερη από τις οικονομικές συνθήκες και την οπισθοδρόμηση (Yıldız 2008:218). Αλλά οι έρευνες οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί δείχνουν ότι οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) άρχισαν να εμφανίζονται και στις μεγάλες πόλεις ή ακόμα και στα εξωτερικά ως αποτέλεσμα της μετανάστευσης από τα χωριά στα αστικά κέντρα (Tezcan 2003: 41).

Σε αυτό μπορεί να παίξει ρόλο το ότι τα άτομα τα οποία έχουν καταγωγή από την ύπαιθρο έχουν στενές συγγενικές/φυλετικές σχέσεις. Αυτά τα άτομα δεν αλλάζουν το κοινωνικό τους περιβάλλον ακόμα και όταν μεταναστεύουν σε αστικά κέντρα. Η οικογένεια και η φυλή έχει πάντα προτεραιότητα. Για αυτά τα άτομα η τιμή (namus) είναι ένα θέμα ζωής και θανάτου (İnci 2013:286). Άρα, αυτού του είδους τα εγκλήματα δεν συμβαίνουν πλέον σε μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιφέρεια. Λόγω των κυμάτων της μετανάστευσης που πραγματοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο, αρχίζουν πλέον να εμφανίζονται και στις αστικές πόλεις της Τουρκίας και στις ευρωπαϊκές πόλεις. Τέλος, σε έρευνα που πραγματοποίησε ο Δικηγορικός Σύλλογος Άγκυρας, τονίζεται ότι, παρόλο που υπάρχει η τάση οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) να θεωρούνται ένα πρόβλημα μιας συγκεκριμένης περιοχής της Τουρκίας, οι έρευνες δείχνουν ότι αυτό αφορά ολόκληρη τη χώρα (Ankara Barosu Dergisi 2008).

3.12. Στατιστικά δεδομένα σχετικά με τις δολοφονίες των γυναικών στην Τουρκία

Στην Τουρκία δεν υπάρχει ομοφωνία όσον αφορά τους αριθμούς σχετικά με τις δολοφονίες των γυναικών. Είναι σαφές ότι μεταξύ των ιδρυμάτων και των φορέων δεν υπάρχει επικοινωνία, καθώς οι διαφορετικές πηγές δίνουν διαφορετικά στοιχεία. Παρατηρείται, δηλαδή, ότι υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις εκθέσεις που συνέταξαν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις με την έκθεση που συνέταξε η Γενική Διεύθυνση για το Καθεστώς της Γυναίκας, η οποία βασίζεται σε δεδομένα της Γενικής Διεύθυνσης Χωροφυλακής σχετικά με τα Περιστατικά Ενδοοικογενειακής Βίας της Γενικής Διεύθυνσης Ασφάλειας, ενώ διαφορά παρατηρείται και στους αριθμούς που δίνει το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Είναι, λοιπόν, εμφανές πως όλοι οι αριθμοί που δίνονται δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα. Τα στοιχεία που παρέχονται περιορίζονται στα περιστατικά που εμφανίζονται στον Τύπο και σε αυτά που γνωστοποιούνται στα επίσημα ιδρύματα. Αναμφίβολα σε αυτά τα στατιστικά δεν συμπεριλαμβάνονται περιστατικά, όπως οι αυτοκτονίες.

Οι αριθμοί που ανακοινώθηκαν για το έτος 2016 από την Πλατφόρμα «Θα Σταματήσουμε τις Δολοφονίες των Γυναικών» έχουν ως εξής¹⁷:

- Δολοφονήθηκαν 328 γυναίκες
- Το 45% των γυναικών δολοφονήθηκε επειδή θέλησαν να παίρνουν τις αποφάσεις για τη δική τους ζωή, επειδή θέλησαν να χωρίσουν ή να τερματίσουν τη σχέση
- Το 70% των γυναικών δολοφονήθηκε με όπλο ή με αιχμηρό αντικείμενο
- Οι νομοί στους οποίους σημειώθηκαν οι περισσότερες δολοφονίες είναι κατά σειρά οι εξής: Κωνσταντινούπολη (34 γυναίκες), Άδανα (17 γυναίκες), Άγκυρα και Σμύρνη (16 γυναίκες), Αττάλεια και Γκαζιαντέπ (14 γυναίκες), Κοτζάελι και Μούγλα (11 γυναίκες), Μαγνησία και Ικόνιο (10 γυναίκες)
- Οι αιτίες δολοφονίας των γυναικών έχουν ως εξής: Άγνωστες αιτίες (44%), επιθυμία της γυναίκας να παίρνει τις αποφάσεις για τη δική της ζωή (26%), επιθυμία της γυναίκας να διακόψει τη σχέση (10%), επιθυμία της γυναίκας να πάρει διαζύγιο (9%), προσπάθεια να εμποδίσει τη βία ενάντια σε τρίτο (3%), ύποπτος θάνατος (3%), αντίσταση σε σεξουαλική επίθεση (2%) και οικονομικά αίτια (2%)

¹⁷ www.kadincinavetlerinidurduracagiz.net (τελευταία πρόσβαση: 25/08/2017)

- Το 27% των γυναικών που δολοφονήθηκαν είναι ανύπαντρες, το 41% παντρεμένες, ενώ για το 31% δεν είναι γνωστή η οικογενειακή τους κατάσταση

- Το 31% των γυναικών δολοφονήθηκαν από τους συζύγους τους, το 25% από άτομα αγνώστων στοιχείων, το 13% από οικείο πρόσωπο ή από συγγενή, το 9% από το φίλο, το 6% από πρώην φίλο, το 5% από πρώην σύζυγο, το 5% από τον γιο, το 3% από τον πατέρα, το 2% από άγνωστο και το 1% από το οικογενειακό συμβούλιο

- Το 42% των γυναικών δολοφονήθηκαν με πυροβόλο όπλο, το 28% με αιχμηρό αντικείμενο, το 14% με άγνωστο αντικείμενο, το 5% με πνιγμό, το 4% με ξυλοδαρμό, το 2% με φωτιά, το 2% με σκληρό αντικείμενο, το 1% με ρίψη από ύψος και το 1% με δηλητήριο

- Το 32% των γυναικών που δολοφονήθηκαν είναι πάνω από 36 ετών, το 25% μεταξύ των ηλικιών 25-35, το 14% μεταξύ 18-24, το 10% πάνω από 63 ετών και το 4% μεταξύ των ηλικιών 15-18.

3.13. Η επιλογή του λεξιλογίου: Η πατριαρχική ιδεολογία ψάχνει όνομα ή άλλοθι για τις δολοφονίες των γυναικών;

Στην παρούσα εργασία υιοθετήθηκε η άποψη πως ο όρος «έγκλημα τιμής (namus cinayeti)» αποτελεί έναν προβληματικό όρο. Η συνύπαρξη μίας απάνθρωπης πράξης, όπως η δολοφονία με τη λέξη τιμή, η οποία προκαλεί θετικούς συνειρμούς στην κοινωνική αντίληψη, προδίδει την προσπάθεια να μετριάσει το αδίκημα της δολοφονίας και να παρουσιάσει αυτήν την απαράδεκτη πράξη ως δίκαιη, κρύβοντας μέσα σε αυτήν την ονομασία το πραγματικό της αίτιο. Είδαμε στα προηγούμενα υποκεφάλαια ότι στην κοινωνία η λέξη τιμή ταυτίζεται με τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας. Με βάση αυτό, είναι εμφανές ότι η πρώτη αντίδραση που θα δημιουργήσει η φράση «έγκλημα τιμής (namus cinayeti)» θα είναι του τύπου «η γυναίκα μάλλον έκανε κάποια ανέντιμη πράξη περιφρονώντας τις κοινωνικές αξίες, για αυτόν το λόγο ο άντρας διέπραξε το έγκλημα, για την αξιοπρέπεια και την τιμή του ιδίου και της οικογένειάς του». Κοινό σημείο σε αρκετές μελέτες είναι το γεγονός πως αρκετοί αντιτίθενται στον όρο «έγκλημα τιμής (namus cinayeti)». Η χρήση της λέξης τιμή, η οποία προκαλεί θετικούς συνειρμούς, μαζί με τη λέξη έγκλημα, λειτουργεί ως μέσο νομιμοποίησης της δολοφονίας (Çetin 2014:4).

«Όταν σε αυτού του είδους τα εγκλήματα προστίθεται η λέξη "τιμή", τότε το μέγεθος του εγκλήματος περιορίζεται και λαμβάνει μία διαφορετική έννοια, λες και δεν πρόκειται για έγκλημα. Το να προσθέσουμε, λοιπόν, τη λέξη τιμή σε αυτές τις

πράξεις, είναι μία πράξη που μπορεί να εγείρει συμπάθεια προς τους δολοφόνους».(Sever 2013: 22)

Από την άλλη πλευρά, οι δολοφονίες που φέρουν το προσωπικό χαρακτηριστικό και στην Τουρκία ονομάζονται εγκλήματα τιμής, στη Δύση ονομάζονται «εγκλήματα πάθους» (passion killing) (Çetin 2014:10, Akababa 2010:340). Τις δολοφονίες των γυναικών, που στη Δύση αποκαλούνται εγκλήματα πάθους και στην Ανατολή εγκλήματα τιμής, τις διαπράττουν κυρίως οι σύζυγοι, οι εραστές, οι πρώην σύζυγοι και οι πρώην εραστές (Akababa 2010:340), ενώ τα εγκλήματα πάθους τα διαπράττουν δράστες, οι οποίοι κυριεύονται από αισθήματα ζήλιας και εκδίκησης, ως αποτέλεσμα μιας απιστίας ή από την υποψία της απιστίας (Çetin 2014:10). Τις δολοφονίες αυτές τις διαπράττουν άντρες, οι οποίοι κυριεύονται από συναισθήματα θυμού, πληγωμένης αξιοπρέπειας, και υπερβολικής ζήλιας, προκειμένου να σώσουν την προσωπική τους τιμή (İnci 2013:292). Τα εγκλήματα πάθους είναι προσωπικές υποθέσεις και δεν τίθεται θέμα συλλογικής δράσης ή υποχρέωσης, όπως ακριβώς συμβαίνει και στα εγκλήματα τιμής, τα χαρακτηριστικά των οποίων αναλύσαμε στο προηγούμενο υποκεφάλαιο. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι δίνονται διαφορετικά ονόματα για τις δολοφονίες των γυναικών, έχουν αρκετά κοινά σημεία, όπως η ζήλια και ο θυμός που δημιουργεί η υποψία της απιστίας, η απόρριψη, ο χωρισμός και η σύναψη σχέσης με άλλον άντρα μετά τον χωρισμό.

Μία ακόμα παράμετρος που τραβάει την προσοχή επί του θέματος είναι η εξής: Όπως στις ανατολικές κοινωνίες γίνεται μία προσπάθεια να νομιμοποιηθούν αυτές οι δολοφονίες, προσθέτοντας το άλλοθι της τιμής, έτσι και στη Δύση υφίσταται μία ανάλογη προσπάθεια. Τα έντονα συναισθήματα που προκαλεί η λέξη πάθος και οι συνειρμοί που προκαλεί ο παθιασμένος έρωτας, δείχνουν ότι αυτά προβάλλονται ως άλλοθι/δικαιολογία για το έγκλημα. Οι παραπάνω χαρακτηρισμοί, στις κοινωνίες της Ανατολής δημιουργούν για το δολοφόνο την εικόνα ενός άντρα, ο οποίος αναγκάστηκε να σκοτώσει τη γυναίκα που συμπεριφέρθηκε ανέντιμα για να σώσει την τιμή του, ενώ αντίστοιχα στις κοινωνίες της Δύσης, επιβάλλουν για το δολοφόνο την εικόνα ενός παθιασμένου άντρα, ο οποίος αναγκάστηκε να προβεί στην πράξη αυτή, λόγω του έντονου και βαθύ έρωτα που αισθανόταν. Και στις δύο περιπτώσεις, ωστόσο, είναι εμφανής η προσπάθεια να καταστεί αποδεκτή η πράξη της δολοφονίας στην κοινωνική αντίληψη. Μια ενδιαφέρουσα πληροφορία είναι ότι μέχρι πριν από 30 χρόνια στην Ιταλία χρησιμοποιούσαν τον όρο «έγκλημα τιμής» για δολοφονίες που σήμερα ονομάζονται «εγκλήματα πάθους» και προσθέτει ότι τα εγκλήματα αυτά στην ιταλική κοινωνία τα αποκαλούσαν «διαζύγιο αλά ιταλικά» (Çetin 2014:11).

Λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές ανάμεσα στα εγκλήματα τιμής (namus cinayeti) και στις δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti), αντιλαμβανόμαστε

ότι αυτή η επιλογή για τις δολοφονίες των γυναικών αποτελεί μία συνειδητή επιλογή και ότι οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου υπόκεινται σε διαφορετική αξιολόγηση σε σχέση με τα εγκλήματα τιμής. Αν παραδεχτούμε ότι σε ορισμένες περιοχές στην Τουρκία, το εθιμικό δίκαιο γίνεται αντιληπτό ως «κανόνες της φυλής, έξω από τους οποίους δεν μπορεί κανένας να βγει», τότε είναι φανερό πως ο όρος «δολοφονία εθιμικού δικαίου» θα δημιουργήσει σε αυτές τις κοινωνικές ομάδες αντιδράσεις του τύπου «έγινε αυτό που έπρεπε, γιατί έτσι ορίζει το εθιμικό μας δίκαιο. Από την άλλη πλευρά, σε άλλες κοινωνικές ομάδες που θεωρούν το εθιμικό δίκαιο ως «κακό έθιμο» θα δημιουργηθεί η αντίληψη ότι «σε άλλες περιοχές της χώρας συνεχίζονται αναχρονιστικές πρακτικές, το κακό έθιμο διατηρείται ακόμα, οι περιοχές, στις οποίες διατηρείται η ύπαρξή του είναι καθυστερημένες και οπισθοδρομικές». Όπως, λοιπόν, γίνεται αντιληπτό, η πρώτη ομάδα αντιμετωπίζει αυτές τις δολοφονίες ως κάτι φυσικό, ενώ η δεύτερη, παρόλο που δεν τις θεωρεί αποδεκτές, έχει την τάση να προσεγγίζει αυτά τα εγκλήματα ως ένα πρόβλημα που δεν την αφορά. Επομένως, η δολοφονία εθιμικού δικαίου (töre cinayeti), ενώ για τη μία ομάδα παίζει νομιμοποιητικό ρόλο για το έγκλημα, στην άλλη ομάδα δίνει το μήνυμα οπισθοδρόμησης και βαρβαρότητας, αλλά και την αίσθηση ότι αυτό δεν την αφορά. Αρκετοί/ες ερευνητές/ερευνήτριες προτείνουν ότι ο όρος «honor killing» που υφίσταται στη Δύση, αντιστοιχεί με τη δολοφονία εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) στην Τουρκία. (Çetin 2014, Server & Yurdakul 2001, Akababa 2010, Kaya 2014, Yıldız 2008) Στις αμιγώς δυτικές κοινωνίες δεν ήταν γνωστή η έννοια των δολοφονιών εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) και όταν ήρθαν σε επαφή μαζί της, λόγω της μετανάστευσης, δεν γνώριζαν με σαφήνεια πως να την ορίσουν:

«Αυτός ο όρος στην Ολλανδία ήταν σχεδόν άγνωστος. Πρώτη φορά το 1978 χρησιμοποιήθηκε ο όρος «eerwraak». Ο γερμανικός όρος αυτός σημαίνει "εκδίκηση τιμής", επειδή εκείνη την εποχή δεν υπήρχε αντίστοιχος όρος για να αποδώσει το επιθυμητό νόημα και δεν υφίστατο σε κανένα λεξικό» (Çetin 2014:5). Επίσης, αρχικά η φράση «εγκλήματα τιμής (töre cinayetleri)» δεν υπήρχε και στην Σουηδική ορολογία. Αυτού του είδους δολοφονίες που πραγματοποιήθηκαν μέσα σε οικογένειες μεταναστών είχαν καταστήσει την έννοια ένα γνωστό θέμα (Çetin 2014:5). Σχετικά με τις δολοφονίες εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) που διαπράττονται στη Γερμανία, χρησιμοποιείται ο γερμανικός όρος «Ehrenmorde» ως αντίστοιχο για τα εγκλήματα τιμής (namus cinayetleri) και στα αγγλικά ο όρος «honor killings» (Tellenbach 2013:13).

Όσο δεν δίνεται η δέουσα προσοχή στο φύλο του δράστη και του θύματος σε αυτά τα περιστατικά και για όσο δεν γίνεται αποδεκτό ότι τα επεισόδια αυτά συμβαίνουν συστηματικά, δεν θα είναι εύκολο να εμποδιστούν. Επίσης, για να συμβεί αυτό, δεν αρκεί μόνο να τιμωρηθούν όσοι ενστερνίζονται αυτές τις αντιλήψεις, αλλά να καταβληθεί προσπάθεια, ώστε να γκρεμιστούν τα σχετικά

στερεότυπα. Για αυτόν ακριβώς το λόγο έχει πολλή σημασία το πώς μεταφέρουν τα περιστατικά αυτά τα ΜΜΕ και ποιες λεξιλογικές επιλογές κάνουν, δεδομένου ότι συμμετέχουν σε μεγάλο βαθμό στην κατασκευή των έμφυλων ταυτοτήτων, αλλά και στην αναπαραγωγή των πατριαρχικών αντιλήψεων. Αναμφίβολα είναι σημαντική η τιμωρία των εγκλημάτων, όμως σημαντικότερη είναι η άρση των αιτιών που προκαλούν το πρόβλημα, καθώς, ακόμα και αν τιμωρηθεί το αδίκημα και ο ένοχος, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι υπάρχει το νεκρό σώμα μίας γυναίκας στη μέση. Αν, επομένως, ο στόχος είναι να εμποδίσουμε το θάνατο της γυναίκας, τότε, μαζί με τις αποτρεπτικές ποινές, πρέπει να αλλάξει και η κυρίαρχη αντίληψη στην κοινωνία που οδηγεί σε αυτά τα περιστατικά. Αυτό φυσικά, είναι μία χρονοβόρα και επίπονη διαδικασία. Ο δρόμος θα είναι μακρύς και δύσκολος. Δεν πρέπει, όμως, να ξεχνάμε ότι για να αρχίσουμε το ταξίδι, πρέπει να ξεκινήσουμε από κάπου...

4. ΑΝΑΛΥΣΗ

Όπως υποστηρίξαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, ο τρόπος που αποτυπώνεται η γυναίκα στον τουρκικό Τύπο μέσω του λόγου και των επιλογών του συντάκτη, είναι ενδεικτικός της κρατούσας πατριαρχικής αντίληψης για τη θέση της γυναίκας στην τουρκική κοινωνία ενώ, όπως έχουμε ήδη αναλύσει στο δεύτερο κεφάλαιο, στο υποκεφάλαιο περί σεξιστικής γλώσσας και κατασκευής έμφυλων ταυτοτήτων, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην κατασκευή των έμφυλων ταυτοτήτων. Ταυτόχρονα, δια μέσου της αλληλεπίδρασης λόγου και κοινωνίας αλλά και την αδιαμφισβήτητη επίδραση του δημοσιογραφικού λόγου στη διαμόρφωση του κοινωνικού status quo, οι παραπάνω επιλογές και η προσέγγιση του εκάστοτε αρθρογράφου κατατείνουν στη διαιώνιση των στερεοτύπων που απηχούν.

Υπό το σκεπτικό προσέγγισης της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, τα παρακάτω άρθρα που προέρχονται από το λεγόμενο αστυνομικό ρεπορτάζ θα αναλυθούν ως προς την μακροδομή και τη μικροδομή τους σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Van Dijk (1988a:15-22). Στο πλαίσιο της ανάλυσης της μακροδομής του κειμένου θα επικεντρωθούμε τόσο σε γλωσσικά στοιχεία του κειμένου όπως ο τίτλος, ο υπότιτλος, η ιστορία και όλα εκείνα που άπτονται της αφήγησης του γεγονότος καθώς και τυχόν εικόνων που περιβάλλουν το κείμενο, επιχειρώντας να αποκωδικοποιήσουμε τη σχέση σημαίνοντος-σημαινομένου, στο πλαίσιο της σημειωτικής (Saussure 1976:188). Στο πλαίσιο της ανάλυσης της μικροδομής θα εξεταστούν οι λεκτικές επιλογές, οι γραμματικές και συντακτικές δομές, η ρητορική, το ιστορικό υπόβαθρο εφόσον υφίσταται, καθώς και η συνεκτική αλληλουχία μεταξύ προτάσεων και εννοιών, με στόχο την ανάδειξη και αποκωδικοποίηση των κωδίκων της κοινωνίας, εν προκειμένω της τουρκικής, με βάση τα όσα έχουν ήδη παρατεθεί στη δεύτερη ενότητα της παρούσας μελέτης. Όπως διαπιστώσαμε επίσης στο δεύτερο κεφάλαιο, σύμφωνα με τη θεώρηση της Bou Franch (2014:177) όλες οι γλωσσικές επιλογές είναι ιδεολογικά φορτισμένες και συνεπώς δηλωτικές της κοσμοθεωρίας των δεδομένων πολιτισμικών πλαισίων στα οποία εκφέρονται. Εξ ου και οι γλωσσικές επιλογές ως δομικό μέσο κάθε μορφής λόγου, συμπεριλαμβανομένου του δημοσιογραφικού, αποτυπώνουν την κρατούσα αντίληψη και εξυπηρετούν την αναπαραγωγή και διαιώνιση των στερεοτύπων: Εν προκειμένω, τη θέση της γυναίκας στην τουρκική κοινωνία ιδωμένη υπό το πρίσμα της –κρατούσας πατριαρχικής ιδεολογίας.

Συνοψίζοντας, το συγκεκριμένο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης αποσκοπεί στη διερεύνηση των μηχανισμών αναπαραγωγής και – δια της επανάληψης -

διαιώνισης στερεοτύπων και προκαταλήψεων που αντικατοπτρίζουν τη θέση της γυναίκας στην τουρκική κοινωνία.

Τα εννέα άρθρα έχουν επιλεγεί από τρεις ευρείας κυκλοφορίας εφημερίδες, τη θεωρούμενη ως πιο φιλελεύθερη, Cumhuriyet και τη συστημική και λαϊκότερου προσανατολισμού Hürriyet, καθώς και από την πιο περιορισμένης κυκλοφορίας βαθιά συντηρητική, ισλαμιστικού προσανατολισμού Yeni Akit, καλύπτοντας το σύνολο του ιδεολογικού φάσματος του Τύπου.

Προκειμένου να αποτυπωθεί όσο το δυνατόν πιο ανάγλυφα η ικανότητα του λόγου για την κατασκευή έμφυλων ταυτοτήτων, εν προκειμένω μέσα από την οριοθέτηση του πλαισίου στο οποίο θα «πρέπει να κινείται» η γυναίκα στην πατριαρχική κοινωνία, επελέγησαν άρθρα από το αστυνομικό δελτίο, τα οποία ανήκουν στην κατηγορία του ειδησεογραφικού λόγου σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Πολίτη (2014:490-491). Τα άρθρα αυτά δεν εμπεριέχουν - άμεσο τουλάχιστον- σχολιασμό από την πλευρά του συντάκτη, περιοριζόμενα στην «απλή» καταγραφή των γεγονότων. Βέβαια, με τις γλωσσικές και λεξιλογικές επιλογές του, ο συντάκτης οπωσδήποτε κάνει έμμεσο σχολιασμό των ειδήσεων, περνώντας την άποψή του για αυτές. Αξίζει, δε, να επισημανθεί ότι η συγκεκριμένη κατηγορία ειδήσεων αποτελεί, σύμφωνα με τα διεθνή στατιστικά στοιχεία, μία από τις δημοφιλέστερες σε αναγνωσιμότητα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την επίδρασή τους στο ευρύ κοινό, αλλά και την ισχύ τους ως προς τη διαιώνιση στερεοτύπων λόγω της δημοτικότητάς τους.

Πριν από την επιμέρους ανάλυση των κειμένων, παρατίθενται επιγραμματικά τα σημεία στα οποία δόθηκε έμφαση κατά την ανάλυση του τίτλου και της σύνοψης, που αποτελούν το περιεχόμενο και στο κυρίως άρθρο (Πολίτης 2014:390), καθώς και στην αφηγηματική δομή του κειμένου, με δεδομένο ότι ο εντοπισμός της έχει σημαίνοντα ρόλο στην ανίχνευση τυχόν απόπειρας του συντάκτη επίκλησης στο θυμικό και το συναίσθημα του αναγνώστη (Αρχάκης 2014: 441-442):

1. Τίτλοι και υπότιτλοι: αποτελούν μια πρώτη περίληψη του θέματος και λειτουργούν ως δέλεαρ για το κοινό.

2. Οπτική γωνία της παρουσίασης του θέματος: Είναι σαφές ότι οι τρόποι παρουσίασης ποικίλλουν. Ο γράφων επιλέγει πού θα δώσει έμφαση και τι θα αγνοήσει, παράμετροι οι οποίες καθορίζονται τόσο από το γνωστικό του υπόβαθρο όσο και - στη συντριπτική πλειονότητα των επαγγελματιών δημοσιογράφων - από τη «γραμμή» του εντύπου στο οποίο εργάζεται. Η αξιολόγηση που θα κάνει ο εκάστοτε γράφων βάσει των παραπάνω παραμέτρων αποτελεί νομοτελειακά την οπτική γωνία υπό την οποία ο αναγνώστης θα μάθει για το συγκεκριμένο περιστατικό/γεγονός. Αξίζει, δε, να

σημειωθεί ότι, όπως έχει επισημανθεί στο δεύτερο κεφάλαιο της μελέτης, η πλειοψηφία των αστυνομικών ρεπόρτερ στα ΜΜΕ της Τουρκίας είναι άντρες, ως εκ τούτου η οπτική τους σε σχέση με τα γεγονότα που περιγράφουν δεν μπορεί παρά να επηρεάζεται από το φύλο τους και από την πατριαρχική ιδεολογία βάσει της οποίας γαλουχήθηκαν.

3. Συντακτικές επιλογές: εξετάζεται κατά πόσο η σύνταξη επηρεάζει την απόδοση του νοήματος μιας πρότασης. Κατά πόσο, παραδείγματος χάρη, χρησιμοποιείται η παθητική φωνή έναντι της ενεργητικής προκειμένου να δοθεί μια δεδομένη εντύπωση για τον εκάστοτε εμπλεκόμενο στο περιγραφόμενο περιστατικό.

4. Λεξιλογικές επιλογές: Η επιλογή του λεξιλογίου είναι ενδεικτική της πρόθεσης του γράφοντος, της οπτικής του γωνίας και, επομένως, δρα καταλυτικά στην πρόσληψη της πληροφορίας από τον αναγνώστη. Στην Τουρκία, όταν λεκτικές επιλογές όπως το «*namus*», «*töre*» χαρακτηρίζουν μια ορισμένη εγκληματική πράξη, όπως έχει αναφερθεί στο τρίτο κεφάλαιο, λειτουργούν εν είδει νομιμοποίησης για την πράξη αυτή καθαυτή στο συλλογικό ασυνείδητο.

5. Πληροφορίες που υπονοούνται: στόχος είναι η ανίχνευση πληροφοριών οι οποίες δεν εκφράζονται σαφώς.

6. Τέλος, θα διερευνηθεί η ύπαρξη στο λόγο γλωσσικών μέσων, όπως οι προϋποθέσεις και τα υπονοήματα, που διαθέτουν ιδιαίτερη δυναμική στη διαμόρφωση της πρότασης χωρίς αυτό να γίνεται αντιληπτό από τον αναγνώστη, καθώς και ο εντοπισμός πληροφοριών οι οποίες, αν και φαινομενικά συνδέονται με το αντικείμενο της εκάστοτε περιγραφής, έχουν επιλεγεί συνειδητά ή υποσυνείδητα προκειμένου να επιδράσουν στο συναίσθημα του αναγνώστη δημιουργώντας μια επίπλαστη εικόνα για τον δράστη ή το θύμα.

4.1.1. HÜRRİYET 19.05.2016

<http://www.hurriyet.com.tr/genç-kadını-yolda-sirtından-bicaklayan-kara-carsafli-kisi-nisanlisi-cikti-40106263> (τελευταία πρόσβαση: 26/09/2016)

ΤΕΛΙΚΑ ΗΤΑΝ Ο ΜΝΗΣΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΤΣΑΝΤΟΡ ΠΟΥ ΜΑΧΑΙΡΩΣΕ ΤΗΝ ΝΕΑΡΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΙΣΩΠΛΑΤΑ

Στην περιοχή Μπάγτζιλαρ της Κωνσταντινούπολης κατά τις απογευματινές ώρες στη μέση του δρόμου μαχαιρώθηκε η 34χρονη Κεζιμπάν Α. από έναν επιτιθέμενο που φορούσε μαύρο τσαντόρ. Αποκαλύφθηκε στις έρευνες που έκανε η αστυνομία πως ο επιτιθέμενος που φορούσε μαύρο τσαντόρ ήταν ο μνηστήρας της ο Μεχμέτ Ι. Μαθεύτηκε ότι ο ύποπτος, ο οποίος συνελήφθη, δήλωσε ότι παρακολούθησε και μαχαίρωσε την μνηστή του επειδή υποψιάστηκε ότι τον **απατά.**

Το περιστατικό συνέβη χτες το απόγευμα γύρω στις 20.30 στην συνοικία Κεμάλ πασά της περιοχής Μπάγτζιλαρ στην 20^η λεωφόρο 1934^η οδό. Η 34χρονη Κεζιμπάν Α. καθώς περπατούσε μόνη της στον δρόμο έπεσε θύμα επίθεσης με μαχαίρι. Ο επιτιθέμενος ντυμένος με μαύρο τσαντόρ την πλησίασε από πίσω και την μαχαίρωσε στην πλάτη. Η γυναίκα τραυματίστηκε ενώ ο επιτιθέμενος εξαφανίστηκε.

Αφού η παθούσα Κεζιμπάν Α. μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο, η αστυνομία άρχισε την έρευνα σχετικά με το περιστατικό. Οι αστυνομικές μονάδες του τμήματος ασφάλειας της Γενικής Διεύθυνσης Ασφάλειας της υποδιοίκησης Βαγτσιλαρ μελέτησαν τις εικόνες από τις κάμερες ασφαλείας που βρίσκονται στην περιοχή. Ως αποτέλεσμα των ερευνών αποκαλύφθηκε πως ο ύποπτος ήταν ο μνηστήρας της Κεζιμπάν Α., ο Μεχμετ Ι.(38).

Κατά την επιχείρηση της αστυνομίας ο ύποπτος Μεχμετ Ι. συνελήφθη και μεταφέρθηκε στο αστυνομικό τμήμα της Γενικής Διεύθυνσης Ασφάλειας όπου μετά την ανάκρισή του αποκαλύφθηκαν προηγούμενες καταδίκες για εξύβριση, προσβολή και απειλές. Έγινε γνωστό ότι ο ύποπτος Μεχμετ Ι. δήλωσε πως επειδή υποψιάστηκε ότι τον απατά η μνηστή του η Κεζιμπάν Α., ντυμένος με μαύρο τσαντόρ την ακολούθησε και την μαχαίρωσε. Η έρευνα σχετικά με το περιστατικό συνεχίζεται.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η συντακτική δομή του τίτλου που έχει επιλεγεί από το συντάκτη του άρθρου της *Hürriyet* θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι εμπεριέχει μια παραδοξότητα καθώς δίνει περισσότερη έμφαση στην αποκάλυψη της ταυτότητας του θύτη ως μνηστήρα του θύματος παρά στο γεγονός ότι την μαχαίρωσε. Ο τίτλος έχει γραφτεί με τέτοιο τρόπο που μεταφέρει το επίκεντρο της προσοχής από μία πράξη βίας στην ταυτότητα του δράστη υποβαθμίζοντας κατά κάποιο τρόπο την πράξη βίας αυτή καθ' αυτή και προσδίδοντας της χροιά μιας συνηθισμένης πράξης.

Σε αντίθεση με τον τίτλο όπου αποκαλύπτεται η ιδιότητα του δράστη, στον υπότιτλο ο συντάκτης επιλέγει να περιγράψει με δύο περιόδους τη σχέση θύματος και θύτη απομακρύνοντας έτσι κατά κάποιον τρόπο νοηματικά την ενέργεια από το δράστη.

Ενδεικτικό είναι ότι στην πρώτη περίοδο του υποτίτλου ο συντάκτης επιλέγει να χρησιμοποιήσει παθητική σύνταξη («*μαχαιρώθηκε από*») η οποία εξαρτάται από ένα σχετικά αόριστο ποιητικό αίτιο («*από έναν επιτιθέμενο που φορούσε μαύρο τσαντόρ*») το οποίο δεν αποκαλύπτει στοιχεία για την πραγματική ταυτότητα του δράστη το μικρό όνομα του οποίου αναφέρεται παρακάτω στη δεύτερη περίοδο του υποτίτλου.

Απορίας άξιο είναι επίσης ότι στη συγκεκριμένη –δεύτερη– περίοδο του υποτίτλου ο συντάκτης επιλέγει ως χαρακτηρισμό για το δράστη τη φράση («*ο επιτιθέμενος που φορούσε μαύρο τσαντόρ*»), μεταφέροντας και πάλι το βάρος κάπου άλλου, εν προκειμένω στο γεγονός ότι φορούσε μαύρο τσαντόρ, αντί να δώσει έμφαση στο γεγονός ότι μαχαίρωσε τη μνηστή του.

Στην τρίτη περίοδο του υποτίτλου ο συντάκτης επιλέγει να εξαρτήσει τη δήλωση του δράστη για τα κίνητρα της πράξης του («*μαχαίρωσε την μνηστή του επειδή υποψιάστηκε ότι τον απατά*») από τη φράση «*μαθεύτηκε ότι*», υποσκάπτοντας κατά λανθάνοντα τρόπο την ισχύ της δήλωσης και δημιουργώντας αμφιβολίες για την ορθότητά της και ενδεχομένως για τη νοσηρότητα του δράστη. Με λίγα λόγια, αρκεί η υποψία της απάτης για να οδηγήσει στη βία. Έτσι, το μήνυμα που περνάει στις γυναίκες είναι να προσέχουν ώστε η συμπεριφορά τους να μην αφήνει περιθώρια για αμφιβολίες σχετικά με την τιμή τους, καθώς ακόμα κι αυτό θα μπορούσε να τις καταστήσει θύματα βίας. Με τον τρόπο αυτό, όμως, η βία φυσικοποιείται, καθώς δεν γίνεται το αποτέλεσμα μιας επιλογής του άνδρα-δράστη, αλλά απόρροια της συμπεριφοράς της γυναίκας – θύματος.

Στην πρώτη παράγραφο του κυρίου σώματος της είδησης, εντύπωση προκαλεί η επισήμανση από τον συντάκτη («*περπατούσε μόνη της στο δρόμο*»,) η οποία δυναμικά θα μπορούσε να δημιουργήσει συνειρμούς και ερωτηματικά του τύπου: αν δεν περπατούσε μόνη της δεν θα είχε πέσει θύμα επίθεσης (;), το οποίο παραπέμπει σε

παρωχημένα στερεότυπα. Επίσης, αν το συγκεκριμένο στοιχείο συνδυαστεί με την ώρα της επίθεσης η οποία επισημαίνεται τόσο στον υπότιτλο («*απογευματινές ώρες*») όσο και στην πρώτη παράγραφο («*στις 20:30*») εντείνεται ακόμα περισσότερο η εντύπωση που περιεγράφηκε παραπάνω. Άρα, μπορεί να ειπωθεί ότι το μήνυμα που υπονοείται είναι πως η γυναίκα είναι «αδύναμο ον», γεγονός που συνεπάγεται και την αδυναμία της να κυκλοφορεί μόνη το απόγευμα και την ανάγκη προστασίας της από ένα πιο δυνατό ον, τον άνδρα.

Ένα άλλο σημείο άξιο επισήμανσης στο τέλος της ίδιας παραγράφου είναι η διατύπωση («*Η γυναίκα τραυματίστηκε, ενώ ο επιτιθέμενος εξαφανίστηκε*»), το οποίο με τον τρόπο που διατυπώνεται παρουσιάζει ως ισοδύναμα τα δύο σκέλη της πρότασης, τον τραυματισμό και την εξαφάνιση του επιτιθέμενου.

Επιπλέον ο συντάκτης επιλέγει να τοποθετήσει στο τέλος της είδησης τα στοιχεία για τις προηγούμενες καταδίκες του δράστη, τον οποίο σε όλη την έκταση του κειμένου προτιμά να περιγράψει ως επιτιθέμενο ντυμένο με μαύρο τσαντόρ, μνηστήρα, ύποπτο χωρίς να αναφέρει εξαρχής ότι πρόκειται για κάποιον καταδικασμένο για άλλα αδικήματα το οποίο θα λειτουργούσε εξαρχής αρνητικά για την εικόνα του δράστη.

Τέλος σε ό,τι αφορά την εικόνα που έχει επιλεγεί από τον συντάκτη του άρθρου, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί εξόχως απειλητική αλλά και ταυτόχρονα «συνηθισμένη» για τον αναγνώστη σε συνάρτηση με την πληροφορία που παρέχεται στον υπότιτλο σε σχέση με τα αίτια της επίθεσης από τον δράστη «*[...]του επειδή υποψιάστηκε ότι τον απατά*». (βλ.παράρτημα 1)

4.1.2. CUMHURİYET - 19.05.2016

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/536527/Bir_erkek_vahseti_daha..._Kara_car

[af_giyip_nisanlisini_sirtindan_bicakladi.html](#) (τελευταία πρόσβαση: 25/09/2016)

Ακόμη μια αντρική βαρβαρότητα... Φορέσε μαύρο τσαντόρ και μαχαίρωσε την μνηστή του πισώπλατα

Η Κεζιμπάν Α. (34) κάτοικος Βαγτζιλάρ μαχαιρώθηκε κατά τις απογευματινές ώρες στην μέση του δρόμου από επιτιθέμενο ντυμένο με μαύρο τσαντόρ. Στις έρευνες που έκανε η αστυνομία αποκαλύφθηκε ότι ο επιτιθέμενος με το μαύρο τσαντόρ που μαχαίρωσε την νεαρή γυναίκα ήταν ο μνηστήρας της Μεχμέτ Ι.

Η Κεζιμπάν Α. (34) δέχθηκε επίθεση καθώς περπατούσε μόνη της στον δρόμο. Ο επιτιθέμενος με μαύρο τσαντόρ πλησίασε από πίσω της και την μαχαίρωσε στην πλάτη. Η γυναίκα τραυματίστηκε ενώ ο επιτιθέμενος με το μαύρο τσαντόρ εξαφανίστηκε. Η παιθών Κεζιμπάν Α. μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο και οι έρευνες σχετικά με το περιστατικό ξεκίνησαν από την αστυνομία.

Οι αστυνομικές μονάδες της Γενικής Διεύθυνσης Ασφάλειας της Μπάγτζιλαρ μελέτησαν τις εικόνες από τις κάμερες ασφαλείας. Στο τέλος της έρευνας αποκαλύφθηκε ότι ο ύποπτος ήταν ο Μεχμετ Ι.(38) ο μνηστήρας της Κεζιμπάν Α.

Στην επέμβαση που έκανε η αστυνομία, συνελήφθη ο ύποπτος Μεχμέτ Ι. και μεταφέρθηκε στο αστυνομικό τμήμα.

Διαπιστώθηκε μετά την ανάκριση στην Διεύθυνση Ασφάλειας πως ο Μεχμέτ Ι. είχε και άλλες προηγούμενες καταδίκες για εξύβριση, προσβολή και απειλές.

Έγινε γνωστό πως ο ύποπτος Μεχμέτ Ι. δήλωσε ότι ντυμένος με μαύρο τσαντόρ ακολούθησε την μνηστή του την Κεζιμπάν Α. και την μαχαίρωσε επειδή υποψιάστηκε ότι τον απατά.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στο άρθρο της Cumhuriyet το πρώτο σκέλος του τίτλου που έχει επιλεγεί («Ακόμα μια αντρική βαρβαρότητα») αντικατοπτρίζει την πρόθεση του συντάκτη να καταδικάσει το γεγονός της επίθεσης αλλά και ευρύτερα την βία κατά των γυναικών δίνοντας ένα σαφές μήνυμα και κατ'επέκταση τη δυνατότητα στον αναγνώστη να αποφασίσει κατά πόσο συμφωνεί ή διαφωνεί με την ξεκάθαρη θέση του συντάκτη-εφημερίδας η οποία καθίσταται σαφής και χωρίς να αποπειράται να προκαταλάβει τεχνηέντως τον δέκτη.

Η διάρθρωση των πληροφοριών του άρθρου είναι αντίστοιχη με αυτή του άρθρου της Hürriyet, έτσι και στην προκειμένη περίπτωση οι πληροφορίες για τις προηγούμενες καταδίκες του δράστη παρατίθενται στο τέλος του άρθρου ενώ σε όλο το εύρος της είδησης προτιμώνται να του αποδοθούν οι ιδιότητες (*«του επιτιθέμενου, του μνηστήρα και του υπόπτου»*) με ό,τι αυτό συνεπάγεται όπως σχολιάστηκε παραπάνω στο άρθρο της Hürriyet.

Εκτός των ομοιοτήτων με το άρθρο της Hürriyet σε επίπεδο διάρθρωσης υπάρχουν ωστόσο ορισμένες σημαντικές διαφορές οι οποίες μαζί με τον τίτλο αποτυπώνουν ουσιαστικά τη διαφορά αντίληψης του συντάκτη της Cumhuriyet.

Η πρώτη και σημαντικότερη είναι η επιλογή του να υποβαθμίσει το επιχείρημα του δράστη (*«την μαχαίρωσε επειδή υποψιάστηκε ότι τον απατά»*) στις τελευταίες γραμμές της είδησης, καθιστώντας σαφές με αυτή την θέση του επιχειρήματος ότι πρόκειται για ένα επιχείρημα ήσσονος σημασίας το οποίο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογήσει την πράξη. Αντιθέτως, υπενθυμίζεται ότι στο αντίστοιχο δημοσίευμα της Hürriyet ο συντάκτης επιλέγει να το προτάξει στον υπότιτλο της είδησης και μάλιστα με μια αμφιλεγόμενη διατύπωση η οποία μπορεί να δημιουργήσει πλείστους συνειρμούς στον αναγνώστη έως και τον πιο αρρωστημένα ακραίο αλλά υπαρκτό, ότι ο δράστης «δικαιολογείται» δεδομένης της υποψίας του.

Ένα άλλο στοιχείο που αποτυπώνει τη διαφορετική λιγότερο ευνοϊκή απέναντι στην ανδρική βία στάση του συντάκτη της Cumhuriyet, είναι η επιλογή της ενεργητικής σύνταξης στον υπότιτλο του άρθρου (*«ο επιτιθέμενος με το μαύρο τσαντόρ που μαχαίρωσε [...] Μεχμέτ Ι»*) η οποία δεν αφήνει περιθώρια αμφιβολιών για την ίδια την πράξη, για τα εμπλεκόμενα μέρη και για τους ρόλους τους.

Ένα άλλο στοιχείο που αξίζει να επισημανθεί είναι η χρήση της λέξης της «μόνη της» από το συντάκτη της Cumhuriyet στην πρώτη παράγραφο του κυρίως κειμένου η οποία σε συνδυασμό με την πρόταση που ακολουθεί αμέσως μετά (*«Ο επιτιθέμενος [...] στην πλάτη»*) αντί των συνειρμών που δυνητικά δημιουργεί η ίδια λέξη στο άρθρο της Hürriyet, εδώ με την παράθεση των λέξεων (*«με μαύρο τσαντόρ, πλησίασε από*

πίσω της, στην πλάτη») της επόμενης πρότασης, εντείνει την εντύπωση της άνανδρης πράξης του δράστη έναντι μιας ανυπεράσπιστης γυναίκας.

Σε μια ουδέτερη εντύπωση αποσκοπεί η επιλογή της φωτογραφίας (βλ. παράρτημα 1) για το άρθρο η οποία αποτυπώνει έναν άνθρωπο να φοράει τσαντόρ. Το ένδυμα αυτό, όμως, αν και «γυναικείο», δεν αφήνει στην πραγματικότητα να φανεί το φύλο αυτού που το φέρει. Η φωτογραφία αυτή δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως θετική ή αρνητική για κάποιο από τα δύο εμπλεκόμενα μέρη στα οποία αναφέρεται το άρθρο και θα μπορούσε να θεωρηθεί ως απλά συνοδευτική του κειμένου χωρίς να προβάλλει κάποιο ηχηρό «επιχείρημα».

4.1.3. YENİ AKİT - 19.05.2016

<http://www.yeniakit.com.tr/haber/bagcilarda-siyah-carsafla-takip-ettigi-nisanlisini-bicakladi-175678.html> (τελευταία πρόσβαση: 25/09/2016)

ΜΑΧΑΙΡΩΣΕ ΣΤΗ ΒΑΓΤΣΙΛΑΡ ΤΗΝ ΜΝΗΣΤΗ ΤΟΥ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ ΝΤΥΜΕΝΟΣ ΜΕ ΜΑΥΡΟ ΤΣΑΝΤΟΡ
--

Συνελήφθη το ντυμένος με μαύρο τσαντόρ άτομο που παρακολούθησε και μαχαίρωσε την μνηστή του στην Μπάγτζιλαρ
--

Το περιστατικό συνέβη χτες γύρω στις 20.30 στην Μπάγτζιλαρ στην συνοικία Κεμάλ πάσα στην 20^η Λεωφόρο στην 1934^η οδό. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν, μια γυναίκα ονομαζόμενη Κεζιμπάν Α.(34) καθώς περπατούσε μόνη της στον δρόμο έπεσε θύμα επίθεσης με μαχαίρι από επιτιθέμενο ο οποίος την πλησίασε από πίσω ντυμένος με μαύρο τσαντόρ. Η Κεζιμπάν Α. τραυματίστηκε μετά το χτύπημα από το μαχαίρι που δέχθηκε ενώ ο επιτιθέμενος με το μαύρο τσαντόρ απομακρύνθηκε από τον τόπο του περιστατικού τρέχοντας. Αφού η τραυματισμένη γυναίκα μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο από τους παρευρισκομένους συμπολίτες της, μοι αστυνομικές μονάδες της Γενικής Διεύθυνσης Ασφάλειας της Μπάγτζιλαρ άρχισαν τις έρευνες προκειμένου να συλλάβουν τον δράστη. Οι αστυνομικές μονάδες αφού μελέτησαν τις κάμερες ασφαλείας διαπίστωσαν ότι ο επιτιθέμενος ήταν ο μνηστήρας της Κεζιμπάν Α., ο Μεχμέτ Ι. (38)

Μετά τις διαπιστώσεις αυτές η αστυνομία κινητοποιήθηκε και συνέλαβε τον ύποπτο Μεχμέτ Ι.

Ο ύποπτος ανακρίθηκε στην Γενική Διεύθυνση Ασφάλειας και έγινε γνωστό πως δήλωσε ότι μαχαίρωσε την μνηστή του Κεζιμπάν Α. επειδή υποψιάστηκε ότι τον απατά.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στον τίτλο που επιλέγει ο συντάκτης στο άρθρο της Yeni Akit εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι, συνεπικουρούμενης της ιδιαιτερότητας της τουρκικής γλώσσας όπου τα γένη δεν διαχωρίζονται σαφώς, δεν αποκαλύπτεται ούτε το φύλο του δράστη ούτε του θύματος με ό,τι συνεπάγεται αυτό για την μη κωδικοποίηση του εγκλήματος στο μυαλό του αναγνώστη ως μιας πράξης άσκησης βίας γένους αρσενικού έναντι ενός θύματος γένους θηλυκού. Το αποτέλεσμα της απόκρυψης του φύλου του δράστη ή του θύματος στον τίτλο ακόμα και αν πρόκειται για τυχαία γλωσσική «συγκυρία», λειτουργεί ανασταλτικά για την πληροφόρηση του κοινού και παρελκυστικά για την αποκάλυψη της ταυτότητας του δράστη.

Την ίδια ακριβώς τακτική ακολουθεί ο συντάκτης και στον υπότιτλο καθώς επιλέγει τη λέξη «άτομο» για να υποδείξει τον δράστη, στοιχείο που σε συνδυασμό και με την πληροφορία περί μαύρου τσαντόρ η οποία αναφέρεται και στον τίτλο δημιουργεί ακόμα περισσότερη σύγχυση για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το φύλο του δράστη και του θύματος.

Ως εκ τούτου ο αναγνώστης θα πρέπει να φτάσει στην τέταρτη παράγραφο της είδησης (στο πρωτότυπο) για να συμπεράνει δια της εις άτοπον απαγωγής, από το φύλο του θύματος, το φύλο του δράστη.

Επίσης αν και ο συντάκτης παραθέτει από την τέταρτη παράγραφο τα στοιχεία του θύματος ως γυναίκας 34 ετών η οποία ονομάζεται Κεζιμπάν Α. ο αναγνώστης θα πρέπει να φτάσει λίγο πριν το τέλος του κειμένου για πληροφορηθεί τα αντίστοιχα στοιχεία για το δράστη, δεδομένο που δημιουργεί εύλογες απορίες για τις προθέσεις καθώς και το ευρύτερο σκεπτικό του γράφοντος ενώ λειτουργεί παρελκυστικά για την πληροφόρηση του αναγνωστικού κοινού, αποβαίνοντας εις βάρος της αποτύπωσης της πραγματικότητας.

Αντί της έγκαιρης αναφοράς των παραπάνω πληροφοριών ο συντάκτης στο σώμα της είδησης αναλώνεται σε μια μακροσκελή περιγραφή των συνθηκών του περιστατικού η οποία καταλαμβάνει σχεδόν το σύνολο του κειμένου και τρόπον τινά «απομακρύνει» την ενέργεια από την πραγματική ταυτότητα του δράστη ο οποίος καθ' όλη τη διάρκεια της μακροσκελούς περιγραφής αναφέρεται ως «ο επιτιθέμενος», «στερούμενος» ακόμα και την ιδιότητα του μνηστήρα του θύματος η οποία αναφέρεται ξανά στο τέλος του κειμένου.

Σε συνάρτηση με τις υπόλοιπες επιλογές του συντάκτη σε τίτλο και υπότιτλο, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι η αοριστία που περιβάλλει την ταυτότητα του δράστη σε όλο σχεδόν το κείμενο αποδυναμώνει τη σύνδεσή του και την ταύτισή του με την επίθεση, μετριάζοντας ταυτόχρονα και την νοσηρότητά της.

Ενδεικτική επίσης της παραπάνω τάσης αοριστίας είναι η χρήση της παθητικής σύνταξης στην πλειονότητα της μακροσκελούς περιγραφής για το περιστατικό. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η διατύπωση της φράσης «*Η Κεζιμπάν Α. τραυματίστηκε μετά το χτύπημα από το μαχαίρι που δέχθηκε*» όπου από τη σύνταξη και το συγκεκριμένο ποιητικό αίτιο, η υπαιτιότητα για τον τραυματισμό βαρύνει ουσιαστικά το μαχαίρι και όχι τον πραγματικό δράστη της επίθεσης ο οποίος παραμένει «αλώβητος» και άμοιρος ευθυνών από τη συγκεκριμένη διατύπωση.

Καταλήγοντας, άξια αναφοράς είναι επίσης η απουσία ορισμένων στοιχείων από τη συγκεκριμένη είδηση της Yeni Akit καθώς ο συντάκτης παραλείπει να αναφέρει τα όσα διαπιστώθηκαν για το παρελθόν του δράστη σε σχέση με τις προηγούμενες καταδίκες του όπως προκύπτει από τα αντίστοιχα δημοσιεύματα των Hürriyet και Cumhuriyet. Βέβαια η απουσία της αναφοράς των συγκεκριμένων στοιχείων δεν μπορεί να κριθεί ως de facto επιλογή από τον συντάκτη του άρθρου δεδομένου ότι είναι άγνωστο κατά πόσο πρόκειται για συνειδητή επιλογή, ωστόσο το αποτέλεσμα είναι ότι αναπόφευκτα συμβάλει στη δημιουργία μιας «θετικότερης» εντύπωσης για το δράστη και προσδίδει ενδεχομένως στο περιστατικό της επίθεσης την υπόσταση μιας «ατυχούς στιγμής».

Σε ό,τι αφορά την εικόνα (βλ. παράρτημα 1) που έχει επιλεγεί για την συγκεκριμένη είδηση, ενέχει περισσότερο το στοιχείο της απειλής και ενδεχομένως θα μπορούσε να εκληφθεί ως επεξηγηματική του τίτλου όπου δεν είναι σαφές κατά πόσο ο δράστης είναι γυναίκα ή άντρας.

4.2.1. HÜRRİYET-28.05.2016

<http://www.hurriyet.com.tr/camasirhanede-cinayet-eski-esini-oldurdu-40110309>

(τελευταία πρόσβαση: 27/09/2016)

Δολοφονία στο Μπόντρουμ: Σκοτώσε την πρώην γυναίκα του.

Η Αουσεγκιούλ Ασλάν(29), η οποία αφού είχε πάρει διαζύγιο από τον άντρα της στην πόλη Καχραμάν Μάρας με αιτιολογία την άσκηση βίας προς αυτήν, ήρθε και ξεκίνησε να δουλεύει στο καλοκαιρινό θέρετρο Γκολτουρκμπουκου του Μπόντρουμ, που ανήκει στην περιφέρεια της Μουγλα, σκοτώθηκε με όπλο όταν έδωσε αρνητική απάντηση στον πρώην σύζυγό της, τον Χ.Σ.(43) ο οποίος ήθελε να συμφιλιωθούν. Ο Χ.Σ. αφού σκότωσε την πρώην γυναίκα του στο χώρο εργασίας της στον οποίο εκείνη δούλευε, προσπάθησε να δραπετεύσει με το όπλο στο χέρι του προκαλώντας στιγμές τρόμου στους ντόπιους και ξένους τουρίστες. Ένας μάρτυρας σώθηκε ως εκ θαύματος όταν το όπλο του δολοφόνου έπαθε αβλογιστία. Ο ύποπτος δολοφόνος συνελήφθη. Στον λογαριασμό που διατηρούσε σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης η Α.Α. είχε γράψει σχετικά με τον δολοφόνο της «Και εγώ έπεσα στα χέρια ενός σκύλου».

Το περιστατικό συνέβη περίπου στις 10.30 στην οδό 86 της συνοικίας Γκολτουρκμπουκου. Ο Χ.Σ. ο οποίος ασχολείται με μεταφορές στην Καχραμάν Μάρας προσπάθησε να συμφιλιωθεί ξανά με την Αουσεγκιούλ Ασλάν, μητέρα των δύο παιδιών του, η οποία είχε εγκαταλείψει την πόλη ένα χρόνο πριν αφού είχε πάρει διαζύγιο από τον ίδιο με το αιτιολογικό ότι της ασκούσαν βία. Αλλά δεν βρήκε αυτό που ήλπιζε. Ο Χασάν όταν έμαθε ότι η γυναίκα του δουλεύει σε ένα καθαριστήριο στο Μπόντρουμ ξεκίνησε προς την πόλη αυτή. Ο Χ.Σ. έκανε έφοδο με το όπλο στο καθαριστήριο, άνοιξε πυρ κατά της Αουσεγκιούλ η οποία καθόταν στον κήπο του χώρου εργασίας με το αφεντικό της τον Χαλίλ Σελίκ(36). Χ.Σ πυροβόλησε την Αουσεγκιούλ Ασλάν στο κεφάλι, στο στήθος και στο στομάχι της με τρεις σφαίρες, πυροβόλησε και τον Χαλίλ Ελίκ, ο οποίος προσπάθησε να τον εμποδίσει, στο στομάχι και στο στήθος του. Ο Χ.Σ. αφού πυροβόλησε την Αουσεγκιούλ μπροστά στα μάτια του-της ξαδέρφου-ξαδέρφης της Ε.Α., επίσης σήκωσε το όπλο του προς έναν εργαζόμενο του καθαριστηρίου, τον Αχμέτ Γκιουνάου (45) που προσπάθησε να τον εμποδίσει. Αλλά όταν το όπλο δεν λειτούργησε δραπετεύσε. Οι ντόπιοι και οι ξένοι τουρίστες που βρισκόντουσαν στην γύρω περιοχή όταν είδαν τον

Χ.Σ. με το όπλο στο χέρι βιώσαν στιγμές τρόμου λόγω του ύποπτου δολοφόνου ο οποίος έτρεξε ανάμεσά τους. Οι πολίτες γνωστοποίησαν το περιστατικό στο κέντρο πρώτων βοηθειών και στην χωροφυλακή. Παρά την επέμβαση των πρώτων βοηθειών που ήρθαν στο καθαριστήριο μετά την κλήση, η Αυσεγκιούλ Ασλάν απεβίωσε στο τόπο του περιστατικού. Ενώ ο βαριά τραυματισμένος Ελίκ μεταφέρθηκε στο ιδιωτικό νοσοκομείο Ατσιμπαντέμ.

ΕΙΧΕ ΦΟΒΗΘΕΙ(ΑΥΤΟΣ)ΠΩΣ ΘΑ ΠΑΡΕΙ ΤΟΝ ΚΑΚΟ ΔΡΟΜΟ (ΑΥΤΗ)

Με την επέμβαση της χωροφυλακής συνελήφθη στην συνοικία Γκουβρτζινλικ Ο Χ.Σ. ο οποίος μετά το περιστατικό προσπάθησε να δραπετεύσει από το Μπόντρουμ με αμάξι πινακίδας 80 ΠΡ 861. Ο συλληφθείς Χ.Σ. μεταφέρθηκε στη χωροφυλακή. Μαθεύτηκε πως ο Χ.Σ. ο οποίος συνελήφθη έχοντας στην κατοχή του όπλο χωρίς άδεια δήλωσε κατά την ανακρίση του «Το πήρα ως ζήτημα τιμής. Την προειδοποίησα πολλές φορές, της είπα γύρνα αλλά δεν γύρισε. Φοβήθηκα ότι θα πάρει τον κακό δρόμο στο Μπόντρουμ. Την προειδοποίησα, δεν άκουσε, την πυροβόλησα». Δηλώθηκε ότι θα μεταφερθεί στο δικαστήριο αφού ολοκληρωθούν οι διαδικασίες στην Διεύθυνση Ασφάλειας. Επτά άτομα που σχετίζονται με το περιστατικό μεταφέρθηκαν στη χωροφυλακή προκειμένου να πραγματοποιηθεί η ανάκρισή τους.

ΠΕΡΙΕΓΡΑΨΕ ΤΙΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΕΚΕΙΝΕΣ

Ο εργαζόμενος του καθαριστηρίου Αχμέτ Γκιουνάου, που απειλήθηκε με το όπλο, περιέγραψε τις στιγμές αυτές «Την στιγμή που πήγε να με πυροβολήσει του τελείωσαν οι σφαίρες. Έβαλε τον δεύτερο γεμιστήρα αλλά και αυτή τη φορά το όπλο δεν λειτούργησε, έτρεξε και έφυγε. Ξέραμε πως πιο πριν είχε ασκήσει βία στην Αυσεγκιούλ. Ξέραμε και ότι είχε πει στην Αυσεγκιούλ “Βρήκα τον τόπο σου, τα ίχνη σου, θα έρθω στο Μπόντρουμ και θα σε σκοτώσω”. Σήμερα καθώς δουλεύαμε ξαφνικά εμφανίστηκε. Πρώτα πυροβόλησε την Αυσεγκιούλ και μετά το αφεντικό μας που προσπάθησε να τον εμποδίσει. Ύστερα κατευθύνθηκε προς τα εμάς. Όταν κατευθύνθηκε σε μένα του τελείωσαν οι σφαίρες. Ζω ως εκ θαύματος».

ΚΑΙ ΕΓΩ ΕΠΕΣΑ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΣΚΥΛΟΥ

Από την άλλη διαπιστώθηκε πως η Αυσεγκιούλ Ασλάν είχε κάνει την εξής κοινοποίηση σε λογαριασμό της που διατηρούσε σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης: «Εάν ήσασταν άνθρωποι δεν θα κάνατε κουβέντα για μένα. Είναι εύκολο να μιλάτε από έξω, να κουβεντιάζετε. Αντί να σας πιάνει μανία για μένα σκεφτείτε τις παλιές σας ημέρες. Το πρόβλημα μου δεν σας αφορά. Το να είμαι καλά, το να μην είμαι καλά,

το εάν πήρα τον κακό δρόμο. Και να ήμουν έτσι, εάν ήσασταν εσείς άνθρωποι, αντί να το κάνετε κουβέντα θα το αποκρύπτατε. Αλλά δεν υπάρχει ανθρωπιά σε σας. Σε αυτή την χώρα δεν έφτασε ο πολιτισμός ακόμα. Αντί να κάθεστε και να λέτε “Αυτός έκανε αυτό και εκείνος έκανε εκείνο” προσπαθήστε να είστε άντρες, να είστε γυναίκες. Όλη σας η ασχολία είναι η γυναίκα του ενός και η κόρη του άλλου. Όσα έπαθα εγώ υπάρχουν ήδη στο παρελθόν όλων σας, στα σόγια σας. Η κόρη μερικών από σας γέννησε στο σπίτι, η γυναίκα μερικών από σας πήρε γκόμενο στο σπίτι. Σε όλων σας τις κόρες βγήκε το όνομα. Και εγώ έπεσα στα χέρια ενός σκύλου. Δεν λέω οπωσδήποτε ο Θεός να σας δώσει, γιατί υπάρχει. Σκεφτείτε τα παλιά. Μόνο ο δικός μου τόπος και το μέρος είναι γνωστά. Είμαι στη δουλειά μου, στην εργασία μου. Εάν είστε άντρες, εάν είστε γυναίκες μη πιάνετε το όνομα μου στο στόμα σας. Εγώ δεν ήρθα στην πόρτα σας ζητώντας ψωμί και οι νταβατζήδες που λένε πως με είδαν από εδώ και από εκεί ας πάτε τις γυναίκες σας σε αυτά τα μέρη αφού ξέρετε μια χαρά το δρόμο τους».

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο τίτλος που επιλέγεται από το συντάκτη του άρθρου της Hürriyet θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σχετικά ουδέτερος, ωστόσο θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η ουδετερότητά του αυτή δημιουργεί μια ασάφεια για τους λόγους και τις συνθήκες του εγκλήματος, στοιχεία τα οποία όπως προκύπτει από το εκτενές ρεπορτάζ που ακολουθεί σκιαγραφούν το πορτρέτο ενός ιδιαίτερα στυγνού δράστη. Ως αποτέλεσμα, η απουσία της παραμικρής αναφοράς στον τίτλο οποιασδήποτε σχετικής λεπτομέρειας θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι λειτουργεί κατά κάποιο τρόπο «εξωραϊστικά» για τις πράξεις του δράστη.

Αντίστοιχη εντύπωση προκαλεί και η χρήση παθητικής σύνταξης στην πρώτη περίοδο του υποτίτλου στο απόσπασμα («σκοτώθηκε με όπλο») καθώς και η απουσία ποιητικού αιτίου η οποία ως αποτέλεσμα δεν αποδίδει την ευθύνη ευθέως στο δράστη. Στο ίδιο απόσπασμα ο συντάκτης επιλέγει τη λέξη «σκοτώθηκε» αντί ενδεχομένως ενός ισχυρότερου νοηματικά ρήματος που σύμφωνα με τα υπόλοιπα στοιχεία του ρεπορτάζ θα λειτουργούσε ορθότερα για την αποτύπωση της πραγματικότητας.

Ακόμα πιο ενδιαφέρον έχει σε σχέση με τη θέση του συντάκτη η συνέχεια του παραπάνω αποσπάσματος του υποτίτλου («[...] όταν έδωσε αρνητική απάντηση στον πρώην σύζυγό της, τον Χ.Σ.(43) ο οποίος ήθελε να συμφιλιωθούν») όπου θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι η συγκεκριμένη φράση λειτουργεί ως ελαφρυντικό για το δράστη, παρέχοντας του μια τύποις «δικαιολογία». Με τον τρόπο αυτό, ο λόγος του κειμένου θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι λειτουργεί εκφοβιστικά για τις γυναίκες που θέλουν να πάρουν διαζύγιο ή που αρνούνται να συμφιλιωθούν με τους συζύγους τους, απειλώντας τες έμμεσα ότι θα έχουν την ίδια μοίρα με το θύμα της είδησης.

Το ίδιο ισχύει και για την αντίστοιχη περιγραφή στο κυρίως σώμα του άρθρου όπου, επιπλέον, ο συντάκτης, ενδεχομένως στην προσπάθειά του να προσδώσει έναν μελοδραματικό τόνο στην αφήγησή του, χρησιμοποιεί την φράση («Αλλά δεν βρήκε αυτό που ήλπιζε») η οποία όμως δίνει την εντύπωση ότι δικαιώνει την αντίδραση του δράστη.

Σε αντιδιαστολή με το προαναφερθέν ο συντάκτης επιλέγει να μην συνοδεύσει με οποιοδήποτε σχόλιό του τις προκλητικές δηλώσεις του δράστη («Το πήρα ως ζήτημα τιμής (*namus*). [...]Την προειδοποίησα, δεν άκουσε, την πυροβόλησα») ως εκ τούτου συμπεραίνουμε ότι η αναφορά της φράσης ζήτημα τιμής αρκεί για να δικαιολογήσει οποιοδήποτε έγκλημα σε βάρος γυναικών, νομιμοποιώντας τρόπον τινά αντίστοιχες συμπεριφορές και φυσικοποιώντας έτσι τα περιστατικά βίας εναντίον γυναικών. Επίσης δίνεται και το μήνυμα ότι οι συνέπειες της μη συμμόρφωσης μιας γυναίκας με τις προσταγές και τις επιθυμίες του συζύγου της μπορεί να είναι πολύ σοβαρές.

Αντιθέτως, επιλέγεται ένας μάλλον «χλιαρός» τίτλος για το σχετικό απόσπασμα του οποίου το περιεχόμενο θα δικαιολογούσε περισσότερη προβολή με μια θέση ψηλότερα στο κείμενο ή ακόμα και στον τίτλο, ιδίως αν αναλογιστεί κανείς τη συνήθη δημοσιογραφική τακτική.

«Πλαγίως» επιλέγει ο συντάκτης να περιγράψει την υπαιτιότητα του δράστη για τους λόγους του διαζυγίου του με το θύμα, αποφεύγοντας επιμελώς να αποδώσει ευθέως - ενδεχομένως με διαφορετική σύνταξη - την ευθύνη άσκησης βίας στο σύζυγο, καθώς χρησιμοποιεί σταθερά τη διατύπωση (*«με την αιτιολογία της άσκησης βίας»*) όπου υπάρχει σχετική αναφορά στο κείμενο.

Μοναδική εξαίρεση στο κείμενο σε σχέση με τον παραπάνω κανόνα διατύπωσης από το συντάκτη αποτελεί η σχετική δήλωση του μάρτυρα η οποία παρατίθεται σε ευθύ λόγο (*«Ξέραμε πως πιο πριν είχε ασκήσει βία στην Αυσεγκιούλ. Ξέραμε και ότι είχε πει στην Αυσεγκιούλ "Βρήκα τον τόπο σου, τα ίχνη σου, θα έρθω στο Μπόντρουμ και θα σε σκοτώσω"»*) και η οποία, βάσει των δεδομένων της υπόθεσης, δίνει σαφέστερα το στίγμα της πραγματικότητας.

Με αφορμή αυτό και με δεδομένα τα προαναφερθέντα θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι ο συντάκτης του άρθρου στα μέρη του κειμένου που έχει συντάξει ο ίδιος και δεν αφορούν δηλώσεις και μαρτυρίες επιχειρεί να περιγράψει κάπως «εξωραϊστικά» τη δολοφονία ως πράξη και τις κατακριτέες πτυχές του παρελθόντος του δράστη.

Τέλος, σε ό,τι αφορά την εικόνα(βλ. παράρτημα 1) που έχει επιλεγεί από τον συντάκτη του άρθρου, με δεδομένο ότι, αποτυπώνει μια φοβισμένη, καθιστή γυναίκα θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δικαιώνει κατά κάποιο τρόπο μεν το θύμα αλλά ταυτόχρονα και ότι λειτουργεί δηλωτικά για την κρατούσα κοινωνική πατριαρχική αντίληψη, παρουσιάζοντας τη γυναίκα ως φοβισμένο αδύναμο ον.

4.2.2. CUMHURİYET- 28.05.2016

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/541694/Eski_esini_Bodrum_da_buldu_katletti..._Akil_almaz_ifadeyle_cinayeti_savundu.html

(τελευταία πρόσβαση: 27/09/2016)

ΒΡΗΚΕ ΤΗΝ ΠΡΩΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΣΤΟ ΜΠΟΝΤΡΟΥΜ, ΤΗΝ ΜΑΚΕΛΕΨΕ.....ΜΕ ΑΠΙΣΤΕΥΤΗ ΔΗΛΩΣΗ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΗΚΕ ΤΟΝ ΦΟΝΟ

Η Αουσεγκιούλ Ασλάν (29), η οποία αφού είχε πάρει διαζύγιο από τον άντρα της στην πόλη Καχραμάν Μάρας με αιτιολογία την άσκηση βίας προς αυτήν, ήρθε και ξεκίνησε να δουλεύει στο καλοκαιρινό θέρετρο Γκολτουρκμπουκου του Μποντρουμ, που ανήκει στην περιφέρεια της Μούγλα, σκοτώθηκε με όπλο όταν έδωσε αρνητική απάντηση στον πρώην συζυγό της τον Χ.Σ.(43).

(Η ΕΙΔΗΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΤΗΣ Hürriyet)

Το περιστατικό συνέβη περίπου στις 10.30 στην οδό 86 της συνοικίας Γκολτουρκμπουκου. Ο Χ.Σ. ο οποίος ασχολείται με μεταφορές στην Καχραμάν Μάρας προσπάθησε να συμφιλιωθεί ξανά με την Αουσεγκιούλ Ασλάν, μητέρα των δύο παιδιών του, η οποία είχε εγκαταλείψει την πόλη ένα χρόνο πριν αφού είχε πάρει διαζύγιο από τον ίδιο με το αιτιολογικό ότι της ασκούσαν βία. Αλλά δεν βρήκε αυτό που ήλπιζε. Ο Χασάν όταν έμαθε ότι η γυναίκα του δουλεύει σε ένα καθαριστήριο στο Μποντρουμ ξεκίνησε προς την πόλη αυτή. Ο Χ.Σ. έκανε έφοδο με το όπλο στο καθαριστήριο, άνοιξε πυρ κατά της Αουσεγκιούλ η οποία καθόταν στον κήπο του χώρου εργασίας με το αφεντικό της τον Χαλίλ Σελίκ(36). Χ.Σ πυροβόλησε την Αουσεγκιούλ Ασλάν στο κεφάλι, στο στήθος και στο στομάχι της με τρεις σφαίρες, πυροβόλησε και τον Χαλίλ Ελίκ, ο οποίος προσπάθησε να τον εμποδίσει, στο στομάχι και στο στήθος του. Ο Χ.Σ. αφού πυροβόλησε την Αουσεγκιούλ Ασλάν μπροστά στα μάτια του-της ξαδέρφου-ξαδέρφης της Ε.Α., επίσης σήκωσε το όπλο του σε έναν εργαζόμενο του καθαριστηρίου, τον Αχμέτ Γκιουνάου (45) που προσπάθησε να τον εμποδίσει. Αλλά όταν το όπλο δεν λειτούργησε δραπετεύσε. Οι ντόπιοι και οι ξένοι τουρίστες που βρισκότουσαν στην γύρω περιοχή όταν είδαν τον Χ.Σ. με το όπλο στο χέρι βιώσανε στιγμές τρόμου λόγω του ύποπτου δολοφόνου ο οποίος έτρεξε ανάμεσά τους. Οι πολίτες

γνωστοποίησαν το περιστατικό στο κέντρο πρώτων βοηθειών και στην χωροφυλακή. Παρά την επέμβαση των πρώτων βοηθειών που ήρθαν στο καθαριστήριο μετά την κλήση, η Αουσεγκιούλ Ασλάν απεβίωσε στο τόπο του περιστατικού. Ενώ ο βαριά τραυματισμένος Ελίκ μεταφέρθηκε στο ιδιωτικό νοσοκομείο Ατσιμπαντέμ.

ΕΙΧΕ ΦΟΒΗΘΕΙ(ΑΥΤΟΣ)ΠΩΣ ΘΑ ΠΑΡΕΙ ΤΟΝ ΚΑΚΟ ΔΡΟΜΟ (ΑΥΤΗ)

Με την επέμβαση της χωροφυλακής συνελήφθη στην συνοικία Γκουβρτζινλικ Ο Χ.Σ. ο οποίος μετά το περιστατικό προσπάθησε να δραπετεύσει από το Μπόντρουμ με αμάξι πινακίδας 80 ΠΡ 861.Ο συλληφθείς Χ.Σ. μεταφέρθηκε στη χωροφυλακή. Μαθεύτηκε πως ο Χ.Σ. ο οποίος συνελήφθη έχοντας στην κατοχή του όπλο χωρίς άδεια δήλωσε κατά την ανακρισή του «Το πήρα ως ζήτημα τιμής. Την προειδοποίησα πολλές φορές, της είπα γύρνα αλλά δεν γύρισε. Φοβήθηκα ότι θα παρεί το κακό δρόμο στο Μπόντρουμ. Την προειδοποίησα, δεν άκουσε, την πυροβόλησα». Δηλώθηκε ότι θα μεταφερθεί στο δικαστήριο αφού ολοκληρωθούν οι διαδικασίες στην Διεύθυνση Ασφάλειας. Επτά άτομα που σχετίζονται με το περιστατικό μεταφέρθηκαν στη χωροφυλακή προκειμένου να πραγματοποιηθεί η ανακρισή τους.

ΠΕΡΙΕΓΡΑΨΕ ΤΙΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΕΚΕΙΝΕΣ

Ο εργαζόμενος του καθαριστηρίου Αχμέτ Γκιουνάου, που απειλήθηκε με το όπλο, περιέγραψε τις στιγμές αυτές «Την στιγμή που πήγε να με πυροβολήσει του τελείωσαν οι σφαίρες. Έβαλε τον δεύτερο γεμιστήρα αλλά και αυτή τη φορά το όπλο δεν λειτούργησε, έτρεξε και έφυγε. Ξέραμε πως πιο πριν είχε ασκήσει βία στην Αουσεγκιούλ. Ξέραμε και ότι είχε πει στη Αουσεγκιούλ “Βρήκα τον τόπο σου τα ίχνη σου, θα έρθω στο Μπόντρουμ και θα σε σκοτώσω”. Σήμερα καθώς δουλεύαμε ξαφνικά εμφανίστηκε. Πρώτα πυροβόλησε την Αουσεγκιούλ και μετά το αφεντικό μας που προσπάθησε να τον εμποδίσει.Υστερα κατευθύνθηκε προς τα εμάς. Όταν κατευθύνθηκε σε μένα του τελείωσαν οι σφαίρες. Ζω ως εκ θαύματος».

ΚΑΙ ΕΓΩ ΕΠΕΣΑ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΣΚΥΛΟΥ

Από την άλλη διαπιστώθηκε πως η Αουσεγκιούλ Ασλάν είχε κάνει την εξής κοινοποίηση σε λογαριασμό της που διατηρούσε σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης: «Εάν ήσασταν άνθρωποι δεν θα κάνατε κουβέντα για μένα. Είναι εύκολο να μιλάτε από έξω, να κουβεντιάζετε. Αντί να σας πιάνει μανία για μένα σκεφτείτε τις παλιές σας ημέρες. Το πρόβλημα μου δεν σας αφορά. Το να είμαι καλά, το να μην είμαι καλά, το εάν πήρα τον κακό δρόμο. Και να ήμουν έτσι εάν ήσασταν εσείς άνθρωποι αντί να το κάνετε κουβέντα θα το αποκρύπτατε. Αλλά δεν υπάρχει ανθρωπιά σε σας. Σε αυτή την χώρα δεν έφτασε ο πολιτισμός

ακόμα. Αντί να κάθεστε και να λέτε “Αυτός έκανε αυτό και εκείνος έκανε εκείνο” προσπαθήστε να είστε άντρες, να είστε γυναίκες. Όλη σας η ασχολία είναι η γυναίκα του ενός και η κόρη του άλλου. Όσα έπαθα εγώ υπάρχουν ήδη στο παρελθόν όλων σας, στα σόγια σας. Η κόρη μερικών από σας γέννησε στο σπίτι, η γυναίκα μερικών από σας πήρε γκόμενο στο σπίτι. Σε όλων σας τις κόρες βγήκε το όνομα. Και εγώ έπεσα στα χέρια ενός σκύλου. Δεν λέω οπωσδήποτε ο Θεός να σας δώσει, γιατί υπάρχει. Σκεφτείτε τα παλιά. Μόνο ο δικός μου τόπος και το μέρος είναι γνωστοί. Είμαι στη δουλειά μου, στην εργασία μου. Εάν είστε άντρες, εάν είστε γυναίκες μη πιάνετε το όνομα μου στο στόμα σας. Εγώ δεν ήρθα στην πόρτα σας ζητώντας ψωμί και οι νταβατζήδες που λένε πως με είδαν από εδώ και από εκεί ας πάτε τις γυναίκες σας σε αυτά τα μέρη αφού ξέρετε μια χαρά το δρόμο τους».

ΑΝΑΛΥΣΗ

Το άρθρο της Cumhuriyet που αφορά τη δολοφονία στο Μπόντρουμ είναι παραδόξως πανομοιότυπο με αυτό της Hürriyet σε ό,τι αφορά το κείμενο της κυρίως είδησης προφανώς, για λόγους εξοικονόμησης χρόνου. Ωστόσο ακόμα και έτσι, ο συντάκτης ύλης της Cumhuriyet με την επιλογή ενός ριζικά διαφορετικού τίτλου αλλά και με την αφαίρεση ορισμένων στοιχείων από τον υπότιτλο, αναδεικνύει διαφορετικές πτυχές και παρέχει μια διαφορετική εικόνα για όλα τα δεδομένα του περιστατικού επισημαίνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στον αναγνώστη σε ποια τμήματα να δώσει βαρύτητα.

Ενδεικτική της κατεύθυνσης που επιθυμεί να δώσει ο συντάκτης της Cumhuriyet είναι η επιλογή της ισχυρής λέξης «μακέλεψε» στον τίτλο η οποία επιχειρεί να σκιαγραφήσει προεξαγγελτικά τη στυγνότητα του δράστη.

Στην ίδια κατεύθυνση εστιάζει και το δεύτερο σκέλος του τίτλου το οποίο εν αντιθέσει με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω για το κείμενο της Hürriyet, επιχειρεί να διαλύσει οποιαδήποτε αμφιβολία για τα «ταπεινά» κίνητρα του δράστη.

Αντιστοίχως ο συντάκτης της Cumhuriyet έχει επιλέξει να απαλείψει από τον υπότιτλο στοιχεία όπως το απόσπασμα («ο οποίος ήθελε να συμπλιωθούν») το οποίο όπως σχολιάστηκε παραπάνω στο αντίστοιχο απόσπασμα της Hürriyet θα μπορούσε να λειτουργήσει στο συλλογικό ασυνείδητο ως μία τύποις δικαιολογία υπέρ του δράστη.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο συντάκτης της Cumhuriyet, κατ' αντιστοιχία με το κείμενο έχει, παραδόξως για τα δημοσιογραφικά ειωθότα, χρησιμοποιήσει την ίδια φωτογραφία με την Hürriyet, επιλέγοντας ωστόσο να «ανοίξει το πλάνο» προς όφελος μιας πιο αντικειμενικής αποτύπωσης, καθώς, όπως διαπιστώνουμε τελικά από την είδηση όπως εμφανίζεται στην Cumhuriyet πρόκειται για «ρεπορταζιακό» στιγμιότυπο που προέρχεται από τον χώρο του εγκλήματος και ως τέτοιο αποκλειστικά πρέπει να εκληφθεί. Παράλληλα ο συντάκτης της Cumhuriyet έχει επιλέξει να διανθίσει το άρθρο του με περισσότερες φωτογραφίες συμπεριλαμβανομένων του φερόμενου ως δράστη, του θύματος. Επίσης έχει φροντίσει να παραθέσει στιγμιότυπα που αποτυπώνουν τις αντιδράσεις του κόσμου που βρέθηκε στον τόπο του εγκλήματος, συντείνοντας στη δημιουργία αρνητικής εντύπωσης για την πράξη του δράστη. (βλ. παράρτημα 1)

4.2.3. YENİ AKİT – 28.05.2016

<http://www.yeniakit.com.tr/haber/kadin-kocasi-arafindan-benzin-dokulerek-yakildi-178544.html> (τελευταία πρόσβαση: 30/09/2016)

Η γυναίκα κάηκε με βενζίνη από τον άντρα της

Η γυναίκα που κάηκε με βενζίνη στη Μέρσιν από τον άντρα της με τον οποίο τσακώθηκε εξ αιτίας ενός θέματος πώλησης ναρκωτικών ουσιών, δίνει μάχη για τη ζωή της σε νοσοκομείο στα Άδανα.

Η γυναίκα που κάηκε με βενζίνη στη Μέρσιν από τον άντρα της με τον οποίο τσακώθηκε εξ αιτίας ενός θέματος πώλησης ναρκωτικών ουσιών, δίνει μάχη για τη ζωή της σε νοσοκομείο στα Άδανα.

Στην επαρχιακή πόλη Γενί Σεχίρ της Μέρσιν συνέβη 22 Μάη 2016. Σύμφωνα με ισχυρισμό, μητέρα τριών παιδιών η Εμινέ Α.(25) τσακώθηκε με τον επι εφτά χρόνια σύζυγο της τον Χαλίλ Ιμπραχίμ Α. όταν έμαθε ότι αυτός πουλά ναρκωτικές ουσίες με τους φίλους του. Η νεαρή γυναίκα προειδοποίησε τον σύζυγο της λέγοντας «θα το πω στον πατέρα μου. Μην την κάνεις αυτή τη δουλειά». Πάνω σε αυτό ο Χαλίλ Ιμπραχίμ Α. απείλησε την σύζυγο του λέγοντας «Εάν το πεις θα σκοτώσω εσένα και τον πατέρα σου». Η Εμινέ Α. φοβούμενη μήπως σκοτωθεί ο πατέρας της μοιράστηκε την κατάσταση αυτή μόνο με την αδερφή της. Την περασμένη Κυριακή ο γείτονας της από το 2ο όροφο θέλησε να ανέβει στην σκεπή του κτιρίου. Αλλά επειδή στη σκεπή ήταν φυτεμένα ναρκωτικά, ο άντρας θύμωσε στη σύζυγο του, της έβαλε τις φωνές και της είπε «Εδώ δεν μπορεί να ανέβει κανένας άλλος εκτός από μας!» Ενώ η Εμινέ Α. τσακώθηκε με τον σύζυγο της λέγοντας «Κάνεις τις βρωμοδουλειές σου πάλι εδώ, μη το κάνεις». Στον καβγά που ξέσπασε ο Χαλίλ Ιμπραχίμ Α. αποχωρώντας από το σπίτι πήγε στο βενζινάδικο και αγόρασε βενζίνη με ένα πλαστικό μπουκάλι. Ο σύζυγος επέστρεψε στο σπίτι και αφού έβαλε βενζίνη παντού και πάνω στη σύζυγο του έβαλε φωτιά. Η νεαρή γυναίκα θέλησε να σωθεί τρέχοντας στο μπάνιο όμως ο θυμωμένος σύζυγος βγάζοντας τη σύζυγο του από το μπάνιο άναψε τον αναπτήρα και έβαλε φωτιά στην γυναίκα του και στο σπίτι. Ύστερα ο σύζυγος έφυγε από το σπίτι αφού έβαλε τον-την αδερφό-ή του να πάρει το δίχρονο παιδί του που ήταν στο σπίτι.

Στις κραυγές της γυναίκας η οποία ήταν μες τις φλόγες τρέξαν οι γείτονες και οι γνωστοί, που μένουν στον κάτω όροφο. Ρίχνοντας νερό σβησμένη η Εμινέ Α., μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο. Ταυτόχρονα ο

σύζυγος του οποίου τα χέρια κήκων συνελήφθη από την αστυνομία και μεταφέρθηκε και αυτός στο νοσοκομείο.

Το αντρόγυνο αφού νοσηλεύθηκε στο νοσοκομείο που το πήγαν στη Μέρσιν, ύστερα μεταφέρθηκε στα Άδανα. Η νεαρή γυναίκα μεταφέρθηκε σε ιδιωτικό ενώ ο σύζυγος μεταφέρθηκε σε δημόσιο νοσοκομείο. Ο πατέρας δήλωσε πως το 65% του σώματος της κόρης του είχε καεί και είπε τα εξής: «Η κόρη μου είχε πει στον σύζυγό της να μην πουλήσει ναρκωτικά, εάν ξαναπουλούσε, θα το έλεγε σε μένα. Τότε απείλησε λέγοντας ότι θα σκοτώσει την κόρη μου και εμένα. Την ημέρα του περιστατικού μαζί με τον αδερφό του τον Σαλίχ Α. αγόρασε βενζίνη. Ο αδερφός του δεν τον εμπόδισε. Τώρα η κόρη μου δίνει μια σκληρή μάχη με τον θάνατο. Θέλω να τιμωρηθεί αυτός που έφερε την κόρη μου σε αυτή την κατάσταση. Δεν λυπήθηκες καθόλου τα παιδιά σου; Τι θα κάνουν αυτά τα παιδιά χωρίς την μητέρα τους; Αυτό δεν το κάνεις ούτε και σε ζώο. Η ζωή της κόρης μου βρίσκεται σε κίνδυνο».

Μαθεύτηκε από την ανάκριση της αστυνομίας ότι ο Χαλίλ Ιμπραχίμ Α., του οποίου η νοσηλεία συνεχιζόταν στα Άδανα, παραδέχθηκε ότι έκαψε την γυναίκα του και δήλωσε πως είναι εξαρτημένος από τα ναρκωτικά και μετανιωμένος.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στο άρθρο της Yeni Akit ο συντάκτης επιλέγει την παθητική σύνταξη για τον τίτλο, αποδυναμώνοντας εν μέρει την ισχύ του μηνύματος που φέρει. Επίσης εντυπωσιακό είναι ότι στον τίτλο δεν υπάρχει καμία πληροφορία για τη σοβαρότητα της κατάστασης της υγείας του θύματος με αποτέλεσμα κατά κάποιον τρόπο να «αποκρύπτονται» οι –σοβαρές- συνέπειες της πράξης του δράστη.

Στον υπότιτλο η ασαφής διατύπωση της φράσης (*«εξαιτίας ενός θέματος πώλησης ναρκωτικών»*) δημιουργεί σύγχυση σε σχέση με το ποιος εμπλέκεται στο συγκεκριμένο ζήτημα αποτυγχάνοντας να δημιουργήσει μια σαφή σύνδεση με το δράστη και να του αποδώσει την ευθύνη μιας (ακόμα) παράνομης και εγκληματικής πράξης.

Στη δεύτερη παράγραφο του κυρίως κειμένου της είδησης ο συντάκτης επιλέγοντας να εισαγάγει την πρόταση αλλά και το σύνολο του κειμένου που ακολουθεί με την φράση (*«σύμφωνα με ισχυρισμούς»*) η οποία δηλώνει αβεβαιότητα, μετριάζει τη σοβαρότητα των όσων επακολουθούν και κυρίως υποβαθμίζει την αξία της φράσης (*«ότι πουλά ναρκωτικές ουσίες με τους φίλους του»*) ως αδιάψευστου γεγονότος, όπως προκύπτει από τις δηλώσεις που παρατίθενται στη συνέχεια.

Στο απόσπασμα του κειμένου (*«η Εμινέ Α. τσακώθηκε με τον σύζυγο της λέγοντας [...]»*) η επιλογή της λέξης «τσακώθηκε» δεν δικαιολογείται απολύτως από την πρόταση που επακολουθεί αλλά και το σύνολο της αφήγησης. Επίσης η συγκεκριμένη επιλογή θα μπορούσε να προκαταλάβει τον αναγνώστη αρνητικά για το θύμα με δεδομένο και ότι το ίδιο ρήμα εμφανίζεται στον υπότιτλο και στην πρώτη παράγραφο του κειμένου, λειτουργώντας παράλληλα, με τον τρόπο που χρησιμοποιείται, εν είδει ελαφρυντικού για το δράστη στο μυαλό του αναγνώστη.

Εντύπωση προκαλεί επίσης το γεγονός ότι ο συντάκτης επιλέγει να μην αναπαράγει καθόλου στην αφήγησή του ή να σχολιάσει τα στοιχεία που προκύπτουν από τη δήλωση του πατέρα του θύματος την οποία τοποθετεί στο τέλος του κειμένου, χωρίς να τα χρησιμοποιεί νωρίτερα μέσα στο κείμενο με δεδομένη τη «δύναμη» των δηλώσεων αλλά και τις υπόνοιες περί συνέργειας όπως προκύπτει από το απόσπασμα (*«Την ημέρα του περιστατικού μαζί με τον αδερφό του [...] δεν τον εμπόδισε»*).

Τέλος, σε ό,τι αφορά την εικόνα (βλ. παράρτημα 1) που έχει επιλεγεί από τον συντάκτη του άρθρου, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι συνάδει απολύτως με το ύφος της συγκεκριμένης εφημερίδας η οποία ως γνωστόν επενδύει σε κραυγαλέες ή αποτροπιαστικές επιλογές προς άγραν αναγνωστών και προς εντυπωσιασμό.

4.3.1. HÜRRİYET (25.03.2015)

<http://www.hurriyet.com.tr/kesik-bas-davasinda-muebbet-hapis-28555116>

(τελευταία πρόσβαση: 30/09/2016)

Στην υπόθεση κομμένο κεφάλι, ισόβια κάθειρξη

Στην επαρχία Γιάλβατς της πόλης Ισπάρτα, στην τριαντάχρονη Νεβίν Γιλντιρίμ η οποία αφού σκότωσε τον τριανταπεντάχρονο Νουρεττίν Γκιντέρ τον αποκεφάλισε και πέταξε στην πλατεία του χωριού το κεφάλι του, ισχυριζόμενη ότι τη βίασε, δόθηκε ποινή ισόβιας φυλάκισης με την κατηγορία ανθρωποκτονίας εκ προμελέτης. Η Δικαστική Επιτροπή δεν προέβη στη μείωση της ποινής της.

Η τελευταία συνεδρίαση της δίκης της Νεβίν Γιλντιρίμ, που δικάζεται για ανθρωποκτονία με κτηνώδη ένστικτα, και η οποία, αφού σκότωσε με κυνηγετικό όπλο τον Νουρεττίν Γκιντέρ, πατέρα δύο παιδιών, τον αποκεφάλισε και πέταξε το κεφάλι του στην πλατεία του χωριού, ισχυριζόμενη ότι τη βίασε στις 29 Αυγούστου 2012 στο χωριό Κορούγιακα της επαρχίας Γιάλβατς, έλαβε χώρα στο Κακουργιοδικείο Γιάλβατς. Στη δίκη πήραν μέρος η υπόδικος Νεβίν Γιλντιρίμ ο πατέρας της Ζεκεριγιά Γιλντίζ, η Ζευνέπ Γκιντέρ μητέρα του δολοφονηθέντα Νουρεττίν Γκιντέρ η σύζυγος του Κεζμπάν Γκιντέρ και δύο οικείοι του.

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΚΑΝΑΝ ΔΗΛΩΣΕΙΣ, ΦΩΝΑΞΑΝ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ

Στη δίκη ήρθε μια ομάδα γυναικών, μέλη του Γυναικείου Φεμινιστικού Συλλόγου Κωνσταντινούπολης και μέλη του Γυναικείου Φεμινιστικού Συλλόγου Αντάνα.

Οι γυναίκες, που έδωσαν συνέντευξη Τύπου πριν την δίκη μπροστά στο δικαστήριο, φώναζαν το σύνθημα: «Θέλουμε πραγματική και όχι αντρική δικαιοσύνη».

Μετά την προσαγωγή της υπόδικης Νεβίν στο δικαστήριο, οι γυναίκες, που ζήτησαν να παραβρεθούν στη δίκη που θα ξεκινούσε στις 13.30, εμποδίστηκαν στην είσοδο από την Αστυνομία. Σημειώθηκαν λογομαχίες μεταξύ των γυναικών και των Αστυνομικών, οι οποίοι τις

προειδοποίησαν ότι θα τους επιτραπεί ή είσοδος μετά την απόφαση της Εισαγγελίας.

ΣΗΜΕΙΩΘΗΚΑΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Όταν έφτασε ο Εισαγγελέας και ενώ η ατμόσφαιρα στην είσοδο ήταν τεταμένη, οι αστυνομικοί προσπάθησαν να του ανοίξουν δρόμο, με αποτέλεσμα να αρχίσουν να σπρώχνουν τις γυναίκες. Σε αυτό το διάστημα σημειώθηκε ότι κάποιες γυναίκες έπεσαν από τα σκαλοπάτια της σκάλας κατακυλώνοντας μέσα στη ζαρντινιέρα. Οι γυναίκες ισχυρίστηκαν ότι σπρώχθηκαν από την Αστυνομία κι ότι ο Εισαγγελέας είπε: «Διαλύστε τες αυτές». Δυο γυναίκες που επικοινωνήσαν τηλεφωνικώς με τον Γιοκμέν Γιοκμένογλου, Πρόεδρο Δικηγορικού Συλλόγου, και για τις οποίες αναφέρθηκε ότι ήταν δικηγόροι, εισήχθησαν στην αίθουσα της δίκης μετά από τηλεφωνικές διαβουλεύσεις.

ΕΝΝΕΑΣΕΛΙΔΗ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΚΗΓΟΡΟ

Η Δικαστική επιτροπή έδωσε το λόγο στο δικηγόρο της Νεβίν Γιλντιρίμ και ζήτησε την υπεράσπιση της. Ο δικηγόρος Χουσεΐν Ακσόι παρουσίασε προφορικά στη δικαστική επιτροπή την εννεασέλιδη γραπτή υπεράσπιση του. Ο Ακσόι ανέφερε ότι στο κατηγορητήριο υπάρχουν ισχυρισμοί ότι η πελάτισσα του ζούσε μια ερωτική σχέση αλλά στην πραγματικότητα δεν υπήρχε μια τέτοια σχέση. «Αν η πελάτισσά μου ζούσε μια ερωτική σχέση, ούτε το θύμα θα ερχόταν με όπλο ούτε θα τον πυροβολούσε. Αντιθέτως θα έτρεχε με ανοιχτές αγκάλες σε αυτόν. Κι επιπλέον, ο χώρος που ήτανε μαζί, είναι ένας χώρος μέσα στο χωριό, μπροστά στα μάτια όλων, όπου στον κάτω όροφο διαμένουν ο πεθερός και η πεθερά της. Όμως, 2 άνθρωποι που ποθούν ο ένας τον άλλο θα επέλεγαν όχι αυτό, αλλά ένα πιο κατάλληλο μέρος. Έτσι εμείς αρνούμαστε τους ισχυρισμούς για ερωτική σχέση», είπε.

ΖΗΤΑΜΕ ΤΗΝ ΑΘΩΩΣΗ ΤΗΣ

Ο Δικηγόρος Ακσόι, δηλώνοντας ότι η πελάτισσα του εξαιτίας των κοινωνικών πιέσεων δεν μπόρεσε να αναφέρει σε κανέναν την παρενόχληση και το βιασμό που δέχτηκε και ότι το θύμα, βάσει της λογικής “η υποχώρηση φέρνει υποχώρηση” ενέτεινε τις πιέσεις του μέρα με τη μέρα, είπε: «Η πελάτισσα μου εξαιτίας των γεγονότων που βίωσε, παρασύρθηκε. Ακόμη και σε περίπτωση που κάποιος είναι

παντρεμένος και επιθυμεί ερωτική επαφή με τη σύζυγό του, αν το πράξει χωρίς την συγκατάθεσή της, αποτελεί έγκλημα. Το ότι το θύμα ήρθε, παρόλο που η Νεβίν του είπε να μην έρθει, είναι ολοφάνερο από καταγεγραμμένα μηνύματα. Ακόμη και αυτό είναι απόδειξη ότι έχει βιαστεί. Ως εκ τούτου η πελάτισσα μου πρέπει να δικάσεται με την κατηγορία τραυματισμού και όχι με την κατηγορία ανθρωποκτονίας εκ προμελέτης. Δεδομένου ότι τη στιγμή που διέπραξε το έγκλημα ήταν σε κατάσταση αμόκ, δηλώνουμε ότι δεν πρέπει να υπάρξει ποινική της τιμωρία και αιτούμεθα την αθώωση της».

ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΕΝΟΧΟΙ, ΑΥΤΟ ΝΑ ΠΕΙ

Η σύζυγος Κεζμπαν Γκιντέρ του δολοφονηθέντα Νουρεττίν Γκιντέρ, αφού της έδωσε το λόγο ο πρόεδρος του Δικαστηρίου, δήλωσε τα εξής: «Αυτό δεν ήτανε βιασμός. Εγώ πόσες φορές ξύπνησα τις νύχτες με τον ήχο των μηνυμάτων της. Σ' εκείνο το σπίτι πέρασα ακριβώς 19 χρόνια. Αν ήτανε βιασμός αυτοί που κοιμούνταν στον κάτω όροφο αμέσως θα άκουγαν το θόρυβο, λέει ψέματα. Πίσω από αυτή την υπόθεση υπάρχουν άλλα 3-4 άτομα. Να μας πει ποια είναι αυτά». Η μητέρα Ζευνέπ Γκιντέρ δήλωσε «Αυτοί γελάνε και μένα τα σωθικά μου καίγονται. Λένε να αθωωθεί, ας μου φέρουν και μένα το γιό μου απέναντι μου, να τον βγάλουνε και αυτόν. Εγώ δικαιοσύνη θέλω».

ΕΡΩΤΗΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΒΕΝΤΑ, ΕΙΠΕ ΕΧΩ ΜΕΤΑΝΙΩΣΕΙ.

Η Δικαστική επιτροπή ρώτησε την κατηγορούμενη ποια είναι η τελευταία της κουβέντα.

Η Γιλντιρίμ είπε: «Εγώ δεν έζησα τίποτα με τη θέληση μου. Αν ήταν μια σχέση με τη θέληση μου δεν θα σκότωνα, θα έφευγα μαζί του. Δεν θα μου έλειπαν εδώ και δύο χρόνια τα παιδιά μου. Δεν θέλει κάνεις να πεθάνει με αυτό τον τρόπο αλλά ούτε και να σκοτώσει. Έχω μετανιώσει».

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΗΚΕ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ

Η Δικαστική Επιτροπή διέκοψε τη συνεδρίαση για 10 λεπτά και εκκένωσε την αίθουσα προκειμένου να αποφανθεί. Μετά τη διακοπή η κατηγορούμενη και οι δύο πλευρές εισήχθησαν στην αίθουσα.

Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου δήλωσε ότι το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η Νεβίν Γιλντιρίμ διέπραξε το έγκλημα εκ προμελέτης και ότι βάσει του

81ου άρθρου του Τουρκικού Ποινικού Κώδικα καταδικάζεται σε ισόβια ποινή φυλάκισης.

Επίσης δήλωσε ότι το Δικαστήριο αποφάσισε να μην προβεί στη μείωση της ποινής της κατηγορούμενης λόγω πρόκλησης και της διαγωγής της στις συνεδριάσεις της δίκης.

Η Δικαστική Επιτροπή αποφάσισε να προβεί σε καταγγελία στην Εισαγγελία λόγω του ότι υπάρχουν υποψίες για την πιθανή ανάμειξη και άλλων στο έγκλημα.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στον τίτλο επιλέγεται η φράση «κομμένο κεφάλι», η οποία παραπέμπει σε αποτροπιαστική εικόνα. Το δεύτερο σκέλος του τίτλου «ισόβια κάθειρξη» δημιουργεί εξίσου αυτομάτως την αίσθηση απόδοσης δικαιοσύνης. Ο λόγος λειτουργεί σχεδόν προεξαγγελτικά για την απόφαση και τη δικαιώνει απολύτως. Στον υπότιτλο εκτός από τις πληροφορίες του τόπου του εγκλήματος ο αρθρογράφος-ρεπόρτερ επιλέγει να προβάλει το επιχείρημα της κατηγορουμένης για το βιασμό της ως «ισχυρισμό» χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις. Αντιθέτως, επιλέγει να παρουσιάσει ήδη από τον υπότιτλο όλες τις ανατριχιαστικές λεπτομέρειες της δολοφονίας, παρέχοντας μια ανισοβαρή εικόνα για το θύτη και το θύμα η οποία λειτουργεί a priori υπέρ του άνδρα-θύματος.

Θα μπορούσε επίσης να ισχυριστεί κανείς ότι δεδομένου ότι πρόκειται για άρθρο που αφορά την έκδοση δικαστικής απόφασης και για μια ιδιαιτέρως γνωστή υπόθεση, η εκτενής περιγραφή («τον αποκεφάλισε και πέταξε στην πλατεία του χωριού το κεφάλι του»), η οποία ως γλαφυρή εικόνα έχει αναμφισβήτητα επίδραση στον ψυχισμό του αναγνώστη, θα μπορούσε να έχει παραληφθεί στον υπότιτλο -με δεδομένη και την έκταση του ρεπορτάζ. Ωστόσο ο αρθρογράφος επιλέγει να την προβάλει, αφήνοντας για το τέλος του υποτίτλου και σε «δεύτερη μοίρα» το κυρίως αντικείμενο του άρθρου που είναι η ανακοίνωση της δικαστικής απόφασης.

Επιπλέον, αξίζει να επισημανθεί ότι κατά την περιγραφή του «θύματος» ο αρθρογράφος επιλέγει να παραθέσει το γεγονός ότι πρόκειται για πατέρα δύο παιδιών, στοιχείο που επίσης επιδρά καταλυτικά στο θυμικό του αναγνώστη δημιουργώντας αυτομάτως ένα τύποις θετικό αίσθημα για το θύμα. Επίσης εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι επιλέγει να παραθέσει το συγκεκριμένο στοιχείο για τον άνδρα-θύμα ήδη από τον υπότιτλο, όταν η αντίστοιχη πληροφορία για τη γυναίκα-θύτη προκύπτει στις τελευταίες αράδες του κειμένου και όχι από επιλογή του συντάκτη αλλά κατά την παράθεση των δηλώσεών της: («[...]Δεν θα μου έλειπαν εδώ και δύο χρόνια τα παιδιά μου. Δεν θέλει κάνεις να πεθάνει με αυτό τον τρόπο αλλά ούτε και να σκοτώσει. Έχω μετανιώσει»).

Στην πρώτη εισαγωγική παράγραφο του άρθρου δε, αν και οι νέες πληροφορίες και ο συνολικός στόχος της παραγράφου αφορούν τον τόπο διεξαγωγής της δίκης, το κατηγορητήριο και τους παρισταμένους στην ακροαματική διαδικασία, ο συντάκτης επιλέγει να επαναλάβει για δεύτερη φορά, επιλέγοντας μάλιστα έναν περιπετειώδη τύπο αφήγησης -με ό,τι αυτό συνεπάγεται

για την εντύπωση που δημιουργείται στον αναγνώστη- το ιστορικό της δολοφονίας εμπλουτίζοντας το με μια ακόμα εκτενέστερη και λεπτομερή περιγραφή: (*«Η τελευταία συνεδρίαση της δίκης της Νεβίν Γιλντιρίμ, [...]στην πλατεία του χωριού»*).

Ως αποτέλεσμα της επιλογής του, προκύπτει η παράθεση λέξεων όπως *«κτηνώδη ένστικτα»*, *«κυνηγετικό όπλο»*, *«αποκεφάλισε»*, *«πέταξε το κεφάλι του στην πλατεία του χωριού»*, τα οποία αναπόφευκτα χαρακτηρίζουν τη δράστη, περιβάλλοντάς την με μια ιδιαίτερα αποτροπιαστική εικόνα η οποία δημιουργεί -μηχανιστικά- αντιστοίχως αποτροπιαστικούς συνειρμούς για τη δράστη στον δέκτη-αναγνώστη και μάλιστα ήδη από τις πρώτες γραμμές.

Το μοναδικό επιχείρημα που αναγνωρίζει υπέρ της δράστιδος στη συνέχεια του παραπάνω αποσπάσματος (*(...)ισχυριζόμενη ότι τη βίασε*) είναι ότι η δράστη επικαλείται ως αίτιο των πράξεών της το βιασμό της από το θύμα, επιχείρημα το οποίο όμως αποδυναμώνεται αυτομάτως από το συντάκτη καθώς συνοδεύεται – για ακόμα μία φορά- από το *«ισχυριζόμενη ότι»*.

Αξίζει να επισημανθεί επίσης ότι, παρά την έκταση του ρεπορτάζ, ο συντάκτης αποφεύγει να πάρει σαφώς θέση σε σχέση με τον επικαλούμενο από τη δράστη βιασμό της, παραλείποντας -παραδόξως- να παρουσιάσει δεδομένα για το κατά πόσο και υπό ποιες συνθήκες οι αιτιάσεις αυτές απορρίφθηκαν ή έγιναν δεκτές από το δικαστήριο και κατ' επέκταση, αποφεύγοντας –επιμελώς- το χαρακτηρισμό του θύματος ως «βιαστή» με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εντύπωση που δημιουργείται στον αναγνώστη-δέκτη, αλλά και για την αντίληψη του γράφοντος. Φυσικά δεν αναφερόμαστε στην αντιληπτική του ικανότητα αλλά στην παράδοση από ρεπόρτερ απουσία επισήμανσης ενός στοιχείου με ιδιαίτερως βαρύνοντα ρόλο στην έκβαση της δικαστικής υπόθεσης. Η παράλειψη αυτή θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι είναι ενδεικτική της αντίληψης του γράφοντος ή και της εφημερίδας, που, αποφεύγοντας να προσφέρουν μια σαφή εικόνα, μοιραία παίρνουν θέση υπέρ του άνδρα-θύματος, μεροληπτώντας κατά τρόπο που υπερβαίνει τα όρια τα οποία υπαγορεύονται από την ηθική δικαίωσή του ως νεκρού-θύματος και από την εκδοθείσα δικαστική απόφαση.

Στη συνέχεια του άρθρου, εντυπωσιακή είναι επίσης η επιλογή διάρθρωσης της αποτύπωσης των τεκταινομένων στο περιθώριο της δίκης. Αναπόφευκτα ο συνδυασμός του τίτλου: (**«Οι γυναίκες έκαναν δηλώσεις, φώναξαν συνθήματα»**) και ιδίως του δεύτερου σκέλους του με την πρώτη εισαγωγική παράγραφο του σχετικού κειμένου όπου ουσιαστικά αποκαλύπτεται η ιδιότητα των *«γυναικών»* του τίτλου ως μελών φεμινιστικών συλλόγων δημιουργεί μια παράδοση σχέση αιτίου-αιτιατού στο μυαλό του αναγνώστη που συντείνει στη δημιουργία μιας στερεοτυπικής όσο και αρνητικής εικόνας *«οργισμένων φεμινιστριών»*.

Συνεχίζοντας την περιγραφή του για τα «επεισόδια» ο ρεπόρτερ επιλέγει κατά κύριο λόγο την παθητική σύνταξη έναντι της ενεργητικής μετριάζοντας έτσι το ρόλο της Αστυνομίας ως ενεργού μέρους των επεισοδίων και η οποία στην καλύτερη των περιπτώσεων εμφανίζεται ως ποιητικό αίτιο ή περιγράφεται με τη χρήση παθητικής σύνταξης που προτάσσει το γεγονός και κατανέμει εξίσου την ευθύνη για αυτό στα δύο εμπλεκόμενα μέρη («π.χ. «σημειώθηκαν λογομαχίες μεταξύ των γυναικών και των Αστυνομικών»). Τυπικά παραδείγματα της συγκεκριμένης πρακτικής του συντάκτη εκτός του προαναφερθέντος αποτελεί ο τρόπος διατύπωσης στις φράσεις όπως οι «γυναίκες [...] εμποδίστηκαν στην είσοδο από την Αστυνομία», «έγιναν σπρωξίματα μεταξύ των γυναικών και των αστυνομικών», ενώ ακόμα πιο χαρακτηριστική είναι η επιλογή διατύπωσης της περιόδου: («Σε αυτό το διάστημα σημειώθηκε ότι κάποιες γυναίκες έπεσαν κατακυλώντας από τα σκαλοπάτια(...)») όπου, συνειδητά ή υποσυνείδητα, ο συντάκτης επιλέγει να μην υποδείξει ως δράστη της πράξης τους Αστυνομικούς, διευκρινίζοντάς το στην επόμενη περίοδο, η οποία όμως και πάλι δεν καταλήγει σε σαφές συμπέρασμα, αλλά παραθέτει τη δήλωση του Εισαγγελέα σχετικά με το συμβάν («Διαλύστε τες αυτές»), αποδίδοντας μέσω της επίκλησης ενός προσώπου κύρους και εκπροσώπου της Δικαιοσύνης την ευθύνη για το περιστατικό στις γυναίκες και έτσι υποβαθμίζοντας τους ισχυρισμούς τους περί αστυνομικής βίας.

Στο επόμενο μέρος του άρθρου κατά την παρουσίαση από τον ρεπόρτερ της υπερασπιστικής γραμμής της δράστιδος από το δικηγόρο της, εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι αμφότεροι οι τίτλοι που έχουν επιλεγεί («ΕΝΝΕΑΣΕΛΙΔΗ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΗΓΟΡΟ», «ΖΗΤΑΜΕ ΤΗΝ ΑΘΩΩΣΗ ΤΗΣ») αποτελούν μια ελάχιστη δυναμική αποτύπωση των όσων υποστηρίχθηκαν χωρίς επί της ουσίας να πληροφορούν στο ελάχιστο τον αναγνώστη για τα στοιχεία όπου βασίστηκε η υπεράσπιση, αποδυναμώνοντας τρόπον τινά αυτά καθ' αυτά τα επιχειρήματα που προβάλλονται στο πλαίσιο αυτής. Επιπλέον, ο συντάκτης του κειμένου επιλέγει μια αποσπασματική παράθεση, σε ευθύ λόγο, ορισμένων από τα λεγόμενα του δικηγόρου αντί να μπει σε μια διαδικασία περιληπτικής αποτύπωσης του συνολικού περιεχομένου των λεγομένων του η οποία θα λειτουργούσε σαφέστερα τόσο ως ανάγνωσμα όσο και ως προς τα συμπεράσματα που δυνητικά θα εξάγονταν από τον εκάστοτε αναγνώστη για τα επιχειρήματα της δράστιδος. Επιπλέον, είναι σαφές ότι η επιλογή της κατακερματισμένης αποτύπωσης της υπερασπιστικής γραμμής σε ευθύ λόγο αποτελεί μια απόπειρα του συντάκτη να μην πάρει θέση σε σχέση με τα επιχειρήματα της υπεράσπισης.

Στην παράθεση δηλώσεων τόσο των συγγενών όσο και της δράστιδος σε ευθύ λόγο στα τελευταία τμήματα του άρθρου, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι η διάρθρωσή τους συνιστά επίσης ένα λανθάνον επιχειρήμα υπέρ του θύματος καθώς ο συντάκτης πριν τη δήλωση-απολογία της δράστιδος («Εγώ δεν έζησα τίποτα [...] Έχω μετανιώσει»), επιλέγει να προβάλλει τις αντίστοιχες δηλώσεις της

συζύγου και της μητέρας του θύματος («Αυτό δεν ήτανε βιασμός. [...]Εγώ δικαιοσύνη θέλω») -και χωρίς ενδεχομένως να χρειάζονται στη συγκεκριμένη είδηση η οποία αφορά την έκδοση της δικαστικής απόφασης- μετριάζοντας μοιραία την ισχύ της καταληκτικής τοποθέτησης της δράστιδος.

Συνοψίζοντας θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι, τόσο εκ του συνόλου του κειμένου, όσο και των πτυχών της υπόθεσης που επιλέγει να αναδείξει ο συντάκτης, η σκιαγράφηση του διπτύχου γυναίκα-δράστης, άνδρας-θύμα αποβαίνει σαφώς προς όφελος του δεύτερου χωρίς καν να αναγνωρίζεται από μέρους του συντάκτη το παραμικρό ελαφρυντικό για τη γυναίκα-δράστη αλλά ούτε καν να γίνεται απόπειρα άρθρωσης ενός ξεκάθਾਰου επιχειρήματος υπέρ της.

Επίσης, ένα ακόμα συγκαλυμμένο μήνυμα που περνάει στις γυναίκες μέσω του λόγου της συγκεκριμένης είδησης είναι ότι, αν δεν μπορέσουν να αποδείξουν με μάρτυρες την κακοποίησή τους ή έναν ενδεχόμενο βιασμό τους – γεγονός που συνήθως είναι αδύνατον – είναι πολύ πιθανό ο νόμος να αντιμετωπίσει τις ίδιες ως εγκληματίες, αν αποφασίσουν να υποβάλουν μήνυση ή αν, βγαίνοντας εκτός εαυτού προκειμένου να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους, χρειαστεί να καταφύγουν στη βία. «Ή βρες αποδείξεις ή υπόμεινε την μοίρα σου», μοιάζει να λέει στις γυναίκες ο λόγος του κειμένου.

Τέλος, σε αυτό φαίνεται να συνηγορεί και η φωτογραφία (βλ. παράρτημα 1) που έχει επιλεγεί για το άρθρο, όπου το σημαίνον αντιστοιχεί στην εικόνα μιας γυναίκας, εν προκειμένω της δράστιδος. Ωστόσο, με δεδομένη την σχετικά απαθή έκφραση της γυναίκας στην εικόνα που έχει επιλεγεί, θα μπορούσε να πει κανείς ότι η απάθειά της αυτή σε συνδυασμό με την αποτροπιαστική περιγραφή του εγκλήματος στον υπότιτλο ενισχύει τον χαρακτηρισμό του συγγνού θύτη που της προσάπτεται.

4.3.2. CUMHURİYET – 25.03.2015

<http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/236247/html> (τελευταία πρόσβαση: 28/09/2016)

Ισόβια κάθειρξη στην Νεβίν Γιλντιρίμ η οποία είπε «Σκότωσα τον βιαστή μου»

Η Νεβίν Γιλντιρίμ, η οποία δικάστηκε με την αιτιολογία ότι σκότωσε τον Νουρεττίν Γκιντέρ, ο οποίος βίασε την ίδια με την απειλή όπλου το 2012 στην επαρχία Γιάλβατς της πόλης Ισπάρτα, καταδικάστηκε σε ισόβια ποινή φυλάκισης. Η Αστυνομία, κατόπιν εντολής του Εισαγγελέα, επιτέθηκε στις γυναίκες που είχαν έρθει μπροστά στο Δικαστήριο για την συνεδρίαση της απόφασης.

Η Αστυνομία χτύπησε τις γυναίκες, μεταξύ των οποίων υπήρχαν και δικηγόροι, και οι οποίες ήθελαν να παρακολουθήσουν την δίκη απόφασης. Στο τέλος της δίκης ανακοινώθηκε ότι δόθηκε ποινή ισόβιας κάθειρξης στη Γιλντιρίμ.

Οι γυναίκες που πήγαν στο Γιάλβατς για να συμμετάσχουν στη δίκη απόφασης, γνωστή στην κοινή γνώμη με το όνομα «Το κομμένο κεφάλι» δεν έγιναν δεκτές στο δικαστήριο.

Κατόπιν της εντολής «Διαλύστε τες» του εισαγγελέα Αρείου Πάγου Μουσταφά Μάνγκα, Περίπου 25 γυναίκες, σπρώχθηκαν από τις σκάλες από την Αστυνομία. Μεταξύ των γυναικών που έπεσαν από τις σκάλες υπήρξαν τραυματίες.

Μετά την παρέμβαση, δύο γυναίκες από τις τέσσερεις που έστειλαν αίτημα ακρόασης στον Εισαγγελέα Αρείου Πάγου, έγιναν δεκτές στην αίθουσα. Ο Εισαγγελέας Αρείου Πάγου στη συνάντηση, παραδέχτηκε την εντολή που έδωσε στην Αστυνομία, η οποία συνέχισε να εμποδίζει την είσοδο των γυναικών στο δικαστήριο.

Την ώρα που υπήρξαν ισχυρισμοί ότι οι γυναίκες απειλούν την ασφάλεια του δικαστηρίου, έγινε γνωστό ότι και ο δικαστής της υπόθεσης είπε «Δεν θέλω κανέναν ακροατή».

Στο τέλος της δίκης, ανακοινώθηκε ότι δόθηκε στη Νεβίν Γιλντιρίμ ποινή ισόβιας φυλάκισης.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στο δημοσίευμα της Cumhuriyet, ο συντάκτης επιλέγει μαζί με την ανακοίνωση της απόφασης, να προβάλλει στον τίτλο το επιχείρημα της δράστιδος («*Σκότωσα τον βιαστή μου*»), επιλογή που δείχνει σαφώς ότι συμμερίζεται τα όσα υποστήριξε η δράστης και ως ένα βαθμό ενστερνίζεται την άποψή της, προκαταλαμβάνοντας αναλόγως τον αναγνώστη.

Σε αντιδιαστολή με τα όσα παρατίθενται στις πρώτες γραμμές του υπότιτλου του αντίστοιχου δημοσιεύματος της εφημερίδας Hürriyet, ο συντάκτης στην Cumhuriyet αποφεύγει συναισθηματικά φορτισμένες περιγραφές για το έγκλημα αυτό καθαυτό, δίνοντας περισσότερη έμφαση την πλευρά της δράστιδος και στην επιχειρηματολογία της και επιχειρώντας να παραθέσει αντικειμενικά τα δεδομένα της υπόθεσης. Βέβαια η χρήση της ενεργητικής σύνταξης «[...] ο οποίος βίασε την ίδια» και η διευκρίνιση «*υπό την απειλή όπλου*» που ακολουθεί, λειτουργούν σαφώς υπέρ της δράστιδος, ωστόσο αν συνδυαστούν με την ανακοίνωση της ποινής στο τέλος της ίδιας πρότασης, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η πρώτη περίοδος του υποτίτλου συνιστά μια «έντιμη» απόπειρα αντικειμενικής αποτύπωσης η οποία επιχειρεί να παρουσιάσει εξίσου τις δύο πλευρές.

Επίσης θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι με την αλληλουχία νοημάτων και συντακτικών επιλογών του στην πρώτη περίοδο του υποτίτλου, ο συντάκτης επιχειρεί να μεταφέρει στον αναγνώστη το ηθικό δίλημμα το οποίο εύλογα προκύπτει από τα δεδομένα της δικαστικής υπόθεσης, χωρίς απαραίτητως να παίρνει θέση υπέρ της μίας ή της άλλης πλευράς.

Στη συνέχεια επιλέγει, ήδη από τον υπότιτλο, να αναδείξει τα επεισόδια που σημειώθηκαν στο περιθώριο της δίκης μεταξύ γυναικών και αστυνομικών, παίρνοντας σαφώς το μέρος των πρώτων, όπως υποδηλώνει η σύνταξη και οι λεκτικές επιλογές στην φράση («*Η Αστυνομία κατόπιν εντολής του Εισαγγελέα επιτέθηκε στις γυναίκες[...]*»), υιοθετώντας μια σαφώς καταγγελτική στάση έναντι των επίσημων αρχών.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι σε αντιδιαστολή με το αντίστοιχο ρεπορτάζ της Hürriyet, η στάση του συντάκτη της Cumhuriyet είναι πιο ξεκάθαρη και δεν υποβάλλεται τεχνηέντως στον αναγνώστη μέσω δηλώσεων ή ιδιοτήτων όπως ο χαρακτηρισμός ως φεμινιστριών των γυναικών που εμπλέκονται στα επεισόδια του δικαστηρίου τον οποίο χρησιμοποιεί ο συντάκτης της Hürriyet. Αν και είναι αδύνατον μεταξύ των δύο ρεπορτάζ να διαπιστώσει κανείς αν οι εν λόγω γυναίκες ανήκαν τελικώς σε φεμινιστικές οργανώσεις ή όχι, η αλήθεια είναι ότι σε κάθε περίπτωση η λέξη «γυναίκες» είναι η πιο αντικειμενική και ταυτόχρονα συνιστά πιο ουδέτερη επιλογή ως λέξη η οποία δεν προδίδει την πραγματικότητα.

Επίσης η πιο ξεκάθαρα καταγγελτική στάση του συντάκτη της Cumhuriyet έναντι των εκπροσώπων της εξουσίας στα αποσπάσματα του κειμένου που αναφέρονται στα επεισόδια («*Η Αστυνομία κατόπιν εντολής του Εισαγγελέα [...]», «Η Αστυνομία χτύπησε τις γυναίκες [...]*» και «*Κατόπιν της εντολής “Διαλύστε τες” [...] υπήρξαν τραυματίες*»), καθιστά ευκολότερη μια ενδεχόμενη αντίδραση από τον αναγνώστη που, διακρίνοντας ευκρινώς τη θέση του συντάκτη, μπορεί να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει με αυτήν.

Το ίδιο ισχύει και για την αποτύπωση της κατάληξης των επεισοδίων στο τελευταίο τμήμα του άρθρου όπου ο συντάκτης επιλέγει να δημιουργήσει μια αντίθεση μεταξύ του πρώτου σκέλους («*Την ώρα που υπήρξαν ισχυρισμοί ότι οι γυναίκες απειλούν την ασφάλεια του δικαστηρίου*») και του δεύτερου σκέλους («έγινε γνωστό ότι και ο δικαστής της υπόθεσης είπε “Δεν θέλω κανέναν ακροατή”»), προβάλλοντας την αντιφατικότητα ανάμεσα σε κάποιους αόριστους ισχυρισμούς οι οποίοι σε συνάρτηση και με όσα έχει επιχειρήσει να αποτυπώσει παραπάνω δημιουργούν την εντύπωση ότι δεν θα μπορούσαν να επαληθευτούν, ενώ στηλιτεύουν τη δυσανάλογα σιδηρά πυγμή που επιδεικνύει ο δικαστής της υπόθεσης παραθέτοντας τη δήλωσή του.

Αυτό που επίσης αξίζει να επισημανθεί είναι ότι σε πλήρη αντιδιαστολή με το δημοσίευμα της Hürriyet, ο συντάκτης της Cumhuriyet στο απόσπασμα («*στη δίκη, γνωστή [...] «Το κομμένο κεφάλι*») αναφέρει με σχετική επιφύλαξη τον τίτλο «Κομμένο κεφάλι», αναφέροντας τον αποκλειστικά εν είδει συνδετικού κρίκου του άρθρου με την υπόθεση και σπεύδοντας να αιτιολογήσει εμμέσως την αναφορά του με τη φράση «*γνωστή στην κοινή γνώμη*».

Επιπλέον αποφεύγει οποιαδήποτε αναφορά στις λεπτομέρειες του εγκλήματος με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την επίδραση στο ψυχισμό του αναγνώστη όπως αναφέρθηκε στην ανάλυση του άρθρου της Hürriyet.

Ωστόσο η συγκεκριμένη επιλογή του συντάκτη δεν θα μπορούσε να εκληφθεί ως παράλειψη από μέρους του καθώς πρόκειται για άρθρο που αφορά την έκδοση της δικαστικής απόφασης και τα όσα εκτυλίχθηκαν στο πλαίσιο της ανακοίνωσής της και όχι τις απαρχές της υπόθεσης ή την ακροαματική διαδικασία. Κατ’ αντιστοιχία, η παράθεση όλων των λεπτομερειών του ιστορικού της υπόθεσης από τον συντάκτη του αντίστοιχου δημοσιεύματος της Hürriyet θα μπορούσε να εκληφθεί ως πλεονασμός ή υπερβάλλον ζήλος προς όφελος σίγουρα της αναγνωσιμότητας, αλλά εις βάρος της αντικειμενικότητας με δεδομένα και τα υπόλοιπα στοιχεία που έχουν αναφερθεί στη σχετική ανάλυση και ότι, κατά κοινή παραδοχή, πρόκειται για μια ευρέως γνωστή δικαστική υπόθεση.

Σε ό,τι αφορά την φωτογραφία (βλ. παράρτημα 1) που έχει επιλεγεί για τη συγκεκριμένη είδηση, ένα συμπέρασμα που θα μπορούσε να εξαχθεί είναι ότι, σε

αντιδιαστολή με το αντίστοιχο δημοσίευμα της Hürriyet, το στιγμιότυπο της δράστιδος εμπνέει περισσότερα συναισθήματα συμπάθειας στον αναγνώστη, εντύπωση που ενισχύεται από το γεγονός ότι περιβάλλεται από αστυνομικούς και αποτυπώνεται με χαμηλωμένο το βλέμμα που για ορισμένους θα μπορούσε να εκληφθεί ως έκφραση μεταμέλειας ή ντροπής.

4.3.3. YENİ AKİT 25.03.2015

<http://www.yeniakit.com.tr/haber/kesik-bas-davasinda-karar-cikti-58586.html>

(τελευταία πρόσβαση: 28/09/2016)

Στη δίκη «Το κομμένο κεφάλι» ανακοινώθηκε η απόφαση.

Ολοκληρώθηκε η δίκη της Νεβίν Γιλντιρίμ, η όποια αφού σκότωσε με κυνηγετικό όπλο τον Νουρεττίν Γκιντέρ, πατέρα δυο παιδιών, τον αποκεφάλισε, έβαλε το κεφάλι του σε ένα τσουβάλι και το πέταξε στην πλατεία του χωριού, ισχυριζόμενη ότι τη βίασε υπό την απειλή όπλου στις 29 Αύγουστου 2012, στο χωριό Κορούγιακα της επαρχίας Γιάλβατς της πόλης Ισπάρτα.

Στην τελευταία συνεδρίαση της δίκης που έλαβε χώρα στο Κακουργιοδικείο Γιάλβατς, η δικαστική επιτροπή καταδίκασε την Γιλντιρίμ σε ποινή ισόβιας φυλάκισης.

Στη δίκη όπου ήρθαν περίπου 25 γυναίκες από την οργάνωση Συλλογική Φεμινιστική οργάνωση Κωνσταντινούπολης, δόθηκε η άδεια παρακολούθησης σε δυο γυναίκες για τις οποίες αναφέρθηκε ότι ήταν δικηγόροι. Μετά την ολοκλήρωση της υπεράσπισης των δυο πλευρών από τους δικηγόρους τους, η δικαστική επιτροπή με την κατηγορία ανθρωποκτονίας εκ προμελέτης, καταδίκασε τη Γιλντιρίμ σε ισόβια ποινή φυλάκισης.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

Στην επαρχία Γιάλβατς της Ισπάρτα στο χωριό Κορούγιακα, η μητέρα 2 παιδιών Νεβίν Γιλντιρίμ, αφού σκότωσε με κυνηγετική караμπίνα τον πατέρα δύο παιδιών Νουρεττίν Γκιντέρ ισχυριζόμενη ότι την βίασε υπό την απειλή όπλου στις 29 Αυγούστου 2012, κόβοντας το κεφάλι του το έβαλε σε ένα τσουβάλι και το πέταξε στην πλατεία του χωριού. Η υπόδικος Γιλντιρίμ τον καιρό που δικαζόταν, στις 17 Νοεμβρίου 2012, έφερε στον κόσμο ένα κοριτσάκι. Το μωρό, το αποτέλεσμά του τεστ DNA για την πατρότητα του οποίου το κατέγραψε ως τέκνο του Νουρεττίν Γκιντέρ, όντας μη επιθυμητό από τη μητέρα του Νεβίν Γιλντιρίμ, παρελήφθη από τις κρατικές υπηρεσίες πρόνοιας και δόθηκε σε ανάδοχη οικογένεια. Η Γιλντιρίμ δικαζόταν με την βεβαρημένη κατηγορία της «κτηνώδους ανθρωποκτονίας» με απαίτηση για ποινή ισόβιας κάθειρξης. Η έκθεση του ιατρικού συμβουλίου της εισαγγελίας που πιστοποιεί την ψυχική υγεία της Γιλντιρίμ προσκομίστηκε στο δικαστήριο τον Νοέμβριο του 2014.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στο άρθρο της Yeni Akit για την έκδοση της καταδικαστικής απόφασης σε βάρος της δράστιδος, το λεκτικό και συντακτικό μοτίβο του επιλεγθέντος τίτλου απηχεί αυτόν του αντίστοιχου άρθρου της Hürriyet, έχοντας ως κύριο στόχο την συναισθηματική φόρτιση του αναγνώστη όπως αναφέρθηκε και στην αντίστοιχη παραπάνω ανάλυση.

Το ίδιο ισχύει και για τον υπότιτλο όπου, όμως, ο συντάκτης της Yeni Akit σπεύδει να εμπλουτίσει την αποτροπιαστική περιγραφή με ακόμα περισσότερες λεπτομέρειες («έβαλε το κεφάλι του σε ένα τσουβάλι») αλλά και να ενισχύσει περαιτέρω την εικόνα του θύματος έναντι της δράστιδος-θύτη αποδίδοντας του -ήδη από τον υπότιτλο- την ιδιότητα του («πατέρα δύο παιδιών») με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις εντυπώσεις που δημιουργούνται στο αναγνωστικό κοινό αλλά και για τις προθέσεις και τις αντιλήψεις του γράφοντος.

Επίσης, η συγκεκριμένη πληροφορία για το θύμα στον υπότιτλο θα μπορούσε να θεωρηθεί οριακά παράταιρη μιας και δεν εξυπηρετεί το σκοπό συγγραφής του άρθρου που ουσιαστικά αποσκοπεί στην γνωστοποίηση της δικαστικής απόφασης ούτε την αρχή της συνοπτικότητας που διέπει τους υπότιτλους στο δημοσιογραφικό λόγο.

Επίσης κατ' «ομοφωνία» με το άρθρο της Hürriyet, το επιχείρημα της δράστιδος για το βιασμό της προβάλλεται στον υπότιτλο και από το συντάκτη της Yeni Akit ως ισχυρισμός με την φράση («ισχυριζόμενη ότι τη βίασε»).

Η ενεργητική σύνταξη που χρησιμοποιείται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου («η δικαστική επιτροπή καταδίκασε [...] φυλάκισης»), ακολουθεί ως φυσική συνέχεια τα προαναφερθέντα, δικαιώνοντας κατά κάποιο τρόπο την αυστηρότητα της δικαστικής απόφασης, και μην αφήνοντας την παραμικρή αμφιβολία περί απόδοσης δικαιοσύνης.

Στην ίδια ακριβώς εντύπωση άλλωστε συντείνει και η φωτογραφία (βλ. παράρτημα 1) που έχει επιλεγεί ως κύρια εικόνα του συγκεκριμένου άρθρου η οποία αξιοποιώντας ως σημαίνον ένα σύμβολο συνυφασμένο με τη δικαιοσύνη δεν αφήνει περιθώρια αμφισβήτησης για τη δικαστική απόφαση και για τα όσα περιγράφονται στο κείμενο, παρουσιάζοντας τα τρόπω τινά ως «θέσφατα» και απορρέοντα από έναν ιερό όσο και ισχυρό θεσμό όπως η δικαιοσύνη.

Επιστρέφοντας στο κυρίως σώμα του άρθρου και στο απόσπασμα όπου αναφέρονται τα επεισόδια που σημειώθηκαν, ο συντάκτης επιλέγει το χαρακτηρισμό φεμινίστριες για τις γυναίκες που ήθελαν να παραβρεθούν στη δίκη με ό,τι αυτό

συνεπάγεται για τη δυνητικά αρνητική εντύπωση που μπορεί να προκληθεί από το συγκεκριμένο χαρακτηρισμό (όπως σχολιάστηκε και για την αντίστοιχη αναφορά στην Hürriyet) και σε συνάρτηση με το γεγονός ότι αυτή τη φορά ο συγκεκριμένος χαρακτηρισμός εμφανίζεται σε μια ακόμα πιο συντηρητική εφημερίδα. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι ο συντάκτης δεν μπαίνει καν στη διαδικασία να αιτιολογήσει τα όσα παραθέτει στο απόσπασμα: (*«ήρθαν περίπου 25 γυναίκες από την οργάνωση Συλλογική Φεμινιστική οργάνωση Κωνσταντινούπολης, δόθηκε η άδεια παρακολούθησης σε δυο γυναίκες για τις οποίες αναφέρθηκε ότι ήταν δικηγόροι»*), αποφεύγοντας να αποσαφηνίσει το λόγο που από τις συνολικά 25 γυναίκες εισήλθαν τελικά στη δίκη μόλις δύο και κατόπιν ειδικής άδειας, αποσιωπώντας τα επεισόδια τα οποία αναφέρονται στα άλλα δύο αντίστοιχα δημοσιεύματα. Η απουσία σχετικής αναφοράς προδίδει σκοπιμότητα, στοιχείο που, ιδίως σε τέτοιο βαθμό, αντιβαίνει τη δημοσιογραφική δεοντολογία και στην προκειμένη περίπτωση στοχεύει προφανώς στην αποσιώπηση της στάσης των αστυνομικών και εισαγγελικών αρχών, λειτουργώντας παραπλανητικά για τον αναγνώστη εξ ου και επιλέχθηκε να επισημανθεί.

Στο τελευταίο σκέλος του άρθρου το οποίο επιγράφεται ως «ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ», εκτός της επαναφοράς μιας ανατριχιαστικής περιγραφής η οποία όπως έχει σχολιασθεί στις παραπάνω αναλύσεις συντείνει στη δημιουργία εντυπώσεων και αποβαίνει σε βάρος της εικόνας της δράστιδος, ο συντάκτης επιχειρεί να καταρρίψει τεχνηέντως το επιχείρημα της δράστιδος περί βιασμού της παραθέτοντας μια σειρά από στοιχεία για την υφιστάμενη προηγούμενη σχέση της με το θύμα (*«Η υπόδικος Γιλντιρίμ τον καιρό που δικαζόταν, στις 17 Νοεμβρίου 2012, [...] σε ανάδοχη οικογένεια»*). Η παράθεση των εν λόγω στοιχείων σε συνδυασμό με τις ανωτέρω περιγραφές του εγκλήματος δεν μπορούν παρά να συμβάλλουν στη δημιουργία αρνητικής εικόνας για τη δράστη, ενώ δεν θα μπορούσε κανείς εύκολα να δικαιολογήσει την παρουσία τους σε ένα άρθρο που αφορά την ανακοίνωση της δικαστικής απόφασης.

Ως εκ τούτου είναι σαφές ότι ο συντάκτης με την επιλογή παράθεσης των συγκεκριμένων στοιχείων δρα καταλυτικά στο σχηματισμό μιας συγκεκριμένης εντύπωσης για τη δράστη χωρίς επιπλέον να παρουσιάζει τη δική της πλευρά πάρα τον ισχυρισμό περί του αντιθέτου που προκύπτει από τον τίτλο του τελευταίου σκέλους του άρθρου.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, όπως προκύπτει από την ανάλυση των εννέα δημοσιογραφικών άρθρων τα οποία προέρχονται από το αστυνομικό δελτίο, οι λεκτικές επιλογές είναι ιδιαίτερες έντονες και «χρωματισμένες». Σε μερικές, δε, περιπτώσεις χρησιμοποιούνται ανατριχιαστικές περιγραφές χωρίς αυτό να εξυπηρετεί στο σκοπό της είδησης σύμφωνα με τη δημοσιογραφική δεοντολογία.

Στην αφήγηση, ακόμα και οι πιο «αντικειμενικές» απόπειρες καταγραφής των γεγονότων από τους γράφοντες εμπεριέχουν πλήθος στοιχείων που συντείνουν σε ένα δραματικό και συναισθηματικό τόνο που απευθύνεται στο θυμικό του αναγνώστη, επιχειρώντας να προκαταλάβει την κρίση του.

Πλην των επιλογών που αποσκοπούν στην επίκληση του συναισθήματος του αναγνώστη-δέκτη, εντοπίζονται πλείστες περιπτώσεις διατύπωσης, είτε μέσω μιας λέξης είτε μέσω μιας ολοκληρωμένης νοηματικής ενότητας, που άπτονται στα λεγόμενα φαινόμενα «κιτρινισμού», τα οποία με τη σειρά τους στοχεύουν στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη για τους προφανείς οικονομικούς λόγους με δεδομένο ότι όλες οι εφημερίδες αποτελούν εμπορικές επιχειρήσεις.

Εκτός από τα παραπάνω συμπεράσματα, τα οποία σε μεγαλύτερο ή σε μικρότερο βαθμό συναντώνται ως φαινόμενα σε όλα τα ΜΜΕ ανά τον κόσμο, στην προκειμένη περίπτωση καταλήγουμε στο ιδιόμορφο συμπέρασμα ότι η γυναίκα, είτε από τη θέση του θύτη είτε από αυτή του θύματος, παρουσιάζεται ως αδύναμο ον. Επίσης, άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι, στις παραπάνω ειδήσεις που αναλύθηκαν, η πράξη βίας αυτή καθ' αυτή περνά πάντα σε δεύτερη μοίρα, ενώ σε πρώτο πλάνο βρίσκεται επί της ουσίας η απεικόνιση της γυναίκας ως αδύναμης ύπαρξης. Ακόμα και στις πιο έντιμες απόπειρες καταγραφής των γεγονότων που περιγράφονται στις ειδήσεις η γυναίκα παρουσιάζεται ως ανυπεράσπιστα, αδύναμη, ευάλωτη, έρμαιο των ανδρικών ορέξεων, υπαγορεύσεων και κρίσεων.

Επίσης, στη συντριπτική πλειονότητα των παραπάνω κείμενων, οι χαρακτηρισμοί που επιλέγει ο γράφων για τους άντρες πρωταγωνιστές των περιστατικών δημιουργούν ένα αθωωτικό πλαίσιο που, είτε έχει δημιουργηθεί ακούσια ή συνειδητά από τον συντάκτη είτε όχι, δείχνει να δικαιολογεί ακόμα και τις πιο αποτροπιαστικές πράξεις. Επιπροσθέτως, ο τρόπος που διαρθρώνεται η σχέση αιτίου-αιτιατού, αιτίας-εγκλήματος, αποδίδοντας συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τόσο στους άντρες πρωταγωνιστές όσο και στις πράξεις τους, συντείνει στη φυσικοποίηση των πράξεων βίας.

Επιπλέον, η εντύπωση που αποκομίζει κανείς από την ανάγνωση των παραπάνω ειδήσεων είναι ότι επίκεντρο αποτελεί η γυναίκα ως θύμα έναντι του άνδρα θύτη. Ως εκ τούτου, θα μπορούσε να επισημάνει κανείς ότι το υπόρρητο

μήνυμα των ειδήσεων είναι ότι, εφόσον οι γυναίκες δεν συμπεριφέρονται κατά τον αποδεκτό κοινωνικό ρόλο τους, είναι καταδικαστέες είτε ως θύτες είτε ως θύματα, αλλά και ότι μια συμπεριφορά που αντιβαίνει τις επιταγές της πατριαρχικής κοινωνικής δομής θα μπορούσε δυνητικά να αποβεί καταστροφική και μοιραία για τις ίδιες.

Στην ίδια ακριβώς εντύπωση συντείνει, εξάλλου, και το οπτικό υλικό που πλαισιώνει τις παραπάνω ειδήσεις, λειτουργώντας αποτροπιαστικά αλλά και αποτρεπτικά για γυναικείες συμπεριφορές εκτός νόρμας. Ως γενική παρατήρηση δεν θα μπορούσε να παραβλέψει κανείς ότι όλα τα ανωτέρω περιστατικά παρουσιάζονται ως μεμονωμένα, χωρίς να επιχειρείται η αποκωδικοποίηση των παραγόντων που τα προκαλούν, ενώ σε καμία περίπτωση δεν αντιμετωπίζονται ως κοινωνικό πρόβλημα.

Όλα αυτά τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα κείμενα που αναλύθηκαν επιβεβαιώνουν ότι ο λόγος που χρησιμοποιούν τα ΜΜΕ αρθρώνεται και «κοιτάζει» την κοινωνία από την οπτική γωνία της πατριαρχικής ιδεολογίας. Ο λόγος αυτός ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την φυσικοποίηση της βίας κατά των γυναικών. Επίσης, με τα συγκεκριμένα μηνύματά του θυμίζει στις γυναίκες ότι ζουν σε μια πατριαρχική κοινωνία στην οποία οι άνδρες έχουν τον έλεγχο και το «πάνω χέρι», ενώ οι ίδιες είναι αδύναμα όντα που, αν δεν προσέξουν, μπορεί να καταλήξουν θύματα βίας. Με τον τρόπο αυτό, ο λόγος των ΜΜΕ μπορεί να ειπωθεί πως ασκεί ψυχολογική βία στις γυναίκες την ίδια στιγμή που «οπλίζει» τα χέρια των ανδρών, χρίζοντάς τους φύλακες και ιδιοκτήτες των γυναικών, νομιμοποιώντας, φυσικοποιώντας και αθλώνοντας κάθε αποτρόπαιη πράξη τους. Αξίζει να υπογραμμιστεί πως τα κείμενα που αναλύθηκαν αναφέρονται στην πιο ακραία ίσως μορφή βίας, τις δολοφονίες.

Ο λόγος των ΜΜΕ, όσο επιμένει να μην καταγράψει τα περιστατικά αυτά ως ένα κοινωνικό πρόβλημα, αλλά προτιμά να τα παρουσιάζει ως ατομικά, ενδοοικογενειακά προβλήματα, δικαιολογημένα άλλοτε από τη ζήλια, άλλοτε από την προσβολή της τιμής και άλλοτε από την ψυχική ανισορροπία του δράστη, προφανώς συμβάλλει στη διαιώνισή τους. Στα κείμενα των ΜΜΕ ο λόγος επικεντρώνεται στις πιο ηδονοβλεπτικού και «κίτρινου» χαρακτήρα λεπτομέρειες των θλιβερών γεγονότων που περιγράφονται. Ο/η δέκτης – αναγνώστης των κειμένων αυτών τα κατανοεί έτσι ως μεμονωμένα περιστατικά και τα «παρακολουθεί» με το ενδιαφέρον με το οποίο θα παρακολουθούσε μια ταινία περιπέτειας ή ένα ρομάντζο, χωρίς να τους αποδίδει τις κοινωνικές προεκτάσεις τους. Με τον τρόπο αυτό, η βία κατά των γυναικών σταματά να είναι ένα κοινωνικό πρόβλημα το οποίο απαιτεί και συνολική κοινωνική λύση και μετατρέπεται σε προσωπική τραγωδία κάποιων άτυχων γυναικών, το οποίο λίγο αφορά πραγματικά τον/την αναγνώστη.

Από την άλλη, ο λόγος των ΜΜΕ αναπαράγει ξανά και ξανά τα στερεότυπα για τα δύο φύλα, ενισχύοντας την πατριαρχική αντίληψη για τα κοινωνικά φύλα κάθε φορά. Η κατασκευή έμφυλων ταυτοτήτων μέσω του λόγου των ΜΜΕ, όπως ισχυριστήκαμε και στην 2^η ενότητα της παρούσας μελέτης, παίζει καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών. Ο λόγος αυτός τρομοκρατεί τις γυναίκες, απειλώντας τις με τη μοίρα του θύματος, ενώ επιβεβαιώνει την ανδρική εξουσία και το δικαίωμα της άσκησης βίας που αυτή συνεπάγεται. Αν οι άντρες μπορούν, με πρόφαση την ζήλια τους, την τιμή τους ή κάποιο ψυχολογικό πρόβλημα, να καθιστούν ακόμα πιο «δικαιωματική» και δικαιολογημένη τη βία που ασκούν, ακόμα καλύτερα. Με τον τρόπο αυτό η ανδρική βία φυσικοποιείται και γίνεται μάλιστα, υπό κάποιες συνθήκες, κοινωνική απαίτηση προς τους άνδρες, αν αυτοί θέλουν να διατηρήσουν την κοινωνική θέση και εξουσία.

Η σχέση του λόγου με την εξουσία, στην οποία αναφερθήκαμε εκτενώς στην 2^η ενότητα, είναι λοιπόν εμφανής στα κείμενα που αναλύθηκαν. Η πατριαρχική εξουσία, προκειμένου να διαιωνισθεί, χρησιμοποιεί όλα τα διαθέσιμα σε αυτήν εργαλεία αναπαραγωγής των δομών της. Ο λόγος των ΜΜΕ και όλα τα μηνύματα που υποβάλει αποτελούν ένα από τα βασικά αυτά εργαλεία, το οποίο χτίζει και ξαναχτίζει παραδοσιακές έμφυλες ταυτότητες.

Κατά την άποψή μας, τα «χέρια» του λόγου των ΜΜΕ είναι ματωμένα, όπως ματωμένα είναι και τα χέρια των θυτών των εγκλημάτων που εξετάσαμε, αλλά και της κοινωνίας που τους δικαιολογεί και τους υποθάλλει. Διατηρώντας, κατασκευάζοντας και αναπαράγοντας την πατριαρχική ιδεολογία και τις έμφυλες ταυτότητες που εξυπηρετούν την ανδρική εξουσία, ο λόγος των ΜΜΕ γίνεται συνεργός στα επόμενα εγκλήματα της ίδιας φύσης που θα γίνουν στο μέλλον. Το λυπηρό είναι ότι θα μπορούσε, κρατώντας ενεργά μια διαφορετική στάση, να συμβάλει ουσιαστικά στην αλλαγή της συλλογικής αντίληψης για τη βία κατά των γυναικών και να γίνει έτσι αρωγός στον περιορισμό της. Ας ευχηθούμε και ας ελπίσουμε να γίνουμε μάρτυρες αυτής της μεταστροφής του λόγου του τουρκικού τύπου στο άμεσο μέλλον. Οι γυναικείες οργανώσεις, η επιστημονική κοινότητα και πολλές ΜΚΟ εργάζονται ήδη στη χώρα για την επίτευξη του στόχου αυτού.

BIBΛIOΓPAΦIA

- Aikhenvald, Alexandra Y., 2016, *“How Gender Shapes The World”* Oxford University Press, United Kingdom
- Akbaba, Zeynep Burcu, 2008, *“Töre, Namus ve Töre Saikiyle Kasten Öldürme”*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 75, 333-351
- Akgündüz, Ahmet, 1999, *“Osmanlı Hukuku’nda Şer’î Hukuk-Örfî Hukuk İkilemi ve Yasama Organının Yetkileri”*, İslâmî Araştırmalar Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 2, 117-121
- Althusser, Louis, 1994, *“Devletin İdeolojik Aygıtları”* Çev: Yusuf Alp, İletişim Yayınları, İstanbul
- Altınay, Ayşe Gül & Arat, Yeşim, 2008, *“Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet”*, TÜBİTAK Destekli Araştırma Raporu, 2. Baskı, 25-27, Punto, İstanbul
- Altun, Abdülrezak & Gencel, Bek Mine, 2013, *“Haberlerde Aile İçi Şiddetin Temsili”*, Kadın Araştırmaları Dergisi, Yıl: 2013/2, Sayı: 13, 1-34
- Ankara Barosu Dergisi, 2008, *“İnsanlığın Namus Lekesi: Töre Cinayetleri”*, Yıl: 66, Sayı: 4, Güz 2008, Kalan Yayınları, Ankara, 17-19
- Αρχάκης, Αργύρης, 2014, *“Αφηγηματικά Είδη(441-479) /Ανάλυση Λόγου: Θεωρία και Εφαρμογές”*, Αθήνα, Νήσος
- Attenborough, Frederick, 2014 *“Rape is rape (except when it’s not): The media, Recontextualisation and violence against women”*, Journal of Language Aggression and Conflict, Volume:2, Number:2, 183-203, John Benjamins Company, Amsterdam, Philadelphia
- Aykut, Oktar, 1999, *“ Namus ve Töre Cinayetlerinin Türk Hukukundaki Uygulaması”*, Töre Cinayetleri, 45-57, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara
- Bau-Franch, Patricia, 2014, *“An Introduction to Language Aggression against Women”*, Journal of Language Aggression and Conflict, Volume:2, Number:2, 177-182, John Benjamins Company Amsterdam, Philadelphia
- Bau-French, Patricia, 2013, *“Domestic violence and public participation in media: The case of citizen journalism”*, Gender and Language Vol.7.3, 275-302, Equinox Publishing

- Berber, Oktay, 2011, "*Türk Kültüründe Töre Kavramının Sosyo-Kültürel ve Siyasi İşlevinin Anlamsal Dönüşümü Üzerine Bir Değerlendirme*", Kültür Bakanlığı, VIII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi bildiri metni, 1-9, İzmir
- Berger L.Peter & Luckmann Thomas, 1966, "*The Social Construction of Reality-A Treatise in the Sociology of Knowledge*", Penguin Books, England
- Barnard, Christopher, 2003, "*Language, Ideology and Japanase History Textbooks*", Routledge, London
- Bloommaert, Jan, 2005, "*Discourse: A Critical Introduction*", Cambridge University Press, Cambridge
- Bozdağ, Kerem, 2015, "*Töre Saikiyle İşlenen Cinayetler, Yargıtay Yorumu ve Eleştirisi*", İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 89, Sayı: 2015/4, 45-56, İstanbul
- Büyükkantarcioglu, Nalan, 2006, "*Toplumsal Gerçeklik ve Dil*", Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul
- Cansun, Şebnem, 2012, "*AKP ve CHP'nin Kadına Karşı Şiddete Yaklaşımları*", Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı (1:2012), Ankara
- Çalı, Hasan Hüseyin, 2012, "*Aile İçi Şiddet: Bir Kamu Politikası Analizi*", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(2): 1-25
- Çelik, Hilal & Ekşi, Halil, 2013, "*Söylem Analizi*", Eğitim Bilimleri Dergisi 27 (2013):99-117
- Centel, Nur, 2005, "*Yeni Türk Ceza Yasası ve Kadın*", AB'ne Uyum Yasalarında Kadın Erkek Eşitliği ve Eşitlik Kurumları konulu panelde sunulan tebliğin güncellenmiş metni, Polis Dergisi 44, 1-16
- Çetin, İhsan, 2014, "*Gelenek ve Modernite Arasında Türkiye'de Son Dönem Kadın Cinayetleri*", Sosyoloji Dergisi, Sayı: 30: 41-63
- Chouliaraki, Lilie & Fairclough, Norman, 1999, "*Discourse in Late Modernity*", Edinburgh University Press, Edinburgh
- Connell, Robert William, 1987, "*Gender and Power-Society, the Person and Sexual Politics*", Polity Press, Cambridge, UK
- Dalkesen, Nilgün, 2008, "*İslam Öncesi Devirlerde Orta Asya'da Değişen Kadın Erkek İlişkilerinde Töre*", Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(2): 441-449
- Dedeoğlu, Saniye, 2007, "*Eşitlik mi Ayrımcılık mı?*", 10. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi, Türkiye'de Cinsiyet Eşitliği Politikaları Paneli, 41-54, ODTÜ, Ankara

Demir,Ömer & Acar, Mustafa, 1997, “ *Sosyal Bilimler Sözlüğü*”, 3. Baskı, Vadi Yayınları, Ankara
Demren, Çağdaş, “*Erkeklik, Ataerkillik ve İktidar İlişkileri*”,

(http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/erkeklik_ataerklik.pdf)

(τελευταία πρόσβαση: 19/05/2018)

Doğan, Recep, 2016, “*Yargıtay Kararlarında Töre Saikiye Öldürme Suçu*”, Türkiye Barolar
Birliği Dergisi 2016 Year: 29, Issue:126, 123-166

Emiroğlu Kudret & Aydın Suavi, 2003, “ *Antropoloji Sözlüğü*”, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara

Ercins, Gülay, 2012, “*Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Karşı Sivil, Yasal ve Siyasi
Alanda Gelişmeler*”, Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet
Sempozyumu Bildiri Kitabı, 470-483, 1:2012, Ankara

Erol, Devrim Deniz, 2013, “*Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye Yazılı Basınında Şiddet
Haberleri ve Haber Fotoğrafları*”, Selçuk İletişim, Cilt:8, Sayı:1, 192-211

Ersoy, Ersan, 2009, “*Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği(Malatya Örneği)*”,
Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 19, Sayı:2, 209-230

Eslen, Ziya, Hande, 2012, “ *Türk Ceza Kanunu Değişiminde Kadın Aktivistler: Bir Lobcilik
Hikayesi*”, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Vol: 15, Nr:1, 120-149, Bahar 2012

Fairclough, Norman, 2001, “*The Dialectics of Discourse*”, Textus, Issue number:2, Volume
XIV, Pages:231-242

Fairclough, Norman, 2003, “*Analysing Discourse-Textual Analysis for Social Research*”,
Routledge, London

Gazioğlu Terzi, Elif, 2013, “*Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar*”,
Sosyal Politika Çalışmaları, Yıl: 13, Sayı: 30, 89-100

Gezik, Erdal,2003, “ *Şeref, Kimlik ve Cinayet, (Namus Cinayetleri Üzerine Bir Araştırma)*”,
Kalan Yayınları, Ankara

Graddol, David & Swan, Will, 1989, “*Gender Voices*”, Oxford:Basil Blackwell

Güdücüoğlu, Mert, 2016, “*Adam Öldürmenin Cezası*”,

(<https://avukatmertguducuoglu.blogspot.gr/>) (τελευταία πρόσβαση: 24/07/2017)

Güleç, Yasemin, 2015, “ *Ergenlik ve Gençlik Döneminde Kadına Şiddete Karşı Dinî-Ahlakî-Sosyal Bir Model Denemesi*”, ‘Uluslararası Şiddetin Sosyal Dinamiklerinin Anlaşılması ve Önleyici Stratejilerin Geliştirilmesi Sempozyumu 2012”, gözden geçirilmiş makale: ÇÜFİD, 2015, Cilt:15, Sayı:2, 123-158

Hacıoğlu Deniz, Müjgan & Hobikoğlu Haykır, Elif, 2012, “*Cinsiyete Göre Gelişme Endeksi Çerçevesinde Kadın İstihdamının Ekonomik Değerlendirilmesi: “Türkiye Örneği”*, International Conference on Eurasian Economies, Session 1B: Büyüme ve Gelişme 1, 123-130

Hausmann, Ricardo & Tyson, Laura D. & Zahidi Saadia, , 2012, “*Dünya Ekonomik Formu Küresel Cinsiyet Ayrımı Raporu, 2012*”,

(https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/bazi_rap/Dunya%20Ekonomik%20Forumunu%20raporu%202012-bilgi%20notu.pdf) (τελευταία πρόσβαση: 09/08/2017)

İnalcık, Halil, 1958, “*Örfî-Sultnî Hukuk ve Fatih’in Kanunları*”, Osmanlı Hukukuna Giriş, Siyasi İlimler ve Hukuk, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt:13, Sayı: 2, 102-126,

(<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/376/3976.pdf>) (τελευταία πρόσβαση: 24/08/2017)

İnalcık, Halil, 2004, “*Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ(1300-1600)*”, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

İnci, Ülkü H., 2013, “*Basında Yer Alan Namus Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi*”, Türk Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, Vol.2, No.3, September, 282-296

Kalav, Ayşe, 2012, “ *Namus ve Toplumsal Cinsiyet*”, Mediterranean Journal of Humanities, II/2,2012, 151-163

Kardam, Filiz, “*Namus Gereğiyle Öldürülme ya da Kendi Canına Kıyma: Kadın Cinselliği Üzerinde Baskıların Benzer Koşullarda Farklı Sonuçları mı?*”

(http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/namus_ger_olderme.pdf) (τελευταία πρόσβαση: 11/08/2017)

- Kaya, Köroğlu, 2014, "*Kanun ve Kültür: Töre Kavramının Hukukî ve Sosyolojik Bir Analizi*",
TAAD, Yıl:5, Sayı: 16, 405-440
- Korkmaz, Hatun, 2016, "*Yönetimde Kadın ve Cam Tavan Sendromu*", Alternatif Politika,
Toplumsal Cinsiyet Özel Sayısı II, Şubat 2016,
(https://www.academia.edu/29598893/Hatun_KORKMAZ_Y%C3%96NET%C4%B0MDE_KADIN_E_CAM_TAVAN_SENDROMU) (τελευταία πρόσβαση: 18/09/2017)
- Κοσμίδη, Σοφία, 2012, "*Γλώσσα και Κοινωνία Συγκρίνοντας την Κοινωνιογλωσσολογία με την Κριτική Ανάλυση Λόγου*",
(<http://cretaadulthoodeduc.gr/blog/?p=436>) (τελευταία πρόσβαση: 02/08/2017)
- Kress, Gunther, 1985, "*Ideological Structures in Discourse*", Van Dijk, T.A.(Ed.) Handbook of Discourse Analysis. Vol. 4. Academic Press, 84-99
- McQuail, Denis, 1994. "*Mass Communication Theory: An Introduction*". London: Sage Publications
- Μαροπούλου, Μαρίνα, 2016, "*Σεξουαλική έμφυλη βία και ιδιωτικότητα υπό το πρίσμα του Ριζοσπαστικού-φεμινισμού*", 52-77,
(https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/6181/2/02_chapter_04.pdf) (τελευταία πρόσβαση: 05/12/2017)
- MEDİZ (Medyada Kadınların Temsil Biçimleri Araştırması), Mayıs, 2008
- Metin, Abdullah, 2011, "*Kimliğin Tolpum İnşâsı ve Geleneksel Kadın Kimliğinin Aktarımı*",
Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1): 74-92
- Mills, Sara, 2008, "*Language and Sexism*", Cambridge University Press (ix,178),
Cambridge, New York, California Linguistic Notes, Vol: XXXIV, No: 2, 1-13, Spring 2009
- Mora, Necla, 2014, "*Reproduction Of Patriarchal Hegoemony In Media Texts*", Electronic Journal of Social Sciencs, Winter-2014, Vol. 13, Issue:48 (131-147)
- Mutluer, Nil, "*Türkiye’de Cinsiyet Hallerinin Sınırları: Namussallaştırma*",
(<https://sosyolojiden.files.wordpress.com/2015/09/tc3bcrkiyede-cinsiyet-hallerinin-sc4b1nc4b1rlarc4b1-namussallac59ftc4b1rma-nil-mutluer.pdf>) (τελευταία πρόσβαση: 25/08/2017)

- Oakley, Ann, 1972, "Sex, gender and society", Temple Smith, London
- Owen, Korkut, Fidan & Owen Dean W., 2008, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet", T.C. Başbakanlık Statüsü Genel Müdürlüğü
- Özaydınlık, Kevser, 2014, "Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye'de Kadın ve Eğitim", Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, Yıl: 14, Sayı:33
- Özcan, Mehmet Tevfik , 1998, " İlkel Toplumlarda Toplumsal Kontrol", Özne Yayınları, İstanbul
- Öztan, Ece & Doğan, Setenay Nil, 2015, " Akademinin Cinsiyeti: Yıldız Teknik Üniversitesi Örneği Üzerinden Üniversite ve Toplumsal Cinsiyet", Çalışma ve Toplum, 2015/3, 191-221
- Öztürk, Onur, 2007, " Demokrat Parti Dönemi Basın Rejimi ve Zafer Gazetesi(1957-1960) Ulus Gazetesi ile Karşılaştırmalı Bir İnceleme", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Pamir, A., 2009, "Orta Asya Türk Hukukunda "Töre" Kavramı", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 58, S.2, 359-375
- Rivers, Julian Pitt, 1966, "Honour and Social Status" Honour And Shame The Values of Mediterranean Society", Chicago: The University of Chicago Press (19-79)
- Şahin, Çağatay, 2012, "Erkek Egemen Cinsiyetçi Söylemin Türkiye'deki Kadın Haklarına Yansımaları", Hukuk Gündemi Dergisi, <http://www.ankarabaru.org.tr/siteler/ankarabaru/hgdmakale/2012-2/12.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 14/09/2017)
- Santaemilla, José & Maruenda, Serio, 2014, "The linguistic representation of gender violence in (written) media discourse: The term 'women' in Spanish contemporary news papers", Journal of Language Aggression and Conflict, Volume:2, Number:2, 249-273 John Benjamins Company Amsterdam, Philadelphia
- Saussure, Ferdinand de , 1976, "Genel Dilbilim Dersleri", Çeviren: Vardar, B.), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara
- Sev'er, Aysan, 2013, " Patriarchal Murders of Women. A Sociological Study of Honour-Based Killings in Turkey and in the West." Lewiston: The Edwin Mellen Press
- Sev'er, Aysan-Yurdakul, Gökçeçiçek, 2001, " Culture of Honor, Culture of Change- A Feminist Analysis of Honor Killings in Rural Turkey", Violence Against Women, Vol.7, No.9, 964-998, Sage Publications
- Şimşek, Sefa, 1998, " Törelere Aynasında Doğu ile Batı", Asa Kitabevi, Bursa

- Tahinciođlu Yıldız, Nevin A., 2010, "*Namus ve Namus Cinayetlerinin Cinsiyet Eşitsizlikleri Bağlamında Analizi*", Kültür ve İletişim, 2010-13(2)-yaz: 131-158
- Talbot, Mary, 2010, "*Language and Gender-Second Edition*", Polity Press, Cambridge
- Tanrıöver Uğur, Hülya & Vitrinel, Ece & Sözeri, Ceren, 2009, "*Gözlemlerden Eylemlere: Türkiye'de Cinsiyetçi Olmayan Bir Medyaya Doğru...*", Dođu Akdeniz Üniversitesi Kadın Çalışmaları Merkezi, 3. Uluslararası Kadın Çalışmaları Konferansı, "Gender at Crossroads: Multi-Disciplin Perspectives" başlıklı konferansta sunulmuş bildiri metni
- Taşdemir Afşar, Selda, 2015, "*Türkiye'de Şiddetin 'Kadın Yüzü'*", Sosyoloji Konferansları No: 52 (2015-2), 715-753
- Tatar, Taner & Tatar Canbay, Hüsniye, 2005, "*Türk Kültüründe Töre Müessesesi*", Dinî Araştırmalar, Cilt:8, s. 23, ss.273-286
- Tellenbach, Silvia, 2013, "*Almanya'da Namus ve Töre Cinayetleri*", Süleyman Demirel Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:2, 1-24
- Tuncay, Faruk & Καρατζας, Λεωνίδας, 2000, *Τουρκοελληνικό Λεξικό*, Κέντρο Ανατολικών Γλωσσών και Πολιτισμού, Αθήνα
- Τσοκαλίδου, Πετρούλα, 1996, "*Το φύλο της γλώσσας- οδηγός μη-σεξιστικής γλώσσας για τον δημόσιο ελληνικό λόγο*", Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων, Αθήνα
- "*Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*", T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009, Ankara
- Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi, 2017, "*Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması*", 2017, Kadir Has Üniversitesi
- Uğurlu Sakallı, Nuray & Akbaş, Gülçin, 2013, "*Namus Kültürlerinde 'Namus' ve 'Namus adına Kadına Şiddet': Sosyal Psikolojik Açıklamalar*", Türk Psikoloji Yazıları, Aralık 2013, 16(32), 76-91
- van Dijk Teun A. 1988, "*News as Discourse*", Lawrence Erlbaum Associates Publishers, Hove and London, Hillsdale, NJ.
- van Dijk Teun A. 1993, "*Principles of critical discourse analysis*", Discourse & Society 4(2), 249-283
- van Dijk, Teun A., 1995, "*Aims of Critcal Discourse Analysis*", Japanese Discourse Vol.1, 17-27

- van Dijk, Teun A., 1996, *“Discourse, Power and Access”*. Chapter:5 in *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*, ed. by Carmen Rosa Caldas-Coulthard, and Malcolm Coulthard, 84-104, London and New York: Routledge
- Van Dijk, Teun A., 1998, *“Discourse and Ideology-A Multidisciplinary Approach”*, <http://www.discourses.org/OldArticles/Discourse%20and%20Ideology.pdf> – (τελευταία πρόσβαση: 05/10/2017)
- Vatandaş, Celalettin, 2011, *“Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”*, 29-56, İstanbul Üniversitesi, (<http://dergipark.gov.tr/iusoskon/issue/9517/118909>) (τελευταία πρόσβαση: 29/08/2017)
- Wardhaugh, Ronald & Fuller, Janet M., 2015, *“Language, Gender, and Sexuality”*, An Introduction to Sociolinguistics, Seventh Edition, 311-338, John Wiley&Sons, Inc.
- Weatherall, Ann, 2002, *“Gender, Language and Discourse”*, Routledge, 2002- Taylor&Francis e-Library, 2005
- Wodak, Ruth, 2009, *“Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology”* (in R. Wodak, & M. Meyer (Eds.), *Methods for Critical Discourse Analysis* (pp. 1-33), Sage (2nd revised edition), London
- Wodak, Ruth, 2001, *“Methods of Critical Discourse Analysis: Challenges and Perspectives, Critical Discourse Analysis Vol.1, Concepts, History, Theory”*, Editor’s Introduction: xix-xliii, Sage Publications Ltd.
- Yıldız, Cengiz M., 2008, *“Türkiye’de Töre Baskısına Bağlı İntiharlar ve Töre Cinayetleri”*, Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt: 1, Yıl: 9, Sayı: 16, 209-231
- Yüksel, Ayten Buket, 2016, *“Kadına Yönelik Şiddet ve Töre Cinayetleri”*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale
- Βέικου, Μαριαγγέλα, *“Κοινωνικό Φύλο (Φύλο και κοινωνιολογία)”* (https://spiridopoulou.files.wordpress.com/2012/06/koinoniko_fylo.pdf) (τελευταία πρόσβαση: 19/07/2017)
- Γιαλαμπούκη, Ελένη, 2008, *“Δημοσιογραφικός Λόγος και Διακειμενικότητα”*, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

- Γκασούκα, Μαρία- Γεωργαλλίδου, Μαριάνθη, 2014, Νοέμβριος, “ Ένταξη της ισότητας των φύλων στη γλώσσα των διοικητικών εγγράφων παραδοτέο”, ΠΑ 3 Τεύχος Β
Παραδοτέο ΠΑ 3.2 Οδηγός χρήσης μη σεξιστικής γλώσσας στα διοικητικά έγγραφα
- Διμαντής, Φώτιος., 2016, “Από το Λόγο στο Γραμματισμό: Η Κριτική Ανάλυση Λόγου ως μεθοδολογικό εργαλείο ανάδειξης των κοινωνικών πρακτικών του Λόγου”, 146-154,
Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο,
- Λαμπροπούλου, Σοφία, 2014, “Κοινωνικό Φύλο: Μέθοδοι και Προσεγγίσεις(399-440) / Ανάλυση Λόγου: Θεωρία και Εφαρμογές”, Αθήνα, Νήσος
- Πολίτης, Περικλής, 2014, “Ο λόγος των ΜΜΕ(479-520) / Ανάλυση Λόγου: Θεωρία και Εφαρμογές”, Αθήνα, Νήσος
- Σηφάκη, Ευγενία-Μυρτώ, 2015, “Σπουδές Φύλου και Λογοτεχνία”, Συνδεσμος Ελληνικων Ακαδημαϊκων Βιβλιοθηκων, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Ελληνικά
Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράματα και Βοηθήματα
- Στάμου, Αναστασία Γ., “Αναπαραστάσεις της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας στα κείμενα μαζικής κουλτούρας Αναλυτικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης”, Γλωσσολογία 20 (2012) 19-38,
<http://glossologia.phil.uoa.gr/sites/default/files/2.%20Stamou.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 19/08/2017)
- Φραγκάκη, Γεωργία Μ. 2010, “Ο αξιολογικός ρόλος του επιθέτου και η χρήση του ως δείκτη ιδεολογίας: Μελέτη βασισμένη σε σώματα κειμένων δημοσιογραφικού λόγου”
Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Φιλοσοφική Σχολή Τμήμα Φιλολογίας Τομέας Γλωσσολογίας. Αθήνα
- Χαραλαμπάκης, Χριστόφορος., 2015, “Η εξουσία της γλώσσας και η γλώσσα της εξουσίας”, Γλωσσολογία 23 (2015) 3-12,
<http://glossologia.phil.uoa.gr/sites/default/files/1.Charalambakis.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 27/07/2017)

http://bianet.org/bianet/kadin/184255-kadinlar-daha-cok-calisiyor-daha-az-kazaniyor?bia_source=rss (τελευταία πρόσβαση: 25/08/2017)

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/51904> (τελευταία πρόσβαση: 22/08/2017)

<http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/> (τελευταία πρόσβαση: 25/08/2017)

<http://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyenin-cinsiyet-e%C5%9Fitli%C4%9Fi-karnesi/a-36162442>
(τελευταία πρόσβαση: 23/10/2017)

http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%AE&dq (τελευταία πρόσβαση: 02/08/2017)

http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf (τελευταία πρόσβαση: 17/09/2017)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts (τελευταία πρόσβαση: 02/08/2017)

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18619> (τελευταία πρόσβαση: 12/09/2017)

<https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/169436-turkiye-cinsiyet-esitliginde-130-siraya-geriledi>
(τελευταία πρόσβαση: 12/09/2017)

<https://tr.scribd.com/doc/163579531/Gender-and-Power-Society-the-Person-and-Sexual-Politics>
(τελευταία πρόσβαση: 03/02/2018)

https://www.researchgate.net/publication/284725833_Critical_discourse_studieshistory_agenda_a_theory_and_methodology (τελευταία πρόσβαση: 12/02/2018)

<https://www.sfu.ca/cmns/courses/2012/801/1Readings/Fairclough%20Dialectics%20of%20Discourse%20Analysis.pdf> (τελευταία πρόσβαση: 21/02/2018)

http://www.pre.aegean.gr/revmata/issue910/12_paper%CE%94%CE%99%CE%91%CE%9C%CE%91%CE%9D%CE%A4%CE%97%CE%A3-OK.pdf (τελευταία πρόσβαση: 29/11/2017)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-1: Αυθεντικά ειδησεογραφικά κείμενα από τον τουρκικό Τυπό

HABER TÜRK27.05.2017 - 06:48

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1509564-tek-kursunla-in-canina-kiydi>

(τελευταία πρόσβαση: 12/03/2018)

Tek kurşunla Sinem'in canına kıydı

İstanbul'da ailesinin zorla evlendirmek istemesine karşı çıkıp sevdiğine kaçan Sinem Ç.'yi Erzurum'dan gelen 2 ağabeyi tek kurşunla öldürdü. 20 gün önce 18'ine giren Sinem'in katilleri "Töremiz bunu gerektiriyor" dedi.

İstanbul, Arnavutköy'de önceki gün Sinem Ç., töreye kurban edildi. Erzurum'da yaşayan ve 6 Mayıs'ta 18 yaşına giren Sinem Ç., 2 yıldır Ahmet B.'yle sevgiliydi. Ailesi, genç kızı başka biriyle evlendirmek istedi. Durumu sevdiği gence anlatan ve yaşının küçük olduğunu söyleyen genç kız, her şeyi göze alarak Ahmet B.'yle kaçtı.

Gazete Habertürk'ten Müslim Sarıyar'ın haberine göre Erzurum'dan İstanbul'a gelen ve sevdiği kızı otogardan alan Ahmet B., onu Arnavutköy'deki ablasının evine yerleştirdi. Sinem'in ailesi, kaçak kızları için "töre gereği" ölüm kararı aldı.

'SENİ DE GEBERTECEĞİZ'

Ağabeyleri ve enişterleri Erzurum'dan yola çıktı. Önce İzmir'e giden, buradan araç kiralayan İsmet ve Vedat Ç. ile enişterleri Bayram Ç. İstanbul'a geldi. Kısa sürede kız kardeşlerinin izini bulan ağabeyler, eve gidip Sinem'i dışarıya çağırdı. İddiaya göre ağabeylerinden Vedat Ç., genç kızı tek kurşunla vurarak öldürdü. Saldırganlar kaçarak kayıplara karışırken, ambulansla Arnavutköy Devlet Hastanesi'ne kaldırılan genç kız kurtarılamadı. Hastaneye giden Ahmet B., genç kızın ağabeyleri tarafından arandı ve "Senin de sonun kardeşimiz gibi olacak bekle seni de geberteceğiz. O ölümü sen de tadacaksın" diye tehdit edildi.

'NAMUSUMUZU TEMİZLEDİK'

Olayın ardından çalışmalara başlayan Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirliği ve Arnavutköy İlçe Emniyet Müdürlüğü ekipleri, katil zanlılarını kısa sürede tespit etti. Aracın GPRS kayıtlarından yola çıkılarak zanlılar ağabey Vedat Ç. ile enişte Bayram Ç.'yi Balıkesir'in Ayvalık İlçesi'nde yakaladı.

Gözaltına alınan her 2 zanlı da İstanbul'a gönderildi. Cinayet için İstanbul'a gelen diğer ağabey İsmet Ç.'nin ise arandığı bildirildi. İstanbul Asayiş Şubesi'ne getirilen zanlıların ilk ifadelerinde "Töremiz bunu gerektiriyordu, namusumuzu temizledik" dedikleri kaydedildi.

4.1.1 / HÜRRİYET

Genç kadını yolda sırtından bıçaklayan kara çarşafli kişi nişanlısı çıktı

Ali AKSOYER/İSTANBUL,(DHA)

19.05.2016 - 15:52 | Son Güncelleme: 19.05.2016 - 17:20

İstanbul Bağcılar'da 34 yaşındaki Keziban A., akşam saatlerinde sokak ortasında kara çarşafli bir saldırgan tarafından bıçaklandı. Polis tarafından yapılan incelemede genç kadını bıçaklayan kara çarşafli saldırganın nişanlısı Mehmet İ. olduğu ortaya çıktı. Gözaltına alınan zanlı, nişanlısının kendisini aldattığından şüphelendiği için takip ettiği ve bıçakladığını söylediği öğrenildi.

Olay, dün akşam saat 20.30 sıralarında Bağcılar Kemalpaşa Mahallesi 20. Cadde 1934. Sokak'ta meydana geldi. 34 yaşındaki Keziban A., sokakta tek başına yürürken saldırıya uğradı. Arkasından yaklaşan kara çarşafli saldırgan kadını sırtından bıçakladı. Kadın yaralanırken çarşafli saldırgan kayıplara karıştı.

Mağdur Keziban A., hastaneye kaldırılırken polis de olayla ilgili araştırma başlattı. Bağcılar İlçe Emniyet Müdürlüğü Asayiş Büro Amirliği ekipleri çevredeki güvenlik kamerası görüntülerini inceledi. Yapılan inceleme sonucunda zanlının Keziban A.'nin nişanlısı Mehmet İ. (38) olduğu ortaya çıktı.

Polis düzenlediği operasyonda şüpheli Mehmet İ.'yi gözaltına alınarak polis merkezine götürüldü. Emniyette sorgulanan Mehmet İ.'nin hakaret ve tehdit suçlarından daha önceden polise geliş kaydı olduğu belirlendi. Şüpheli Mehmet İ.'nin nişanlısı Keziban A.'nın kendisini aldattığından şüphelendiği için çarşaf giyerek genç kadını takip ettiği ve bıçakladığı söylediği öğrenildi. Olayla ilgili soruşturma devam ediyor.

4.1.2. / CUMHURİYET

Bir erkek vahşeti daha... Kara çarşaf giyip nişanlısını sırtından bıçakladı

Bağcılar'da oturan Keziban A. (34), akşam saatlerinde sokak ortasında kara çarşafli bir saldırgan tarafından bıçaklanmıştı. Polis tarafından yapılan incelemede genç kadını bıçaklayan kara çarşafli saldırganın nişanlısı Mehmet İ. olduğu ortaya çıktı.

Keziban A. (34), sokakta tek başına yürürken saldırıya uğradı. Arkasından yaklaşan kara çarşafli saldırgan kadını sırtından bıçakladı. Kadın yaralanırken çarşafli saldırgan kayıplara karıştı. Mağdur Keziban A., hastaneye kaldırılırken polis de olayla ilgili araştırma başlattı. Bağcılar İlçe Emniyet Müdürlüğü Asayiş Büro Amirliği ekipleri çevredeki güvenlik kamerası görüntülerini inceledi. Yapılan inceleme sonucunda zanlının Keziban A.'nın nişanlısı Mehmet İ. (38) olduğu ortaya çıktı.

Polis düzenlediği operasyonda şüpheli Mehmet İ.'yi gözaltına alınarak polis merkezine götürüldü. Emniyette sorgulanan Mehmet İ.'nin hakaret ve tehdit suçlarından daha önceden polise geliş kaydı olduğu belirlendi. Şüpheli Mehmet İ.'nin nişanlısı Keziban A.'nın kendisini aldattığından şüphelendiği için çarşaf giyerek genç kadını takip ettiği ve bıçakladığı söylendiği öğrenildi.

4.1.3. / YENİ AKİT

Bağcılar'da siyah çarşafla takip ettiği nişanlısını bıçakladı

Bağcılar'da siyah çarşaf giyerek nişanlısını takip edip bıçakla yaralayan şahıs gözaltına alındı.

19 Mayıs 2016 Perşembe 19:30

Olay, dün akşam saat 20.30 sularında Bağcılar'a bağlı Kemalpaşa Mahallesi 20. Cadde 1934. Sokak'ta meydana geldi. Edinilen bilgilere göre, Keziban A. (34) isimli bir kadın yalnız yürürken arkasından yaklaşan siyah çarşafli bir saldırgan tarafından bıçaklı saldırıya uğradı. Keziban A. aldığı bıçak darbesiyle yaralanırken, siyah çarşafli saldırgan ise koşarak olay yerinden uzaklaştı. Yaralı kadın çevredeki vatandaşlar tarafından hastaneye kaldırılırken, Bağcılar İlçe Emniyet Müdürlüğü Asayiş Büro Amirliği ekipleri saldırganı yakalamak için çalışma başlattı. Çevredeki güvenlik kameralarını inceleyen polis ekipleri, saldırganın Keziban A.'nın nişanlısı Mehmet İ. (38) olduğunu tespit etti. Yapılan tespitlerin ardından harekete geçen polis, şüpheli Mehmet İ.'yi gözaltına aldı. Emniyette sorguya alınan şüphelinin verdiği ifadede nişanlısı Keziban A.'yı kendisini aldattığından şüphelendiği için bıçakladığını söylediği öğrenildi.

4.2.1 / HÜRRİYET

Bodrum'da cinayet: Eski eşini öldürdü

DHA

28.05.2016 - 15:21 | Son Güncelleme: 28.05.2016 - 18:48

Kahramanmaraş'ta şiddet gördüğü gerekçesiyle kocasından boşanıp Muğla'nın Bodrum İlçesi'ne bağlı tatil beldesi Göktürebükü'ne gelip çalışmaya başlayan Ayşegül Aslan (29), barışmak isteyen eski eşi H.S.'ye (43) olumsuz yanıt verince tabancayla öldürüldü. Eski eşini çalıştığı işyerinde öldürüp elindeki silahla kaçmaya çalışan H.S., yerli ve yabancı turistlere de korkulu anlar yaşattı. Bir görgü tanığı katilin silahı tutukluk yapınca mucize eseri kurtuldu. Katil zanlısı yakalandı. A.A.'nın sosyal paylaşım sitesindeki hesabında katili için "Bende bir köpeğin eline düştüm" diye yazmış

Olay, bugün saat 10.30 sıralarında, Göltürkbükü Mahallesi 86 Sokak'ta meydana geldi. Kahramanmaraş'ta nakliye işiyle uğraşan H.S., bir yıl önce şiddet gördüğü gerekçesiyle kendisinden boşanıp kenti terk eden eski eşi, iki çocuğunun annesi Ayşegül Aslan ile tekrar bir araya gelmeye çalıştı. Ancak umduğunu bulamadı. Eski eşinin üç ay önce Bodrum'daki bir çamaşırhanede çalıştığını öğrenen H.S., kentin yolunu tuttu. Çamaşırhaneye silahlı baskın yapan H.S., işyerinin bahçesinde patronu Halil Selik (36) ile oturan Ayşegül Aslan'a ateş açtı. Başından, göğsünden birer, karnından ise üç kurşunla Ayşegül Aslan'ı yaralayan H.S., kendisini durdurmaya çalışan Halil Elik'i ise karnından ve göğsünden vurdu. Ayşegül Aslan'ı kuzeni E.A.'ın gözü önünde vuran H.S., ayrıca kendisine engel olmaya çalışan çamaşırhane işçisi Ahmet Günay'a (45) da silahını doğrulttu. Ancak silah ateş almayınca kaçtı. Eli silahlı H.S.'yi gören çevredeki yerli ve yabancı turistler, aralarından koşan katil zanlısı yüzünden korkulu anlar yaşadı. Vatandaşlar olayı, sağlık ve jandarma ekiplerine bildirdi. İhbar üzerine çamaşırhaneye gelen sağlık ekiplerinin müdahalesine rağmen Ayşegül Aslan, olay yerinde öldü. Ağır yaralı Elik ise ambulansla Özel Acıbadem Hastanesi'ne kaldırıldı

KÖTÜ YOLA DÜŞMESİNDEN KORKMUŞ

Olaydan sonra bindiği 80 PR 861 plakalı otomobille Bodrum'dan kaçmaya çalışan H.S., jandarmanın takibiyle Güvercinlik Mahallesi'nde yakalandı. Gözaltına alınan H.S., jandarmaya götürüldü. Ruhsatsız tabancayla yakalanan H.S.'nin verdiği sözlü ifadede, "Namus meselesi yaptım. O'nu defalarca uyardım, dön dedim, dönmedi. Bodrum'da kötü yola düşmesinden korktum, uyardım dinlemedi, vurdum" dediği öğrenildi. H.S.'nin emniyetteki işlemlerinin ardından adliyeye sevk edileceği belirtildi. Olayla ilgili 7 kişi, ifadesine başvurulmak üzere jandarmaya götürüldü.

O ANLARI ANLATTI

Üstüne silah doğrultulan çamaşırhane işçisi Ahmet Günay ise o anları şöyle anlattı: "Beni vuracağı sırada mermisi bitti, ikinci şarjörü taktı. Bu kez silah ateş almadı kaçtı gitti. Daha önceden Ayşegül'e şiddet uygulamış. 'Senin yerini izini buldum, Bodrum'a gelip seni öldüreceğim' dediğini biliyorduk. Bugün de çalışırken bir anda ortaya çıktı. Önce Ayşegül'e ardından engel olmaya çalışan patronumuza ateş etti. Sonra bizlere yöneldi. Bana yöneldiğinde mermisi bitti şans eseri yaşıyorum."

BEN DE BİR KÖPEĞİN ELİNE DÜŞTÜM

Öte yandan Ayşegül Aslan'ın sosyal paylaşım sitesindeki hesabından şu paylaşım yaptığı görüldü: "İnsan olsanız benim lafımı etmezsiniz. Dışardan lafını etmek kolay, söz söylemek. Siz benim derdime düşeceğinize oturun eski günlerinizi düşünün. Benim derdim size kalmadı. İyiliğim kötülüğüm kötü yolda olmam. Öyle olmuş olsam insan olsanız lafını etmek yerine örtersiniz. Ama sizde insanlık yok. Bizim memlekete daha medeniyet gelmedi. Oturup o onu yaptı bu bunu diyeceğinize, adam olmayı avrat olmayı deneyin. İşiniz gücünüz şunun krizi şunun avradı. Benim başıma gelenler zaten hepinizin geçmişinde sülalenizde var. Kiminizin kızı evinizde doğurdu, kiminizin avradı evinize oynaş aldı. Her birinizin kızının adı çıktı. Bende bir köpeğin eline düştüm. İlla Allah versin demem çünkü var. Düşünün eskileri. Bir benim yerim yurdum belli, işimde gücümdeyim. Adamsanız avratsanız benim adımla ağzınıza bile almayın. Ben sizin kapınıza ekmek diye gelmedim ve beni orda burada gördük diyen p..ler siz karınızı götürün öyle yerlere demek ki biliyorsunuz oraların yolunu."

4.2.2. / CUMHURİYET

Eski eşini Bodrum'da buldu, katletti... Akıl almaz ifadeyle cinayeti savundu

Kahramanmaraş'ta şiddet gördüğü gerekçesiyle kocasından boşanıp Muğla'nın Bodrum İlçesi'ne bağlı tatil beldesi Göktürbükü'ne gelip çalışmaya başlayan Ayşegül Aslan (29), barışmak isteyen eski eşi H.S.'ye (43) olumsuz yanıt verince tabancayla öldürüldü.

cumhuriyet.com.tr

Yayınlanma tarihi: 28 Mayıs 2016 Cumartesi, 17:12

Eski eşini çalıştığı işyerinde öldürüp elindeki silahla kaçmaya çalışan H.S., yerli ve yabancı turistlere de korkulu anlar yaşattı. H.S., jandarma tarafından gözaltına alındı.

Olay, bugün saat 10.30 sıralarında, Göltürkbükü Mahallesi 86 Sokak'ta meydana geldi. Kahramanmaraş'ta nakliye işiyle uğraşan H.S., bir yıl önce şiddet gördüğü gerekçesiyle kendisinden boşanıp kenti terk eden eski eşi, iki çocuğunun annesi Ayşegül Aslan ile tekrar bir araya gelmeye çalıştı. Ancak umduğunu bulamadı.

Eski eşinin üç ay önce Bodrum'daki bir çamaşırhanede çalıştığını öğrenen H.S., kentin yolunu tuttu. Çamaşırhaneye silahlı baskın yapan H.S., işyerinin bahçesinde patronu Halil Selik (36) ile oturan Ayşegül Aslan'a ateş açtı. Başından, göğsünden birer, karnından ise üç

kurşunla Aslan'ı yaralayan H.S., kendisini durdurmaya çalışan Halil Elik'i ise karnından ve göğsünden vurdu.

Ayşegül Aslan'ı kuzeni Emine Aslan'ın gözü önünde vuran H.S., ayrıca kendisine engel olmaya çalışan çamaşırhane işçisi Ahmet Günay'a (45) da silahını doğrulttu. Ancak silah ateş almayınca kaçtı. Eli silahlı H.S.'yi gören çevredeki yerli ve yabancı turistler, aralarından koşan katil zanlısı yüzünden korkulu anlar yaşadı. Vatandaşlar olayı, sağlık ve jandarma ekiplerine bildirdi. İhbar üzerine çamaşırhaneye gelen sağlık ekiplerinin müdahalesine rağmen Aslan, olay yerinde öldü. Ağır yaralı Elik ise ambulansla Özel Acıbadem Hastanesi'ne kaldırıldı.

KÖTÜ YOLA DÜŞMESİNDEN KORKMUŞ

Olaydan sonra bindiği 80 PR 861 plakalı otomobille Bodrum'dan kaçmaya çalışan H.S., jandarmanın takibiyle Güvercinlik Mahallesi'nde yakalandı. Gözaltına alınan H.S., jandarmaya götürüldü. Ruhsatsız tabancayla yakalanan H.S.'nin verdiği sözlü ifade, "Namus meselesi yaptım. O'nu defalarca uyardım, dön dedim, dönmedi. Bodrum'da kötü yola düşmesinden korktum, uyardım dinlemedi, vurdum" dediği öğrenildi. H.S.'nin emniyetteki işlemlerinin ardından adliyeye sevk edileceği belirtildi. Olayla ilgili 7 kişi, ifadesine başvurulmak üzere jandarmaya götürüldü.

O ANLARI ANLATTI

Üstüne silah doğrultulan çamaşırhane işçisi Ahmet Günay ise o anları şöyle anlattı:

"Beni vuracağı sırada mermisi bitti, ikinci şarjörü taktı. Bu kez silah ateş almadı kaçtı gitti. Daha önceden Ayşegül'e şiddet uygulamış. 'Senin yerini izini buldum, Bodrum'a gelip seni öldüreceğim' dediğini biliyorduk. Bugün de çalışırken bir anda ortaya çıktı. Önce Ayşegül'e ardından engel olmaya çalışan patronumuza ateş etti. Sonra bizlere yöneldi. Bana yöneldiğinde mermisi bitti şans eseri yaşıyorum."

BEN DE BİR KÖPEĞİN ELİNE DÜŞTÜM

Öte yandan Ayşegül Aslan'ın sosyal paylaşım sitesindeki hesabından şu paylaşım yaptığı görüldü:

"İnsan olsanız benim lafımı etmezsiniz. Dışardan lafını etmek kolay, söz söylemek. Siz benim derdime düşeceğinize oturun eski günlerinizi düşünün. Benim derdim size kalmadı. İyiliğim kötülüğüm kötü yolda olmam. Öyle olmuş olsam insan olsanız lafını etmek yerine örtersiniz. Ama sizde insanlık yok. Bizim memlekete daha medeniyet gelmedi. Oturup o onu yaptı bu bunu diyeceğinize, adam olmayı avrat olmayı deneyin. İşiniz gücünüz şunun krizi şunun avradı. Benim başıma gelenler zaten hepinizin geçmişinde sülalenizde var. Kiminizin kızı evinizde doğurdu, kiminizin avradı evinize oynaş aldı. Her birinizin kızının adı çıktı. Bende bir köpeğin eline düştüm. İlla Allah versin demem çünkü var. Düşünün eskileri. Bir benim yerim yurdum belli, işimde gücümdeyim. Adamsanız avratsanız benim adıma ağzınıza bile almayın. Ben sizin kapınıza ekmek diye gelmedim ve beni orda burada gördük diyen p..ler siz karınızı götürün öyle yerlere demek ki biliyorsunuz oraların yolunu."

4.2.3 / YENİ AKİT

Kadın kocası tarafından benzin dökülerek yakıldı

Mersin'de uyuşturucu satma meselesi yüzünden tartıştığı kocası tarafından benzin dökülerek yakılan kadın, Adana'daki hastanede hayatta kalma mücadelesi veriyor.

28 Mayıs 2016 Cumartesi 11:46

Mersin'de uyuşturucu satma meselesi yüzünden tartıştığı kocası tarafından benzin dökülerek yakılan kadın, Adana'daki hastanede hayatta kalma mücadelesi veriyor.

Mersin'in Yenişehir ilçesinde 22 Mayıs 2016 günü meydana geldi. İddiaya göre, 3 çocuk annesi Emine A.(25), 7 yıllık eşi Halil İbrahim A.'nın arkadaşlarıyla birlikte uyuşturucu satışı yaptığını öğrenince tartıştı. Genç kadın eşine "Seni babama söyleyeceğim. Bu işi yapma" diyerek uyardı. Bunun üzerine Halil İbrahim A, "Eğer söylersen babanı ve seni öldürürüm" diyerek eşini tehdit etti. Babasının öldürülmesinden korkan Emine A, bu durumu sadece kız kardeşiyle paylaştı. Geçtiğimiz pazar günü ikinci kattaki komşusu evin damına çıkmak istedi. Ancak damda uyuşturucu ekili olduğu için koca eşine kızarak, "Buraya bizden başka

kimse çıkamaz" diye bağırdı. Emine A ise "Yine burada pis işlerini yapıyorsun, bunu yapma" diyerek eşiyle tartıştı. Çıkan kavgada Halil İbrahim A. evden ayrılarak akaryakıt istasyonuna gidip pet şişeye benzin aldı. Evine gelen koca, evin her tarafına ve eşinin üzerine benzin dökerek ateşe verdi. Genç kadın banyoya kaçarak kurtulmak istedi ancak öfkeli koca eşini banyodan çıkartıp çakmağı çakarak eşini ve evi ateşe verdi. Koca daha sonra evdeki 2 yaşındaki çocuğunu kardeşine aldırıp evden kaçtı. Alevler içinde kalan kadının bağırma seslerine alt kattaki yakınları ve komşuları yetişti. Su dökülerek söndürülen Emine A. hastaneye kaldırıldı. Bu arada elleri yanan koca da polis tarafından yakalanarak o da hastaneye kaldırıldı.

Mersin’de götürüldükleri hastanede tedavi altına alınan karı-koca daha sonra Adana’ya sevk edildi. Genç kadın, özel bir hastaneye koca ise devlet hastanesine getirildi. Kızının vücudunun yüzde 65’i yandığını söyleyen baba Abdülkadir A. “Kızım eşine uyuşturucu satmamasını, satarsa bana anlatacağını söylemiş. Bu kez kızımı ve beni öldürmekle tehdit etmiş. Olay günü yanında kardeşi Salih A. ile benzin almış. Kardeşi engel olmamış. Kızım şimdi ölümlü pençeleşiyor. Kızımı bu hale getiren kişinin cezalandırılmasını istiyorum. Hiç mi çocuklarına acımadın? O çocuklar annesiz ne yapacak?. Bu hayvana bile yapılmaz. Kızımın hayati tehlikesi var” diye konuştu.

Halil İbrahim A.’nın ise Adana’da tedavisi devam ederken polise verdiği ifadede eşini yaktığını kabul ettiğini, uyuşturucu bağımlısı olduğunu pişman olduğunu söylediği öğrenildi.

Haber Tarihi: 28 Mayıs 2016 Cumartesi 11:46

4.3.1 / HÜRRİYET

'Kesik baş davası'nda müebbet hapis

Hürriyet Haber

25.03.2015 - 17:33 | Son Güncelleme: 25.03.2015 - 17:38

Isparta'nın Yalvaç İlçesi'nde kendisine tecavüz ettiğini iddia ettiği 35 yaşındaki Nurettin Gider'i öldürdükten sonra başını keserek köy meydanına atan 30 yaşındaki Nevin Yıldırım'a 'kasten adam öldürme' suçundan ömür boyu hapis cezası verildi. Mahkeme heyeti, Nevin Yıldırım'ın cezasında indirimde de gitmedi.

Yalvaç İlçesi'ne bağlı Koruyaka Köyü'nde 29 Ağustos 2012'de, kendisine tecavüz ettiğini öne sürdüğü 2 çocuk babası Nurettin Gider'i av tüfeğiyle öldürdükten sonra başını keserek köy meydanına atan Nevin Yıldırım'ın 'canavarca hisle adam öldürme' suçundan yargılandığı davanın son duruşması, Yalvaç Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Duruşmaya tutuklu sanık Nevin Yıldırım, babası Zekeriya Yıldız, öldürülen Nurettin Gider'in annesi Zeynep Gider, eşi Kezban Gider ve 2 yakını katıldı.

KADINLAR AÇIKLAMA YAPIP, SLOGAN ATTI

Karar duruşmasına İstanbul Kolektif Feminist Kadınlar Derneği, Antalya ve Adana Feminist Kadınlar Derneği üyesi bir grup kadın da geldi. Duruşma öncesi adliye önünde basın açıklaması yapan kadınlar, 'Erkek adalet değil, gerçek adalet istiyoruz' sloganı attı. Tutuklu sanık Nevin Yıldırım'ın adliyeye getirilmesinin ardından saat 13.30'da başlayacak duruşmaya katılmak isteyen kadınlar, adliye girişinde polis tarafından durduruldu. Savcılığın vereceği karar sonrasında içeri alınacakları konusunda uyarıda bulunan polisler kadınlar arasında sözlü tartışma yaşandı.

KADINLARLA POLİS ARASINDA ARBEDE ÇIKTI

Kapı önünde tartışma yaşanırken, Başsavcı Mustafa Manga içeri girmek için geldiğinde kendisine yol açmaya çalışan polislerle kadınlar arasında itiş kakış yaşandı. Bu esnada bazı kadınların merdiven basamağından yuvarlanarak çiçekliğin içine düştüğü görüldü. Kadınlar polis tarafından itildiklerini ve başsavcının 'Dağıtın bunları' dediğini öne sürdü. Isparta Baro Başkanı Avukat Gökmen Gökmenoğlu'na telefonla ulaşan ve avukat oldukları belirtilen 2 kadın, telefon trafiğinin ardından mahkeme salonuna alındı.

AVUKATTAN 9 SAYFALIK SAVUNMA

Mahkeme Heyeti Nevin Yıldırım'ın avukatına söz vererek savunmasını istedi. Avukat Hüseyin Aksoy 9 sayfalık yazılı savunmasını sözlü olarak mahkeme heyetine sundu. Müvekkilinin iddianamede bir gönül ilişkisi yaşadığının iddia edildiğini, ancak böyle bir ilişkinin var olmadığını söyleyen Aksoy, "Müvekkilim şayet maktulle bir gönül ilişkisi yaşamış olsaydı geldiği gün ne maktul oraya silahla gelirdi ne de müvekkilem kendisine ateş ederdi. Tam tersi kollarını açar ona koşardı. Üstelik beraber oldukları yer, köy içersinde herkesin gözü önünde olan ve alt katında kayınpeder ve kayınvalidenin bulunduğu yerdir. Halbuki birbirini arzulayan 2 insan böyle bir yerde değil, daha uygun bir yer seçerdi. Biz bu yönüyle gönül ilişkisi olduğu iddialarını reddediyoruz" dedi.

'BERAATINI İSTİYORUZ'

Müvekkilinin toplumsal baskılar nedeniyle uğramış olduğu taciz ve tecavüzü kimseye anlatamadığını ve 'taviz tavizi doğurur' ilkesinden dolayı maktulün her geçen gün isteklerini daha da sıklaştırdığını belirten avukat Aksoy, "Müvekkilem yaşadığı bu olaylardan dolayı tahrike kapılmıştır. Evli bir insan bile eşiyile cinsel birliktelik yaşamak istediğinde eşi kabul etmediği halde beraber olursa bu suçtur. Nevin, maktule 'Gelme' dediği halde geldiği de SMS kayıtlarıyla ortadadır. Bu bile tecavüze uğradığının bir kanıtıdır. Dolayısıyla müvekkilemin kasten adam öldürme suçlamasıyla değil, adam yaralama suçlamasıyla yargılanması gerektiğini, olayı işlediği sırada cinnet getirdiği varsayımından yola çıkarak cezai ehliyetinin olmadığını belirtiyor ve beraatını talep ediyoruz" dedi.

'DİĞER SUÇLULAR KİM ONU SÖYLESİN'

Öldürülen Nurettin Gider'in eşi Kezban Gider mahkeme başkanının söz vermesi üzerine, "Bu bir tecavüz değildi. Ben geceleri bunun mesaj sesleriyle kaç kez uyandım. O evde tam 19 yılım geçti. Tecavüz olsa aşağıda yatanlar anında tıkırtıyı duyar, yalan söylüyor. Bu işin arkasında 3-4 kişi daha var. Onların kim olduğunu söylesin" dedi. Anne Zeynep Gider de "Bunlar gülüp oynuyor, benim ciğerim yanıyor. 'Tahliye olsun' diyorlar, benim oğlumu diksinler karşıma onu da çıkarırsınlar. Ben adalet istiyorum" diye konuştu.

SON SÖZÜ SORULDU, 'PİŞMANIM' DEDİ

Mahkeme heyeti sanık Nevin Yıldırım'a son sözünü sordu. Yıldırım, "Ben hiçbir şeyi gönüllü yaşamadım. Eğer gönüllü ilişki olsaydı öldürmez, onunla çeker giderdim. 2 yıldır çocuklarıma hasret yaşamazdım. Kimse ne böyle ölmek ne de öldürmek ister, pişmanım" diye konuştu.

KARAR ARADAN SONRA AÇIKLANDI

Mahkeme heyeti karar vermek üzere duruşmaya 10 dakika ara verdi ve salonu boşalttı. Aranın ardından sanık ve taraflar salona alındı. Mahkeme Başkanı, Nevin Yıldırım'ın 'kasten adam öldürme' suçunu işlediği kanaatinin oluştuğunu ve Türk Ceza Kanunu'nun 81'inci maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verildiğini, haksız tahrik indirimi ve sanığın duruşmalarda sergilediği tavırlar nedeniyle iyi hal indiriminden yararlandırılmamasına karar verildiğini açıkladı. Mahkeme heyeti, savcılığın cinayetin işlenmesinde başkalarının da olma ihtimali olduğu şüphesi üzerine başsavcılığa suç duyurusunda bulunulmasına karar verdi.

4.3.2 / CUMHURİYET

'Tecavüzcümü öldürdüm' diyen Nevin Yıldırım'a müebbet hapis cezası

İsparta'nın Yalvaç ilçesinde 2012 yılında kendisine silah zoruyla tecavüz eden Nurettin Gider'i öldürdüğü gerekçesiyle yargılanan Nevin Yıldırım'a müebbet hapis cezası verildi. Karar duruşması için adliye önüne gelen kadınlara polis savcı talimatıyla saldırdı.

Yayınlanma tarihi: 25 Mart 2015 Çarşamba, 16:57

Kendisine tecavüz ettiğini iddia eden akrabası Nurettin Gider'i öldürmekle suçlanan Nevin Yıldırım davasının son duruşmasında adliye önünde olaylar çıktı. Polis, karar duruşmasını izlemek isteyen aralarında avukatların da olduğu kadınları darp etti. Duruşma sonucunda, Yıldırım'a müebbet hapis cezası verildiği açıklandı. Kamuoyunda "Kesik baş" cinayeti olarak anılan davanın karar duruşmasına katılmak için Yalvaç'a giden kadınlar, Adliye'ye alınmadı. Yalvaç Adliyesi Başsavcısı Mustafa Manga'nın verdiği "Dağıtın" talimatıyla, yaklaşık 25 kadın, polis tarafından merdivenden aşağı iteklendi. Merdivenden düşen kadınlar arasında yaralananlar oldu.

Müdahale sonrası başsavcıya görüşme taleplerini ileten dört kadın arasından ikisi içeri alındı. Başsavcı Manga, görüşmede polise verdiği talimatı kabul ederken polis, kadınların adliyeye alınması engellemeye devam etti.

"Kadınların adliyenin güvenliğini tehdit ettiklerini" iddia edilirken duruşma hâkiminin de "Hiçbir izleyici istemiyorum" dediği öğrenildi.

Duruşma sonucunda, Nevin Yıldırım'a müebbet hapis cezası verildiği açıklandı.

4.3.3 / YENİ AKİT

'Kesik baş' davasında karar çıktı!

Isparta'nın Yalvaç ilçesi Koruyaka köyünde 29 Ağustos 2012 tarihinde kendisine silah zoruyla tecavüz ettiğini öne sürdüğü iki çocuk babası Nurettin Gider'i tüfekle öldürdükten sonra başını keserek bir çuvala koyan ve köy meydanına atan Nevin Yıldırım hakkında görülen dava sonuçlandı.

25 Mart 2015 Çarşamba 20:11

Yalvaç Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen son duruşmada mahkeme heyeti Yıldırım hakkında müebbet hapis cezası verdi.

İstanbul Feminisit Kollektif grubundan yaklaşık 25 kadının da izlemek için geldiği duruşmada, heyetten avukat olduğu öğrenilen iki kadınınduruşmayı izlemesine izin verildi. Duruşmada, her iki tarafın avukatlarının savunmalarının ardından mahkeme heyeti Yıldırım'a 'kasten adam öldürme' suçunu işlediği gerekçesiyle müebbet hapis cezası verdi.

OLAYIN GEÇMİŞİ

Isparta'nın Yalvaç ilçesi Koruyaka köyünde 2 çocuk annesi Nevin Yıldırım, 29 Ağustos 2012 tarihinde kendisine silah zoruyla tecavüz ettiğini öne sürdüğü 2 çocuk babası Nurettin Gider'i tüfekle öldürdükten sonra, başını keserek bir çuvala koydu ve köy meydanına attı. Yıldırım, tutuklu yargılandığı sırada 17 Kasım 2012 tarihinde bir kız bebek dünyaya getirdi. DNA testisonucu babalığı belirlenen

Nurettin Gider'in nüfusuna kayıt edilen bebek, anne Nevin Yıldırım tarafından istenmeyince devlet korumasına alınarak koruyucu bir aileye verildi. Yıldırım, "canavarca hisle adam öldürme ' iddiasıyla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası istemiyle yargılanıyordu. Yıldırım'ın akıl sağlığının yerinde olduğuna dair Adli Tıp Kurulu raporu 2014 yılı kasım ayında mahkemeye sunulmuştu.

Haber Tarihi: 25 Mart 2015 Çarşamba 20:11

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-2: Ο ποινικός κώδικας της Τουρκίας τι κυρώσεις προβλέπει για τις δολοφονίες των γυναικών;

Οι δολοφονίες γυναικών που οφείλονται στο εθιμικό δίκαιο (töre cinayetleri) και τα εγκλήματα τιμής (namus cinayetleri) κατά των γυναικών χωρίζονται σε διαφορετικές κατηγορίες και οι κυρώσεις για το καθένα είναι διαφορετικές. Η Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά της Γυναίκας (CEDAW) και η Πολιτική Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών (Διακήρυξη του Πεκίνου) επί του θέματος, αποτελούν διεθνείς συμφωνίες, τις οποίες η Τουρκία έχει υπογράψει και με τις οποίες πρέπει να συμμορφωθεί (Bozdağ 2015:45). Στις 26 Σεπτεμβρίου 2004 (Eslen Ziya 2012:122) υπογράφηκε από την Τουρκική Βουλή (TBMM) ο Νέος Ποινικός Κώδικας της Τουρκίας (TCK), ως αποτέλεσμα των προσπαθειών των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι οποίες προέβαλαν ως επιχείρημα την υποχρέωση της Τουρκίας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της βάσει των παραπάνω συνθηκών (Eslen Ziya 2012:122).

Συμφωνά με τις ΜΚΟ, τα δικαιώματα που απέκτησαν οι γυναίκες στο Νέο Ποινικό Κώδικα έχουν ως εξής¹⁸:

1. Τα αδικήματα σεξουαλικών επιθέσεων αναγνωρίστηκαν ως «αδικήματα εναντίον των ατόμων» και όχι ως αδικήματα εναντίον «της κοινωνίας», «της οικογένειας» ή «αδικήματα του εθιμικού δικαίου».

2. Τα αδικήματα σεξουαλικών επιθέσεων αναγνωρίστηκαν ως «αδικήματα ενάντια στη γενετήσια ελευθερία» αντί για τις εκφράσεις «βιασμός» και «ασέλγεια», οι οποίες αφενός δεν αποδίδουν τη φύση του αδικήματος, αφετέρου ορίζουν τις σεξουαλικές επιθέσεις μέσω της «τιμής» του άντρα και της κοινωνίας.

3. Οι όροι σεξουαλικός βιασμός, σεξουαλική επίθεση και σεξουαλική παρενόχληση διευρύνθηκαν με τρόπο που να περιλαμβάνουν όλες τις μορφές σεξουαλικής επίθεσης που μπορούν να συμβούν και για αυτού του είδους τα αδικήματα προβλέπονται βαρύτερες ποινές. Η σεξουαλική επίθεση και η πρόκληση βλάβης του επιτιθέμενου στο σώμα και στην ψυχή του θύματος θεωρούνται επιβαρυντικά στοιχεία.

4. Ο βιασμός και η σεξουαλική επίθεση μέσα στο γάμο θεωρούνται αδίκημα και σε αυτά επιβάλλονται οι ποινές που προβλέπονται για παρόμοιες επιθέσεις.

5. Η σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο της εργασίας θεωρείται ξεκάθαρα αδίκημα και τιμωρείται.

---

¹⁸ (www.sosyalistfeministkolektif.org) (τελευταία πρόσβαση: 30/08/2017)

6. Προβλέπονται ποινή για όσους διενεργούν ή ασκούν πίεση για την πραγματοποίηση γενετήσιας εξέτασης χωρίς τη σχετική απόφαση αρμόδιου εισαγγελέα ή δικαστή

7. Το άρθρο του παλαιού Ποινικού Κώδικα σχετικά με «απρεπείς πράξεις», στο οποίο ορίζονται με ασαφή τρόπο οι «πράξεις που μπορεί να προκαλέσουν το κοινό συναίσθημα της κοινωνίας», περιορίζεται μονό στην επιδειξιμανία.

8. Η ενδοοικογενειακή βία, γίνεται αποδεκτή ως «μαρτύριο», το οποίο είναι ένα είδος βασανιστηρίου και για αυτό προβλέπονται βαριές ποινές.

9. Καταργήθηκε το προηγούμενο άρθρο του Ποινικού Κώδικα, το οποίο προέβλεπε την άρση της ποινής, σε περίπτωση που το θύμα παντρευόταν με το βιαστή.

10. Καταργήθηκε παλαιότερο άρθρο του Ποινικού Κώδικα, το οποίο προέβλεπε την άρση της ποινής σε αδικήματα απαγωγής με σκοπό το γάμο.

11. Τα εγκλήματα εθιμικού δικαίου τέθηκαν στο πλαίσιο ανθρωποκτονιών από πρόθεση

12. Καταργήθηκαν αφηρημένες έννοιες, όπως «αγνότητα, αιδώς, καλοί τρόποι, ορθή συμπεριφορά» οι οποίες, αλλάζουν μέσα στο χρόνο, ερμηνεύονται με τρόπο ώστε να περιορίσουν τα δικαιώματα των γυναικών και δεν έχουν θέση στο σύγχρονο δίκαιο.

13. Καταργήθηκαν οι διακρίσεις ανάμεσα σε παντρεμένες και ανύπαντρες, ή παρθένες και μη παρθένες γυναίκες.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το 11ο άρθρο του Νέου Ποινικού Κώδικα της Τουρκίας φέρνει νέες τροποποιήσεις για τις δολοφονίες του εθιμικού δικαίου. Ενώ το 81^ο άρθρο του Νέου Ποινικού Κώδικα περιγράφει με απλό τρόπο τις ανθρωποκτονίες από πρόθεση, το 82^ο άρθρο απαριθμεί αναλυτικά τις περιπτώσεις ανθρωποκτονιών από πρόθεση με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο.(Akbara 2008: 342). Συγκεκριμένα, στην ανθρωποκτονία από πρόθεση με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο, ο δράστης δίνει τέλος στη ζωή του θύματος με την δικαιολογία ότι το θύμα φέρθηκε ενάντια στο εθιμικό δίκαιο και σε αυτό το είδος εγκλήματος η απόφαση της δολοφονίας δεν είναι ατομική, αλλά λαμβάνεται από μία κοινότητα ατόμων, όπως η οικογένεια, η φυλή, το χωριό. Σύμφωνα με το Νέο Ποινικό Κώδικα, στα εγκλήματα αυτής της κατηγορίας, η αίτια «πρόκλησης» δεν γίνεται αποδεκτή ως ελαφρυντικό και εφόσον το άτομο διαπράξει ανθρωποκτονία από πρόθεση με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο τιμωρείται με ισόβια κάθειρξη χωρίς ελαφρυντικά (Kaya 2014:424). Παράλληλα με αυτό, το 38^ο και το 39^ο άρθρο του Νέου Ποινικού Κώδικα προβλέπουν, πέρα από την τιμωρία του ενόχου, και την τιμωρία του οικογενειακού συμβουλίου ή των προσώπων, τα οποία έχουν ρόλο στη διάπραξη της δολοφονίας ή ενθαρρύνουν τη λήψη της σχετικής απόφασης (Kaya 2014:425).

Παρόλο που δεν υπάρχει ομοφωνία στο θέμα σχετικά με το ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ανθρωποκτονίας από πρόθεση με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο, στο στάδιο της απόφασης, λαμβάνονται υπόψη τα εξής στοιχεία (Kaya 2014:426):

- Ο δράστης πρέπει να έχει την πεποίθηση ότι τι θύμα φέρθηκε ανάρμοστα ως προς το εθιμικό δίκαιο
- Ο δράστης πρέπει να διαπράξει το αδίκημα συνειδητά με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο
- Το θύμα πρέπει να έχει κάποια σχέση με την ομάδα, τη φυλή ή την οικογένεια όπου ανήκει ο δράστης.

Από την άλλη πλευρά, οι δολοφονίες γυναικών που διαπράττονται με κίνητρο την τιμή (namus cinayetleri), δεν ανήκουν σε αυτό το ποινικό πλαίσιο. Δηλαδή, κάθε έγκλημα τιμής (namus cinayeti) δεν πρέπει να θεωρείται δολοφονία εθιμικού δικαίου (töre cinayeti). Οι δολοφονίες που ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία, τιμωρούνται με τις απλές διατάξεις περί ανθρωποκτονίας και ο δράστης μπορεί να επωφεληθεί από μείωση ποινής λόγω «πρόκλησης» (Doğan 2016). Ο Bozdağ αναφέρει επί του θέματος τα ακόλουθα:

«Οι δολοφονίες εθιμικού δικαίου είναι αποτέλεσμα της απόφασης της κοινότητας και εφαρμόζονται οι κρίσεις βάσει του εθιμικού δικαίου (töre cinayeti), δηλαδή, τουλάχιστον εμπεριέχει την βούληση της κοινότητας. Τα εγκλήματα τιμής (namus cinayeti), αντιθέτως, είναι ατομικές πράξεις και αφορούν δολοφονίες που διαπράττονται με βάση την υποκειμενική κρίση και αντίληψη του δράστη. Σε αυτές τις πράξεις, επομένως, δεν υπάρχει κοινωνική πίεση ή προσδοκία» (Bozdağ 2015: 51).

Σε μία άλλη μελέτη όπου αναλύονται οι αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου, τίθεται το ερώτημα κατά πόσο είναι σωστό να ερευνάται ένας παράγοντας, όπως η απόφαση του «οικογενειακού συμβουλίου», της οποίας η απόδειξη δεν είναι εύκολη, προκειμένου το Ανώτατο Δικαστήριο να θεωρήσει ότι μία δολοφονία διεπράχθη με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο (Ankara Baro Dergisi 2008:17-19).

Επίσης, ενώ η «Απόφαση περί Πρόκλησης», όπως ορίζεται στο 51^ο άρθρο, δεν εφαρμόζεται για δολοφονίες που διεπράχθησαν με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο, στις υπόλοιπες περιπτώσεις δολοφονιών εφαρμόζεται και αυξάνει την πιθανότητα μείωσης της ποινής του δράστη.

«Η πρόκληση αποτελεί αιτία, η οποία εξασφαλίζει τη μείωση της ποινής του δράστη, σε περιπτώσεις που το αδίκημα διεπράχθη λόγω μιας ξεκάθαρης προβληματικής συμπεριφοράς του θύματος» (Güdücüoğlu 2016).

Αυτό που περιγράφεται με τον όρο «πρόκληση» είναι μια πράξη, η οποία δεν θεωρείται δίκαιη από νομική και ηθική σκοπιά. Ο νόμος θεωρεί ότι ο δράστης έχει κυριευτεί από θλίψη και θυμό, γεγονός το οποίο αποδέχεται ως αιτία μείωσης της ποινής

(Akkoç 2007:61). Τα εγκλήματα με κίνητρο την «προστασία της τιμής» επωφελούνται από το επίμαχο άρθρο και οι δράστες «πέφτουν στα μαλακά» (Yıldız 2008:218). Επίσης το Ανώτατο Δικαστήριο κρίνοντας υποθέσεις εγκλημάτων με κίνητρο την τιμή, μπορεί να εφαρμόσει τη μείωση της ποινής, λαμβάνοντας υπόψη «παραδοσιακές ηθικές αξίες της κοινωνίας», και στηρίζοντας έτσι την παραδοσιακή άποψη (Akkoç 2007:61-62).

Εν συντομία, η ποινή που προβλέπει ο Ποινικός Κώδικας, σε περίπτωση που αποδειχτεί η δολοφονία μίας γυναίκας με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο και δεν ληφθεί υπόψη η διάταξη περί «πρόκλησης», είναι ισόβια χωρίς ελαφρυντικά. Δυστυχώς, όμως, η απόδειξη ότι η δολοφονία μίας γυναίκας διεπράχθη με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο, δεν είναι εύκολη. Από την άλλη πλευρά, οι δολοφονίες των γυναικών με κίνητρο την τιμή, τιμωρούνται με μειωμένες ποινές στις περιπτώσεις που μπορεί να εφαρμοστεί το σκεπτικό της «πρόκλησης». Το ερώτημα, λοιπόν, που προκύπτει σε αυτήν την περίπτωση είναι το εξής: προβλέπεται η βαρύτερη ποινή του δράστη, όταν αυτός δολοφονεί μία γυναίκα, είτε λόγω της πίεσης είτε λόγω της απόφασης που έλαβε μία μικρή κοινότητα βάσει των κωδίκων ηθικής της (όπως για παράδειγμα της φυλής); Γιατί ο δολοφόνος που σκοτώνει μία γυναίκα λόγω των γενικών κωδίκων ηθικής μιας κοινωνίας μπορεί να επωφεληθεί από μείωση της ποινής του; Δεν θα έπρεπε όλες οι δολοφονίες των γυναικών με κίνητρο την τιμή να τιμωρούνται με την ίδια ποινή; *«Η ποινή δεν πρέπει να μειώνεται σε κανένα έγκλημα που έχει ως κίνητρο την τιμή»*(Centel 2005:12).

Εν κατακλείδι, λοιπόν, η αλήθεια πίσω από την υιοθέτηση του προβλήματος των εγκλημάτων εθιμικού δικαίου (töre cinayeti) σαν μιας ντροπής που ανήκει σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας ή την προσπάθεια εκλογίκευσης των δολοφονιών αυτών με τη χρήση της λέξης τιμή, είναι η εξής: Όπου κυριαρχεί η πατριαρχική ιδεολογία, δολοφονεί τις γυναίκες που δεν υποτάσσονται, δίνοντας στα εγκλήματα διαφορετικές ονομασίες και εφευρίσκοντας διαφορετικά αίτια. Σε μικρή κλίμακα, οι λεκτικοί κανόνες σχετικά με τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας παίρνουν το όνομα «εθιμικό δίκαιο», γίνονται αποδεκτοί από μία φυλή ή από μία ομάδα συγγενών και, έτσι, σε αυτό το πλαίσιο πραγματοποιούνται οι δολοφονίες των γυναικών και ονομάζονται «δολοφονίες του εθιμικού δικαίου (töre cinayeti)». Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι λεκτικοί κανόνες αποκαλούνται «ηθικές κοινωνικές αξίες» και οι δολοφονίες σχετικά με τη σεξουαλική τιμή της γυναίκας ονομάζονται «έγκλημα τιμής (namus cinayeti)». Ο Ποινικός Κώδικας είναι έτοιμος να επιβάλλει βαριές ποινές σε δολοφονίες που διαπράττει η κοινότητα στην μικρή κλίμακα, αλλά η απόδειξη αυτών των πράξεων δεν είναι πάντα εφικτή. Αντίθετα, υπό το σκεπτικό του Ποινικού Κώδικα, το οποίο εξασφαλίζει κάθε είδους μείωση της ποινής, όταν πρόκειται για μεγάλης κλίμακας κοινότητα, δηλαδή για μια κοινωνία, βρίσκεται η πατριαρχική αντίληψη ότι «η σεξουαλική τιμή της γυναίκας είναι η αξιοπρέπεια του άντρα». Ο νόμος έχει τη δυνατότητα να μειώσει την ποινή ενός άντρα, εάν θεωρεί ότι αυτός έχει δεχτεί πρόκληση επειδή η γυναίκα φέρθηκε εκτός της αποδεκτής αντίληψης ηθικής και με θλίψη και θυμό ο άντρας σκότωσε τη

γυναίκα. Η αλήθεια είναι ότι, όσο και να παίζουμε με τις λέξεις, το πατριαρχικό σύστημα, το οποίο εξασφαλίζει τη διαίωσή του με το μηχανισμό ελέγχου πάνω στη σεξουαλική τιμή της γυναίκας, μπορεί να τιμωρήσει ακόμα και με θάνατο τη γυναίκα, αν προκύψει μία κατάσταση που θα απειλήσει την ύπαρξή του. Το όνομα αυτού του μηχανισμού μπορεί να είναι είτε «κακό εθιμικό δίκαιο» είτε «γενικοί ηθικοί κανόνες της κοινωνίας». Οι δολοφονίες, επίσης, μπορεί να πραγματοποιούνται είτε έπειτα από ατομική είτε έπειτα από συλλογική απόφαση. Αυτές οι «λεπτομερείς», όμως, δεν αλλάζουν το τελικό αποτέλεσμα. Η απόφαση για τη δολοφονία είναι προειλημμένη είτε αυτή λαμβάνεται από συγκεκριμένα μέλη της φυλής είτε από άτομα αγνώστων στοιχείων, τα οποία συναποτελούν την κοινωνία. Η απόφαση, συνεπώς, για τη δολοφονία είναι συλλογική σε κάθε περίπτωση. Όσο, επομένως, δεν αλλάζει η αντίληψη που αποτελεί αιτία για αυτές τις δολοφονίες, η παρεμπόδισή τους με αποτρεπτικούς και αμφισβητήσιμους νόμους δεν φαίνεται να είναι δυνατή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-3: Τι λέει ο νόμος για την βία κατά των γυναικών;

Με την επίδραση του γυναικείου κινήματος που ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980, η ενδοοικογενειακή βία έγινε αδίκημα. 9 στις 10 γυναίκες θεωρούν πως «ο ξυλοδαρμός δεν δικαιολογείται» και έτσι το γυναικείο κίνημα και ο αγώνας κατά της βίας που αναπτύχθηκε τη δεκαετία του 1980 οδήγησαν στην απονομιμοποίηση της βίας (Altınay & Arat 2007:103). Δεν μπορούμε να παραβλέψουμε τη δυνατή σχέση που υπάρχει μεταξύ της βίας και του μορφωτικού επιπέδου το οποίο προσφέρει στις γυναίκες τη δυνατότητα να γνωρίζουν τα νομικά τους δικαιώματα και προσθέτουν ότι οι τοπικές διαφορές και η μορφωτική ανισότητα είναι αναντίρρητα σημαντικοί παράγοντες στα περιστατικά βίας (Altınay & Arat 2007:103).

Πρώτον, η έννοια της «ενδοοικογενειακής βίας» η οποία μέχρι τότε θεωρούνταν ως «ενδοοικογενειακή υπόθεση» ξεκίνησε να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης στην κοινωνία. Ύστερα για πρώτη φορά στο τουρκικό δίκαιο τέθηκε σε ισχύ ο υπ' αριθμόν 4320 «Νόμος Σχετικά με την Προστασία της Οικογένειας» του 41^{ου} άρθρου του Συντάγματος, με στόχο την παρεμπόδιση της βίας κατά των Γυναικών. Ο νόμος έχει ως αφετηρία και έρεισμα τις προτάσεις της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου (1998) (Ercins 2012:476). Λίγο αργότερα όμως ο υπ' αριθμόν 4320 Νόμος κρίθηκε ανεπαρκής και προέκυψε η ανάγκη για έναν καινούργιο νόμο. Ωστόσο, μετά την υπογραφή της Συμφωνίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Παρεμπόδιση και τον Αγώνα κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας και της Βίας κατά των Γυναικών το 2011 (Συμφωνία Κωνσταντινούπολης), έγινε δεκτός το 2012 ο υπ' αριθμόν 6284 «Νόμος Σχετικά με την Προστασία της Οικογένειας και την Παρεμπόδιση της Βίας κατά των Γυναικών». Το 2013 έγινε αποδεκτός ο «Κανονισμός Εφαρμογής του Νόμου Σχετικά με την Προστασία της Οικογένειας και την Παρεμπόδιση της Βίας κατά των Γυναικών». Επίσης, τη δεκαετία του 1990 ιδρύθηκε η Γενική Διεύθυνση για την Θέση της Γυναίκας που υπάγεται την Πρωθυπουργία (İnci 2013:23-24).

Οι βαριές κυρώσεις που προβλέπει ο νόμος για όσους ασκούν βία κατά των γυναικών ή για αυτούς που ενδέχεται να ασκήσουν βία, σημειώνοντας ότι ο νόμος προβλέπει την απομάκρυνση αυτών των ατόμων από τις εστίες τους ή από το μέρος όπου βρίσκονται, την επιβολή φυλάκισης για όσους δεν υπακούουν στα προληπτικά και τα ασφαλιστικά μέτρα και, στις περιπτώσεις που επιβάλλεται, τη χρήση ηλεκτρονικών χειροπεδών και βραχιολιών. (Ercins 2012:476-477). Επίσης, ο νόμος προβλέπει ότι όσοι είναι υποχρεωμένοι να πληρώνουν διατροφή, σε περίπτωση που είναι ασφαλισμένοι στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η διατροφή θα παρακρατείται από το μισθό τους (Ercins 2012:478). Τη δεκαετία του 2000 έγιναν σημαντικά βήματα για την εξασφάλιση της ισότητας μεταξύ του άντρα και της γυναίκας μέσω των τροποποιήσεων που έγιναν στον Αστικό Κώδικα και στο Ποινικό Δίκαιο. Ο νέος Αστικός Κώδικας αποτελεί μία μεταρρύθμιση, η οποία επιβλέπει την ισότητα μεταξύ των δύο φύλων, δίνει τέλος στις

σεξιστικές διακρίσεις, θεωρεί τις γυναίκες ίσες με τους άντρες μέσα στην οικογένεια και στην κοινωνία και αναγνωρίζει το μόχθο των γυναικών (Owen & Owen 2008: 45). Εκφράσεις που συμπεριλαμβάνονταν στον Παλαιό Αστικό Κώδικα όπως «ο άντρας είναι ο επικεφαλής του θεσμού του γάμου, ο άντρας εκπροσωπεί την ένωση του γάμου, η διεύθυνση κατοικίας της γυναίκας είναι η διεύθυνση κατοικίας του άντρα» αφαιρέθηκαν. Το 2004 καταργήθηκαν οι μειώσεις των ποινών για τα εγκλήματα εθιμικού δικαίου. Ο καινούργιος Ποινικός Κώδικας προβλέπει 7-12 χρόνια φυλάκιση το βιασμό μέσα στο γάμο. Από το 2004 και μετά ξεκίνησε η «Εθνική Εκστρατεία-Τέλος στη Βία κατά των Γυναικών» (Cansun 2012:500-501). . Με τον υπ' αριθμόν 5257 Νόμο περί Δήμων, οι πόλεις και οι δήμοι που ο πληθυσμός τους ξεπερνά τις 50 χιλιάδες είναι υποχρεωμένοι να θέσουν σε λειτουργία κέντρα προστασίας για τις γυναίκες και για τα παιδιά (Δελτίο της Τουρκίας, Μάρτιος 2007:57). (Cansun 2012:501). Η εφαρμογή που δημοσιεύτηκε με την υπ' αριθμόν 2006/17 Εγκύκλιο της Πρωθυπουργίας με θέμα «Τα Μέτρα που θα Ληφθούν για την Παρεμπόδιση των Εγκλημάτων Τιμής και Εθιμικού Δικαίου και των Πράξεων Βίας κατά των Γυναικών και των Παιδιών θα παρακολουθείται από τα αρμοδία Υπουργεία με εκθέσεις που θα συντάσσονται κάθε τρεις μήνες (Cansun 2012:502). Ο Καινούργιος Ποινικός Κώδικας της Τουρκίας, ο οποίος ετέθη σε εφαρμογή το 2005, περιλαμβάνει σημαντικές αλλαγές από την άποψη των δικαιωμάτων της γυναίκας. Στον Καινούργιο Ποινικό Κώδικα τα εγκλήματα που διαπράττονται κατά των γυναικών αναφέρονται υπό τον τίτλο «εγκλήματα που διαπράττονται κατά ατόμων». Η σεξουαλική επίθεση θεωρείται αδίκημα, ενώ οι ποινές για όσους διαπράττουν δολοφονίες εθιμικού δικαίου είναι αυξημένες. Σύμφωνα δε με το 82^ο άρθρο όσοι διαπράττουν δολοφονίες με κίνητρο το εθιμικό δίκαιο και τη βεντέτα τιμωρούνται με ισόβια ποινή κάθειρξης χωρίς ελαφρυντικά και σύμφωνα με το 86^ο άρθρο σε περίπτωση πρόκλησης ελαφριάς σωματικής βλάβης από πρόθεση ασκείται δίωξη έπειτα από καταγγελία του θύματος και επιβάλλεται ποινή. Σε περίπτωση που η πρόκληση βλάβης διαπραχθεί από το σύζυγο ενάντια στη γυναίκα του ή σε άλλο μέλος της οικογένειας, η ποινή είναι μεγαλύτερη, χωρίς να υπάρχει καταγγελία (İnci 2013:66-67).

Οι γυναίκες που βιώνουν βία ντρέπονται να μοιραστούν την εμπειρία τους, κατηγορούν τους εαυτούς τους και απομονώνονται επειδή πιστεύουν ότι δεν θα βρουν υποστήριξη. Επίσης σχεδόν οι μισές γυναίκες στην Τουρκία δεν γνωρίζουν τις τροποποιήσεις που έγιναν στον Αστικό Κώδικα (Altınay & Arat 2007:103).

Σύμφωνα με τα διάφορα στατιστικά στοιχεία σχετικά με την Τουρκία, στη χώρα ζουν 37.688.700 γυναίκες (Stop Violence Against Women, 2012) και μία σχεδόν στις πέντε γυναίκες έχει πέσει θύμα βίας του συζύγου, του συντρόφου ή του παιδιού της. Με την επίδραση των κινημάτων διάφορων ΜΚΟ, το θέμα της βίας κατά των γυναικών λαμβάνει μεγαλύτερη έκταση στα ΜΜΕ και αναζητείται η λύση σε διάφορες πλατφόρμες. (Altınay & Arat 2007: 81-83). Όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών υπάρχουν δύο δεδομένα. Παρόλο που το ποσοστό ανάμεσα στη βία και στο εισόδημα είναι αντιστρόφως ανάλογο, η πιθανότητα να έχει η γυναίκα μεγαλύτερο εισόδημα από τον

άντρα της, αυξάνει το ρίσκο για τη χρήση βίας. Σε περιπτώσεις όπου οι σύζυγοι έχουν το ίδιο εισόδημα, η άσκηση βίας παρατηρείτε στο χαμηλότερο επίπεδο (Altınay & Arat 2007: 84)